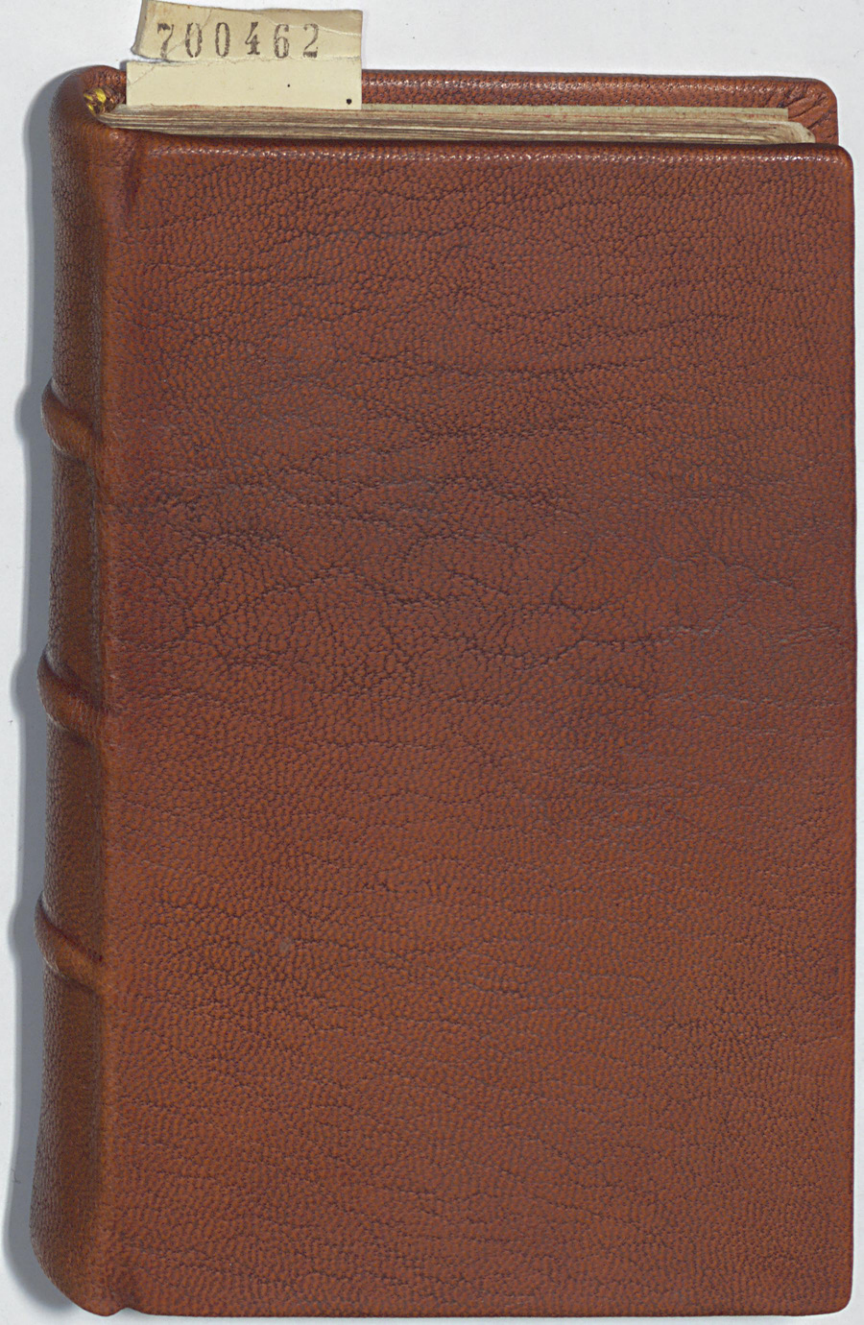

700462

The image shows the front cover of a book bound in brown leather with a pebbled texture. The spine features three raised bands. A small, light-colored paper label is attached to the top edge of the cover, displaying the number 700462. The edges of the book's pages are visible at the top.

Itinerarium

Catholicum

(Fidélis nevezetes vételkedés.)
stb. —————

Szerzője

Alvinczi Péter

Kassai ref.

pap

Nyom.

Debrecen

1616

AQ:UR In a magajul
Lethis rest j...
Oh pludejer der the
re... of a magajul
m... the...
L...

I. 462.

Ex Donatione Gratissime
Clarissimi Viri Septimi...
prems... Petrus Be
Kehi per a...
Pera

Ab anno 1758

700462

Nich. Ruffo

Handwritten text in cursive script, possibly including the word "Sole" and a signature or date.

A faint, simple sketch or drawing, possibly representing a letter or a small object.

V.
EZ VETELKEDESBEN
feljdzöt nevezetös dol-
goknak.

L A Y S T R O M A.

It fel jegyezretik.

1. Az vetélkedesnek rövid sumraja.

pag. 5.

2. Az elő számlalásának Pazman Peter
Iesuita Paternek, itileti es feleleti ala va-
o ajánlása.

pag. 7. item 383.

3. Az Lutheristak es Calvinistak ellen
való fortélyok, az Papistaknak; mellyel
azt akarjak allatni, hogy az Lutheristak es
Calvinistak tudomanya Uj; ugy ann, ira,
hogy 1517 estendő előtt az az tudomány
nem volt: senki ugy-is nem értet az igaz
allas felől.

pag. 9. & 14.

Ugyan ottan az Evangelicusok valas-
técie, azokra az Papasok fortelyara.

pag. 17.

4. Az Iesuitak: es egyéb Pápasok amaz
Gines befedének megh czafolásara bi-
zonyos

A

zónyos

zónyos ellenkező tudományoknak elő
bámlalása: az Apostolok értelme es irása
szerént: holot fő képpen az Iesuitak cse-
tekvéstese alatt arra kötik magokat, hogy
az Evangelicusok csak egy mangurni dol-
got sem mutathatnak, akkiben az Pápa-
lok ellenkeznének az srent irással.

5. Micsodas az Papafok tudománya es
Ecclesiája. pag. 38.

6. Mit vallyanak az Evangelicusok. pag. 46.

7. Az Papiſtak Sacramentomi az Ke-
reſtſeg es az Ur vacsoraja kivöl, nem
igaz Sacramentomok: melynek erőſſége
ugyan ot elő bámlaltatnak. pag. 75.

8. Minemű az Evangelicusok Eccle-
ſiája. pag. 87.

9. Minemű ſemelyek az Evangelicus
tanitok. pag. 129.

11. Miert mondgyak az Papafok az
Evangelicusokat Uy tudományuvaknak. pag. 90.

10. Miert nevezik az Papafok az Evan-
gelicusokat Lutheriſtaknak es Calvini-
ſtaknak. pag. 91.

12. Az Iesuitak tudománya, nem igaz
tudomány: Mert ellenkezik az srent iras-
ſal, s-kétfegben is egyi az egy-igyü em-
bereket. pag. 74.

14. Elc

13. Elő számlaltatnak hatalmas Fejedelmek, Urak, es Tudos emberek, kik Luther Marthon es Calvinus Ianos előtt, sok száz üstendőkkel éltének: es azon tudomant vallottak, az minemű vallot Luther es Calvinus. *pag. 95.*

14. Az Iesuitak ellenvetések az Ecclesia felől; es azokra valo válaštétel. *pag. 123.*

15. Christus Urunk születése, es menybe menetelé utan tizen öt száz üstendőkben, mind Luther es Calvinusig, meghmutattatik az: hogy mint Christus Urunk ő maga, az Apostolok, azok utan valo Apostoliferfiak, es azok utan következet Paterok, kik bent iras magyarazo Doctoroknak es az Keresztyeni igaz Ecclesianak első sengéjenek mondattattnak; minden tudos emberekkel, főst sok Romai Papakkal egyút azon tudományban voltak, az melyben az Evangelicusok: azt vallottak: irafokban azt hattak: es azt is tanítottak. *pag. 147.*

16. Az Papafoknak neminemű listentelen hizelkedő tudományok, Franciscus Zabarellus Romai Cardinal panasztételeből azon Papafok, fő keppen az mostani Iesuitak ellen. *pag. 363.*

17. Meg mutattatik bizonyos meg feytetetlen erősségekkel, hogy az Evangelicusok

4

eufok tanitása sient iras szerent valo , igaz ,
regi , es idvössegh szerző tudomanybol áll.

pag. 375.

18. Az Papafoké pedig sient iras ellen
valo , hibas , csak ez minapi , még pedigh
egyßör is maskor is imigy amugy toldoztar
tot , foldoztatot kétszegben cytő vélekő
des.

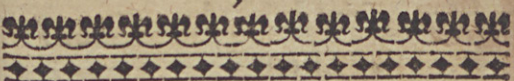
pag. 377.

19. Méltó es helyős kevanlag ; mine-
mü modot es utot tartson az feleletben ,
akki felelni akar ez vetélkedesre. Mely az
sinten leßen is , valamely nyughatatlan Ie-
suitatul , de igen lagy , es üntkent el olvado
viaszhoz hasonlitathatik , akar kitül sar-
mazzék.

pag. 377.

RELA

RELATIO

DISCEPTATIONIS ORTHODO-
xorum Evangelicorum & Ignati Lajola Romano
Catholicorum.

AZ AZ:

Az Keresztyen Euangelicusok-
nak, Es az Papas Iesuitaknak, Ké-
nevezetős Kerdes felől valo ve-
teködesöknek elő samlalása :

ELŐSZÓR:

Ha az az tudomány, mellyet
Luther Marton Német Ország-
ban, Calvinus Ianos Helvetiaban
es Galliaban tanítottanak, Uyé
vagy Reghi, es ollye, az ki az fent
írással es az Doctörök, (kiket Pa-
teröknek hinak,) es azok utan le-
vő keresztyeni tudomány vallok-
nak egyező értelmekkel, kik

1517. estendeig eltenek eggye-
zörte avagy nem?

MASODSZOR:

Ha az az Ecclesia, avagy kerefi-
• tyeni gyülekezet, melyben Lu-
ther es Calvinus tanitor, es az
mellyet ollyannak magyarazor,
oly az ki az Apostolok idejetül
fogva, minden szaz estendoben
fen allot, annak voltanak polgari
tanuloi es tanitoi?

Mellyet egy vekony tudomanyu
Iesuita, MENANDER PISTOLO-
CIUS, panafolkodo elmevel mutat, es
commendál, amaz bölcs es nagy el-
mevel biro az iras magyarazo Do-
ctornak.

Varadi Pázmán Peter Jesuita Pa-
ternek.

Ki bocsat bizonyos könyvben, az
Eges Magyar Nemzetnek cspületire.

Theocritus Presbyter, Clavius.

7. Calend Maji. A. 1616.

Az

AZ meg merészölhetetlen el-
mejű, megh csafolhatatlan értel-
mű, derekas tudomannyal tün-
döklő, bölcs, okos, tudos Philo-
sopho-Theologus, Pater Pázman
Peternek, az Ignatius Lajola
fegyhetetlen seregenek egyedül
való Kalahuzzának, es vezere-
nek, az Egeknek Kiralyne Asszo-
nyatul es fejerül, az Bodogh szűz
Mariatul, azzal egygyüt minden
mennyei seregektül es megh dű-
csőjűlt sēntektül, kevan megh
sēntelő malasztot es idvőssleges
S E G I T S E G Ő T.

Az Papi-
ftak köszön-
tesenek fog-
maja.

Mély es nagy dolog felől valo mun-
kaidban, tekintetes es minden böcsű-
letre melto Uram es kegyes Paterem,
hogy ez kicsin dolog felől valo ker-
deskődesfőmmel, es következendő
munkara valo keresemmel kel untat-
nom; Pateri meltofogod ennekem
A 4 megh

meg bocsásson, es nem-is ketelkődöm,
 más indulattya hogy lehetne tekente-
 tes meltofogodnak, holot tudom azt,
 mely nagy gyönyörűsege legyen es
 elmed ferent valo bôcsületôdnek, az
 • Romai Ecclesianak terjedesenek haf-
 nos munkajaban, mellyet eggyebekkel
 is el hitettel, amaz örökke valo ketel-
 kôdesre es tudakozasra útázo Kalahuz
 nevô irasoddal, minden Romai Ca-
 tholicusoknak illendô es melto tanu-
 sagokra: az Calvinista es Lutherista
 Uytoknak pedig nagy csufolasokra.

Az Paz-
 man Kalauz
 nevô könyve
 mire valo.

Ez napokban tób dolgaim közöt,
 midôn neminemû Catholicus atyank-
 fiai közze hazambol ki leptem volna;
 akadek egy Evangelicus Prædicator-
 ra, kivel midôn so besedre erettem
 volna, csak keves beselgetessem utao,
 akarvan semelyet es tudomanyat az
 Catholicus Uraimmal meg gyúlôttet-
 ni, mivel alkalmas samuván valanak
 jelen or, lobbantam sômere amaz Di-
 cteriomot, mellyel mi azoknak gyala-
 zatyokra sôktunk çlni, tudni illik:
 Hogy

Hogy ő több tarfaival egyyüt oly Uytudományu volna, kinek vallásán az Apostoloktól fogva Ezer ött száz tizenhet estendeig soha egy szent Martyr, egy Doctor, egy lelki pásztor, egy Keresztyen, sőt soha egy eretnek ember sem volt, ki olyan vallásban let volna, mineműbe vadnak az Luther es Calvinuskövetői. Soha egy gyűlekezet, egy Varos, egy Falu, egy haz, egy semely nem talaltatot, ki ezökkel egyezőt volna: Egy könyv, egy szent egyház kú-fala, egy embernek emlékezeti bizonságot nem tesen arról, hogy valaha valaki olyan vallásban let volna, olyan kaptára ütötte volna velekődését, mineműre ütöttek legyen ök, uy atyafiak leven.

Ezt pedig mi batran ez világ hallására mondgyuk. Sőt bizvaszt mondgyuk azt is: Hogy senki az reghi Páterek közzül soha nem volt, ki Lutherrel vagy Calvinussal egyyet értőt volna azokban az dolgokban, melyekben ök rúlónk el szakattak, sőt

Pázmán
contra Ste-
phan. Ma-
gyarinum
fol. 8.

Pázmán,
fol. 16.

nincs senki közöttük, ki az ő tudományokat nem karhottatta volna, Es csak egy reghi bent Doctort sem mutathatnak, ki Lutherel es Calvinussal egyet ertsen.

Pázmán,
fol. 42.

Visontag: Ezt-is mi ez Vilag előtt fejtünk es életünk vestese alatt kebek vagyunk meg mutatni, hogy soha csak egy mangurni dologban-is megh nem mutathattyak, hogy az Apostolok irása ellen valamit tanitanank, hogy az ő irásokat akar mely kicsin czikelyben meg vetnejük; sőt azt mondgyuk, hogy valami ellenkezik az Apostoli irással, vagy tanítással, azt mint tevelygest es nilvan valo eretneksegöt karhottatni kell minden embernek, az ki keresztyn nevet akar viselni.

Pázman,
cont: Magyar. fol. 37.

Tovabba jelentem neki azt is, hogy Ecclesiajok nem igaz volna: mert nem mutathattyak megh azt őök, hol maradt megh az Apostolok ideje után 1517. estendeigh, az mikor Luther es Calvinus kezdöttek uyjonnán tanítani, Ha addig csak egy ember sem

sem mutathatnak az ki velök egyyet
vallot volna.

Holot az Anyafent-egyhaz soha
megh nem győzettetöt, soha az veka
ala nem reytetöt, soha revelgesben
nem eshetöt: mindenkor nilvan
volt es félöt, mindenkoron mint az
hegyen eppitöt varos, mint eghö
gyertya, mindenkor Doctori es Ta-
nitoi voltak, kik az tevelygesre
nem bocsattak az Christus juhait, es
az igassagot oltalmaztak az Farkasok
ellen, mindenkor az bentsseghök, es az
Isten igeije igazan solgaltatot ö ben-
ne, oly varos, melyben minden nem-
zetök folyamnak, *Esa. 2. v. 2. Mich. 4. v. 1.*
Melynek az Kiralyok daykalkodnak,
Esa. 49. v. 23. Melynek bastyain bün-
telen kialtanak, *Esa. 62. v. 6.* Mellyet
mindnyajan meg esmernek, *Esa. 61. v. 9.*
Melynek kapuja nitva mindenkor.
Esa. 60. vs. 11. Mellyet az Ur soha se-
terseghbe nem hádgy. *Esa. 6. v. 1. 2. 3.*
Melyből az Isten bava, zöngese, soha
meg nem bünik, *Esa. 59. vs. 21.*

Mind

Mind ezöket, mikor halotta volna az az Prædicator, megh fõmorodek, es elpirulvan mint egy holt eleven, nagy rebketve, nem tudvan semmit az igassagh ellen folni; rebögve kevana azt tülem, hogy ezt az feythetetlen értelmet bizonyos Argumentomi formaban foglalnam. Mellyet en annyival örömeztebben hallek, mivel tudgyuk azt mindnyajan, az Lajola iskolaiban tanult tudos emberek, hogy az Eretnekök, az Ulyitok, az Philosophiat, sõt csak az Dialecticat-is ingyen sem köböntöttek, es nem menek reja, hogy inkab magam fejere fegyvert ne adnek kezeben, hanem annyival seferenyebben erölttettem arra, hogy felne ha tudna valamit.

Mely befedömre fejet le fűgeftven, mint ha ugyan megh bizakodot volna, nagy csendes elmevel, es lassu befeddal monda:

Szeretõ Jesuita Uram, hogy tülem illyen mocskolo befedödre illendõb valaszt varhass, im befedöd utan indulok,

lok, holot vešem ešembem tudos es
 mely elmejü ember leven, miert nem
 merſ bizonyos formaju Argumento-
 mot formalni ertelmed felöl, mert fe-
 stöt bö bešeddeddel ekešsen šollafodat.
 is akarod mutogatni: az egyigyü em-
 bereket el akarod amitani, es az mit
 mondas minden bizonyitas nelkül az
 mellöl könnyen el is akarnal rándul-
 ni: Maga meg tanultad tudom Scali-
 gertul: *Rationibus utendum est Viro Veritatis* Exerc. 307.
Studioſo, non Tullianis Platoniciſq; pigmentis: De Sect. 20.
clamationes enim ambitioſorum opera otioſorum
cibi ſunt: Natura Divinitatiſq; negotiis impedito
animo, ſtudendum eſt ei brevitati qua res aequet
verbis: Demonſtrationes habeat pro neſtare.

Az az:

Az igazlag ſerető embernek, nem
 Tullius es Plato feštöt ekős bešedevel,
 hanem bizonyos erőšsegökkel kell el-
 ni. Mert az ſapora ſavu felelet, nege-
 dős emberek munkaja, es reštek ele-
 dele. Az természet felöl valo es Istenſ
 dolgokban, forgolodo elme, oly rö-
 vid magyarazatot köveššön, mely oly
 ſokbol állyon, kik az dolgot az mit
 tractal

tractal megh magyarázzak, kinek az erős okoskodások eltető eledel gyantant legyenek.

Sőt hallottad azt-is. *vt corpore tenues, veste se distendunt; ita rerum egeni, verbis:* Az az, Az miképen azok, az kik vekony testel vadnak, öltözettel temerdökítik magokat; úgy az tudatlan emberek, sápora sávokkal mutogattyak magokat tudossáknak.

Annak okajert, hogy minden vete-ködfödnek ereje inkább megh tessék, im baratságodert ha Paternitásod meg nem guggolna vele, vesödésöd felől való ertelmedet ilyen Dilemmában formalnam:

Dilemma,
az az, mind
ket részről
megh kötő
örösség.

Vagy az, hogy az Anyasent-egyház el reytethetik, az hamis tudománytul el nyomattathatik, es az Paterek-is mind tevelygők voltak. Ezer öt száz tizenhet ez-tendeigh: vagy az, hogy az Luther es Calvinus tudománya az

Az Luth:
es Calvini-
stak ellen
lo förtelyok
az Papistak-
nak.

Apc.

Apostolok után csak egy ember-
nel, sőt egy fentegyhaz kü-falanal
sem volt azon 1517. Eztendeig.

De az Anyafent-egyhaz el nem
rejtethetik, mert lobogo tettetés
fövernekhez, es magas hegyen
epitetőc varoshoz hasonlittya
azt Christus Urunk: el sem nyo-
mattathatik az hamis tudomany-
tul; mert annak mindenkoron
voltanak Doctori, Paſtori es
igazgatói, kik attul megh oltal-
maztak. Az Paterek sem voltak
tevelygők, mert ök successio
ferent vöttek az Apostoloktul
az igaz tudomant.

Hát az Luther es Calvinus tu-
domanya Uly: miert hogy 1517
estendőben kezdetőc, az Apo-
stolok idejettől fogva reytőkben
volt,

volt, el nyomattatott az hamis tudománytul; Az Paterek, sőt csak egy ember-is azon nem volt, egy város, egy falu arrol bizonyagot nem tésen. Mellyet mi ez vilagh hallasara nagy batran mondunk.

Mely Dilemmas formalasa utan, ugyan azon Evangelicus Prædicator pi-rongatni-is kezde sеп tistessegeffen; es azon Dilemmat Categoricalus Syllogismusokka forditvan, nekünk Catholicusoknak propositionknak erősseget csudakeppen kezde vizsgálni, az jelen levő *Romano-Catholica Ecclesia* fiainak sülök hallattara: mellyet kezdetitől fogva így keferitettem halgatni rüle, es kedves meltofogodnak-is elősamlalni.

El kezdven ellenvetesömnek magyarazattyat, az Evangelicus Prædicator, mindennek hallasara, illyen tistesseges ortzazast tün, kit ortzam pirulasaival keferitettem senyvedni.

Minde-

Categoricalus
Syllogismus
az az Nyilvá
egy által utó
megh fogo
okoskodas.

Catholicu-
sok, az az,
közönseges
vallasuvalak.

Mindenekelőtte, úgy mond. itt két dologrul akarom jó eleve az keresztényöket emlekeztetnem. I. Mely alattomban es sepefin alatt járjanak az Iesuvitak tudos emberek leven: nem gyakran mernek öök az öccelmök felöl Argumentomot valamely formában elő bocsatani, hanem fejtöt es bü befeddel terhelik az embereket, hogy inkább azzal az mit mondanak elmejöket el foglalhassak: De minden hápora befedeket Syllogismusi probara kel vonni, hogy alattomban valo okosságok meg tessék, az mint ennek valóságat, az mit mondok, ez tractabol is mindenek esekben vehetik: Mert fokat befele sekeretö Pater, de minden só befedöknek ez az megh jedzöt Dilemma az ereje. Dilemma.

II. Mely igen nagyot botollyanak, nagy bölc emberek leven az Iesuvitak, befedeknek csak mingyart az elein is. Holöt egy dologrul akarvan veteködest indítani ez Dilemma berent, két dolgot fordítanak elő: Elösör, az Lutheres Calvinus tudományának Uy voltat. Masodsör, azon emberek Eccleszianak vesendőseget, nem emlekezven meg arról, hogy az Iesuvitak közöt egy leg főb iras magyarazo Doctor, (Calvinus Ianos irasat solitvan elő) Nem engedi megh azt, hogy Calvinus egy sef mind tudományának reghisegeröl is bi-

B

zonfa-

Pazman,
cont. Ma-
gyar. fol. 42.

zonságot tegyen, es ugyan azon tudomán-
nyat allassa is, hogy az Apostolok irásával
eggyez: Illyen keppen pirongatvan Calvi-
nust: Calvinus Iános neha azt mondgya,
hogy fokban voltak, de titkon, kik az ő Hi-
tit vallottak: De neha ismét ezt el hagyvan,
csak abban veti maga oltalmanak somma-
jat, hogy az ő vallassa eggyez az Apostoli
tudománnyal es vallással. Mely bebede
utan azon Doctor Iesuvita igy szól: Nyilván
való csavargas ez, es igen örömeft más-
ban úttetne az dolgot Calvinus: örömeft
az sent irasbol kezdene Disputálni &c.
Nem kel most erről, amarra ugrani: Mas-
kor kell az első dologrol szólni. Mellyet en
ezert hozok elő, azt monda az Prædicator,
hogy az mit irtok, vagy mondotok, Iesuvi-
ta uraim, jól meg rostálljatok, mert talál-
tatnak hozzatok hasonló főmős emberek,
kik meg-is nezik mit irtok, es reja-is halgat-
nak az mit mondotok. Annak felette, hogy
esbedben is jutassam amaz köz sententiat:
Turpe est Doctori cum culpa redarguit ipsum. Ki-
rút dolog, midőn az tanitoban azon vétek
talaltatik, az melyről mást fed, mivel te-is
ezen tőkeben botlál.

De ezt el hagyom, mert sakalos fölga-
nak fő is verefeg, tudos embernek ez nem
kicsin tanuság. Pirongato bebedevel azon
Prædicator fel advan az köntöst, az közöt-
tünk

tünk eredet tractahoz nyulvan monda:
 Holot te Iesuita uram azon igyekezéjelen
 valo bešelgetescedben, hogy az Luther es
 Calvinus neve alat, minden igaz kereéstye-
 nöknek tudomanyat az emberekkel azert
 gyűlölteffed meg; mint ha az Uly volna, az
 elő hozot Dilemmat értelmed berent Ca-
 tegoricus Syllogismusokka teven, elő sámla-
 lom rendel, minemű erősségid legyenek
 annak meg bizonyitassara, az mit mondas.
 Mely elő sámlalafom utan rendel minde-
 nikre, valast is tesék, ha illyen nagy bölcs
 Philosopho-Theologus, az az: Pogany
 iras magyarazattal tündöklő Doctor, tu-
 dos ember, Argumentomihoz ferek az
 Istentől en ream bizattatot kicsin ajandek
 berént. Immar halgas rea.

PROPOSITIO IESUITA URAM Propositio,
az az, föltéttes
tételod.
 ez:

Az Luther Marton es Calvinus Ia-
 nos tudomanya Uly.

Ennek illyen okait adod.

I. Mert az Iesuitak ezt vilagh hallasa-
 ra nagy batorfaggal kialtyak. Innen il-
 lyen Argumentum sarmazik.

Valamely tudomant az Iesuitak ez vilag
 hallasara uynak kialtanak, Uly tudomany az.

De az Luther es Calvinus tudomanyat
 az Iesuitak uynak kialtyak.

Hát az Luther es Calvinus tudománya,
Ily tudomány.

F E L E L E T.

Major Propositio, Első
aga az okoskodásnak.

Minor propositio, Második
aga az okoskodásnak.

Per limitationem duplicem, az az
ketrendbeli meg határozással.

Conclusio, az ket első
okoskodásnak be summálás.

Argumentū, bizonyos
argumentumok, okoskodásokból
elő erősség.

Az első Propositio; Iesuvita Uram, mellyet az Dialecticusok Majornak neveznek, mely erőtelen legyen vešőd te magad ešedben, mert tudod azt, hogy semmine-mű emberek bešede, es az tietők-is nem lehet külömben igaz, hanem ha šent lelektül dictaltat az, az minemű az Prophetaké es az Apostoloké, avagy, ha erős bizony-sagokkal megh lešen tamogattatva.

Az Deakok az Iskolaban, *per limitationem duplicem*. Felelnek effele Major propositio-
okra, Valamely tudományt &c: *si illi ipsi sint deo & humano testimonio id ipsum quod affirmant, fuerit confirmatum; secus & Major erit falsa, & Minor concidet.* az az: Ha azok, Isten lelke által šollanak, avagy Isteni es emberi bizony-sagh tetellel megh erősitettöt lešen az, az mit állatnak; egyeb arant ha külömben lešen az bizonyitas, mind az első okoskodas hamis lešen, s-mind az másik el romol.

Itt te Iesuvita Uram azt monhatnad.

Ennek mi talam illyen okait-is adhat-
tyuk: Mert azt mondgyuk, hogy, nem volt az Luther es Calvinus tudománya ollyan kaptara útve 1517 eštendő elöt.

Inneri

Tanen
Iamely tud
döben kezd
Az Luth
akkor kezd
Annakok
nus tudomai

imez az Syllogifmus: Va
idomany csak 1517 esten
zdetöt, Uy tudomany az.
ther es Calvinus tudomanya
zdetöt.
okajert az Luther es Calvi
nanya, Uy tudomany.

Syllogifmus,
Egy altralyz
ban meg fo
go okosko
das.

F E L E L E T.

Csuda disp
raim : Mert r
es szabados ir
mentök örön

ispitalok vadtok ti Iesuvita U
rt mi tölünk saporá befedödök
irastok berent nem varvan, el
mentök örömest az mellöl az mit bizonyi
tanotok kellene, es annak tamogatafan pe
pecsöltök, az mellyet mi, vagy meg enged
nenk, vagy falba rontanank az Major Pro
positionak limitalafaval, az az, okodastok
nak első aganak meg hatorazafaval. Mely
munkatoknak ez elő hozot Argumento
mod is bizonyos tanuja lehet. Mert a Major
propositio mellöl sáraz labbal el lépven,
az minort tamagatod alitvan magadban,
hogy mi annak meg erősfitefet kevannuk.

Arra pedig két erősfetet hoš elő. Első :
Hogy csak egy ember egy gyüleközet
egy Pater, egy Varos, egy falu, egyhaz nép
egy sntegyhaz kö-fala nem talaltatot
1517 Estendeig ki Luthernek es Calvi
nusnak tudomanyaval eggyezöt volna,
egy könyv, egy embernek emleközeti bi

zonfagot nem tésen arról, hogy valaha valaki, olyan vallásban let volna, olyan kaptara ütötte volna vélekedését mine-műre ütöttek Calvinus es Luther, es azok utan indult uy Attyafiai.

Itt-is minck előtte masodik erősfegtők-ről emleköznem, Iesuita uraim, es minde-nikre vallást tennék: megh kel mutatnom (noha magam bégyenlem) ilyen tudos em-bereknek mint az Iesuvitak magok feley-tőt allapattyokat, ugy annyera, hogy méltan mondhattak felőlők: *Cantherius in porta* jo eleve megh botlál. Nem emleközven meg arról micsoda az ő értelmők egyebek felől, akkik hasonlokepen irnak értelmők-nek meg erősfitefere. Egy hires, neves, tu-dos bölcs Doctor közzülők, amaz Viteber-gai Aegydius Hunnius Doctort igen csu-follya, hogy az Luther vallasanak regi vol-tanak meg bizonyitafara, nem csak az Pa-tereket, Görögh Ecclesiakat, Martyrokat hozza elő, de az kicsin gyermekeket-is, kik sokan Istennek Ecclesiája voltak az Papak Országaban is, csufollya mondom, es azt mondgya, hogy jut ebeben egy Szás felöl valo fabula, az az, agnő befed: Mely Szás kerködven vitezsegevel, mondana, hogy ő Sáz Törököt vagot le az Hadban: de ve-gre egy sem volt, hanem hogy valamibe üt-közöt volt, es azt alittyta hogy az Török volt.

Pázmán,
ont. Ma-
gyar. fol. 46.

volt. Hasonlóképen úgy mond, az mi Szá-
 bunk is, Hunnius, először igen fen kezdi, de
 vegre csak az apro gyermekekkel-is megh-
 eleghődnek, &c. Te pedig Iesuita uram,
 es az te Atyadfiái, nem hogy az elő embe-
 rekkal akkik keresztényenők bator kicsinők
 volnanak is azok: de az eretnekőkkel-is,
 főt az templomok kú falaival, hazakkal,
 kikerzekönség nélkül való nema allatok,
 örömeft meg eleghődnetők, csak meg bi-
 zonyithatnatok azt, hogy 1517 Eftendeig
 Christus születése után, Luther es Calvinus
 az mely tudomant tanítottanak, azon fen-
 ki nem volt. Holot pedig azt nem csele-
 ködhetitők, az Lutheristakra es Calvini-
 stakra bizzatok magatokat, hogy ők bizo-
 nyitfak azt meg, ha meg maradt az ő tu-
 domanyok mindenkor az mit vallottak:
 főt azt is hogy ti csak egy mangurni dolog-
 ban-is külömbet tanitfatok annal, az mit
 tanítottak az Apostolok: El feletkezven
 arról mire kötöttetők magatokat, hogy fe-
 jetők es életötők veßen el, ha vagy megh-
 mutatthattyak, vagy rejtatok rakhattyak,
 hogy csak egy mangurni dologban-is az A-
 postolok irása ellen valamit tanitanatok ti.
 Mely köteftőknek ha allatok, nyilván to-
 vab nem mehettők, hanem csak ez tracta-
 nak rendi szerent-is, az mint meg mutatom,
 hogy az sent iras ellen tanitotok, az Pate-
 rektül!

Pázmány
 fol. 37.

rektúlpartot ütöttetők, azok ellen tanító-
 tok, es ők viszont ti ellenetők, es így maga-
 tok Sententia mondása esvén raytatok;
 Magyar Ország azzal leßen ados nektök,
 hogy exiliomban, számkivetesben bocsaf-
 son, ne ferteztesse az ti motskos veretök-
 ben keresztényi tista kezét. Szinten úgy
 cselekedtetők ti Iesuita Uraim, mint az rófi
 Procator, akki midön nagy festomra felel,
 nem emlekedik megh arról hogy felelet
 melle tanuk is kellenének, kiknek elő bol-
 litasaban ha benne sül, veszteben hagyvan
 dolgat, az pörösre bizza magát ezt mond-
 van: Ahon en nem bizonyithatok megh
 semmit abban az mit hozzád felelek; am te
 lassad mit cselekedésöl, nincs mit tennem,
 ha nyelvemen marasztas is es kudartozot
 vallatz velem: Mellyert meg érdemli az az
 Prokator, hogy az ő Principalisától megh
 ajandekoztassék, mivel elvektötte igyet:
 Így ti is Iesuita Uraim, az Papatul megh er-
 demlitök ilyen helyös Disputalastokert,
 hogy az seges süveg melle nemellyitök-
 nek Cardinalysagot rendellyen: Mert va-
 lamikor az sükség kevannya meg tudgya-
 tok oltalmazni pártját. Nem lattam, sem
 olvastam az egész Papa Országabol valok
 közzül élesb Disputatort nalatoknal, úgy
 annyera, hogy meltan mondhatta volna
 felöletek Horatius, *Auditum admissi, visum te-*

Az Iesuitak-
 nak mivel a-
 dos Magyar
 Ország.

neatis amici. Valakik ezt halljátok barátim,
 kerlek ne nevésetők. Nyert pör itt Luther
 es Calvinus dolga, mert egy néhány száz
 dolgot muthatunk, es mutatok is néhány
 samuvan teneked Iesuita uram en. Mert az
 itt fel töt czelom, melyben mind az Chri-
 stus Iesustul az Anyaszent egyhaznak, föld-
 dőn, Mennyen, egyedől valo fejetül, es
 mind az Apostoloktul tanitastok es valla-
 stok berent, ugy külömböztök, mind az
 Egh az földtül, az viz az túztül: Az régi Pa-
 terektül is akkepen elszakattatok, mint az
 elvetemődöt fia, jambor edes Attyatul. De
 minek előtte arról derekassan bollandék, jer
 rostallyuk meg Iesuita barátom, az felyül
 megjedzöt okoskodasod erősséghivel eg-
 gyüt, mint legyen az Credoban. Hogy az
 Luther es Calvinus tudományat uja tehes-
 sed így Argumentalás, okoskodol:

Valamely tudomány 1517 Eften-
 dőben kezdetöt, Uly az.

De az Luthere es Calvinuse akkor
 kezdetöt.

Hát Uly tudomány.

Ennek az okoskodasnak masodik agat,
 az Minor propositiot razogatuk, minemű
 erősségekkel igyekezsetök meg bizonyita-
 ni, hogy az Luther es Calvinus tudománya
 Uly tudomány: ezt pedigh azért cseleke-

dők hogy utannatok hordanánk az sindőt,
 es mindenek előtt nyilván valova tennők,
 mely fogafok azok, mint valami pozdorya
 noha nem igen voltak volna sükségűsek:
 Mivel tületők gorombajul mi azt soha
 nem kevantuk addig, míg az Major Propo-
 sítotokat nem limitálnok. Most az okajert,
 jer lassuk azt az ti Major propositiotok mint
 mehet elő dolgaban. Felelet:

Arra azért ez az valaß: Tudom Iesuita
 uram, nem tagadgyatok ti azt; hogy min-
 den tudomány felől, két keppen kell gon-
 dolkodni.

I. Eredetire es remekere képőst.

II. Valamely emberek közzé valo erkő-
 zesere, es azok között valo hirdettetesere
 es értelmere képőst.

Az Tudomány Eredeti szerint reghi le-
 het, ha sinton az utan valo emberek későb-
 ben, es ugy mint egy uyobban juthatnak is
 annak értelmere, akkik közzé uyontaban
 erkőzöt: Avagy ha közzöttük volt is hogy
 ha valami akadaly miat oly szabadon, az
 mint kevantatot volna, nem tanittathatot-
 is az előtt az emberek között. Így az Luther
 es Calvinus tudománya, az mint az minor
 propositio az te assertiod, vallafod szerint,
 elő hozza, Luther es Calvinus által kezde-
 tőtte az Papa Orsághanak sőtetségeben
 nyilván es batran hirdettetni az emberek
 között?

Az Remeké
 azt értjük á
 mit az dea-
 kók Materi-
 anak nevez-
 nek.

közöt? Nem úgy mind az által, Eredetire, magára es remekere képőst, hanem oly reghi mint ez világ Adammal egyűt az teremteftűl fogva mely reghi: mert ő neki prædicatátot Paradicsomban: *Semen mulieris conteret caput serpentis*, Az aßsonyi-allat magva tőri meg az kegyo fejet. Mely prædicatio fundamentoma az ő tanitasoknak. Sőtetségben volte, es el nyomattatot volte alkolmas ideig az balvanyozas miat? Voltanak mindenkor akkik arról vallaft tőttek, ha finten neha kevesben voltak-is azok: az mint meg bizonitom ezt az mit mondok, midőn az tőb okoskodasidnak-is elő samlalafat es azokra valo valaß tetelőmet el vegezem.

Az Luther es Calvinus tudomanya reghi.

Hát nem úgy, hanem reghi az Luther es Calvinus tudomanya, mert: Valamely tudomany az Paradicsomig veheti credetnek fundamentomat, reghi az. Az Luther es Calvinuse azt cselekedheti. Hát azoknak tudomanya reghi. Hogy pedig te Iesuita uram ez elő hozot limitatiot meg ne fitimalhassad, im példat hozok arra elő:

Ha en így okoskodnam. Aristoteles előt az Philosophiát senki úgy nem magyarazta, olyan kaptara nem ütötte mint Aristoteles: Hát ő előtte ugyan nem volt az Philosophia. Mit mondanal rea? Tudom azt felel.

felelned, hogy philosophia *dupliciter consideratur.*

I. *Ratione originis, Materia & Forma essentialis.*

II. *Ratione formae accidentalis, seu certae dispositionis, certorumq, Systematum in certas classes digestorum & iusto ordine propositorum ab Aristotele. Priori modo fuit & ante Aristotelem Philosophia apud Socratem, Platonem, & ceteros, Posteriori non item: Neq, tamen dici potest philosophia, aut nova, aut nulla. Az az: Az Philosophia felől ket képpen kel gondolkodni.*

I. Eredeti remeke, es az szerent valo tanitafnak modgya es uta szerent.

II Bizonyos könyvekre ostaffa, vilagos értelemmel es szer rendel valo tanitafa szerent. Eredeti, remeke, es annak tanitafanak modgya szerent, Aristoteles elöt volt az Philosophia, Socrates es Plato Iskolajaban is. De hogy bizonyos könyvekre ostaffatot szer rendel vilagos értelömmel tanitatot es tanittatik most es vilagh vegeig az emberek hasnara: Ezt az utan Aristoteles vitte végben. Mellyert mind az által senki nem okoskodik igy, hanem ha ostaffanak akar iteltetni; hogy az Philosophia, avagy ugyan nem volt az elöt, avagy uy volna az.

Igy érts hát Iesuita Uram az te tudos tarsaiddal együt effelöl az tudomány felől is,

lől is, mellyet Isten kegyelméből az embereknek idővőseggőkre, az Papa Orbáganak föterfegeben 1517 Eftendő forgasaban kezdőt Luther es Calvinus őep rendel, vilagos értelömmel, egyebeknel nagyobb batorfaggal prædicallani, minden emberi hasonlatan tudomant hatra hadgyvan. Nem ütötteje hát az Apostolok ideje utan olyan kaptara az igaz tudomant (hollok az Iesuitak illetlen hasonlatoffaga szerint) mint Luther es Calvinus? Az az, olyan őep rendel es vilagos értelemmel, az idővőseggnek tudományat, az őent irast, nem prædicalottaje, es nem magyarázattaje az egy-ügyű emberek előt batorfaggal? Nem feddötteje az Papa álnokfogat méreően? Bator úgy volna-is: mind azon által, meltatlan patvarkodas ez túletők, hogy azért az ő tudományok Uy volna. Hanem ha minden uyleően, akkinek az emberek uyonnaan jutnak esmeretire, es így az Egh es azon valo csillagok-is uyak leőnek, mert világ teremtese utan sok őáz eftendővel jutottak azoknak forgasinak es bizonyos jedzesinek mesterfegős tudására, Uy leően America, úgy annyira, hogy világ teremtese utan 5400 es egy néhány eftendővel teremtettetnek iteltetik uyonnaan: Uy leően Istennek Moyses, az Prophetak az Apostolok, es Evangelistak által ki jelentetöt akarattya, az

Iesus

Iesus Christus elegtevő aldozattya annak
 érdöme, es azért az embereknek vegbe
 ment idvősségök felől, mert az özön-viz
 után egy nehany ezer estendőkkel irattat-
 ta meg. De effele tudatlan okoskodások-
 nak kicsoda adna helt az tudos emberek
 között: Annak okajert szerető Iesuita U-
 raim ismerjetük meg ebben valo tudatlan-
 sagtokat, es többbe ne-is emletsetők, hogy
 az Luther es Calvinus tudománya Uly, ha
 mind bölcsefegőket akarjatok oltalmaz-
 ni, es mind rút tudatlan keptelenségek
 oltalmazának vadolasatul megh akarja-
 tok magatokat oni. Szep dolog ha megh
 tartyatok amaz symbolomot, az az, tzimert:
A viro Principe non modo crimen, sed & suscipio
criminis abesse debet. az az Fő es tudos ember-
 nek nem csak az vetőknek rutsagatul kell
 magat oni, de annak csak gyanosagat is el
 kell tavoztatni. Mi nem segyen ha illyen
 dologban megh tartyatok amaz draga sen-
 tentiat: *Melior est fidelis ignorantia quam temer-*
aria scientia. Iob az keresztényeni tudatlan-
 sag, az vakmerő bölcseffegnel.

Aug: de ver-
 bis Apost.
 Sermo. 20.

Ha ekkedig vagy gyúlólségből, vagy az
 emberek gratiajaert es vesendő külső ha-
 sonért vakmerő tudományotokat sánt-
 sándekekkel ez vilagh eleiben illyen batran-
 bocsatottatok, akar csak most, holot mind
 ez feles Vilag bölcs embereknek tart, ve-
 gyetők

gyetők ebőtökben magatokat, hadgyatők
el effele gyermekösködeft, folytatok es ir-
jatok ugy mint tudos emberek, ha azt akar-
jatok, hogy az Lutheristak es Calvinistak
közöt csak amaz fel serdült Iskolabeli ina-
fotskak-is ilyen gyermeki okoskodastok-
ert tudatlan embereknek ne itellyenek, es
meg ne gunyollyanak. Ebőtökben forgat-
van: *Fama, Fides, Oculus, non admittunt iocum.*

Az hír. Neü, az Hit, az Szem, nem benved-
nek trefat. De mind ezök fölöt ezért is:
Mert az meltatlan patvarkodasert es ragal-
mazo gyalazasert meghökta lsten az em-
bereket büntetni, ha meg nem ternek, mint
Achitophelt, Semeit az O Testamentom-
ban: Iulianus Apostatat, es az többit, az Uy
Testamentomban. Erre szeretetből intlek
Iesuita Uram, es neked töb okoskodasidra
terök. Azert hogy meg is reghi reged se-
rent szerető Iesuita uram, az Luther es Cal-
vinus tudományat uya tehetned, ilyen o-
koskodast hoz elő, es az minor propositiot
igy nem tamogatod.

Valamely tudományon az Aposto-
lok utan csak egy-is az Paterek köz-
zül nem volt, Uy tudomány az.

De az Luther es Calvinus tudoma-
nyan egy sem volt.

Hát uy tudomány az.

Az Patereké
eretetretnek
azók az iras
magyarazo
Doctorok,
kik amaz
Nagy Ger-
gely Romai
Püspök ide-
jeigh lettek.

FELE-

F E L E L E T.

Pázmán,
cont. Ma-
gyarínium :
fol. 16. & 17.

Emleközöm reja, hogy közzületek egy
cles elmejú Iesuita irasaban, ugyan ezen
okoskodast, olvastam volt ez elöt: ki mi-
kor ennek minor propositiojat akarna
erörsíteni, benne hadgya magat. Nem
hogy erörsítötte volna pedig, hanem löc
inkab ugyan meg valla, hogy az Paterék is
voltanak nemely irasok szerent azon vallás-
ban, de effele irasok az Patereknek, igen
homalyos: Mely bizonylag tetelevel keö-
rítették meg vallani, hogy az Patereknek
vagyon sok irasok: Oly, akki avagy szolgál
az Luther es Calvinus tudománya igassága-
nak es reghisegenek megh erörsítesere,
avagy homalyos, akkit ö sem hisen: Es így
meltatlan keörsit minket arra, hogy az
Paterék értelmehöz kössük idvösségünk fe-
löl valo tudományunkat, es annak reghise-
get azokban-is az dolgokban, kiket az sent
irasban fel nem talalunk. Kik felöl, mind
az által, az Paterök sokat irtak es tanitot-
tak, homalyos veleködesben léven. Ezt is
itt hagyvan, lassuk Iesuita uram, masodik
erösségöd minemú: Mert így okoskodol:

Valamely tudományon csak egy-
is az Paterék közzül nem volt, Uly tu-
domány az.

Effelöl is az Major felöl így érts: az
Paterék az tudományban Lutherrel es
Calvi-

Calvinuffal ellenköztenek, avagy tellyef-
 leggel minden punctaiban, avagy nemely
 rebeben: Eggyeztenek is visontagh azo-
 nokkal ugyan illyenkeppen: Hogy min-
 den punctaiban ellenköztenek legyen
 mind az Papistak közöt, akkik tudossab-
 baknak tartatnak, tagadgyak, sőt hogy sok
 dolgokban eggyeztek, megh vallyak, es
 mind mi az Paterek irasibol megh mutat-
 tyuk, az mind ideb alab emlekezem nyil-
 van valo képpen az felől: Ha valahol az
 Paterek Külömbet tanitottak hogy sem
 mint Luther es Calvinus, nem annyira az
 keresztényeni tudomanynak fő agazatira tar-
 toznak azok, mint nemely ceremoniakra,
 es emberektül gondoltatot rend tartasok-
 ra, kikben jo lelki ismerettel külömbet ért-
 hettének estanithattanak azoktul Luther
 es Calvinus, mellyel senki öket oly tudo-
 manyuvakka nem teheti, ugy mint, ki uy-
 volna. Itt pedig az az kérdés, Iesuita Il-
 ram: Mely felől bordajaban szakad vás-
 nod. Az mi oskolainkban csak az gyerme-
 kek is így felelnek effele főveny csöpüböl
 ercztöt madzagra.

Limitanda est Major.

*Patres diversum docuerunt quam Lutherus &
 Calvinus, Aut totaliter in omnibus doctrina Chri-
 stiana punctis & Articulis, tùm quo ad Doctri-
 nae professionem, tùm quo ad Ceremonias & Ritus*

Ecclesiasticos Verè aut falsò sic nominatos, Aut secundum partem, hoc est, aliquos fidei articulos in primis autem minus principales & reduntivè tales appellatos. Priori modo negatur hæc talis, Major neque in æternum Pontificij probabunt. Posteriori modo concedimus, nec pro eo cum quoquam hostiliter digladiamur. Az az:

Az Paterék, az az, reghi Doctorok, külömben tanitottanak, hogy sem mint Luther es Calvinus, vagy egeßen az keresztényi tudomanyrak minden reßeiben es punctyaiban, mind az Tudomanyrak vallasara s-mind az Ecclesia ceremoniai es rendtartasira nezve, kik közzül nemelleyek igazan s-nemelleyek hamissan mondatnak Ecclesia rendtartasinak: A vagy reße serent csak, az Hitnek nemely ágazatira nezve, kivaltképpen pedigh ollyakra nezve, akkik nem annyira bölü serent vadnak fel jegyezve az serent irasban; hanem az menyire azok is amaz derekas reßeek melle jo értelem serent járulnak.

Hogy az reghi Doctorok azért az Paterék az keresztényi vallasnak minden ágazatiban es punctyaiban külömben tanítottak volna Luthertul es Calvinustul, tagadgyuk mi, es az Papistak is soha vilag vegegh azt meg nem bizonithattyak.

Nemely ceremoniaban pedigh es rendtartasaban az Ecclesianak, hogy külömböz

böztök legyen az Paterektül Luther es Calvinus; mi megh engedgyük, s nem is har-
tzolunk ellenségeskepen senkivel az felől.

Hac limitatione premissa hoc ipsum in Pontificios retorquebimus, quod nobis intentant. Nimirum, Patres in multis fidei capitibus diversum docuerunt, quàm docent Pontificii.

Ergo diversam quoq; habuerunt Doctrinam. Addo aut veram aut falsam, Si veram obtinemus, quod volumus, Hoc est, Pontificiorum Doctrinam tanquam Doctrinæ Patrûm contrariam esse falsam. Si falsam, non est cur Pontificij salvâ conscientia eandem scientes sequantur: & nostræ Orthodoxæ mensuram faciant.

Ha effele költsönnel kel vissza mernünk az mit ok nélkül reánk kialtotok, heretõ Iesuita uraim, lattyatok mely igen nyakatokban ranthattjuk csak könnyen az hamvas sákot, Mert így Argumentalhatunk:

Az Paterék fok agaiban, az keresztényeni vallásnak, külömbet tanítanak hogy nem mint az minemût vallanak az Papistak.

Annak okajert hát külömbözö tudományok is vagyon. En itt azt mondom es azt allatom: Hogy az az Paterék tudománya, vagy igaz, vagy Hamis tudomány. Ha igaz, nyeretessék vagyunk mi, es meg gyöztük az Papistakat: mert meg tettez hogy az Papistak tudománya külömbez az Paterék tudományatul, Ha külömböz nem lehet

igaz, hanem valoba hamis. Avagy ha az Paterek tudománya hamis, jó lelki ismerettel mihetpen mehetnek arra az Papi-
stak hogy azt javallyak, es az mi Keresztye-
ni tudományukat is es vallasunkat, mi-
csoda okkal merseklik ahhoz? Am lassatok
Iesuitak mellyeket valasztjatok.

Vegezetre, ebben az első csatadban győ-
zedelmes akarvan lenni, egy erős okosko-
dást jelentés, mellyel azt velőd, hogy tel-
lyességgel amaz Achylles furkojával ütöt-
tel agyon bennünket, es immar megh sem
moccanhatunk, hanem fejet haytvan meg
kell engednünk, hogy az Luther es Calvi-
nus tudománya, es azzal egygyüt az mienk-
is, mivel azt javallyuk, uy, es fejenként uyi-
tok vagyunk, Mert így okoskodol:

Valamely tudomant az Lutheri-
stak es Calvinistak megh nem mutat-
hatnak hol volt 1517 estendeigh az
Apostolok utan, uy tudomány az.

De Luther es Calvinus az mellyet
vallo meg nem mutathattak.

Hát uy tudomány.

F E L E L E T.

Az mint esőmben vesőm, Iesuita Ura-
im, ha ház Argumentomot formalhatna-
tok is, im így am-ugy egybe golyobitvan
ugyan

ugyan nem lenne egyik is fogassab az ma-
siknal, mert mind egy bordabol két ki-
negy nyúftóssen. Itt is búkseg, hogy az Ma-
jor propositiot limitallyam es az Minorban
só mondotta tegelek.

Affelől az tudomany felől mellyet Lu-
ther Marton es Calvinus Ianos tanitot es
tanitanak mostan az kiket ti Iesuita uraim
gyalazatosson Lutheristaknak es Calvini-
staknak neveztök, ket keppen gondolkod-
gyatok. Elsőben, Allattyara. Masodszor,
Tettetős vallasara es hirdetesere kepöst.
Mind az kettőre nezve mi azt mondgyuk
es azt állattyuk, meg czafolhatatlan erősse-
gökkel, hogy az az tudomany, neha nyil-
van valo Poganyok, neha tettetés eretne-
kők, neha balvanyozok es emberi főtül ta-
laltatot bolondsagh utan jarok között for-
got: Mely tudomant mind az által Isten,
oly tisztan megh tartot hogy azon semmi
motsok nem fogot; sőt annak minden
időben az emberek között foganattyat is
adta.

Az az tudomany pedig nem egyeb, ha-
nem Moyzes az Prophetak es Evangelistak
irasa, Mely kívül idvőségőknek keresese-
re es Isteni tisteletoekre, sem Luther sem
Calvinus, sem penig azoknak követői nem
akarnak mást követni, bősúlni es vallani.
Mellyert ti azokat Hittül szakattaknak es
cretne-

eretneköknek lelketök ismereti ellen ki-
 altyatok es patvarkodo képpen atkozza-
 tok, nem külömben mint Achab Illyest,
 Herodes kereftölő Ianoft: az Pharifæusok
 es iras tudok az Sidok között, az Papi ren-
 del egyetemben, ő magat az mi Urunk Ie-
 sus Christusunkat, es az ő tanitvanit, mel-
 lyert mikeppen azok, samot is adtok az
 itelet napjan, es el-is vesitök jutalmatokat
 gyalazatosfan, ha meg nem tertök, mert
 meg utaltatok az igassagot.

Ezek Iesuita uram, az ti erős argumen-
 tomitok, kikkel Luthert, Calvinust es azok-
 kal együtt minket is, kik az Evangeliom-
 nak tudományat igazan tanitjuk, uyitok-
 nak es uy tudományvaknak kialtotok,
 mellyet mind ez vilagh előtt kések vadtok
 ki kialtani, de igen Iesuitai torokkal, ha
 semmit nem bizonithattok-is.

Hogy pedig itt joll ešedben vegyed, Ie-
 suita uram, Mivel ezöknek az ti erősségi-
 tőknek jelengeteseben, fejetök es életö-
 tők vesetese alatt, kötetök arra magatokat
 hogy mi csak egy mangurni dolgot sem je-
 lenthettünk ollyat, mely bizonfsagot tenne
 arrol, hogy ti az Apostoli tudomány es az
 Apostolok ellen tanitanatok valamit, no-
 ha annak meg mutatasat kevaltkeppen va-
 lo irasom serent, sémötök eleiben bocsa-
 tom, mind az által itt is, minek előtte han-
 kodo

Az Iesuitak-
 nak szines
 beszede-
 nek megh
 esafolasa.

kodo elmednek masodik okoskodására
 lepnem, à hol az Luther es Calvinus es
 azok követőinek Ecclesiája minemű le-
 gyen, azt akarod czirkalni: annak előtte
 summa szerint az egy igyű emberek kedve-
 jert egy néhány ellenközestőket jedzem
 meg, mely szerint séműl sőmbe az Apo-
 stolok tudománya ellen tanitotok. Megh
 jelentem aztis, mivel ragalmaztatok meg-
 is bennünket (noha idegen vallásban vad-
 tok) akkik az Evangeliomot tanittyuk, es
 vallyuk, az Christus parancsolattya es az
 Apostolok példaja szerint.

Az Iesuitaknak ellenkező tudoma-
 nyok es Vallások az Apostolok tuda-
 manyával.

I. Az Apostolok azt tanittyak hogy egye-
 dül csak az Istent kel imadni: Az Iesuvitak
 Isten kívül az megh holt embereket imad-
 gyak es hijak segítségül ezt kialtván: Szent
 Peter Könyörül en raytam, idvözitsenge-
 met, es nyis utat ennekem az égben valo
 menetelre. *Bellarmin lib. 3. cap. 17. de sanct. Beatit.*

II. Az Apostolok azt tanittyak, hogy az
 sentsőkhöz illendő böcsület az, ha azok-
 nak Hitőknek, kegyes életőknek, jo indu-
 latoknak, tudományoknak es alhatatos-
 sagoknak követőilebünk. *Heb. 13. v. 7.*

Az Papistak az megh holt sentsőket kö-
 zönse-

Ellenkezik
 az Papások
 tudománya
 az Aposto-
 lok tudoma-
 nyával.

zönfeges imadtságokkal segítsegül hijak, azoknak templomokat es oltarokat eppitenek, azoknak Mifet mondanak, innepnapokat ſentölnek, azoknak faragot vagy írot kepek elöt le borulva imatkoznak, azoknak czondorajokat nyakokban kötve orvoffagh gyanant nagy balvanyozással hordozzak, *Bellar. lib. 1. de ſanct. Beat. cap. 7. az. & lib. 2. de Imag. cap. 21.]*

III. Az Apoftolok azt tanittyak, hogy az közben-jaro Chriſtus neveben egyedöl csak Iſtennek kell imatkozni, az mint maga is idvözitök azt parancsollya, es effelölteſen igeretöt, *Ioan. 14. v. 14.* Valamit kertök, ugy mond, en nevemben, en meg tellyeſitöm.

Az Papiſtak az egben valoknak is imatkoznak, Marianak, az Angyaloknak es az ſentöknek. *Bellar. lib. 1. & 2. de San. p. totum.*

IV. Az Apoftolok azt tanittyak, hogy minden igaz tanitok, az Anyaſent egyházban, törvény ſerent valo paſtorok, Szent Peter es az Apoftolok utan, az Iſten nyajának legelteteſeben; mellyet veghben viſenek az Eccleſiaban az Iſten igeje ſerent valo tanitas es igazgatas által.

Az Papiſtak azt tanittyak, hogy egyedöl csak az Romai Papa, akki törvény ſerent valo tiſtit viſeli Szent Peternek, ugy annyéſa, hogy, mind az elſő rendelete ſerent Iſten.

Istennek, s mind az természetnek törvénye
 szerint, az egész vitezködő Anyasent egy-
 haznak egyedől való Fejedelme: kinek
 egyedől való hatalmaban vagyon, hogy
 minden juhokat, mind Püspököket s mind
 parasztokat úgy legeltethet, az mint akarja
Bellar. lib. 1. de Pontifice. Romano. cap. 12.

V. Az Apostolok azt tanították, hogy az
 Új Testamentomban Istennek, törvénye
 szerint nem szabad az Püspököknek es az
 Anyasent-egyhazban levő prædicatorok-
 nak világi dologban elegyíteni magokat,
 es külső Fejedelmi hatalmat magoknak
 koporítani, az mint idvőzítőnk is illyen
 koporítani ad: *Reges gentium Dominantur,*
vos autem non sic, Az nepeknek fejedelmi
 uralkodnak, ti pedig nem úgy. *Luc. 22.*

Az Papistak azt vallyak hogy szabad, ti fő-
 tösséges, hasznos es neminémű rebben u-
 gyan főkség, hogy azon Püspökök, egyhazi
 emberek is legyenek, es külső fejedelmek.
is. Bellar. lib. 4. cap. 9. de Pontif. Rom.

Innen vagyon hogy az Püspökök, Kira-
 lyok, Császarok utan Cancellariusok, inti-
 mus Consiliariusok, Hertzegök, Electorok
 es Varmegyek fő Ispani, Hogy több rutla-
 gokrul ne főllyak.

VI. Az Apostolok azt tanították, hogy
 minden Egyhazi gyülekezeteknek melto-
 sága az sent irastul főgh.

Az Pápisták azt allattyak es vallyak, hogy az ſent irasnak méltosaga az Eccleſiatól es az közönſeges gyülekezétektől vagyont, ſőt nyilván való igekkel ezt irjak, hogy az ſent iras nem lehet hitelős. *Bellarmin. lib. 2. de Concilijs, cap. 12.* hanem az Eccleſia méltosaga által, ugy annyira, hogy csak annyira kell hinni az ſent irasnak az menyiben az Papa, Cardinalok es Conciliomok mondgyak. *Eckius in Enchirid. de Eccl. prop. 3.*

VII. Az Apoſtolok azt tanittyak, hogy az Chriſtus egyſer való aldozattyaival mindeneknek idővőſſegőt ſőrzőt, valakik ő általa igaz hittel Iſtenhez jarulnak, *Heb. 10. v. 14. 1. Pet. 3. v. 18.*

Az Papiſták tagadgyak hogy az Chriſtus aldozattya haſnálma, avagy hittel ember azt magához kapcsolhaffa külömben, hanem ha minden nap ő erőtök az Pap az Chriſtuſt megh őli es meg aldoza, *Bellarmin. lib. 2. de Miſſa cap. 6.*

VIII. Az Apoſtolok azt tanittyak, hogy az külfő fejedelmeknek az külfő polgártörvényök ſerent minden ſabados dolgokban engedelömmel tartoznak az keresztényenők: Ha ſinten az fejedelmek kegyetlenők es poganyok is: ſőt azoknak meg terelőkert es egeſſégökert könyörögni kell.

Az Iesuvitak azt vallyak, hogy mind az Kiralyok es egyeb Fejedelmek, valakik az Romai Papanak nem akarnak engedni es birodalma alatt lenni, eretnekők es törvenytelen fejedelmek azok, kiket, akar ki nek is, bator ha csak egy paraszt ember legyen is szabad megh ölni mind fegyverrel s mind etetessel. Akki azt cselekősi pedig, olyan munkajanak idvőffegős jutalmat veszi. *Marian. de Instit. Reg. lib. 1. cap. 6. v. 7. Becanus Iesuvita in contror. Anglicana. Quid inter est ferro aut veneno perimas? Micsoda kü lömbfeg abban, ha fegyverele avagy me rreggel öld meg?*

IX. Az Apostolok azt tanittyak hogy az Püspöknek egy feleségűnek kell lenni, ne legyenek egybers mind sok feleségi: ne legyen parazna, paykos: ne tartson kurvat.

1. Tim. 3.

ŷ. 2.

1. Tim. 1. ŷ. 6.

Az Iesuvitak azt vallyak: hogy az Püspöknek ne legyen felesége, ne lakjek s-ne is közösüllyön azzal: hanem sőt inkább paykos es parazna agyasu legyen. *Bellar. lib. 1. de Matrimeo. cap. 30. Costerus Enchir. cap. 17. prop. 9.*

Az Iesuvitak közötaz Papok micsodafok.

Több effele ellenkező vallaftokat es tanitastotak, Iesuita uram, ottan elő nem samlalom: Mivel más irasombol rövid nap affelől minden hivek többet érthetnek: hanem azt mondom hogy halál fejtökön, es életötöknek el vesítése az magatok sententiaja berent, valakik Iesuitak vadatok.

Az Iesuvitaknak halál főjökön.

Mert

Mert ime meg mutathattyuk, hogy nem egy mangurni, hanem nagy dolgokban, s még pedig az idvőségnek fundamentumában, es az keresztényi életnek követésében az Apostolok ellen tanítottok.

De ezt is ebben hagyom, es Istentől igazab mondásnak lelket kevanvan, nektek Jesuita uraim, es idvőségre vagyodo igyeközetöt, terek arra mivel karhoztassatok ti minket, akik az Apostolok tudománya mellett vitezködünk.

Azt mondgyatok, hogy uyitok vagyunk: es gyomrunkon áll, hogy ti ez világ hallására mondgyatok batran, hogy az Apostoloktól fogva 1517 éftendeigh, soha egy Szent Martyr, egy Doctor, egy lelki pafitor, egy keresztényen, sőt soha egy eretnek ember sem volt, ki olyan vallásban löt volna mi neműben vadnak az Luther es Calvinus követői. Soha egy gyüleközet, egy város, egy falu, egy haz, egy semely nem találta tot, ki velök eggyezöt volna. Egy könyv, egy Szent egyház kö fala, egy embernek emlékezeti, bizonyagot nem tesen arról, hogy valaha valaki olyan vallásban löt volna, olyan kaptara ütötte volna veleködeset, mineműre ütöttek az mostani uyt Attyafiai.

Mind ezekből pedigh azt hozzatok ki: Hogy Luthernek es Calvinusnak es azok után

után nekünk igaz keresztényeknek; mind tudományuk, s mind Ecclesiánk semmi avagy vesendő.

Gyomrunkon mihelyen alhatna ez az ti Iesuitai patvarkodástok, nem méltan mongyatok: Holot nincsen nekünk könnyeb dolgunk annal, mint az igaz mondasnak Regulaival effele méltatlan patvarokat meg hamisítsunk. Mert ha az Historiakat ti Iesuitak csak mástól hallottatok es soha nem olvastatok volna is, még is nagy méreű vakmerősegh volna ezt mondani, az mit it rebesgettek.

Effele dolgot pedig két okajert kellene el tavoztatnotok, ha Iesuitai modon nem viselnetők magatokat. I. Mert nem magyarázzatok meg: Micsoda az a tudomány az kit az Lutheristak es Calvinistak vallanak, az miben ti túletek különböznek, sem pedig az magatok vallasat, mellyet Apostoli vallasnak kellene mondanotok, az Apostoloktól való successio berent elő nem bámlallyatok: Honnan ez követközik, hogy az egyigyű emberek azt sem tudgyak; vagy né ti nektek valami vallastok avagy nincs, akki az Isten könyvevel egyezne, holot csak az emberi főtül talaltot tudomány, mely utalatos Isten előt, es az O Törvénybeli Ceremoniak körül,

Matth. 23.

Ioan. 19. &

(kiknek 30.

(kiknek az Christus el jövetéle után végők vagyon) pepecsöltök majom modon.

II. Mert az mint mayd meg hallod: meg bizonyittyuk mi, hogy azt az ſent iras ſerent valo tudomant, mellyet Luther es Calvinus tanitot, az Apoftolok utan, minden Seculomokban, az igaz keresztényenők vallottak, es azert sokan halalt is ſenvedtek, valamikor az ſükſeg kevanta. Az honnan megh mutattyuk minden homaly nélkül, hogy nem csak egy Pater, de sok ſáz Keresztényen volt 1517 éſtendeig, akki olyan vallásban es értelemben volt az igaz tudomány felől, az melyben Luther es Calvinus voltak, es azok követői vadnak maſtan.

Hogy pedigh mi is, kik igaz vallasu Keresztényenők vagyunk, az ti peldatok ſerent ne lattassunk arnyekunkal viaskodni, egynehany agarol még is jelentest teſők Ieſuítai vallastoknak, kiket mivel Luther es Calvinus, ſ-azok utan velünk egyetemben minden keresztényenők ördöghi tudománynak es AntiChristus czegerenek s. talalmanyának mondottak, neheztellitők, es azert kialtatok uy tudományuyaknak, es csaknem minden veselyre meltoknak, benünk: Halgas reja azert Iesuita uram.

Az Iesuitok
tudománya
manemü.

Tudományotok nektek ez, ki ellen Luther es Calvinus elöt sok keresztényen jámbor Isten féltő emberek irtanak, 1517 éſtendő

tendő előtt is: I. Az Istennek Ecclesiaját, az közönséges keresztényen Anyaszent-egyházat, melyről az Apostoli Credoban valaszt tessünk, azt mondgyatok, hogy ti nálátok talallya fel minden ember: mert ti vadatok az Istennek igaz Anyaszent-egyhaza.

De hogy jó idejen meg mutassam kik legyenetek, it mindeneknek előtte, egy nagy magatokkal való ellenközestőkről emléközöm Iesuita uraim. Mert a ti Ecclesiatok felől, imillyen két külömböző értelmetök vagyon. I. Mikor az Papi rend kívül való embereket, mint egy étető edességgel magatokhoz akarjatok hitegőtni, akkor azt taníttjátok, hogy az Ecclesia oly emberekből áll, kik az keresztényeni tudomant vallyak, az Sacramentomokkal élnek, es akik az törvény szerent való Papoknak, leg főkeppen pedigh az Romai Papanak, úgy mint, Christus földi Vicariusának, helytartójanak, minden dolgokban engednek.

II. Ha mikor pedigh az ti nagy meg mérsekölhetetlen hatalmatokat akarjatok olalmazni, es minden külföldi emberekkel imadtatni, akkor az Ecclesianak az keresztényen Anyaszent-egyhaznak, mind nevezet: es mind bősületit, es meltsóagat csak az Pappara, Cardinalokra, Conciliomokra, az Papi rendből allo közönséges gyülekezetec, es az Papi, rendre magan való keppen szabja-

Bellarminus
lib. 3 de Ec-
cl. melitan.
cap. 2. pag.
192.

Stapletonus
de Auth. Ec-
cl. lib. 1 cap.
10. f. 3.

Libri Tro-
phæorum Ec-
cle. Anglica.
pag. ultima.

Bellar: lib. 2.
cap: 15. de
verbo Dei.

Math. 7.

Distinct. 40.
f. 1. Papa.
Iob. 1.

Turre crema
ta lib. Ium.
4. cap. 14.

Minemü
szömelyök
az Iesuitak.

Éabjatos, Ugy annyira, hogy annak tarfa-
sagabol mindennemü külső renden való-
kat, hatalmas Császarokat, Kiralyokat, Her-
czegöket, Urakat, Nemessöket, es azok
utan valo jobbagysag es Mesterseg alat va-
lokat ki rekestötök es Laicusoknak, para-
toknak mondotok, ha sinton Fejedelmek-
is azok, kiket az Isten igejenek olvasasatul
es tanulasatul megh tiltotok, sеп tistösse-
ges nevel nevezven öket ebeknek, az
Christus amaz mondasat fejezven böcste-
lenül azokra, ezt mondvan: *Scriptum est*
sanctum non est dandum canibus, Az sentségö-
ne adgyatok az Ebeknek, ugyan ot azono-
kat, Disznoknak is tartvan, *quia scriptum est*
Margaritas ne obijcite porcis, az draga gyö-
gyöt ne vessetök az Disznoknak, es hatal-
matok ala is zarlyatok azonokat. Mert meg
vagyon irva: *boves arabant, & Asina pasce-
bantur juxta eos*. az ökrök sántanak vala,
az nösten sámarokat azokhoz közel lege-
tetik vala az te sölgaid. Mely kettöztetö-
ertelmetökert, es negedös kevelységtök-
ert, Istennek es az ö igaz iteleti raytarok
hogy jo idejen magatokkal tétet bizony-
got affelöl, mely böcstelen embereknek
jelentsetök magatokat, es mind azokat
akkik az ti tudomanyotok utan indultak
vagy indulnak: Magatokat ökröknek
Hoheroknak mondgyatok, mert hög
min

minden rendbeli embereken valo hatalmas ſamadas nélkül valo ſabados uralkodásokat oltalmazhattok, két tanubizonſagot rantatok az ſent irasból elő. Elő

Baronius ſuper ex com. Venetorū.

Acto. 10. Surge, occide, & manduca, kelly fel, öld meg, s öld meg. s-Miert hogy azt mondhatna valaki. Talam bűn es vétők? Megh feleltők maás tanubizonſaght tetelel s-azt mondgyatok hogy nem vétők: mert megh vagyon irva: *Spiritualis homo omnia dijudicat ipse à nemine iudicatur,* az lelki ember mindeneket meg itel ő felőle pedig ſenki iteltőt nem tehet. Ekkeppen jadzotok thi Iefuitak nagy vakmerőképpen az ſent irasfal s-igy igyekőztők cselekedni halgatoikkal minden alkolmatossaggal, s-meg is azt mondgyatok hogy reghi es igaz vallasu emberek vadtok kiknek tudomanyan az Apostolok minden kereſtyen Paterek es iras magyarazo Doctörök voltak. Halgatoitokat pedig az mint elebb-is jelentem Ebeknek, Diſnoknak es Szamaroknak nagy böcstelenül mondgyatok. s-vallyon miért?

I. Hogy tudomanyotoknak, undokſagat azoknak tudatlansagokkal földözheſtetők ell. Mert tугyan-is valaki az ſent irast olvassa, eſeben viſi azt, hogy az ti tudomanyotok, fajtalanſag es etető mérög.

II. Hogy mindeneken valo uralkodásokat

stokat sеп sін alatt kőthessetők az emberek nyakára. De ki tetik fogatok fejere, tudni illik, minemű tanitok es elől jarok legyetők ti: mert mind magatokat, kik Egyhazi rendnek akartok neveztetni, Pápák, Papok, Baratok, Apatzak, Iesuitak, &c. Mind halgatoitokat akar minemű rendevalok legyenek azok meégh böcstelemből nevezitők hogy sem mint ez előt nevezitők, es egy pocsadékban hanyvan az halgatoikat, főprőknek, az emberi testben hasonaltalan nedvösségőknek, karhozatnak edenyinek, latroknak, Istentelenőknek, Hittéretet, remenség nélkül valoknak, kikben semmi jó cselekedet nincsen, es hulladekoknak nevezitők; magatokat pedig affelek pařtorinak tanittyatok.

Csudalatos itileti mondom ez Istennek hogy nem mi, hanem magatok tanittyatok ezt magatok es halgatoitok felől. Mellyet, Bodogh Isten, ha mi mondanank, vagy mondottunk volna valaha, mind ez világot ellenünk kőřörülnetők; de hogy magatok řajabol řarmazik: En csudalom hogy még csak az babak is es az apro gyermekek ujalnem mutogatnak erette bentőket. Iay řegeny Papiřtak, bezeg ala valoforřotok es böcsületőtők vagyon tinektők, ez uyonna beretvalkozot Iesuitak előt: Még is nem veřitők eřőtőkben magato,

Az Iesuitak minemű nevezettel nevezik ő Halgatoikat.

gatokat, hanem erőssen hístek ámito be-
 sedőknek, maga nem egyebet vadásznak,
 ha esőtökben vennetők magatokat, ha-
 nem hogy utannatok megh gazdagullya-
 nak, Urakka, Püspökökke, Erőkökke, Car-
 dinalokka leheffenek sеп sin alatt; es az
 utan akkeppen cselekdheffenek veletők,
 az mint tanitanak, hogy testestül lelkestül
 meg emestheffenek. Hogy pedig itt semmi
 patvart ne kialthassatok ellenünk, Iesuitak,
 mint ha mi gondolnank ilyen otsmansa-
 got, es mi kialtanank irigysegből reجات,
 im az magatok Prophetajanak es egyedül
 valo Bibliátoknak Robertus Bellarminus-
 nak vallását sollowom elő, hogy minden
 meg értse valóságat értelmetőknek. Igy
 sollow az Papista Ecclesia felől, *Bellar. lib. 3. de
 Eccles. Militan. cap. 2. pag. 192. 193. mihi;*

*Nostra autem sententia est Ecclesiam unam tan-
 tum esse non duas & illam unam & veram esse
 Coetum hominum ejusdem Christianae fidei pro-
 fessione & eorundem sacramentorum Communio-
 ne colligatum sub regimine legitimorum pastorum,
 ac precipue unius Christi Vicarii Romani Pontifi-
 cis. Ex qua definitione facile colligi potest, qui ho-
 mines ad Ecclesiam pertinent, qui vero ad eam non
 pertineant. Tres enim sunt partes hujus definitio-
 nis: Professio verae fidei, Sacramentorum commu-
 nio, & subjectio ad legitimum pastorem Roma-
 num Pontificem. Ratione primae partis excludun-*

tur omnes infideles, tam qui nunquam fuerunt in Ecclesia, ut Iudaei, Turcae, Pagani; quam qui fuerunt & recesserunt, ut Heretici, & Apostatae. Ratione secunda excluduntur Catechumeni & excommunicati quoniam illi non sunt ad missi ad Sacramentorum communionem, isti sunt dimissi. Ratione tertia, excluduntur Schismatici qui habent fidem & Sacramenta sed non subduntur legitimo Pastori, & ideo foris profitentur fidem & sacramenta percipiunt. Includuntur autem omnes alij & si reprobj, scelesti, & impij sint.

Atq; hoc interest inter sententiam nostram & alias omnes quod omnes aliae requirunt internas virtutes ad constituendum aliquem in Ecclesia & propterea Ecclesiam Veram invisibilem faciunt: Nos autem & si credimus in Ecclesia inveniri omnes Virtutes, fidem, spem, charitatem, & ceteras, tamen ut aliquis aliquomodo dici possit pars verae Ecclesiae, de qua Scriptura loquuntur, non putamus requiri ullam internam Virtutem, sed tantum externam professionem fidei, & Sacramentorum communionem quae sensu ipso percipitur. Ecclesia enim est cœtus hominum ita visibilis & palpabilis ut est cœtus populi Romani vel regnum Galliae aut Respub. Venetorum. **NOTANDA** DVM autem est ex Augustino in breviculo collationis collat. 3. Ecclesiam esse corpus vivum, in quo est anima & corpus; & quidem anima sunt interna dona Spiritus Sancti, Fides, Spes, Charitas &c. Corpus sunt externa professio Fidei & communio

eatio Sacramentorum. Ex quo fit, ut quidam sint
 de anima & de corpore Ecclesia, & proinde uniri
 Christo capiti interius & exterius, & tales sunt
 perfectissimè de Ecclesia: sunt enim quasi membra
 viva in corpore quamvis etiam inter istos, aliqui
 magis, aliqui minus, vitam participant & aliqui
 etiam solum initium vita habeant & quasi sensum
 sed non motum, ut qui habent solam fidem sine
 charitate. Rursum aliqui sint de anima, & non de
 corpore ut Catechumeni vel ex communicati si fidem
 & Charitatem habent quod fieri potest. Denique,
 Aliqui sint de corpore & non de Anima ut qui
 nullam habent internam virtutem & tamen spe
 aut timore aliquo temporali profitentur fidem & in
 Sacramentis communicant sub regimine pastorum
 & tales sunt sicut capilli aut unguis aut mali hu-
 mores in corpore humano. Definitio igitur nostra
 solum comprehendit hunc ultimum modum existen-
 di in Ecclesia, quia hic requiritur ad minimum
 ut quis possit dici esse pars visibilis Ecclesie.

Az Az:

Az mi értelmünk pedigh ez, hogy az Ec-
 clesia csak egy, nem kettő, es az, az egy, es
 igaz, az embereknek oly gyűlelközöti mely
 azon egy keresztényeni hitnek vallásával, es
 azon Sacramentomoknak titkos bentsé-
 gőknek közönséges élelevel egyben köt-
 tettetöt, az törvény bérint való pastorok-
 nak, kivaltkeppen pedig az Christus egye-
 dül

dúl való helytartójanak ez földön az Római Papanak birtoka alatt.

Mely magyarazatból könyű akar kinéki is cseben venni az emberek között kicsodak legyenek az Ecclesiában, es kicsodak azok is akkik oda nem tartoznak. Mert ennek az magyarazatnak három része van: Az igaz hitnek vallása, (az hitön érte az Iesuita azt az tudományt mellyet ő igaznak tart) az Sacramentomokkal való közösülés, es a törvény szerint való pásztorhoz, az Római Papához való engedelem.

Az első rész szerint ki rekeştetnek az Ecclesiából minden hitőtlenek, mind azok kik soha az Ecclesiában nem voltak, az mineművek az eretnekők es az hittől szakáltak.

Az második rész szerint ki rekeştetnek azok, kik az Catechismust tanullyak még hiulik, az ki atkoztattak, mert amazok tudni ilik, az Catechismust tanuloi, még nem bocsattattak az Ur Vacsorájának es az több szentsegőknek vetelehez. Ezek pedig tudni ilik az ki atkoztattak, ki bocsattattanak az Sacramentomok vételének helyerül.

Az harmadik rész szerint ki rekeştetnek az Anyaszent-egyházról elszakáltak, kiknek vagyon hitők es Sacramentomok, de nem adgyak magokat az törvény szerint való pásztor hatalma alá; annak okajert kívül tevének

tesznek az hitről vallást, es úgy élnek az Sacramentomokkal is. Egyebek pedig az Ecclesiához foglaltatnak ha binten karhozatnak edenyi is latrok es Istentelőnek is azok.

Az mi magyarazatunk között pedig, es minden egyéb magyarazatok között ez az külömbfeg, hog mas egyéb magyarazatok, mindnyajan belső jóságos cselekedeteket kevannak, hogy valaki az Ecclesiában samlaltassék, es arra valo nézve az igaz Anyaszent-egyházat lathatatlannak mondgyak: Mi pedig noha hisűk hogy minden jóságos cselekedetők az Hit, az Remensfeg az Szeretet es több egyebek meg talaltathatnak az Ecclesiában; mind az által, hogy valaki, valami modon mondattassék az Ecclesia tagjanak, az melyről az irások sollanak, nem vellyűk hogy semmi belső jóságos cselekedet kevantassék, hanem csak az hitnek külsőkeppen valo vallasa, es az sacramentomokkal valo közösűles, mely külső erzekőnsfeggel vagon. Mert az Ecclesia az embereknek oly lathato es meg tapogathato gyülekezetők, az minemű az Romai kőssfeg gyülekezeti, vagy az Galliai Ország, es az Velentzesők polgari tarsasaga.

Meg kell pedig jegyeznünk az Agoston Doctornak értelmé szerint, hogy az Ecclesia élő tag, melyben lelek es test vagon: Az lelken ertettetnek az s. lelőknek belső ajan-

Az Iesuitak Ecclesiájában karhozatnak edenyi, latrok es Istentelenők vadnak. az Bellarminus értelmé szerint: mely értelméért mit érdemlene az az ember.

Az Iesuitak Ecclesiájában nem sűk-feg az hit, az remensfeg, az szeretet, az mondgya Bellarminus.

fő ajandeki, az Hit, az Remenség, az Szeretet es az többi. Az testen ertetik az hitnek külső képpen való vallása es az Sacramentokkal való köz eles. Melyből ez jár ki, hogy nemelleyek az emberek között az Ecclesianak lelkeből, es testéből valok kik az Christussal ugy mint fejjekkel belső es külső képpen eggyesülnek, es ez felek tökéletlenül az Ecclesiából valok: Mert ollyatenok mineművek az élő tagok az testben, noha azok között is nemelleyek bűvebben, nemelleyek kevesbe rebesülnek az életben, es nemelleyeknél az életnek csak kezdeti vagyon többire erzőkönség nem az mozgás szerint: ugy mint kikben szeretet nélkül való hit vagyon. Visontak nemelleyek az Ecclesianak lelkeből nem testéből valok, az mineművek az Catechismus tanuloi, vagy az ki atkozattak, ha hitők es szeretetők lejend az mely lehetséges. Vegyetre nemelleyek testből es nem lelekből valok, kiknek semmi belső jó cselekedetük nincsen azon közbe mind az által remenféggel es idő szerint való felelemmel vallyak az hitőt, es az Sacramentokkal közül élnek az törvény szerint való paistorok birtoka alatt es ezek ollyatenok mineművek az hay salak, avagy az körömök avagy az artalmas nedvesseghők az emberi testben.

Illyenek az igaz Evangelicusok.

Az igaz Hit soha nincs szeretet nélkül.

Az Iesuitak Ecclesijában levő embereknek semmi jó cselekedetük nincsen az Belarminus értelmé szerint.

Az Iesuitak Ecclesijában levők az testnek ganeyi es artalmas ned-

Annak okajert az mi magyarazatunk szerint csak azok az Ecclesianak tagjai (bol az Romai Ecclesiarul) akkik ez utolso mod szerint ertettetnek mert leg kevesbe az kevantatik hogy ekkepen mondassék valaki az Ecclesiaban valosucik.

vessegek aze hirdeti Bellarminus.

Illye vilagoffan Ezt az Bellarminus értelmét mind az igaz s mind az Romai Ecclesia felől azért akaram Iesuita uramatam mód eleibe raknom, hogy azt; minemű emberek legyenek ti es minemű értelmetők legyen az gyülekezet felől mellyet oltalmaztok. Ecclesiatok az tiñen magyarazatok szerint oly: Akki főprő az emberi testben artalmas nedvesség karhozatnak edenyinek gonosoknak Istentelenőknek, hit, remenség, es szeretet nélkül valoknak sent lelők belső ajandekitul es jo cselekedetektul üres embereknek es hulladkoknak gyülekezeti. Az Iesuitak pedig nem egyebek azon magok értelme szerint, hanem: Az emberi testben levő gonos nedvességőknek, főprőknek karhozatnak edenyinek gonosoknak Istentelenőknek, hit, remenség, es szeretet nélkül valoknak, sent lelők belső ajandekitul ürös es jo cselekedet nélkül valo embereknek ez hulladkoknak pastori s tanito Mesteri.

Az Iesuitak Ecclesiája minemő.

Az Iesuitak micsodas tanitok.

Isonyodom valamikor illyen nyomadot kanyokat olvasom es uyonnan

hamar időn : mert vayki kőrmős keselyűk
 űk, mely felől hogy gondolkottok is ez u-
 tan allapattyukat jobban esőtőkben ve-
 ven, nem ketelkődöm felőle semmit :
 Melyre adgyon jo indulat s-erőt is
 mindnyaja... kegyelmes lste-
 nünk. Nem érint kevanom.

Ez az Iesuitaknak első tudománya, akkit
 allatomban titkon es mint egy főbe-
 alat kötöttek nagy dicseköd...
 rek nyakara : Melyet az egyigyű emberek
 nem is vöttek esőkben. Ez az kit reghinek
 es az Apóstoloktól, Paterektől, es azok utan
 levő martyroktól es Istenfelő emberektől
 kézről keze adattatott tudomanyak kial-
 tanak.

De arra keseritünk mi igaz keresztye-
 nők bennetöket Iesuita uraim : Hozzatok
 csak egy czikkölt elő az bent irasbol, hogy
 az Iesus Christus verevel meg mosogatta-
 tot Hivek felől valaha az Apostolok ugy
 soltak volna az mint ti; Azokat az Paterek
 az Apostolok utan tanito jambor es Isten-
 felő tanito Doctorok es egyebek mind az
 ti idötökig igy motskoltak es igy ertötte-
 nek volna azok felől : Nem mondhattok
 egyebet itt, hanem ti talalmanyotok, ti
 vakmerő kevelysegtökből sarmazot értel-
 metek : Nincs csak egy fő is effelöl ez elöc-
 ket s az estendővel elt papistak irasaban is.

Mel-

Az Iesuitak
 ellenköznek
 az reghi Pa-
 pistakkal.

Mellyert ha meg nem tertők ez utan az emberek előtt is utalatosbak lestek Iesuitak hogy sem mint ekkedigh: ez élet utan pedig ^{mint} nem jó pastorok el vestők.

Melytül ha ^{termeletlen} ^{és} ^{hatalmas} ^{örizkedgye-}
tők mert sem nektők sem utan ^{ők} ^{kö-}
vetközendő egy rayzatbol ^{szarmazo} ^{va-}
tok fiainak nem hasznal az Hispaniai Király
birodalma ala gyűitöt es gyűytendő ^h

Erröd Iesu-
vita Uram
mit akarnek
mondani de
tovabra ha-
laztom en-
nek világosb
magyarázat-
yati

hallat ^{szorgalmat} ^{hirdetnek}: Mennyetők
el előlem mindnyajan kik alnokfagot cse-
leköttetők: nem ismerlek titöket, Men-
nyetők az örökke valo tűzre, mely ti nek-
tők es az ördögöknek meg vagyon vilagh
fundamentomi előt kibittetve mely soha
meg nem alusik es annak ferghe meg nem
hall. Ahol firalom zokogas es fogaknak
csikorgatassa leßen veg es kegyelöm nél-
kül: Melytül minden hiveket sőt még az
megh vakult Iesuitakat is szerzetekben lé-
vökkel egyetemben oltalmazza, megh te-
ritven az igazutra őket ^{szent} ^{lelke} ^{által} az
mi ^{szent} ^{Istenünk}, Amen.

MÁSODRENDBELI TU-
dományok az Iesuitaknak kik reghi-
nek hirdetnek, es azzal valo ellenköze-
sőt ^{Lucifer} ^{és} ^{Calvinust} ^s azok utan vala-
kik az Evangéliumot tanitvan abban ^{vé-}
lek

lek eggyeznek uy tudományvaknak
mondgyak.

Nem egyeb: Hanem hogy:

Az Romai Papanak mindennemű lelki
es idő érint való küllő hatalma vagyon,
ugyanira hogy törvent szabhat, törvenyt
ellenzhet, sámkí vetes es az keresztve-
nők gyülekezetéből való ki atkozás felől
sententiat írhat: ez mellet hatalma vagyon
arra, hogy az Imperiomnak Vicariussa
helytartoya legyen, büntetéseket sábjon
akar minemű tist viselőket tistre emel-
lyen, azonokat az tistből levethesse, megh
az Csásárokat, Kiralyokat es Hertzegöket is
egyeb Fejedelmekkel egyetemben. Ezök
kivülis pedig hatalma vagyon minden U-
rakon, Püspökökön, Nömöfsekön es azok-
nak jobbagyin. Illyen hatalmassagat pedig
az Romai Papanak, ugy kell kinek ki-
nek böcsülni, mint az Apostoli Cre-
donak valamely reket, Valaki pedig azo-
kat nem javallya, avagy nem hiszi, azt meg
vetöt es ki atkoztatot utalatos eretnek
gyanant kell tartani. Itt-is Iesuita uram
mind tegedets mind az te Attyadfiat arra
kesöritlek hoz egyet elő az Apostolok
közzül akki illyen kaptara ütötte volna tu-
domanyat mint ez az thi értelmetök? A-
zöknak tanitvani, Martyrok közzül nevez
eggyet, söt hogy te soddal ellyek, allas
egy

egy cretneköt elő: Mutas consensust affe-
 lől az Paterök között, sőt nevez csak egyet
 azok között, Gregorius Magnus előt, akkik
 éltenek; ki ekkepen kevánt volna, még
 az Romai Püspökök között is tisti szerint
 valo hatalmat egész három száz s-egy ne-
 hany estendeig, es így az utan dicseköd-
 gyetők mind tudománytoknak reghi vol-
 taval s-mind az Patereknek ti velőtek eg-
 gyző értelmevel. Sőt mutasd meg az utan-
 is mind 1517 estendeigh *continua successio-
 ne personali* hogy még az Papiста Püspökök,
 Doctorok, es egyeb tudos emberek *nemine
 excepto*, mit mondek? Csak hármat batot
 egymás utan ez előt három száz estendő-
 vel, akki így értőt volna effelől, am ker-
 ködgyetők ilyen nagy hatalmassagtokkal.
 Holot pedigh nem mehetz elő ilyen ren-
 del dolgodban Iesuita uram az te feleid-
 del; miért merőd Apostoli tudomannak
per successionem personalem, Paterök consen-
 susanak es egyeb Doctoroknak értelme-
 nek mondani ez elő hozot tudomant?
 Hogypedig Luther es Calvinus nem javak-
 lottak, sőt az ellen irtanak s-tanitottanak,
 irtanak tanitanak most-is minden kereftyen
 Doctorok es tanitok: micsoda lelőkkel
 meritők mondani hogy azoknak tudoma-
 nya uytudomány? De ezt-is ebben hagyom-
 es tudományotoknak Iesuita uraim har-
 madik

madik Agara sietők, hogy hamarab végbe
vehessem veled való beszélgetésemet.

HARMADIK Tudományok az
Papistaknak mellyet reghinek mondanak,
az Misse űolgalatban való czifra: Hogy
az Misse aranyas poharbol es aranyas ta-
nyerről űolgaltassék; az Misse űolgalo Pap-
nak draga kővekkel rakot selyőm ruhaja
legyen.

Ennek is regihseget azt kerdem Iesuita
uraim honnan mutattatok megh? Val-
lyon az űent irasbolè, az Apostolok ideje
utan? Ellenőtők űoll abban ő maga idvő-
zitőnk midőn azt mondgya; Hasontalanul
tistőlnek az emberek engemet oly tudo-
mannyal kiket az emberek parancsoltak.
Ezt pedig ember parancsolta tinektők, ha
űinten reghi volna is: mert az thi Papa A-
tyatok talala *Anno Domini: 666.* Ezen tu-
domanyotokat vallyon javallottaké az Pa-
terek? Iol tudod magad, hogy nem: Mert
Achatius effele Isteni tisztőlet felől igy űo-
lot: *Deus noster non edit neq, bibit, itaq, non ha-*
bet opus calicibus neq, discis. Az mi Istenünk
nem esik sem isik; nem űükőlködik haát
poharok avagy tanyerok nélkül.

Itt azt monhatnad; Az Sacramentomok
méltoak arra hogy Arany es ezüst edenyek-
ből űolgaltassanak ki, Mert Christus űerze-
se es

Matt. 15. 7 9.

Papa Vitalis-
anus.

Hist. tripaté.
lib. II. cap.
16.

fe es fellyeb kell az emberek talalmányá-
nal es meltoſagoknál bõcsólni.

F E L E L E T.

Christus bõrzeſe az igaz Sacramentomok: De nem kevanta ſem parancsoltat azt õ hogy azoknak ki ſolgaltataſaban tzi kornyat kereffenek az emberek: Annak felette nem külfõ ceremoniajokra külfõ ſolgaltataſokra kel az Sacramentomoknak vigyazni à kereſtyen embernek; hanem azoknak belſõ erejõkre es haſnokra, mit jogyõzzenek azok, es mi veghre rendeltettek Christuſtul, egyigyû volt azoknak ki ſolgaltataſa, Christus Urunk es az Apoſtolok idejeben nem vagyunk mi azoknak ſentebbek; s-nem is oſtogattak azokat az Apoſtolok penzert mint ti moſt Iefuita Urain az Miſet: Haát nem-is bõkõlkõtték arany avagy ezüſt nélkül es nem bûkõlkõdnek maſtis. Az Paterek közzül bizonyítja ezt az mit mondok; csufollya es romtya nektõk ebben valo munkatokat. Haát nem eggyeztõk az Paterekkel s-nem vetõtõk õ tõlõk ilyen ertelmetõket.

Ambroſ.lib.
2. de off.
cap. 28.

Ieiunium Pa-
piſticum.

NEGYEDSZÖR, tudományok
ez az Papistaknak, hogy bizonyos időben
kiválteppen Pentökön es Hufvet elő
negyven napon nem jo ſenkinék huſt en-
ni. Mely hitetõ tudományaval amaz nagy
ſarkany

Sarkany, az Romai Papa, az Ő Szerzetivel
eggyüt, ez vilagnak mayd harmad réšit
farka utan rándította.

De honnan vötte ezt? Nem az ſent
írásbol: mert abban ōrdōgi tudomannak
nevezi az es hitetō lelők csalardsaganak
Sőt ſent Pál Vallyon az Paterektōle? Sőt
azok közzül ellene mondottak es csele-
kōttenek annak: Mert azt mondottak,
hogy affele napokon kiken nemellyek
meg fogjak magokat az hus ételtül: enni
kell embernek huft azért: Mert keresztien-
segerōl ez ſerint-is akkepen tehet bizon-
lagot. Hát mivel hogy az Iesuitak kő-
lōmben cselekōšnek, sem nem keresztie-
nek, sem nem az Paterōktül vōttek ezt az
tudomant: Hanem amaz Montanus eret-
nektül; kit ōk is hamis tudomanyajert ki-
atkoztanak gyülekezetōkból.

1. Tim. 4.

Spiridion
trip. Hyft.
lib. 1. cap. 10.

Instituit hoc
post Monta-
num Teles-
phorus Au-
129.

ŌTŌDSZŌR, Ezt tanittyak
az Papistak, hogy Calastromokat kell ep-
piteni, azokban Baratokat, Apatzakat min-
den kőlfō munka nélkül kel henyletteni,
hogy azok egyebekert-is kōnyōrōgjenek,
es űdvōšsegōket magok-is akkeppen ke-
ressenek.

Vita Mona-
stica.

Azt kerdem Iesuita uraim tūletek, ezt is-
hol vōttetek? Nem az Christustul: Mert Ő
Fōlsege maga-is munkalkodot vala mig ez
fōldön

Anno Chri-
sti. 5 2 S.

Benedictus
Abbas in
Campania
inventor est.

földön járt költ, s-nemis vonta Clastronban magat. Az Apostoloktól sem: Mert ezőknek azt parancsolta Christus, hogy ez seles vilagra ki mennyenek, prædicallyanak es keresztyénynek, az mely munkavallásban: sőt azt meri mondani az sânt Pál, hogy valaki nem munkalkodik naponként: effele meg csak ingyen se egyek. Az Paterek is karhoztattak effele embereket:

Triph. His.
lib. 8. cap. 1.

Mert egy közzülök azt mondotta: Valamely Barat kezi munkajaval nem áll, hasonlo az latorhoz, es prædalo tolvayhoz.

Ang. de opere
Mona:
cap. 17.

Masik így szólott ezen dologfelől: Nem szabad az Baratoknak más kereszmenyeből élni, ha sînten sîrgalmatosok is az tanulásban, es az imatkozásban. Mely tudományotok Iesuita uraim, mivel hogy mind az Christus, Apostolok, es Paterek tudománya ellen vagyon, sem nem reghi, sem pedig nem igaz.

Imagines in
Templis.

HATODSZOR, Minden rehetsegökkel azt állattyak az Papistak, hogy az Templomokban faragot, es irot kepöknek kell lenni: â hol pedig nincsenek, barmok istaloja az, nem Isteni tistoletre rendeltötet Templom.

Exod. 26.
Habac. 2. 18.
Zach. 10. 2.

De ezt is Iesuita uram, ha Istened vagyon, mond meg, hol vöttetök? Nem az Sz. irasbol: Mert Isten meg tiltotta azoknak

nak csinalafat, mert azokat ijedtő vázának, hazugságnak mesterinek nevezi az Sz. iras: Az Paterok is bídalmaztak: Mert egy közzülők ifonyu utalatoságnak mondgya, ha valahol az keresztienők templomiban felirva talaltatik Christusnak, avagy valamely sentnek képe. Ezt erőssiti amaz Elibertinum Conciliom-is: midőn igy bolla-
 Cap. 36.
 nak abban valo Pispökök, s azt parancsol-
 lyak, hogy az mit az emberek tisztólnek, azt falokra ne irjak fel. Haát nem reghi, sem pedig nem igaz tudomány ez-is, mert mind az sent irással s-mind az Paterökkel ellenkőzik.

Epiph. epi.
 ab Hier. y.

HETEDSZER, Az Papistak
 azt tanittyak, hogy az Ur Vacsorajanak kenyere-
 nyerenek es boranak allattya; mihelt az
 Pap rea mondgya, im ez igeket: *Hoc est corpus meum*, ez en testem: ugy el változik,
 hogy az kenyér hus leßen, csak az kenyér
 sin marad rayta.

Censura
 Colon. Dia-
 logo. p. de
 Cena pag.
 222.

Ezt is Iesuita uram, magatok fejetől gondoltatok: Nincs fundamentoma az irasban, Mert azt kerdem túled: Mikor Christus Urunk az veég Vacsoranak utana az ő tanitvanyinak az kenyeret, es az pohart adta, Vallyon az ő testét es verét attaje? Ha azt adta tizenkét darabba kellett sakaftani testét, mert annyi falat kenyeret adot az tanitvanyoknak, ha az poharban

az ő veret adta, hat immar ki ontatot volt az ő vére, maga még az szenvedésre nem ment vala. De ez ellen tanit az őent iras: holot azt jelentik az Evangelistak, es azt irjak, hogy az kenyeret vötte kezében Idvözitönk, azt aldotta meg azt tördelte el, azt parancsolta hogy vegyek es megh egyek: sőt azt hatta nekik, hogy ha őtet emlegetni akarjak ők-is akkeppen cselekődgyenek: Az kenyeret vegyek, azt aldgyak meg, azt tördelleyek el, azt oštogaffak, azt egyek. Hasonlokeppen cselekődgyenek az poharnak oštogataffával, es abbol az bornak italaval. Az Apostolok is az Christus menyben meneteli utan akkepen cselekötenek. Nem vöttek hát az Papi stak, az ő külömböző tudományokat sem az Christustul, sem az Apostoloktul. Nem vöttek az Paterektül is, mert azok azt tanítottak, hogy az kenyernek es bornak allattya binten olyan igazan es valofagossan meg marad az Ur Vacsorajaban; az minemü valofagossan megh maradot, az Christus embersegenek allattya az Istenfeggel valo egyesülésben.

Gelas. Papa
in Cena
Domini.

Ez pedig mint maradot legyen meg olvassad Iesuita uram affelől az Athanasius Doctor Symbolomat es megh érthetőd könnyen, effelől valo értelmetőknek hámissagat.

NYOL-

NYOLCZÁDSZÓR, Az Pa- Cens. Coló,
 Dial. 9. de
 Coena Dni
 pag 301.

pistak azt allattyak, hogy az Ur Vacsoraja-
 nak ostogatafakor; az Egyhazi Sörzet kü-
 vül valoknak nem kell bort adni, hanem
 elég ha kenyeret vesznek csak azok.

Ezt az értelmet vallyon Iesuita uram,
 hol tanította az Szent iras? sohult sem,
 mást hallal mostan, Az Paterek is ellene
 tanítottanak ennek: Mert egy azok közül
 azt parancsolta, hogy valakik csak egyik
 resbet veszik az Ur Vacsorajanak es az masi-
 kat meg vetik; azokat tellyeffeggel megh-
 kel fostani s-ekel úzni az Ur Vatsoraja-
 nak veteletül. Mas ezzel eggyezven azt
 allatta, hogy az kereszten kösségöt nem
 kel meg fostani az Christus véretül, akki-
 nek vallasajert azt Parancsollya Idvözi-
 tönk, hogy az kereszten ember véret ki-
 ontsa.

Annak okajert ez is mivel ti talalma-
 nyotok Iesuitak es Papistak, közönfeges
 keppen; uy es hamis tudomány: mert mind
 az Szent

KILENTZSZÓR, Az Papi- Cens. Coló.
 Dial. 3. p. 30.
 & St.

stak azt tanittyak hogy az Egyhazi embe-
 reknek nem jo hazassagban elniök.

Hol vöttek ezt az értelmet? Nem az
 Szent irasbol, mert ez ellen tanit az Szent
 Szent irasbol, mert ez ellen tanit az Szent
 Pal. Sem az Paterektöl: Mert ök azt mon-
 dottak

Gelas. Can.
 Competi-
 nus de conf.
 de. 2.

Cypr. Epist.
 2. lib. 1. de
 lapsf.

Cens. Coló.
 Dial. 3. p. 30.
 & St.

1. Cor. 7.

2. Tim. 3.

1. Cor. 7.

2. Tim. 3.

Tit. 1. 6.

Paphan. trip.
Hist. lib. 2.
cap. 14.

dottak hogy nem jó az Papokat az hazak-
ságtul tiltani: sőt valaki saját törvény fe-
rint való feleségöt tartand búzefegben
az. Ezt az hitvan értelmet találta. *Siricius
Romanus, Anno Christi: 302.* Mely érrelmet
még az Romai Papak közzül-is nemelylek
nem csak sídalmaztanak, hanem ugyan
meg-is változtattanak, megh engedvén es
jobnak esmervén az alattomban való fer-
telmességnel. *Leo. 1. Anno Christi. 440. Grego-
rius Magnus, Anno Christi. 590.*

Annak okajert ebben az Iesuitak tilal-
ma hamis es uy tudomany.

TIZEDSZER, Az Papistak
azt tanittyak hogy az Romai Papa Christus
ellen sáfarkodhatik az sánt irasnak dolga-
iban; Annak okajert az Papatul kell kinck
kinck függeni.

Matth. 17.

Cypt. lib. 2.
Epist. 2.

Hol talaltak ezt az értelmet? Nem az
sánt irasban, Mert abban az Attya Isten az
Christusra igazit: *Ipsum audite.* Az Paterek-is
azont erősitik mikor így irnak: *Non atten-
dendum quid alij ante nos aut dixerint aut fecerint
sed quid (qui primus omnium est) Christus pra-
ceperit.* Nem arra kell vigyaznunk mi elöt-
tünk egyebek mit mondottanak vagy cse-
leköttek, de az akki mindenek elöt va-
gyon, az Christus, mit parancsolt.

Haát ez-is az Papistak tudománya uy es
hamis. TI-

TIZENEGYEDSZÖR, Ve.

gezetre hogy több effele uy es iras ellen valo tudomanyotokat tovab ne terjessem Iesuita uram : Holot tudomanyotoknak az Iesent irással valo ellenkező voltanak laistromat más irasombol rövid időn meghérthetők, im csak egyet hozok elő, megis azok közül az mittanítottok; kérlek ne und el, se ne haragudgyal, holot igazat szóllok. Mindnyajan az Romai Papa kedvejert, es az magatok hasa töltesejert azt tanítottatok : Hogy az Ecclesianak, az Papanak, es az Conciliomoknak nagyobb meltoisaga vagyon az Iesent irásnal, es az mi meltoisaga lehet az Iesent irásnak, azt az Ecclesianak iteletitül veszi.

Præfatione
de Antichrō
lib. Aphor.
Doctrinæ Ie
suitarum.

Ezt is azt kerdem, honnan tanultatok?

Nem Christustul, sem nem az ō Apostoliktól: Mast mond az Christus, *Scrutamini*

Ioan. 5.
Luc. 16.

Scripturas, Habent Moysen & Prophetas. Maást

Eph. 2. 20.

allat az Iesent Pal: *Ecclesia fundata est super doctrinam Prophetarum & Apostolorum: qua tota*

2. Tim. 3. 16.

divinitus est inspirata & utilis ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in

justitia. Ettül valo függesre inti Iesent Pal az Thimoteust, *Attende Lectioni exhortationi*

2. Tim. 4. 15.
15. & 16.

Doctrina: Hac exerce, in his esto, ut tuus professus manifestus sit inter omnes, Attende tibi ipsi

& doctrina, persiste in istis, id enim si feceris, & te ipsum servabis & eos qui te audierint. Vis

gallyatok az irafokat, mert azok tesznek tanubizonyságot en rolam, vagyon Moysesek es Prophetajok, halgassak azokat; Az Ecclesia az Apostolok es Prophetak tudomanyan fundaltatot, kinek also zöggelet köve az Christus. Mely tudomany egészen Istentől, ihletőt es hasznos az tanításra, az meg jobbitásra, az fégyelömrre, mely igazságban vagyon. Legy figyelmetős az olvasásban, intesben es tanításban: Ezökben gyakorollyad magadat, ezökben legy, hogy az te gyarapodasod nyilván legyen mindenek között: gondot visely magad-
 rul, es az tudomanyrol, maradj meg ezökben, mert ha azt mivelendöd, mind te magadat meg tartod s mind azokat az kik tegedet halgatandanak. Nem tanulatok az Paterektől-is ezt az tudomant: Mert az Paterek nevével Agoston Doctor imigy hamisította meg effele komplarkodo értelmetöket. *Ecclesia non debet se Christo proponere, quia ille semper veraciter iudicat: Ecclesiastici autem iudices sicut homines plerumque falluntur.* az az, fellyeb valónak Christusnal ne tartsa magat az Ecclesia, mert az Christus mindenkor igazan itel: Az Egyhazi renden való itelő birak pedig mint egyeb emberek gyakorta meg csalatkoznak.

Annak okajert, mivel az sent irasban Christus, az Apostolok ez értelömben el-
 lenö-

Aug. cap. 8.
 Cont. creso.
 Grammat.

lenőtök fölnek Iesuita Uraim, az reghi Pateröknek gyülekezeti megh czafolta, s artalmas uy talalmannak pronuncialta ebben valo negedsegtöket; mely serint nem csak ez földi embereken: hanem mégh az sent Lelök Istenön is akartok uralkodni, holot tudgyatok, mit mond az thi első Papatok (sollok az thi ertelmetök serint) az sent Petör, azt mondgya az sent iras fe- 2. Pet. 1. 21.
löl. Non libidine hominum olim allata est prophetia, sed Spiritu Sancto adaecti loquuti sunt sancti Dei homines, h. e. Nem ember akarattyalból sármaztak reghen az Prophetaknak Prophetalasi, hanem sent lelektül indittatvan soltak az Istennek sent emberei. Ha sent lelektül indittattak, Isten sollowt ő altalok: ha Isten sollowt, nem ugy kell mérsekölni mint emberi tudomant, s nem is kell embereknek motskolasa avagy hatalma ala vetni, mert az Isten sava folyeb valo es hitelesb az emberek sava vanal. Annak okajert folyeb valo az Ecclesianal is, mellyen ti az mint az előb is jelentem az Papat es az Conciliomokat ertitök. Mivel pedig ti külömben ertetök, es tanitotok: méltan tudományotok felől mostani veled valo befedömet, Iesuita uram, így fejezhötem be.

Valamely tudomány nyilván való keppen ellenközik az Christussal, az

Apostolokkal, sőt az derék szent irással: es azon fellyül akar jarni: Mely az Paterek, az az, reghi iras magyarazo Doctoroktul-is sőtmtül sőtmben megczafoltatot, az mint ekkedigh meghmutattam: uy emberi talalmany az, es hamis tudomany.

De az Iesuitak tudomanyanak ekképpen vagon dolga, ellenkőzik az az Christussal, az Apostolokkal, az Derek szent irással, es azt laba alakarja, rapodni, &c.

Annak okajert az Iesuitak tudomanyaya uy, emberi talalmany es hamis tudomany.

Igy itellyetők hát Magyar keresztjenők az Iesuitak tudomanya felől; mellyet ők semmi uton egy summaban soha ki nem mertek fésíteni, mert tudtak azt, hogy ha így nyilván való magyarazattal adnák az emberek eleiben, még csak az gyermekek-tul-is meghvettetnenek, es Országunkbol ki verettetnenek. Ez az nagy reghi sentség az mellyet, mivel Luther es Calvinus azok utan mi az emberek elöt nyilván praedicallunk, ők az Fejedelmek es urak mellesel sinelvén magokat (mert egyéb arany nem

aem mernek bõm eleiben jõni, nagy vak-
 merõkeppen jambor elõttünk valo Do-
 ctorinknak tudományat, iminnen amon-
 nan azokbol az mi õ nekik tetzik, hamis
 értelmõk ferint lopogatvan, motskol-
 lyak, hogy az magok artalmas tudományat
 enyõgetheffek: minket fejenkent eretnek
 es artalmas tudományuvaknak az sutom-
 bol csátsogvan) mint amaz közzületõk
 valo hamis Credoja Monasteriomi Iesui-
 tak, kit maga neve es munkaja alat, nem
 fegyõnlõt Pazman Peter Lajolanus lelke
 ismereti ellen ki bocsatani ez elõt hato-
 dik estendõben, kire meégh annak elõtte
 valaßa volt deakul *Conradus Vorstius Steinfur-*
ti Scholanak professaora által az bent iras
 ferint *Anno Domini 1607* kire rövid idõn
 az Magyaroktul-is valaßt varjon, maga az
 mint ekkedig is confessioinkban bizonsa-
 got tõttünk, mi vallafunknak rendi felõl,
 mayd ujonnan egy summaban foglalvan,
 minden tétovazas-nelkül megh mutatom
 micsoda, az mi tudományunk, mit vallunk
 mi, az mellyert uy tudományuvaknak kial-
 tatunk, mind ez vilag elõt tületõk, az mint
 magatok ezzel kerkõdetõk, Iesuita uraim.

Immar minemû legyen az Luther Mar-
 tontul es Calvinus Ianoßtul prædicaltatot
 tudomány, s-az mienk-is, kiket ok nélkül
 Lutheristaknak es Calvinistaknak nevez-
 nek az

Az Evange-
licusok tu-
domanya
micsodas.

nek az Iesuitak: így követkőzik annak-
laistroma.

I. Hisűk mi es vallyuk mindnyaian E-
vangelicusok, hogy az tellyes ſent Harom
ſag Iſten, az Attya, az Fiu, es az ſent lele-
ez vilagot bizonyos időben, ſemmiből te-
remtötte ez elöt ugy mint 5578 eſtem-
dövel.

II. Vallyuk hogy az mindenható Iſten
az ő allattyanak tellyeſſege ſerint ſülte
ő Fiat kezdet nélkül, az mi Urunk Ieſu
Christuſt.

III. Vallyuk hogy noha az Attya Iſten
nek örökke valo allattya egyenlő, nem ki-
ſeb, s nem nagyob; nem eleb s nem ha-
trab valo az Fiuenal: De mind azon al-
más az Attyanak ſemelye, más az Fiu-
ſemelye: mert az Attya ſülte az ő fiat, az
Fiu ſülettetöt az Attyatul kezdet nélkül.

IV. Vallyuk hogy az Mindenható At-
tya Iſten, ingyen valo kegyelméből az id-
vözülendő embereket, minden beſő es
küſő erdem nélkül az örök eletre el-
laſtotta az Christus Ieſusban es az kiket el-
valaſtot, azok közzül csak egy-is el nem
karhozhatik, ha ſinten vetekben eſik is
gyarloſaga miat, mert föl kel Iſten lelke-
nek erejéből, Es az hiveknek illyen alla-
pattyuk felől kinek kinek, magan maga-
oly bizonyosnak kel lenni, minden akad-
nelkül.

Ioh. 10.
Prov. 25.

nelkül, mint ha immar egészen ben volna az örök életnek boldogságában, s-nem-is kel affelől senkinek az keresztényenők közül ketőlködni.

V. Vallyuk Hogy az ember szabad akaratya szerint vesztötte el, azt az Isten képét es Hasonlatosságát, melyben elsőben teremtetöt vala Istentől; es hogy az eset elöt az épp állapotban adattatot volt az embernek oly szabad akarat hogy későrites nélkül választást tehetöt az jó es gonosz között. De az eset után ugy megh romlot, hogy az jora való szabad akaratot idvösséggel felöl tellyességöffen elvesztötte, hanem ha valami akarat jó sandek vagyon benne affelöl; Istennek ingyen kegyelemből való ajandeka es belső munkaja.

VI. Vallyuk hogy ilyen állapotyabol elebbeni meltosaga helyere nem alhat maga ereje erdöme szerint az embernek, Isten ingyen való kegyelme az Iesus Christus erdöme, es az sent lelöknek ujonnan szolgál munkaja nélkül; s-nem-is idvözülhet az kívül.

VII. Vallyuk hogy az emberek semminemű jó cseleködöt ugy mint erdemlő ok által, nem idvözülnek, hanem kegyelemből az Christus halalanak es kén-senvedésenek erdömejert: mellyet igaz hit, ugy mint egyedöl való eszköz által, kapcsolnank

nank magunkhoz. Es az jo cselekedetnek ha valami idő szerint es örökke valo jutalma vagyon Istentől: nem mi reánk nevezve hanem az szent lelőknek munkajara nevezve nyerik azt minden keresztényenők.

VIII. Vallyuk Hogy az mint az tűz heveség nélkül: ugy az keresztényeni igaz hit nem lehet jo cselekedet nélkül: Mely az jo cselekedés, az értelém, az mértékletős élet, az türes, szenvedes, az keresztényeni kegyőffeg Isteni felelém, Attyankfiához valo kefésségünk, es az szeretet. Mind ezek pedig Istennek ingyen valo ajandeki, nem az mi romlot természetünk szerint valo munkánk.

IX. Vallyuk hogy az mindenható Attya Istennek egy szülőt Fia, az mi Urunk Iesus Christus bizonyos időben ez előtt 1600 Éstendővel, az bűnős embereknek vétkökert, hogy aldozatra vihetne magát, az Istennek örökke valo tanatja es rendelése szerint, föl vőtte bűn nélkül az szűz Marianak meheben, az mi igaz emberi testünket, szent lelők Istentől ferfiúi mag nélkül fogantatvan; es születetöt, ugy az mint minden igaz emberi testök szoktak születetni, de bűn nélkül. Mely emberi testben igaz emberi lelőkkel egyút jut ez világra: mely teste es lelke szerint nevezet det idejeben, magassagaban, bölcsesegben

ben, kedvessegeben, Isten es az emberek elöt.

X. Vallyuk hogy abban az o igaz emberi testeben es lelkeben szenvedot az embereknek vétkokert Pontius Pilatos tisztartofagaban, Ierufalemen kivul, Megholt, eltemettetot, poklokra halot, harmad napon az halottak kozzul fel tamadot, fel tamadasa utan negyven napon az egekben ment, igaz es valofagos hely valtoztatas serint emberi testeben, ugy hogy az o emberi teste ott lesen valofagossan s ott vagy on az utolso iteletnek napjaigh; ott ull az Atyanak jobban; onnan visel gondot Isteni hatalma eskozben-jarasanak tisti serint minden hiveire, ott kesit az hiveknek lako hajleket; es onnan jo el az utolso iteletnek napjan az o emberi testeben, itelni eleveneket es holtakat.

XI. Hisuk es vallyuk hogy az Christusnak meg dicsojult menybe ment, az Atya Istennek jobbara ult igaz emberi testeben, testi tulaydonfagi ugy megh tartattanak, hogy azok Isteni tulaydonfagot nem oltoztenek fel, sem Angyali tulaydonfagot allattyok serint, az mellyel birnak az Angyalok. Annak okajert testi jelen voltaval sem az Miseben, sem az kozonsleges Ur vacsorajaban, sem az keresztsegnek vizeben, sokkal inkab mindenut nincsen jelen, ha

len, hanem oly tavoly vagy on mint az ő
 rók életnek helye ez földtől. Ielen va
 gyon mind azon által az mi hitünknek az
 ő tulajdonfaga szerint, nem csak az Ur Va
 csorájában, hanem mindenűt; mert az hit
 azt kapcsolja magához az mit remenl az
 test, es az mi tavoly vagy on még az test
 től: holot az mi emberrel nala vagy on
 azt nem hiti remenfege szerint, hanem
 maganal tartvan, mindenkor nezi es böm
 leli. Ielen vagy on tovább Istensege se
 rint, akkivel egyesült az test, el szakastha
 tatlan, es el valhatatlan egyesülés szerint.
 Mert az Istensegben levő második bömely
 az ő Istensegenek tulajdonfaga szerint
 valamint vagy on az Egiben a z embersege
 gel, ugy ez földön az Hivekkel: nem kik
 seb ez földön nem kisset az Eghben. Hát
 nincs s-nem-is lehen az ő egy bömelyeben
 levő természetőknek Istensegenek ez föld
 dőn, es az eghben levő mi volta, az em
 bersegeknek csak az eghben levő állapotya
 szerint: semmi egy mastul valo el szakastha
 sa es el valasa.

XII. Vallyuk hogy szűz Maria az mi U
 runk Iesus Christusnak embersege szerint
 valo sent Anna, bűnben fogantatot, bűn
 ben is születőt ez vilagra, az több embernek
 nek fogantatásoknak es születetéseknak
 forsa szerint: Mert nem talattatot több az
 egy

egy Christus Iesusnal az ki bűn nélkül fogantatott és született volt. Hogy pedig az ő méhe megtisztult, és bűn nélkül valót, az nem eredetinek méltóságát sérinti, hanem az Istennek környűl arnyekoza ereje, és az szent lelőknek munkakodása szörzötte azt; melytűl fogantott-is az mi Urunk Iesus Christusunknak szent teste: sőt vallyuk hogy minek utánna szület-is az mi Christusunkat Maria, nem volt űres az több embereknek forasat, hanem emberi fogyatkozások és gyarlóságok talaltattak ő benne is: az mint megh tertzik gondviseletienlegeből, és az Christus előt való erteseből Cana Galileában: kikert meg-is feddettetőt Christustul. Halala utannis pedigh azon szűz Maria hűsűk és vallyuk hogy sem az Egeken uralkodo Kiralyne Assonnya nem tettetőt, sem az ő fianak az Christus Iesusnak Anyai méltóságát sérint nem parancsol az Egben: hanem örűl és vigad az több szentőkkel az örök életnek bodogsgaban, ahol várja az utolso iteletnek napjat, és minden szentőknek derekas megh bodogulasat. Akkik è kívűlkűlombet valának, azokat balvany imadoknak, és emberi bolondsag utan indultaknak mondgyuk és vallyuk.

Lucz. 2. 49.
Iohan. 2. 4.

XIII. Vallyuk hogy az mi Idvözítő

F

Christu-

elevenön talaltatnak, hogy így az jók az örök életnek jutalmat elvegyék, az gonosok az örökké való karhozatnak kennyat.

XV. Vallyuk es hisűk hogy az ſent Lelők az Attyaval es Fiuval egy öröкке való Isten, es azoktul ſármazik: mely tulaydonſaga ſerint ſömelye is külömb, az Attya es Fiu ſömelyetül. Mely ſent Lelők által az hivek nyonnan ſülettetnek, es az ki ōnalok az Attyanak es az Fiunak megh peccetelő zaloga.

XVI. Hisűk hogy az ſent Lelők Isten, egy kereſtyen Anyaſent egyházat gyúyt ez vilagon; mely az valaſtot hiveknek ſáma, mely az hitben es az Isten igejének értelmében eggyez, kit az mi ldvözítő Chriſtusunk itt ez vilagon oltalmaz es az örök életben meg is dicsőjit.

XVII. Hisűk es vallyuk hogy ennek az kereſtyen Anyaſent-egyháznak egyedül való feje mennyen es földön az Chriſtus: ki naponként ſent lelke által adot annak igazgataſara ez vilagon Apoſtolokat, Prophetákat, Evangeliaſtákat, Paſtorokat, es Doctorokat az ſentőknek egyben ſörkőſteteſere. *Eph. 4. 11. 12.*

Melyben az Romai Papat, mint nyilván való Chriſtus ellenſegét, nem reſeltet-tyük.

XVIII. Hisűk es Vallyuk hogy minden pœnitentia tarto bűnűsűknek vetkűk meg bocfattatik, s-az mienk-is valakik az Istennek igejet halgattyuk, az Sacramentomokkal élűnk es engedűnk az Egyhazi solgalatnak, az az, igaz hirűnknek gyűműltset teremtyűk jo cselekűdetűnk által

XIX. Hisűk hát hogy az őrűk életnek boldogsaga, mint az reghi sűent Atyaknak minenkűnk is meg adattatik minden kűtsűg nélkül, nem az mi őrűdeműnkert, hanem amaz A sűonyiallatnak magvajert, Isten kegyelme sűerint. Melynek remensege alatt itt ez vilagi életben vitezűkűdven, minden nyomorulagot őrűmest fel vesűnk, es annak sűenvedese alatt bator sűivel lelűkkel dicsekűdven, azt mondgyuk: Bizonyyal hisűk hogy sem az halal, sem az őrűlet, sem az Angyalok, sem az Fejedelemsűgűk, sem az hatalmasagok, sem jelen valok, sem kűvetkűzendűk, sem magassag, sem műlűsűg es semmi egyeb teremtet allat el nem sűaksthat minket az Istennek sűerelmetűk, mely vagon az mi Urunk Iesus Christusban.

XX. Vegezetre hogy minden resűet czikkűllyűnkent az keresztűeni vallasűnak itt elű ne sűamlallyam: holot az sok idűk kevanna. Hisűk mi es vallyuk hogy az őrűk ke valo Istennek fia az mi Urunk Iesus

Ius Christus ez vilagon vitezkedő Annya-
 bent egyhaznak igazgattatasara az Egyha-
 zi Solgaknak, nem egyeb eszközoeket pa-
 rancsolt, hanem az Prophetak, Aposto-
 lok, es Evangelistak irasanak magyarizat-
 tyat, az igaz Sacramentomokat, kik csak
 ketten vadnak, tudni illik, az Ur Vacfora-
 jat es az Keresztsegöt. Kik között hisük es
 vallyuk hogy nincsen helye sem az confir-
 matioknak, sem az Pœnitentianak (ugy
 mint Sacramentomnak) sem ultima un-
 ctionak, sem az Papi ordonak, sem az Ma-
 trimoniomnak, kiket az Papistak egyber-is
 maskor-is oda foldoztanak.

Ezöknek elő samlalasa utan: Itt-is em-
 leközetre méltó dolgot jutatok minden
 keresztyenöknek esökben. Csuda dolog,
 az Istennek igaz iteleti az hamis értelmű
 embereken, ha sinton azok valamit nagy
 munkaval faragnak-is magok fejetül, min-
 den faratsagok nélkül az igaz tudomanyu
 embereknek sômők lattara ünkent el ro-
 mol, az mit mégh amaz Clemens Alexan-
 drinus-is ezt jo cleve esebc vötte volt il-
 lye sententiat mondvan:

Ἀνικητὸς ἡ ἀλήθεια: ψευδοσολογία δὲ κατα-
 ληται. *Veritas manet insuperabilis, Falsitas ve-
 rō diffluit.* Az igazsag meg gyözhetetlen, az
 hamissag ide s-tova oabol. Nem külömben
 vagyon az Iesuita uraimnak-is tudomanya.

az Papa Országában. Mert az Christustól szerzetetöt Sacramentomokhoz az Papistakötöt gondoltanak: kik között nemmellyekkel magok sem ének, nemmellyektől az halgatókat-is megföstyak; es így megh mutattyak, hogy se magok, sem halgatójok, az Isten kegyelme felől való igeretben nem részesülnek, es Istenhez is semmi haladásokat nem akarjak mutatni: Maga az igaz Sacramentomok ezekre igazittyak, sőt ugyan erőltetik az keresztyeneket. Hogy pedig az mit mondok nyilván való legyen, így bizonyitom megh.

Az Papistak azt vallyak es tanittyak, hogy, az H A Z A S S A G, Sacramentom. Azal ő közöttök az Egyhazi szerzetben levők, s irfiak es Asszonyiallatok nem elnek; mert azoknál az az Sacramentom tilalmas. Hát magokat nemely Sacramentomoknak életül megföstyak. Halgatójokat-is azonképpen nemmellyektül.

A Z O R D O az az, Az Egyhazi rendben való létel az Papistaknak Sacramentom. Ettül az Laicus az az, parasit halgatókat megföstyak, s-nem-is lehet pedig külömbben: Mert ha mind Egyhazi szerzetben volnanak az emberek; nem volna ugy semmi Ecclesia: holot az Ecclesianak tanitokból es halgatókból kel allani: nem volna fejedelemség, nem volna külső rabot-

botafag, nem volna kereskedes, sem pedig semminemű tisztóffeges külsőkeppen való kezi mesterseg. Isten pedig úgy rendelte, hogy az emberi társaságban ezek az rendek megtartatassanak az embereknek naponként való taplaltatásokert. Hát az Papistaknal vagyon oly Sacramentom melytől ők az ő halgatojokat megh fosztják.

Innet ez követkőzik :

Az igaz Sacramentommal minden keresztényen embernek élni kel az Christus parancsolattya es az Apostolok s-minden Apostoli tanitoknak példajok szerint, idvősségők vesztése alatt.

De az Papistak között sem az Tanitok nem élnek az hazassaggal, sem az halgatók az Ordoval, az Egyhazi szerzetben való allással, azaz, hogy mindnyajan abban az szerzetben allanak.

Hát az Hazassag es az Ordo nem Sacramentom, Vagy ha igaz Sacramentom, s-nem élnek vele az Papistak mind el vesznek; az mint az meghjedzót Irafok bizonyittyak.

Az Major Propositionak erősege ez:

Az minelkül ember nem idvözülhet az Christus parancsolattya szerint, élni kel azzal minden rendbeli keresztien embernek.

De az igaz Sacramentomoknak tudni illik, az Keresztsegnek es az Ur Vacsorajanak vetele nélkül (ha valami akadaly abban nem lehen) az Christus parancsolattya szerint nem idvözülhet ember.

Hát azzal minden rendbeli embernek, akar Pap, Barac, Apacza, Iesuita legyen es azoknak halgatoja élni kel.

Az mi igaz
Sacrament.

Innen *per legitimam consequentiam*, az az, törvény szerint valo kövérközéssel által így okoskodhatunk, így Argumentalhatunk: Az igaz Sacramentommal élni kel az Christus parancsolattya szerint minden keresztien embernek.

De az Hazassag es az Egyhazi szerint Sacramentum az Papistak értelme szerint.

Hát az Hazassaggal mind Papnak Barac-

Baratnak, Apatzanak, Iesuitanak, &c.
 az Egyhazi szerzettel visontak minden parast rendnek elni kel lelke ves-
 tefe alar.

Lassad Iesuita uram mellik félt valas-
 tod, mi örömeft Evangelicusok az melle
 allunk, es azt vagy oltalmazzuk, vagy op-
 pugnallyuk, az az, lövöldözzük. Ezt is
 ebben hagyvan: Halgas rea Iesuita Uram,
 im az mi megh jedzöt vallasunk serint;
 megh magyarazom, az Catholicus Uraim
 hogy értsék egy summaban: Micsoda es
 minemü az mi Ecclesiánk, es mi Evangeli-
 cusanitok, micsoda semellyek vagyunk.

Az Lutheristak es Calvinistak Ecclesia-
 ja micsoda? Oly embereknek gyülekezeti,
 kik Isten kegyelméből az Christus érde-
 mejert az örök életre valasztatvan, hisik
 valóságos képpen bűnök bocsanattyat, es
 noha migh ez vilagon vadnak gyarlosa-
 gok miat minden nap orankent Isten el-
 len vétének, de azért az Istennek kegyel-
 méből ki nem esnek, es az Istennek Idvö-
 zítő segítségétől megh nem fostattatnak,
 hanem annak ereje által felkelven pœni-
 tentiat, tartanak az Isten igejet halgattyak,
 es az Sacramentomokkal élnek bűnök bo-
 csanattyanak bizonságara: az kik minden
 balvanyokat gyűlölnék, az sentsőket, hi-
 tőkben valo alhatatosságokert, böcsülik.

de nem imadgyak, hanem alhatatosságok-
nak nyomdokat követvén, hitben, remen-
ységben, és szeretetben, az emberi gyarló-
ságot Isten lelkenek ereje által magokban
foytogattyak: Kik az egy Christus pászor-
sága alatt, keresztényeni jó cselekedetökben
gyarapodvan, és minden emberi talá-
mannak ellent mondvan, Isten szerint
vegezik el életüknek pallya futását, s elis-
vefik megh csalhatatlanul az megh ígért
örök életnek koronáját.

Micsodások és minemű főmelyők le-
gyenek az Lutherista és Calvinista taní-
tok; innen meg tetzik.

Azok oly tanítók, kik az örök életre va-
lasztatot embereknek gyülekezetiben,
Christus Iesus főlgái, és az Isten titkainak
safari lévén, nem, egyebet hirdetnek, ha-
nem egyedől csak az Isten igejét, az Pro-
phetákat, keresztőlő Ianoft, az Christust és
az Apostolokat követvén: kik az Isten ke-
gyelmenek és az embereknek Istenhöz va-
lo halaadásagoknak bizonságára az Sacra-
mentomokat, mely az Keresztiség és az Ur
Vacsoraja, ki főlgaltattyak az Christus ren-
delese szerint: és minden igyeközetökkel
sient lelektől segítettvén, noha fogyatko-
zas alá vettetöt emberek ök is; az ördög-
nek, ez vilagnak, az testnek, és minden
hamis tudomanynak ellene mondvan; az
Hitöt,

Hitöt, Remenségöt, az Szeretetöt, az penitentiát, es az keresztényi jó cselekedetöt minden részei szerint hirdetvén, minden emberi találmányokat hatra hadnak, es az egy Christus érdömere igazgattyak az embereket, annak pastorfaga alatt várván, azért való jutalmokat Istentől az örök életnek bódogságában; melynek meghatalmatlan elvétele felől nem is kételkednek semmit.

Ez Catholicus Uraim, az mi tudományunk, mellyet az Iesuitaknak es minden hamis tudományu embereknek ellenünk károgások ellen, késők vagyunk az sent irasbol cikkelyenkent meg mutatni, es ez mellet ha kevantatik, életünket is le tenni. Ezert kialtnak az Papiistak közönseges képpen bennünket eretnekőknek, hittűlakattaknak, es uy tudományu vaknak; ezert adtak minden ok nélkül uy nevezetöt resnk, mely szerint Lutheristaknak es Calvinistaknak neveznek bennünket. Mellyet mi nem banunk, de ezzel az meghatarozással az menyiben, tudni illik, azoknak az jambor Doctoroknak iras szerint való értelmeket javallyuk, es örülünk azon, hogy az Christus Iesusnak alhatatos solgai lévén, Luther Nemet Országban, Calvinus Galliában az Evangeliumot alhatatosson hirdettek, az ördög Országat rontottak, es

az ne

az negedős Romai Anti-Christosnak az
 Papanak sötettségben forgo eise-vešet tu-
 dománya mellől, az egy igyű embereket
 az Istennek igaz ismeretere, es az Christus
 elég-tevő aldozattyara igazgattak. Mely
 jo es kereszttyen Pastorhoz illendő munka-
 jokban, miis Magyar Orsági igaz tanitok,
 Isten segétségeből igyekezünk őket kö-
 vetni. Ha külömben értik azt az nevezé-
 tőt, Isten ellen vetenek, mert nem Lu-
 ther es Calvinus választot az örök életre,
 nem azoknak verevel váltattunk meg,
 sem pedigh nem az ő nevőkben vöttük fel
 az Keresztsegőt: Hanem az Tellyes fiem
 Haromság Istene ez az dicsőség, az kinek
 őkis bögai voltak, az kinek miis ez rom-
 lot állapotban bögalkunk. Te-is hát fi-
 rető Iesuita Uram, az ki kedvejert mind
 ezeket elő hozom, igy érts mind mi felő-
 lünk, s mind az te patvarkodo ragalmos-
 zasod felől, mely szerint engemet minden
 igaz tanitokkal egyyüt uy tudomanyu em-
 bernek mondal: Ugy annyira, hogy Isten
 estendő előtt senki azon az hitön es vallá-
 son nem volt, Mely vakmerő mondasod-
 nak mi voltat mind ez ideigh valo meg-
 jedzesömből esedben vehetted,
 midön sok szaz estendővel az előtt, kik
 es holot s mennyi samuvan tanitottak

nyen ezen tudomant elő fiamlalom es
meg czafolasodra mind ez vilagh eleiben
tamaštom.

De annak előtte intöm az Catholicus
Uraimat, hogy az mint ez ideig veled valo
tractambol megh érthettek, vonnyak rá-
mára az te tudomanyodatis, mely minden
Iesuitakkal köz: es czikallyak meg, ha az
ti piperes dicseködestek berint ollyé ez,
az ki az bent Irafon, az Paterek értelmén,
es azok utan valo igaz tanitoknak tudomanyokon
fundaltattoté avagy nem: es ha nem azon,
hidgyek el akar csak mostan immar, hogy az
Iesuitaknak tudomanya, sem nem igaz, sem nem
reghi, hanem egy-šör-is maskor-is, az Romai
Papaknak magok konyhajajert, lelkök vešedelmevel
tođozot, fodozot talalmányok, mint egy rongyos
kuldus köntös: Mely utalatos is Isten előt
š vešedelmes is az embereknek, ugy mint ki
magaval is ellenközik, es tellyešsegöšsen
kétsegeben is eyti az bünétül meg rettent
embert.

Mert hogy töböröl ne šollyak.

Micsoda eytheti az bünös embert hamarab es inkab kétsegeben mint az olyan tudomany s-az olyan tanito:

Az ki azt tanittya, hogy akar mint igirje Isten az ő lgejeben, hogy kegyel-

gyelmes ő az poenitentia tartó bűnösnek, annak alnokfagarul el felelkezéni ő, es bűnet megh bocsattya, ingyen kegyelemből az Christus érdőmejer. De mind az által ne hidgyen ember annak; hanem mindenkor ketelkődgyek idvőssege felől.

Concilium
Trident.
Sess. 6. cap.

9.

Az Papistak az Tridentomi Conciliomban es az utan az Iesuitak az tanittyak.

Hát vesedelemre es örökke való karhozatra utázo kétsegeben eytő poenitok ők.

Censura
Colon. fol.
331. 332.

Mi lehet az fegeny poenitentia tartó bűnös embernek nagyob akadallya annal; mint mikor az tanito azt kiáltya, hogy akar mint saytollya itt es vilagon magat, de azért holta után, purgatorionban megyen lelke, es onnan addig ki nem szabadulhat, mig ez vilagon sok Misét nem solgaltatnak utanna, es estendönkent jól lakást nem indiranak emlekőzetire: Mert így csak Fejedelmek, Urak, Gazdagok idvözülhetnek, az fegenyőknek sokkal

Auth. istius
Pelagius Pa-
pa 66. An-
no Domini.
854.

fokkal inkább az kuldusoknak, nem lehet semmi rebbök az idvösségben, ha az igaz.

De az Iesuitak azt tanítták :

Hát keszegben eytő gonossagra alkalmatoslag ado, Uy es az örök élettil meg fobbto tanitok ők.

Annak okajert, ha ki lelke idvössége es az Isten igejenek igaz értelme felöl elmelkedik, kicsoda szenvedheti előket? Adgyon Isten ő fölsége bent nevejert oly elmét, es oly indulatot, hogy illyen tudomanytol es effele tanitoktul mindenek oltalmazhassak meg magokat, Amen.

IMMAR, LAISTROM

serint elő samlalom azokat, az kik Luther Maron es Calvinus Ianos előtt-is sok sraz ebtendőkvel azon vallasban voltanak, es azon tudomant hirdettek az Papistak ellen, ez hívő keresztényenőknek idvösségökert.

Ezt az miről bővebben akarok itt jelentest tenni; noha elegge sómötök elci-

eleiben rakam Iesuita Uraim, midőn val
 lastokat nehany sámos czikkellyenken
 elő sámlalalam: mert ugyan-is minden
 naponkent valo uyob uyob talalmányo
 kat ki győzne elő sámlalni? mind az által
 hogy az ti értelmeteket es felőlünk kialto
 patvarkodastokat valaha magatok-is ha
 misnak magyarazzatok, nem ok nekü
 cselekössöm, ha bizonyos nevő embere
 ket elő sámlalok, az kik csak az egy Anglia
 Országban, Luther es Calvinus előtt még
 630 estendővel, hasonlo ellent mondot
 tanak az Papa Tudományának, az min
 müt az utan 1517 estendőben prædikál
 lottanak azok az Iambor Doctörök: azok
 utan többekrül is sölvan.

Alphredus
 Angliai Ki-
 raly.

Oxonio
 Academia.

I. Ezök közöt pedig legh elősör is H
 talmas Kiralyt említök. Kiralt? Bezzel
 azt: amaz örökke valo bodog emléköz
 re méltó nagy ALPHREDUS Kiralt, An
 glia nak hatalmas es Istenfélő Fejedelm
 az ki Országaban amaz hires neves, Oxon
 io mi Academiát fundalta, az ki kedves
 tanulo hazakat csinaltatot minden jöve
 venyök sá mára azon Oxonio mi Accade
 miaban, kiket három részre osztot ő maga
 Egyikben hogy Grammaticát tanítsanak
 Masodikban az Philosophiát, minden re
 sei s erint. Az Harmadikban az s enc írat
 nak tudományat. Ez pedig az Istenfélő
 Fejede

Fejedelm, nem csak más tudos embe-
 rekre bizta az Scholai munkat: hanem ő
 maga, mint tudos ember, sok könyveket
 Angliai nyelvre fordítot, azok között az
 Szent David Soltarit is. Hogy akkeppen
 mindenek az ő Országában értenek az Szent
 Iraft. Mely munkajaval megh hamissitot-
 ta az Iesuitakat es az Pápat, kik azt tanit-
 tyak hogy: Nem jó az Sz. Iraft Deak nyelv
 kívül semmi nyelvere fordítani s nem is kel-
 meg engedni, hogy az Egyhazi rend kívül
 parast emberek olvassak az Isten könyvet,
 ez ellen munkalkodot ez az jambor Kiraly,
 ez ellen tanitot Luther es Calvinus-is.
 Hát nem lehet igaz hogy ő előttük senki
 nem vallotta s nem tanította azt az mit ők
 vallottak es tanítottak 1517 estendő előtt.
 Nem igaz az is, hogy egy Szent egyház kúfa-
 la sincsen, akki arról tanubizonysagot ten-
 ne: Mert ez az Iambor Kiraly, templomo-
 kat is éppítettét ugyan akkor mikor az A-
 cademiát fundalta es Scholákat éppitte-
 tét Oxoniumban. Ez pedig az Alphredus
 Kiraly élt Angliában Christus születése u-
 tan. 880. estendőben. *Vide Cap. gravium in
 Catalogo Sanct. Angliæ. Polydor. Virg. Hist.
 Angl. lib. 5. Baleum Britan. Scrip. Cent. 2. cap. 26.*

Az Psalms-
 sok Angli-
 ai nyelvre
 forditattak.

II. Mafodikat amaz Ioannes Patritius
 Erigenat Bollitom, akki Sido. Chaldæai
 Arabiai nyelven, minden akkori időbeli

Ioannes E-
 tigena.

Contra Mis-
sam Papisti-
cani. az az,
az Papisták
Miseje el-
len.

Bertramus
Presbyter.

tudos embereknel job volt, s többet tudott.
Az kit azon Alphredus Kiraly fiainak tanito mestereve tot vala jeles tudomanyajert.
Ez az Erigena mégh akkor egy könyvet írt
vala, *de Corpore & Sanguine Domini*. Az az, az
Urnak testéről es véréről, mely könyben
meg mutatta, hogy nem egyebet vall ő a-
fellől, hanem az mint az Sz. Irasbol, Ago-
ston Doctorbol olvasot, es az mellyet Gal-
liaban, amaz sent Bertramus Presbytertől
halgatot volt: Mely könyvet az Romai
Pápa mivel az ő Miseje ellen volt, amaz
Vercellensis Synatban ki atkozta volt. An-
nak utanna ő maga-is az Malmesburiai
Claftromban, a hova csak mulatafért ment
vala, az maga hálaadatlan tanitvanyi által
őletteté meg, mivel akkor-is annak az tu-
domanynak meg hamisitasaban munkal-
kodot, az mely serint azt allattyak az Papi-
sták, hogy az Mise elevenökért es holtaké-
valo aldozat tétel: es így szenvedet Mar-
tyromsagot igaz tudomanyajert.

Annak okajert holot azért az tudomanyert mellyet Luther es Calvinus tanitot
Martyromsagot szenvedot ez az jambor Erigena: Mikeppen lehet helyes az Iesuiták
patvarkodasa, melyben azt allattyak, hogy
1517 estendő előtt csak egy Martyrt sem
mutathatnak az Calvinisták, hogy azért az
tudomanyert szenvedet volna halalc, az
mellyet

mellyet ők vallanak? Mi módon alhat meg az is, hogy csak egy is az Martyrok közül Papistak által nem ölettetöt legyen megh? Ez az Ioannes Patritius Erigena élt Christus Urunk születése után s-tanítot Anglianak Oxioniomi Academiajában, 884. éstendőben. *Phillip. in Chron. lib. 4. sub Henrico 4. Platina, in vita Leonis 4. sub finem. Balau Cent. 2. cap. 24.*

III. Harmad rendben az Oxioniomi Academiajában tanító és Sz. Iras magyarzó Doctorokat nevezöm, kik *Anno Domini*. 960. éstendőben éltenek s-tanítottak: kikről emlékeződik *Matthæus Parisiensis lib. 4.* Kiket ez az Mathe meg vesőt tudományvaknak nevez, és Angliából az Király és Kiralne Assontul sámkivettetteknek.

Oxioniomi
tanítók.
Martyrom-
ságot szen-
vettek.

Vallyon miért?

Nem egyebért, hanem hogy az Romai Anyahazat akki az Christus hitit immar akkor elhatta vala, Babiloniai Kurvanak és Meddő gyümölcsstelen fige fanak mondgyak vala, kit regen Christus meg atkozot vala. Ezönök azt tanítottak vala, hogy nem kellene engedni az Papanak és az Pispókóknak, azt mongyak vala, hogy az Barati szerzet búdos dőgh, az szerzetben való fogadas tételők hazugságok, olyak pedig, kik uý Sodomát nevelnek és az Egyhazi külömb külömb rendek és méltóságok amaz

farkany fene bestianak ki metzöt nevezeti
 az Purgatorium, az Misa, az Egyház kúfalat-
 nak bizonyos nevekre való nevezése és
 bontólése, az bontek tiszteleti, az az, feget-
 segül való hivása, és az holt emberekért
 estendőnként való tor csinálás ördögi
 talalmányok. Mivel annak okajert azért
 az tudományert benvettek ezök az tudós
 emberek az gyalazatot, és azért mentenek
 sám ki vetésre, az mellyet Luther és Cal-
 vinus tanítottanak, nem alhat megh az le-
 suitak képtelen mondasok, melyben azt
 allattyak, hogy 15 17 estendő előtt csak
 egy Martyrt sem mutathatnak az Calvi-
 nistak, hogy azért az tudományert benvet-
 det volna, az mellyet ők vallanak. *Guido*
prop. in de Hæresibus Balæus Cent. 2.

Arnulphus
 Barat.

I V. Ezök után az kik azont tanítottak,
 az mit Luther és Calvinus rend szerint kö-
 vetköznek, Arnulphus Angliai Prædica-
 tor, Oxoniumi Barat, az után Rosai Pif-
 pök; midőn Romában az Isten igejét ta-
 nitana és igaz tudomant oltalmazna, amaz
Honorius secundus Romai Papa idejében: az
 Papokvetkét feletteb prædicallana, és fed-
 dene azoknak paraznasagokat, és undok
 életöket karhoztatna, öltözetöket csufol-
 na, gazdagfag gyútesöket nem javallana,
 sőt az Christus bégénseget commendalna,
 és mindenecket mertekletös életre intene
 tanita-

tanitásban: Mit nyere vele? Azon Pa-
pok által meg ölettetek Romában Marty-
romságot szenvedén, *Anno Domini. 1126.*
Ki felől így ír. *Platina in vita Honorij secundi.*
Hunc multi ex nobilitate Romana tanquam ve-
rum Christi discipulum sequebantur, hunc laudi-
bus ad Cælum tollebant: hinc odium, hinc ira in
perniciem benè sentientis usq; ad necem excitata.
Az az, Ezt az Nömök közzül kik Roma-
balaknak vala, mint Christusnak igaz ta-
nitványat, követik vala; ezt az Egig dicsé-
rik vala. Egyebeknek pedig gyűlölségök
es haragjok, az igaz értelmű ember ellen
nevekdik vala.

Hogy hogy lehet helyős hat az Iesuitak
mondása, hogy senki azt az tudomant nem
vallotta s-nem tanította 1517 estendő
előt az mit Luther es Calvinus vallot s-ta-
nitot az időtül fogva? Heltelemb hogy az
igaz vallásu s tudományu emberek közzül
csak egyet sem öltek volna meg az Papi-
stak? *Balaus Cent. 2, cap. 70.*

V. Sarisburiai Ianos Carnoti Pispök
Eugenius tertius es Hadrianus quartus ideje-
ben; Midőn az Egyhazi rendnek hitvan
maga vifelese es az Papok kevely fősveny-
sege ellen sokat irt volna, *in libro Objurgato-*
rio cleri & Polycratice így bollot volna az
többi közt, *Sedent in Ecclesia Romana scribæ*
& *Pharisæi, ponentes onera importabilia in hu-*
meres

Sarisburiai
Ianos.

meres hominum. Pontifex Romanus omnibus
 gravis ac penè intolerabilis est; ita debachantur
 ejus legati, ac si ad Ecclesiam flagellandam egressus
 sit Satan à facie Domini. Nocent sæpius & in
 eo Diabolo sunt persimiles, Quæstum omnem reputant
 pietatem: justificant pro muneribus impium.
 Afflictas gravant conscientias, argento & aurum
 mensas ornant, & exultant in rebus pessimis: si
 quidem peccatum populi comedunt, eis vestiantur,
 & in eis multipliciter luxuriantur, dum verum
 adoratores in Spiritu adorant Patrem. Qui ab eorum
 doctrina dissentit, aut hæreticus judicatur,
 aut Schismaticus: Manifestet ergo se ipsum Christus
 & palam faciat viam qua nobis est incedendum.

Clauit' Anno Domini,
 1149.

Sarisburyensis Polycrat. lib. 5. cap. 16. &
 lib. 6. cap. 24.

Az az:

Az Romai Ecclesiaban Irastudok es
 Pharisæusok ülnek', kik az embereknek
 vallokra, el viselhetetlen terhök raknak.
 Az Romai Pápa mindeneknek terhes es
 elbenvedhetetlen; Akkeppen bolondok
 kodnak es nyargalnak az ó követői, mint
 ha az Ur elől amaz Sathan ördögh jút vol-
 na ki; mely az Isten Anyasent-egyházat or-
 storozna. Gyakorta ártanak, es abban az ördö-
 göghöz hasonlok, az Keresztýenséget min-
 denféle kereskődésnek tartják: az hamis
 sanyarodot lelki ismeretöket terhelik; Az
 talokat ezüsttel es arannyal czifrazzak, es
 tapsol

tapfolnak az gonoz dolgokban, Mert az
 nepnek vetkőket esik, azokkal ruhaškod-
 nak, es azokban sok berte bujalkodnak,
 holot az igaz Isten tisztelők lelőkben imad-
 gyak az Atyat, Valaki ezőknek tudoma-
 nyokkal ellenkőzik, azt eretneknek es hit-
 tül bakattnak mondgyuk. Annak okajert
 jelentse megh magat az Christus es nyilat-
 koztassa ki az utat, mellyen kellyen né-
 künkjarnunk, Ez élt Christus sületese
 utan 1140. Eštendőben.

Mikeppen áll meghát az Iesuitak mon-
 dása, hogy Luther es Calvinus előt senki
 azt nem tanította, az mit ők tanítottak:
 holot ők-is ez arant ugyan ezent tanitot-
 tak, es tanittyak mostis minden igaz tani-
 tok.

VI. Gvalo Britannus Oxoniomban az
 Kiraly udvarabol elő, az Mathematicanak
 közönseges tanito Doctora, tudos ember,
 mellyert Sarisburiai Ianos erőssen dicseri
in Polycratico: az Clastromokban lako ber-
 zetes Baratok ellen sidalmazo Könyvet irt,
 melyben feddi azoknak fiabados latorsa-
 gokat, tettetes magok viselesét, gazdag-
 gon valo kapdosafokat, es telhetetlense-
 gőket, hitető tanitasokkal egyyüt. Ezent
 cselekőttek Luther es Calvinus. Ez pedigh
 az Gvalo élt, *Anno Domini 1170* Eštendő-
 ben.

Gvalo.

Balzus
Cent. 3. cap.
15.

Hibas hát az Iesuitak mondása, hogy senki 1517 estendő előtt azt nem tanította az mit tanított Luther es Calvinus.

Gilbertus
Foliotus.

VII. Azon Oxoniomi Academiában amaz Gilbertus Foliotus szent Iras magyarázo Doctor, Herefordiai elsőben, az után Londinomi Pispök, az második Henrich Kirallyal el hitete, hogy az Iosaphat es egyéb Fejedelmek példaja szerint, kik Iuda nemzetsegeben Uralkottanak, az Egyhazi rendet magának alá valónak tartána, es meg mutatna hogy annak is Fejedelmek ömiként egyéb külső rendeknek, mert estében vőtte vala az az jambor őregh ember az Egyhazi rendnek alattomban való vezegeseből; hogy nagy kevellyen es hamisan sok dolgokban az Hatalmas Kiraly ellen, alnok tanácsot foralnanak alattomban, mely alnok latorfagokert meg is büntettete azon Kirallyal őket, sőt amaz Cantuarii Erfőknek Becketus Thamasnak az Kiralyhoz való haladatlanfagat, az ellenfel fuvalkodot kevelyseget es negedséget gyalazatosan főmere is hanya. Ezent cseleköttek Luther es Calvinus az Pápával es minden Papavitakkal, ez pedig élt Christus sületese után 1170 estendőben.

Balzus
Gen 3. cap.
7.

Annak okajert hibas az Iesuitak mondása, a hol azt mondgyak hogy 1517 estendő előtt senki azt nem vallotta, az mit vallott Luther es Calvinus.

VIII

VIII. Sylvester Giraldus azon Masodik Henrich Kiraly idejeben, amaz Cisteriomi Baratoknak alattomba valo latorfagok ellen könyvet irt, es azoknak Istentelensegöket szerzetökkal együt karhoztatta. Mely Sylvester élt *Anno Domini 1200.*
Author est Leland. in Catal. Virorum Illustr. Ba-
leus Cent. 3. cap. 59.

Sylvester Gi-
raldus.

Ezent tanitottak Luther es Calvinus.
Annak okajert &c.

IX. *Alexander Theologus Britannus*, Követsegbe küldetöt vala az Angliai Ianos Kiralytul Romaban, hogy az Kiralyi meltosagot az Pápa ellen oltalmazna. Holot mint tudos ember meg bizonyita, hogy az Istentöl rendeltetöt birodalmakban nincsen nagyobb meltosag az Kiralyi méltosagnal. Az Pispököknek semmi idő szerint valo hatalmok nincsen, holot az Christus Orsaga nem ez vilagi Orsagh, mely tudományaval mindeneket meg gyöze Romaban, mely szerint kemennyen-is ira az Pápa ellen, hogy ő földi birodalmat kevanna, es Kiralyok helytartosagat foglalna magának. Mely igaz mondasajert amaz Lagtominus Istvan Cantuariai Ersök által sámkivetesre küldetik. Elt ez *Anno Domini 1207.* akkor tudni illik, midön az Angliai Ianos Kiraly hatvan negy Baratokat úze sámkivetesben Cantuariabol mivel az Kiraly parancso-

Alexander
Theologus
Britannus.

rancsolattyat vak merőjől meg vettöttek
vala.

Ezt tanította Luther es Calvinus. Azert
az Iesuitak micsoda okkal mondgyak hogy
azok előtt senki azt nem tanította az mit
ők? *Balaus Cent. 3. Cap. 57.*

Gvalterus
Mapus.

X. Mit mondgyak amaz Gvalterus Ma-
pus felől, az ki Anglianak Oxoniomi Aca-
demiajaban Archi-Diaconus leven, ki mi-
dön Romaban léteben latta volna az Pá-
panak negidseget, nem tartoztathata meg
magat hogy az Pápa ellen nem irna. Mert
az Pápat pokolbeli Plutonak es Szamarnak
monda: az Pispókóket, Papokat, es több
egyeb szerzetbelieket, oktalan allatoknak
es gancjoknak hija vala, kik felől külömb
külömb féle Könyveket is ira. Ez az Mapus
élt *Anno Domini 1210. Sylv. Girald. in Spec.
Eccl. lib. 3. Cap. 1. & 14. Balaus Cent. 3. Cap. 58.*

Ezent tanítottak Luther es Calvinus.
Hibas hát az Iesuitaknak mondaia, hogy
azt ő előttük senki nem tanította.

Robertus
Capito.

XI. Amaz Robertus Capito Oxoniomi
Doctör kit Matthæus Parisiensis az Eccle-
sianak nagy mesterenek nevez, Lincolniai
Pispök leven, Sido, Görög, es deak nyelv-
veken tudvan, az mint Trivetus föl felölle-
felette, bölcs tista tudomanyu, ember es
minden jóbagos cselekedetőknek tükör
lévén: sokat irt az Egyhazi rendnek ru-
nyafa

nyaságarol, es szegényeknek Oskolájarol,
 Irot egy Mendőrgő neve Könyvet, amaz
Innocentius quartus Romai Pápanak udvara
 ellen, Prædicatioiban is pedigh közönse-
 ges helyön mindenkor, de embersegőssen
 mivel akkor tavoly volt az Papatul az Pa-
 pa fősvenyseget, kevelyseget, es törvenyte-
 len; kegyőtlenseget sok keppen feddötte,
 mellyet nehezen is szenvedet az Pápa.

Melynek bizonyágarara tisztítul is megh-
 főtotta es Papai atkaval pokolra senten-
 tiazta: Vegre az Vértőpo sékre Romaban
 idezte, de az à jambor Doctor ügyet az Ie-
 sus Christus itelő séki eleiben appellalvan,
 estendő mulva megholt. Es az mint Ce-
 strensis Matthæus Parisius, Matthæus Vest-
 monasteriensis, es Fabianus bizonyittyak,
 halála utan Romaban az Pápa udvaraban
 ilyen szózat hallatot: *Veni miser in iudicium*
Dei, es az más nap az Papat ez szó utan hal-
 va találtak, teste rut kék volt, mint ha pal-
 tzakkal vertek volna erőssen megh. Ez
 Robertus Capito az ollyan Papokat, kik
 nem az Isten beszédit, hanem az emberek
 hagyományat tanittyak Anti-christusok-
 nak, Satan szolgainak, ejeli lopoknak, nap-
 pali lator tolvajoknak, jó erkölcsük ves-
 tőgetőknek, lelkek hohérinak, es sötet-
 legőknek Angyalinak hitta, azoknak pe-
 dig az Papatul adot szabados életöket ör-
 dög

dőgh halójának tanította. Disputált seren-
nyen, es nagy hasonnal arról is hogy az Pa-
panak az igazság, valóság es igaz befed el-
len semmi hatalma nincsen, sőt holot
azon igyeközik, hogy olyan hatalmat ko-
poritson magának abban, hasonlatos az
pokolbeli Luciperhez es Anti-Christus-
hoz.

Balzus
Cent. 4.
Cap. 18.

Halala ennek ez jambornak löt 1257
Eftendőben Christus sületése után, ma-
vel pedigh Luther es Calvinus ugyan ezen
dolgokat tanította es vallotta, az Romai
Papa es azt követő Papok es egyéb szerze-
beliek felől: ugy alitom Iesuita uraim hogy
nem helyős amaz mondaftok, mellyet nagy
batorfaggal hirdettök, hogy nem volt vol-
na senki *Anno Domini* 1517 elöt, az ki ol-
lyan kaptara ütötte volna tudományat
mint ők, es az mostani prædicatorok.

Sevaldus
Magnani-
mus.

XII. *Sevaldus Magnanimus* Eboraciai Er-
sők es Oxoniomi Doctor követven Ro-
bertus Capitol, nagy batorfaggal az Papat
felől igy solla, hogy Papat Istentől büntet-
tesül sokaknak vesödelmere bocsattatol
tistiben elő; sőt inte is az Papat hogy egyeb
Kereszten tanitokat követven, hadgyon
hatra az sok Istentelensegben, az ő előtte
ki mult sentsőknek példajat követven, az
sant Peter es előkedeti szerint legeltesse az
Christus Iuhait, ne nyirje, ne nyuzza, sok
kalint

kal inkább ne emesse meg azokat, magat
 jó pastornak mutatván.

Mind ezökre intötte Luther es Calvinus
 az Pápat. Annak okajert &c. Elt ez *An-*
no Domini 1258 Matthaus Paris. in Henr. 3. Au-
no Domini 1258 Balau Cent. 4. cap. 23.

XIII. *Gulielmus Stenghamus Oxoniani*
 Doctor, amaz Könyben mellyet irt *de fide*
& legibus: azt mondgya az Papa ellen, ha-
 sántalan, ugy mond, az embereknek tör-
 venye az embereknek idvösségökre az
 Christus Iesus Evangelioma kívül.

Gulielmus
Stengha-
mus.

Ezent tanította Luther es Calvinus. ez
 élt *Anno Domini 1260. Annak okajert &c.*
Balaus Cent. Cap. 17.

XIV. *Rogerus Baconus Philosophus ac utissi-*
mus & Theologus celebris sok eстерdeigh tar-
 tatek amaz *Nicolaus quartus* Papatul foglag-
 ban, mivel azt tanította vala: hogy az mit
 az Papak az magok hatalma felöl állatnak,
 oly tevelyegfök, kik An-tiChristushoz il-
 lenek.

Rogerus
Baconus.

Azont tanította Luther es Calvinus. An-
 nak okajert &c. ez élt *Anno Domini 1270*
Balaus Cent. 4. Cap. 55.

XV. *Ioannes Duns Scotus* Angliai Nemzet
 az Papa Országában valo átkot es Egyhazi
 hatalmat, törvenytelen latoragnak mon-
 dotta, az 11r Vacsorájában valo Kenyernek
 pedig Christus teste ve valo változása felöl
 azt tani-

Ioannes
Duns.

azt tanította, hogy azt soha senki sem
 Irással sem egyéb igaz erőfeszítéssel meg-
 nem bizonyíthatja.

Scorus 4.
 Sent. Dist. 18.

Ezent tanította Luther es Calvinus. An-
 nak okajert, &c. ez élt Anno Domini 1290

Ioan. Ba-
 conthorpi-
 us.

XVI. Ioannes Baconthorpius Oxoniom
 Doctor, azt tanította hogy az Papi méltos-
 ságnak engedni kell az Kiralyi méltoságnak,
 az az : Pap uram az Kiralytul függő
 Az Romai Papat Anti-Christusnak mon-
 dotta, miert hogy az vér érint valo Atya-
 fiaknak tilalmas hazaságokat szabadol-
 tenne.

Ezent tanította Luther es Calvinus. An-
 nak okajert, &c. ez élt Anno Domini 1320
 effelől Baptista Mantuanus illyenképpen ír:
Iste tenebrosi damnat Vestigia Scoti,

*Et per sacra novis it documenta vijs.
 Hunc habeant quibus est sapientia grata, red-
 Istius in sacris fontibus omne sophon.* (claus)

AZ AZ :

Ez, Scotusnak sötétös tudományat fida-
 mazza, Es az ént irasnak uran jár.
 Az kiknel kedves annak okajert az bölce-
 seg, ennek irasat olvassak,
 Ennek bölcsesége az egész ént irasban
 bővölködik.

Baconthorpius in lib. de Christo Domino. loc.
 Calcus Papiens. lib. de Henr. 8. Angl. Reg. Di.
 vortiq. Balauz Cent. 5. Cap. 1.

XVII. *Nicolaus Lyranus*, ki Sido. fi volt Angliában, az Keresztyeni hitre térvén, több irasi között irt egy könyvet Oxoniomban, melynek titulussa ez: *De Visione Deje*. Az az, Istennek latafarol. Ezt irta az Papa ellen, holot megh magyarázza, hogy nem egyeb az Anti-Christus hanem az Romai Papa, ezt élt *Anno Domini 1326*.

Ezent tanította Luther es Calvinus, a ezt tanítottak mostis minden Keresztyen tanítók. Annak okajert, &c. *Ioannes Volph. Tom. 1. Lect. Memorab. in Anno Domini 1326*.

XVIII. *Gulielmus Occamus* ki meggyőzhetetlen Doctorgyanant tartatot sanyaru könyvet irt, amaz 23dik. Ianos es Kelemen Papak ellen: kiket eretnekőknek nevez, es nyilván valo Anti-Christusnak, Keresztyeni segensegnek gyűlölöinek es az emberi tarsasagnak ellensegének mond. Az Papának külső hatalma felől valo értelmet rontya: megh mutattya az Papa ellen azt is hogy sent Péter az külső Uralkodasnak tisztisrint nem volt Christus Vicariussa. Élt Christus születése utan 1330 estendőben.

Ezent tanította Luther es Calvinus is, Annak okajert, &c.

XIX. *Thomas Bradwardinus* Cantuariai Erők, serenyőn irt az Isten kegyelmerül az szabad akarat ellen, es az Pelagianusok ellen, kik annak oltalmazoi valanak, tudni il-

lik, az

Occom. O-
per. 90 diet.
Cap. 93.
Volph. L. &c
Memorab.
Tom. 1.

Liberum
Arbitrium.

lik, az Papista Doctorok ellen, kiket Scho-
lasticus Theologusoknak hinak, kiktől az
Papistak közönfeges képpen az ő képtelen
tudományokat vőttek. Irt pedig barati ke-
resere azok felől három nagy Könyvet,
melyben megh mutata hogy az embernek
nincsen szabad akarattya az eset után az jo-
ra, hanem mindenestől fogva haylando az
gonossagnak cselekedetire: kinek kinek
pedigh idvősségét Isten ingyen kegyelme-
ből adgya.

Ezent tanította Luther es Calvinus 1517
éftendőben, amaz Tetzelius Ianos ellen,
ez pedig élt 1340 éftendőben Christus sú-
letese után.

Illyricus in
Cat. Test.
Ver. Tom. I.

Annak okajert Hibas az Iesuitak értelmé-
hogy 1517 éftendő előtt senki olyan érte-
lemben nem volt mineműben Luther es
Calvinus, melyből azt akarjak allatni, hogy
azok tudománya Uj. De mely igazan tegy-
iteletet felőle Keréstyen, valaki ezt olva-
sod, ha méltane avagy méltatlan.

XX. *Nicolaus Orem* Oxoniomi Doctor
nagy batorfaggal Romában, amaz ötödik
Orban Papa es Cardinalok előtt semtől
főmbe az Papasagot karhoztatta, es az
Papat minden Papi rendel egyút karho-
zatra méltonak prædicallotta. Sőt ezen
Nicolaus Orem Luciper nevel egy levelet
irt, melyben Luciper, igen köböni az ege-
Papa

Papi rendnek, hogy el hagyvan az Christus
 es Apostolok tudományát, melynek tanu-
 lása által csak egy lelők sem megyen vala
 pokolban, most immar az emberek min-
 den gonoffagnak, balvanyozasnak es em-
 beritalalmanyoknak advan magokat, sok
 samlalhatatlan lelkőkkel töltik az poklot:
 Kiknek hazastarsul rendelte Luciper ez
 vilagon az ő leányit az fősvenséghőt, ke-
 velységhőt, séntséggel való kereskődest,
 es az firfiakkal való undok főrtelmeskő-
 dest.

Ezen undok életőket vetőtte főmőkre
 az Papistaknak Luther es Calvinus. Annak
 okajert &c. Ez pedig őlt Christus sülete-
 se után 1351 estendőben.

Illyric. in
 Catal. rest.
 verit Tom.

2.

X XI. *Richardus Hampolus Oxionimi Do-*
ktor, így szól az ő idejebeli Papok es egyeb
Egyhazi rendek felől: Heu, heu, Idolorum ser-
uinium admittentes, Christiane militie decus
amiserunt; Va presbiteris qui tanto cum clamore
decimas exigunt, sceleratē viventes: excommuni-
cantes eos, qui ab Ecclesiis jura subtrahunt: quod
tamen ipsi omnium primi faciunt, dum Dei verba
non recte annunciant. Az 22: Im hol az kik
 az Balvanyoknak főlgálnak, az Keresftyeni
 Egyhazi rendeknek kik ilyen nagy kialtas-
 fal főedik az tizedőket, fertelmesül élvén;
 ki atkozvan azokat, kik az Papi rendnek

H

törve-

törvenyet bontogattyak, holot ő magol
mindenek elöt azt cselekdik, midön
Isten igejet hamissan hirdetik.

VVolph.
Tom. 1. lect.
Memor:

Ezent tanította Luther es Calvinus
Annak okajert, &c. Ez pedig az *Richardus*
Hampolus élt Christus születese utan 1340
éftendővel.

XXII. *Richardus Radulphi Hibernus, Can-*
cellarius Oxoniensis, Archiepiscopus Armach-
nus Hibernia Primas, juris & Theologia Doct-
az kuldulo Baratok ellen egy könyvet, ir
kit az Hatodik *Innocentius* Papanak ded
calt: Mely könyvben bñnt irasbeli bizo
sagokkal meg bizonittya, hogy az kuldulo
Baratoknak az Christufért fel vót sörze
työk, hamis Isteni tistólet, oly az ki elle
közük az keresztyeni kegyósséggel es Isten
felelőmmel. Mert rút dolog (azt írja) Ke
resztyen embernek szabad akarattya bñnt
magat kuldulafra adni, holot Isten az
ugyan megh tiltotta volt az Sidok köös
Deut. 15. illyen igeekkel: Tellyességgel kul
dus es súkólkódó ne legyen ti közötterök

Ezent tanítottak Luther es Calvinus
Annak okajert, &c. ez élt *Anno Domini 1340*
Viclephus in Trialogo, Valdenus in fasciculo 722
niorum Viclephi.

XXIII. *Ioannes Viclephus Anelus Oxoni-*
Mertonensis Collegij Socius, postea collegij Bal-
lensis, ibidem Magister, S. Theologia Doctor & pp-

essor publicus, vir toto Orbe nominatissimus. Ez azt tanította, hogy az Ecclesiában nem kell oly Pispöknek lenni, az ki mindennek parancsollyon: az Romai Papa nem csak nem Christus vicariussa, de ugyan nyilván való Anti-christus-is, es így az ő szabadság ado es bűn bocsato levelei hejaba valok es hasonlalanok, sőt Istentelenők es merő latorfogok: Az lelki embereknek, nem kel külső polgari birodalmat engedni. Az Papa minden ű lelki követivel praedajul ragatta maganak az egeknek kulcsait, úgy hogy, magok se mennyenek oda s-masokat se bocsassanak. Az Miset es az Misedben az kenyeknek es bornak valóságosteste valo változtatasat, Breviariomokat es olvaso főmre valo imadszagokat: úgy mint, ördögtől sugattatot practikakat, sialalmazta. Az Kereszt vizben, hogy olayt, sőt es több babonas allatokat valaki elegyítsen, nem engedte: hanem azt tanította, hogy az mit Keresztelő Iános, Christus es az Apostolok cselekedtek; kiki az Egyhazi emberek közzül csupa tista vizez keresztesüllyön, az sugva valo gyonast, alattomban valo fertelmességnek mondotta, az Papistak pœnitentiajat, elegtételöket es az Szentök czondorainak tisztöletit maymoskodo jateknak mondotta, Az Szentök imadasat tiltotta, úgy mint, kik hasonló

Ezent tanította Marcellus Patavinus, Anno Domini.

1340.

Szolgák lettenek legyen az Keresztényesség
 ben mint egyéb minden Keresztényországokban
 nem voltak Urak. Minden Romai urak
 lalmant ceremoniat, ugy mint ur arnyekok
 kat meg vető: sőt tagadta, hogy senki az
 emberek között az idősebb dolgában va-
 lamit sőt iras ellen saporithasson es uyit-
 hasson, az mint hogy az Papa ellen ezér-
 panasbolkodik-is. Az Papanak Pompajat es
 piperes Egyhazi szolgalttyat az lelki fer-
 zetőket, Baratok rendit, es minden babo-
 nas Isteni tiszteletőket, ugy mint, kik az Ke-
 resztényi igaz tudomanyal ellenkőznek,
 meg vető, es javallotta, hogy hova hama-
 rab magat kiki attul meg fogja. Az Ur Va-
 csorajaban hogy mindenek nem csak az
 kenyeret, de az bort-is vegyek, egyek, es
 igyak, tanította es oltalmazta. Es az mint
 Aeneas Sylvius bizonyítja az Papasag es az
 Baratok s-Papi rendek Istentelen életők fo-
 lól, ket s az könyveknel többet irot, kikét
 egy kevesse s amkiveteft-is s envedő, de
 ismet tiszteben helyere allattatvan sok fo-
 ember oltalmazoi voltak: kik magok
 Papának egyéb moslekit. Ez élt Christos
 születése utan 1360 estendőben: Ki ellen
 midőn meg élne az Pápa nem alhatot vol-
 na; halála utan negyven egy estendővel
 csontjait az földből ki a fátta es meg
 tette.

tette: Ah Istentelen pogany kegyetlenseg?
 Valamit ez az Vicleph tanitot, azont tani-
 tottak Luther es Calvinus az utan ket haz
 estendovel, s tanittyak mostis minden Ke-
 restyen prædicatorok Magyar Országban-
 is több Országokkal együt: mellyert ha Ie-
 suita uraim az ti gatyatlan nyiröt bajušu
 Attyatoknak derek hatalma lehetne, ha-
 sonlo munkajat követne mint Viclephen,
 de segyent vallot ekkedigh, ez utan mégh
 nagyobbat varjon fejere Isten segitsege-
 ből, kivaltkeppen Angliatul, Belgiomtul
 es az megpuštult Magyar Országtul. Annak
 okajert, vakmerők az Papista Papok, es
 főkeppen az Iesuitak, kik azt mondgyak,
 hogy Luther es Calvinus elöt, soha senki
 olyan kaptara nem ütötte tudomanyat
 mint ők: holot im mást hallas itt, valaki
 ez Disputatoria vigyas. *Balaus Cent. 6.*
Cap. 1.

XXIV. *Ioannes Manderillus Anglus, Eques
 Auratus ac Medicina Doctor Oxonij*: az Papok
 tudomanya, es magok viselese felöl, igy
 Bollot: *Nostris temporibus jam verius quam olim
 dici potest: Virtus cessat, Ecclesia calcatur, clerus
 errat, Dæmon regnat; Sodomia dominatur,* Az
 az: Az mi idők felöl meltábban mond-
 hattuk hogy nem mint régenten mon-
 dottak: Az Iosagos cselekedet meg sünt,
 az Anyasent egyhaz el tapottatot, az Papi
 rend

Balzus
Cent. 6.
Cap. 46.

Minemü
dolgoz fe-
löl vesző-
kednek az
Iesuitak az
Keresztye-
nökvel.

rendtevényög, az ördög uralkodik: az fi-
fiakkal valo fertelmesködes uralkodást
vót magának. Ezenről panaszokdot Lo-
ther es Calvinus. Annak okajert &c. ez élt
Anno Domini 1370. Hogypedig itt Iesuita
Uram bót ne baporitsak, mivel az Pápa-
nak es nektek Iesuitaknak dolgotok imet
haromban fűg: 1. Az Tudomány. 2. Az
Ceremoniak. 3. Külső magatok viselese:
ez felöl immar ekkedigh föl jedzöt tudos
emberekkel egyyüt mind ezek ellen tan-
tottanak. *Gulielmus Viccanus Anglus, Episcopus
Vintoniensis, az ki élt Anno Domini 1379. ut
apparet ex lib. Statutorum Collegij Viccaniensis. O-
xon. Rubr. 38. & ex Thom. Martini, lib 3. de vici-
& rebus gestis Viccaniensis. Cap. 2.*

*Viredus Boltonus Anglus Oxoniensis Theolo-
gus, ez élt Anno Domini 1380. Leland. in Catal.
Vir. Illustr. Balzus. 6. Cent. Cap. 5. Ioannes As-
nus Anglus Collegij Mertonensis Oxonij alumnus,
az ki élt Anno Domini, 1382. Balzus Cent. 6.
Cap. 75.*

*Ioannes Asurbæus Anglus, Collegij Orialensis
Oxonij alumnus élt 1330 estendőben Balzus
Cent. 6 Cap. 35.*

*Philippus Repingtonus Anglus Lincolniensis
Episcopus, élt Anno Domini 1352 Balzus Cent. 6
Cap. 90.*

*Nicolaus Herfordus Anglus, S. Theologie Do-
ctor élt Anno Domini 1382. Balzus Cent. 6
Cap. 92.*

Gualterus Brutus Brytannus, élt Anno Domini 1390. Ex Catal. sociorum Mertonens. & ex Actis & Monumentis Ecclesiastic. Ioannis Foxij Tom. 1. Nicolaus Herfordus az ki élt, Anno Domini 1382 Balauis Cent. 6. Cap. 92.

Minden Papistaknak tevelygesők ellen azt tanította, hogy az oltari bentségnek kenyere az Ur Vacsorajanak oltogatafa utan, nem Christus teste, hanem csupa kenyeresen: Ezen Herfordus azt is tanította az Papistak negedős tudományok ellen, hogy az Romai Pápa minden Pispókókkal, es Egyhazi rendekkel külső Fejedelemség ala vettettetöt, es tartozik annak melto engedelméssel. Tanította azt es egyber s-mind, hogy az Istennek népét egyedül csak az Isten igejéből kell az Keresztyeni tudományra tanítani, nem az Pápanak teztése szerint. Ezent tanította Luther es Calvinus.

Vegezetre, hogy effele sok elő samlalhatatlan főfő Doctoroknak es egyeb rendbeli tudos Keresztyen embereknek vallásoknak fel jedzesenek véget vessék mostan, im csak egyről emleközem az ki az Pápanak es annak tudományának ellentmondot, Luther es Calvinus, es azoknek solgatarfajok előtt. *Ioannes Purvauus Anglus*: Ez az bents Ianos mennyei jeleneséről irt könyvre tudos magyarázatokat bocsatot

Az Ur Vacsorajatul megh maradt kenyeres micsoda?

Az Romai Papanak függeni kell az Császártul es Királytul.

Az Egyhazi embereknek nem emberi talmant kell hirdetni.

Az Papa
micsoda? es
miert mon-
darik Anti-
Christus-
nak.

ki: Kikben az Romai Pápat Anti-Christus-
nak, es Babiloniai fertelmes asonyiallat-
nak mondotta: Nem egyebert pedigh, ha-
nem hogy el hadgyvan, es meg vetvén az
Istennek igejet az maga emberi főtül talak-
tatot hazugfagit tanitana. Az Evangelio-
mot es az Istenfélő embereket el nyomna,
es undok kereskedésért bűn bocsanato-
kat gondolt volna Isten ellen: Ezert is,
hogy az Constantinus adományat (mint
ha az minden Urasagat es hatalmat az Ro-
mai Pispókőknek adta volna) álnokul
maganak kaporitvan, azt tanitana, hogy
minden külső hatalom es fenyes Urasag
csak ő neki es az Pápi rendnek adatot, az
uy Testamentomban egyedől. Feddi ezen
Purveys az Pápat, es az Pápi rendet, hogy
az Pápat Christus Vicariusának, helytarto-
janak kialtyak, es azt tanittyak, hogy az
Christus Evangeliuma nem elegendős az
idvőségte az Pápak talalmanyi nélkül.
Int is ez az jambor mindeneket, hogy ki
fussanak az Romai Babylonbol az Christus
parancsolattyá szerint. Hogy pedig fenki
ne vethetne ső mere ennek az Doctornak,
azt az mit most az Iesuitak es közönseges
keppen rebősgetnek az Papistak, Luther
es Calvinus felől, hogy csak ő volt volna
talaloja affele tanitasanak; meg bizonyitca
hogy ő előtte sokak voltak, kik azon
tani-

tanítottak, mellyert az Pápatul tömlőczöz-
tettének sok jambor tanítók, s azok között
ő is erős vass lantzokkal meg kötöttettet-
vén, az tömlőcz feneken fetrenget, mi-
dön az ő irasit értelme felől végben
vinne.

Mind ezek
estőb effele
tudos em-
berek értel-
met, olvas-
hatod Ga-
briel Pove-
lusnak.

Mind ezeket pedig azért hozom elő, az
mint ennek előtte is jelentem, hogy meg-
tessek, mely igazan patvarkodgyatok ti le-
súitak, midőn minden igaz mondás kívül
kialtyatok, hogy 1517 estendő előtt nem
volt senki, az ki olyan vallasban volt vol-
na mint Luther es Calvinus. Mert vagy
az, hogy ezők az elő samlalt tudos embe-
rek soha ez vilagon nem éltenek, es ező-
ket nem irtak az miket elő hozék: vagy az
hogy az Iesuitak mind ső mondottak, az
az, hejaban valo befedű patvarkodok les-
nek.

De ezők mind éltenek ez vilagon
s-mind pedig azokat irtak es vallottak az
miket megjedzek. Hát az Iesuitakon ma-
rad az Hazugsag: Mert azonokat irtak es
vallottak, az miket irtanak s-vallottanak
Luther es Calvinus, es vallanak mostis
azok az kiket ti Iesuitak Iesuitai ortzaval
uyitoknak es uy tudományvaknak kialto-
tok. Ezt ebben hagyom; hanem immar
ezen piperes patvarkodasod sserint; Dis-
putalásodnak Masodik ágához nyulok, se-
rető Iesuita uram, melyben törődöl az

Ez vetelkő-
desnek Ma-
sodik része
szol. De Ec-

elesia: Az Lutheristak es Calvinistak Ecclesija fe-
 Anyaszent- lől: mert tudományok felől való Pateri
 egyházról. igaz mondaftok markodban szakada.

Itt is tudatlan Disputalásodnak fényet
 nyonnan ki mutatod szerető Iesuita Urami
 nem emleközven megh amaz Casorius
 Sarcasmufrul, itelő csufolásodrol, melyet
 elebb is jelentek: Mert holot egyyik erő-
 vass matskad az fenekén maradot; megh
 változtatod az Disputalásnak formáját: el-
 hadgyvan az Luther es Calvinus tudoma-
 nya uy voltának megh mutatásat, látvan
 hogy minden markodban szakad, az mihőz
 kapás, az Ecclesiarol kezdez vesődeft in-
 ditani.

Noha pedigh it mi igaz vallason lévő ta-
 nitok meltabban mondhatnok ti felőle-
 tek; hogy sem mint amaz ti kedves Hoph-
 mesteretők, az ki előttetők hordozza az ve-
 sődelőmrę mutato Kalahuzt, mondot va-
 la Calvinusnak (ne csavarogy ugy mond)
 ne csavarogjatok ti Iesuvitak, hanem al-
 lyatok meg az sárt: *Quaestio est de novitate do-
 ctrinae Lutheri & Calvini.* Az az: Ez az kér-
 des; ha az Luther es Calvinus tudománya
 uyé? Ezt kellene meg bizonyítani, ha le-
 hetne túletők, hogy uy. Más Disputatio
 volna *Articuli de Ecclesia*, az az, à mely az
 Ecclesiarol tanit. Mind az altál, jer lassú-
 smit hóshatz elő, ez más formában öntöt
 v etc.

vetekődesőd serint is. Effelő Iesuita uram
 így bollaß:

Az igaz Ecclesia mindenkor fen-
 lik it ez vilagon; mert hasonlatos az
 lobogo fővernekhöz.

De az Luther Marton es Calvinus
 Janos vallásan lévő Ecclesia nem min-
 denkor fenlöt.

Hát az nem igaz Ecclesia.

Ennek az Argumentomodnak funda-
 mentomat alitom hogy vesőd Iesuita
 Uram, *ex 5 cap. Matth. Vers. 14. & 15.* Melyre

rővidődön csak azt mondhatnam, hogy
 helytelen fundamentomat akarsz értelmed
 ala vetni: Mert ot Christus Urunk, nem az
 Ecclesiarol hanem az Apostolok vallassa-

ről es jo cselekedettyokról szól: az mint
 meg tetzik, *Matth. 10. 27. Quod dico vobis in te-*
nebris, dicite in luce, & quod in aurem auditis,

predicate supra domos, az az, az mit en az fő-
 tetben mondok, ti azt az vilagoson mond-
 gyatok; es az mit lassu beşeddel hallotok,
 az hazak tetejen hirdessetők. Es ugyan
 ezen ötödik Caputnak-is tizenhatodik
 verseskejeből, holot Idvözitők azt pa-
 rancsollja: *Ita splendeat lux vestra coram homi-*
nibus ut videant vestra bona opera, glorificentq;

Patrem

Az Iesuitak
 nem magya-
 razzak iga-
 zan az szene
 irast.

Patrem vestrum qui est in Caelis, úgy tündököl-
lyek az ti igazságtok, az emberek előtt, hogy
lássak az ti jó cselekedetötöket, es dicsőít-
sek az ti Atyatokat, az ki az Egekben
vagyon.

Meg vethetnem mondom ezzel az fele-
lettel ezt az Argumentomodot, Meg vet-
hetnem azzal is, ha külömbfegőt tennék
es valasztást az közöt, az Ecclesia közöt,
mely csak az valasztot Hivéknek sáma, es
az közöt, melynek külsőkeppen lathato
gyülekezeti vagyon az emberek előtt, mi-
vel tudom azt hogy ti Iesuitak csak ezt az
másodikjedzeset ostromallyatok az Eccle-
sianak; es egyedül csak azt mondgyatok
igaz Ecclesianak, az mely külső gyüle-
kezetből áll; De mind több effele ellen-
vetesednek hogy jó idejen nyakát sákaft-
hassam, s-mind azoknak az kik csekellyeb-
elmelkődeffél vadnak, az ti patvarkoda-
stok felől, mint egy őstönt vethessék olda-
luknak: im rend szerint fel vesöm, es meg-
rostalom propositioit ennek az Syllogis-
musodnak: Mert így okoskodol:

Az igaz Ecclesia mindenkor fenlik.
Ez első Propositio, *cum limitatione & Di-*
stinctione alhat meg: Fenlik mindenkor az
igaz Ecclesia ugyan; De úgy ha valami aka-
dály ellene nem áll. Fenlik vagy magában,
vagy az embereknél, az kik az Ecclesiában
vad-

vadnak, ugy ha magokban annak vilagos-
lagat sem Isten megh nem gátollya, sem
magok, sem egyebek által meg nem had-
gyak alunni, hanem mindenkor illendő
langozafra valo okot szolgáltnak annak.

De az Luther es Calvinus vallasan levő
Ecclesia nem mindenkor fénlőt.

Ez Masodik Propositio d felől is *cum hac
limitatione*, az az, imez megh határozással
erős. Tudni illik: Nem fénlőt mindenkor:
mert az embereknek háladatlansagok mi-
at, az Isten is gyakorta probara bocsatotta
külfő tettetés vallasa szerint; vagy Eretne-
kők, vagy Poganyok, vagy kép mutatok
által neha lattatot megh alutnak lenni;
mint ha tellyeseggel semmive lőt volna
s az emberek is annak tettetés vallasaban
meg csököntenek.

Nem fénlőtte mondom mindenkor
az igaz Ecclesia?

Hallád; az igaz Ecclesia felől két képpen
gondolkodgyal: 1. Fundamentomara ké-
pest. 2. Az embereknek tarsasaga gyüle-
kezeti szerint. Fundamentoma az igaz
Ecclesianak az Christus Iesus az ő tudoma-
nyaban, mellyet meg iratot az Prophetak,
Evangelistak es Apostolok által: erről szól
az Apostol 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo
ponere potest*, Más fundamentot senki
nem vethet.

Effe-

Effelől is két keppen érts: Először az az menyiben magaban mindenkor es mindenút fenlő vilagossagh, ha binten fenki nem reşesül-is abban, *Iob. i. v. 4. 5. In ipso vita erat, & vita erat lux illa hominum: & lux illa in tenebris lucet, sed tenebra eam non comprehenderunt,* az az, ő benne élet vala, es az élet amaz vilagossagok az embereknek: es az vilagossag az sötetsegökben fenlik, de az sötetsegök őtet megh nem fogak. Erről sol bent David-is, *Psal. 119. 105. Lucerna pedibus meis est verbum tuum Domine,* Az te befedőd Uram, vilagossaga az en lábaimnak.

Masodszor Az menyiben az emberek magokhoz kapcsolvan azt az vilagossagot, ilyenössen jarnak annal: Az az, Vallast cselekedők által egyebnek tükörül vadnak: Így az Ecclesia gyakorta homalyos az embereknek vagy tompa elmejóksérint, az menyiben Istentől még megh nem vilagosítottak, es nem érthetik annak izit, nem járhatnak annak vilaganal: Mint amaz Candaces Kiralyne Hopmestere Lydia, es Nicodemus több sántalan emberekkel egyút: Avagy egyeb vesendő dolgokra képöst nem akartak annak vilagossagat venni: illyetenekek valanak az Christus meg testelűsenek idejen az Sidok nagyob reşre, az Phariseusok az irastudokkal egyetemben: vagy mikor

Isten nagyobb es hasznosabb dolgot akarván
 abból ki hozni, azt az emberekre bocsat-
 tya: Erről szól az Apostol. *Oportet fieri scan-*
dala, ut probati fiant fideles, Meg kell lenni az
 botrankozásoknak, hogy meg probaltattak
 legyenek az Hívek. Példa az mit mondok:
 Az égen való Nap ő magában mindenkor
 egy arant fenlik: De egy vaknak sem tetzik
 azért fenősnék: mert az vak nem lathattya
 azt az magában való vilagtalanságnak fo-
 gyatkozása miat; Nemely heverő es tob-
 zodo ember hogy nappal az Napnak tűn-
 deklelet nem nezheti korosként: mert
 avagy egész nap aluszik: avagy hazanak ab-
 lakit be dugattya, hogy inkább tobzodhas-
 sek, más idegőn vilagoságot keresvén ma-
 ganak; neha fölhos ködös időben nem lat-
 tathatik az napnak fénye: Mert az ködöt
 es felhőket vetőtte Isten akadalyul, az te-
 remtet allatoknak nagyobb hasznara az Nap-
 nak fénye eleiben, hogy termesre való ned-
 vességet szolgáltaffon az földre: Igy va-
 gyon az Isten igejenek es az Chriftus érdő-
 menek prædicaltatásának-is allapattya.

De másodikor az mint jelentem: nem
 fénlőtte mindenkor az igaz Ecclesia az
 embereknek gyülekezetre képőst is? Ez
 allapat szerint-is az Ecclesia felől ket kép-
 pen elmelkődgyel. Először Istenre. Másod-
 sor

a Ez azok-
zónfeges i-
gaz Anya-
szent-egy-
ház, mely
minden go-
noszságban
előktől, kep-
mutatoktól,
es Hittől sza-
kattraktul ü-
res. Ez latha-
ratlan azért,
mert ez vi-
lagiak nem
ismerhetik
ezeket, es
nem is tud-
hattyak sza-
mat ennek;
hanem csak
Istennel va-
gyon az nyil-
van. Ezte-
volygesben
nem eshe-
tik, ezt az
Christus ke-
zeből senki
ki nem ra-
gathatta.

őor Magokra az Ecclesianak gyülekezeti-
ben lévőkre képőst.

Istenre képőst, Isten előtt mindenkor fen-
lőt es fenlik világ végeig ez vitezkedő Ec-
clesia, mert Istennel nyilván vagyon azok-
nak bizonyos sáma azkik az Ecclesianak
élő tagjai. a

Masodőor Fénlőt s-fénlik az Eccle-
sia magokra kepešt: belső képen, az men-
nyiben tudgyak magokban hogy ők Isten-
nek igaz Anyaszent egyháza; es vallást
is ténnek arról Isten előtt magokban, de
ez világi emberek előtt tettetés gyüle-
kezetőkben, gyakorolvan magokat, igaz-
hitből sármazot jó cselekedeteknek mun-
kajában, hogy vallást kel tenniők arról,
az mit értenek magokban, es Istennek
is meg vallottak: ez külső tettetés vallás
sérint nem mindenkor fenlőt egy arant az
igaz Ecclesia, mellyet vallot Luther es
Calvinus, es mind azok, az kiket ti lesuitak
Lutheristaknak es Calvinistaknak nevez-
tők. Mert neha külső vesendő dologert
inkab hittének az emberek az hamiság-
nak hogy sem mint az igazságnak; neha
pedigh Isten is ideig nyomorúság ala bor-
csatotta az ő hiveit, hogy mind az ő há-
talmat tettetésbe tenne az megh orvól-
las után s-mind az hivek inkab gerjedne-
nek annak megh bőcsülesere az sábadulás
után,

utan, nem fenlöt *comparativè*, az az, annyi
 Samuvan nem voltak annak külső tettetős
 Samuvan nem voltak annak külső tettetős
 valloi : nem fogyatkozot mind az által, so-
 ha ugy meg, hogy arrol vallaft nem töttek
 volna az emberek : igy volt allapattya az
 Ecclesianak Babyloniaban, igy Antiochus
 idejeben ; igy az Pápa Országaban-is alkol-
 mas ideig Luther es Calvinus elöt. Mivel
 pedig, Iesuita uram, tudom azt, hogy te ezt
 az feleletöt nevetöd, *de risu Sardonio*, im A-
 goston Doctor vallasat hozom effelöl elő.
Aug. Epist. 48. ad Vincent.

Az Ecclesiarol igy sol Agoston
 Doctor :

*Ipsa est (inquit) quæ aliquando obscuratur, &
 tanquam obnubilatur multitudine scandalorum :
 aliquando tranquillitate temporis quieta & libera
 apparet : aliquando tribulationum & tentationum
 fluctibus operitur atq; turbatur.* Az az,

Az Anyasent-egyhaz neha neha az bo-
 trankoztato akadalyok miat megh homa-
 lyosittatik, es csak nem ugyan meg letetül:
 neha az időnek csendessegeben, megh pi-
 hent es sabadosnak tetzik : neha az pro-
 bak es nyomorusagh szenvedesek miat el-
 burittatik es meg zavarodik.

Hogy pedig, Iesuita Uram, az Ecclesia-
 nak külső tettetős gyülekezetre es vallasa-
 ra kepöst, illyen allapattyat inkab el hid-
 gyed, im vilag teremtesetül fogva többire,

Abel idejé-
tül fogva az
Anyaszent-
egyház, kül-
ső valloira
képőst, ke-
ves szamu
emberek-
ből állot.

bizonyos példakkal is meg mutatom.
Az Abel halála után az első világban
noha Cainnak az ő rayzati el sokasodának
mind azon által egész sáz harmincz este-
deigh, (mert ennyi estendő s vala Adam
mikor születek az ő fia Seth) hol mondo-
tad volna, hogy volt az Istennek Ecclesia-
ja Enofigh, ki idejében kezdte uyonnan
félneni es viragozni az hiveknek sáma-
es Isteni tisztellettük. Az mint elő hozza
Moses, Gen. 4. vers. 26. Et tunc ceptum est in ve-
cari nomen Iehova, es akkor kezdte ugy mon-
ni az Isten neve segítségül hivattatni. Ha
az te okoskodasod helyes, Iesuita Uram,
hogy csak az az Isten igaz Anyaszent-egy-
haza, a hol sokan vadnak az kik minden-
kor egyben gyűlnek es az emberek sáma-
lattara Isteni szolgálatban foglallyak ma-
gokat: vagy az hogy Adam nem volt Isten-
nek Anyaszent-egyházabol valo: Mert
ennyi ideigh ugy mint 130 estendeigh, az
Isten Anyaszent-egyházának tettetős Iste-
ni tisztóleti es közönseges keppen valo se-
gitsegül hívása Istennek, homalyban es
rejtőkben volt: az mint ez locust igit
gyarazzak *Pagninus es Vatablus.* Vagy az
hogy Adam helyőt az Cain maradeki vol-
tanak Istennek Ecclesiaja, mert azok vol-
tanak sokan. De mindenik képtelen, tud-
ni illik az-is, hogy Adam nem volt volna az
Isten

Isten Anyaszent-egyhazanak tagja; s az is hogy az Cain maradéki voltanak legyen igaz Ecclesia. Képtelen hát Iesuita Uram az te Argumentomodnak is major propositioja: hogy az csak az igaz Ecclesia, az ki mindenkor külső vallása szerint fénlík, az az: az kit sokan vallanak mindenkor olyannak az emberek elöt.

Az özön viz elöt Adam, Seth, Enos után csak hamar midön el sokasodot volna az emberek közöt az sok Istentelenség: hol itelted volna lenni az Ecclesianak tetetős fénlő, sok sámú fő emberekből álló gyülekezetit? Holot Noë csak nyoltzad magaval talaltatek. Velem hogy ha akkor élte volna, Iesuita Uram; eretneknek mondottad volna Noët te, mind nyoltzad magaval: Mert sem nagy Ur nem vala, sem pedig igen sokad magaval nem szolgál vala Istennek, de mást mond felőle Isten, es az Szent iras. *Gen.7. v.7.*

Az özön viz után, Abraham es Lotth idejében, ha Sodomában es Gyomorranban jártál volna, mit mondottal volna Lotth felől? Nem itelted volna te, hogy ők Istennek háza népei legyenek: mert teneköd csak ott vagy on az igaz Ecclesia, a hol sok sámú avagy sok ezer emberek nagy solosma-tártással vadnak, képeket tartanak, Orgona sókat, Mife mondaft halgatnak,

nak, &c. De más keppen vala az dolog:
 Mert annyira Istennek Anyasent-egyháza
 vala Loth leanyival es feleségével egygyűlö
 hogy Isten Angyalival kézen fogva ragat
 tata ki az Sodomának vesődelme között.
*Gen. 19. 16. Præhenderunt viri illi manum ejus
 & manum uxoris ejus, & manus duarum filiarum
 ejus, propterea quòd Iehova clementer ample
 debatur eum, ut educerent eum & collocarent
 eum extra civitatem ipsam.* Azok az férfiak, ké
 zen fogak őtet, az ő feleséget es két leányit
 azért, mert az Iehova kegyelmében vőtte
 vala őtet, hogy ki vinnek, es az városon
 kívől helyhőztetnek.

Amaz Illyes Prophetával az Horeb he
 gyenek barlangjában mikor egygyűlö lap
 pangottal volna, Iesuita Uram, Achab es
 Iasabel előt, mit mondottal volna Illyes
 es az Istennek töb hivei felől, mikor hal
 lottad volna ilyen panaszkodasat Illyes
 nek, *1. Reg. 19. v. 10. Ecce relictus sum solus, &
 querunt vitam meam, ut auferant eam,* az az
 ime csak egyedől maradtam es az en lelke
 met-is keresik, hogy el vegyek azt. Nem
 egyebet mondottal volna tudom, hanem
 Illyés ő maga is eretnek. De mást mond
 Isten, *vers. 18. ejusd. Cap. Reliquos feci ex Israele
 septies mille, quorum omnium genua non curvaverunt
 se Baali, & quorum os omnium non osculatum*

sum est illum. Az az, Het ezért hadtam Isra-
elben, kiknek terdök megh nem haylot az
Baál előtt, es kik megh nem csokoltak
ötet. Többeket hogy el hadgyak: Az ő
Testamentomnak utollyan az Christus em-
beri természetnek fogantatasa idejen, mit
mondottal volna szerető Iesuita Uram,
Maria es Ioseph felől? Ioseph egy szegeny
Ats ember vala, Maria pedig el hagyatta-
tot öreg leany, szegénységben nevekődöt:
maga Kiralyi nemők mind ketten, es Isten-
nek Anyaszent-egyhaza, ha te akkor Cen-
sor lehetett volna, eretneknek, laicusnak
es tevőlgőnek mondottad volna Iosephet
mind Mariaval együt, mert el szakattak
vala az Pharisausok Piperes szerzetitül. De
mást mond az Evangelista, *Matth. 1. 19.* Por-
ró Ioseph *cum esset justus*, az az, Tovabba Io-
seph midőn igaz volna. Mást mond Maria
felől az Angyal. *Luc. 1. 28.* *Gaude gratis dile-*
cta: öröly kegyelméből kedveltetöt; *Gau-*
de nem *Ave*, mert az Göröghe igit *χαίρει* an-
nyit tésszen mint örüly.

Az lly Testamentomban Keresztelő Ia-
nos az Christus az ő tanitvanyi, es az ő ta-
nitafat halgato emberek felől mit mon-
dottal volna, Iesuita Uram, mikor az mitra-
ban *Cayphas* es *Annas* procorator es iro-
Deakja voltak volna, mint most az Romai
Papaje, az mint vagy? Nem egyebet mint
az akkorbéli Pharisausok, te is most az te

Az mostani
Iesuitak, az
reghi Phari-
sausok ma-
radeki.

Berzetődde azoktárfa lévén: Az mint el
 megtetzik ez mostani velem valo befele
 getesedből, holot Luthert es Calvinust uyi
 toknak, azokkal egyyút pedig minden Ke
 restyen tanitokat vesendő Ecclesiajuvak
 nak mondaß: azt tartvan igaz Anyasent
 egyhaznak, a hol az tanitok Urak, minden
 ez vilagi Fejedelmeknek parancsolok, az
 halgatok pedig sok samlalhatatlanon vad
 nak mindenüt; es hatalmas Fejedelmek
 ből allanak, es soha semmi nyomorusagok
 nincsen. Maga az Christus mást mond
 mindenik felöl: Külömbet bizonyitanak
 az Apostolok, hogy az Prophetakrul nem
 ßollyak semmit.

Lue. 22. 25.

Halhatßa mit mond az tanitok felöl
 Christus: *Reges gentium dominabuntur, vos au*
tem non item, az az, az Poganyoknak Kiralyi

Math. 6. 19.

Uralkodnak; ti nem ugy; Ne gyüytsetök
 magatoknak oly kentiöt az mely elvesz;

2. Petr. 5. 3.

Az Apostol pedig így ßol: Ne Uralkodgya
 tok az ti alattatok valokon. Item, ki vet

Ioan. 16. 2.

nek titöket az gyülekezetekből, gyülölnek
 titöket az en nevemért, es valaki meghöl

Mat. 10. 16.

latot cselekößik Istennek: ßöt ezzel fejezi
 be idvözitök az Egyhazi emberek forlac

Mat. 10. 16.

En titöket ugy bocsatlak az emberek köz
 ze, mint ha valaki juhokat küldene az far
 kasok köziben. Az Halgatoknak ßámos
 voltak

voltok felől pedig halhatza Iesuita Uram
 Savát idvözitőknek az igaz Anyasent-
 egyházban. Tágas az, az út, mely az veső-
 delőmre visen es belős, sokan is vadnak az
 kik azon járnak: keskeny út es boros kapu
 az ki az életre visen es kevesse is vadnak
 az kik meg talallyak azt. *Item*: Sokak az
 hivatalosok, kevesek az valasztottak az
 mint ez meg tetzik az elvetőt buzanak az
 ő pelda bebedéből *Matt. 13.*

Math. 7. 13.
14.

Matt. 22. 14.

Ugyan azon Christus halgatoinak mel-
 tolagok es Iri allapattyok felől, mit mond
 az Evangelista, az népnek elei közzül fen-
 ki nem hisen vala ő neki: az sent Pal pe-
 dig: Attyamfiai, lattyatok az ti hivataloto-
 kat, hogy nem sokan vadtok bölcsek test
 serint, nem sokan hatalmasok, nem sokan
 nőmőssék. Hanem az kik bolondoknak
 alittatnak ez vilagon, azokat valasztotta
 Isten, hogy az bölcseket meg segyenyitse,
 es az kik ez vilagon erőtelenőknek alittat-
 nak, azokat valasztotta Isten, es az mellyek
 nincsenek, hogy az mellyek vadnak azo-
 kat el töröllye, hogy ne dicfőködjek ő
 előtte egy test is.

Ioh. 7. 48.
& 49.
1. Cor. i. 26.

Bekefegők felől mit mond az ő Halga-
 toinak Christus? Ha ugy mond, engemet
 kergettenek, titőket-is kergetni fognak,
 nem felliyeb valo az tanitvány az ő meste-
 rnel. Az embernek Fianak annyi helye

Ioan. 15. 20.
Matt. 10. 24.

Lucz. 9. 58.

Héb. 12. 8.

sincsen a hol fejet le haytana. Az Szent Pál pedig így szól: Az kiket Isten szeret, azokat dorgallya.

Annak okajert, ha lanyarusag szenvedés nélkül vadtok, nem fiak, hanem fattyak vadtok.

Effele bizonyosság-tétellel rakva az egész új Testamentom, a hova az Keresztényen olvasot igazitom, hatóbbít akar ezek felől értéközni.

Annak okajert Iesuita Uram, nem alhat hát meg az te assertiod, a hol azt mondd, hogy az igaz Ecclesia az, az ki mindenkor fénlík urasagban, gazdaglagban, nyomerusagban szenvedés nélkül bekeffegben van gyon: Mert im hallod hogy külömbet mond affelől Christus; mást bizonyitanak az Apostolok is Christus utan.

Azert szerető Iesuita Uram, vagy az te értelmed helytelen, vagy az Christuse es az Apostoloke hibás, az Ecclesianak czegére felől, az berint az mint elő fámlálám.

Matth. 5. 18.

Luc. 21. 33.

De az Christuse igaz, es merő igazság: mert az egh es az föld elvaltozik, az ő befedeben csak egy pontotoka is el nem valtozik. Az Apostoloke is tökelletes igaz mondas, mert valamit

valamit irtak es bollottak, bent Lelők 2. Petr. 1. 21.
Isten dicstalta azt nekik.

Annak-okajert, minden hiba az te
beszedőden, es az te több Iesuita tarfa-
idnak mondasan marad.

Igy tün valast ez alattomban ballogo
Euangelicus Prædicator erre az Argumen- Iesuitai pa-
tomra, mellyet en olynaktartok vala, ked-
ves Paterem (mivel hogy eleitől fogva ezt
vetőtük eleikben az Lutherista es Calvi-
nista uyitoknak) kire azt alitottam, hogy
semmit nem tudnak felelni; de külömben
esőt az dolog. Noha pedigh mégh eddigh
semmit nem kaphattam rayta: de hogy tu-
datlan, es fundamentom nélkül valo em-
bereknek ne talaltatnank mi Iesuitak; vele
valo beszelgetesemet el akarvan vegezni,
mert latam hogy csak tüzet kaparok fe-
jünkre: im ilyen ellenvetést lobbantek
eleiben:

Az Christustul fundaltatot Anyasent- Iesuitak el-
egyhaz mind vilagh végeig tart: es annak
az Ecclesianak mindenkor minden idő. lenvetese az
ben pastori lesnek, kik az tevelygestül
meg oltalmaznak: semmi nyavalya, üldö-
zes, azt el nem nyomhattya De az Luther
es Calvinus, es azok követőinek Anyasent-
egyhaza nem tart vilagh vegeigh, hanem
csak az Romai Pápaké, nem voltak ennek
min-

minden időben tanító pastori, kik az te-
vőlygestül meg oltalmaztak volna: sőt az
Apostolok ideje után 1517 estendeigh az
nyavalya ugy el nyomta, az öldezes ugy el
fogyatta, hogy sohul nem volt Lutherig es
Calvinusig; Annak okajert, nem igaz Ec-
clesia, es nem Christustul fundaltatot.

Midőn ezt az ellenvetést eleiben ta-
mastottam volna az Evangelicus prædi-
catornak: csuda mely igen nevette, maga-
en azt alitom vala, hogy erre soha senki
semmit nem tudna felelni. Nevetvén pe-
dig, minden tartoztatás nélkül megh mon-
da ellenvetésömnek sommáját: az után
ekesszen meg guggola: Vegezetre illyen fe-
leletöt ada az mint paternitasodnak igazan
megh irom:

F. Ebben ugy mond az Argumento-
modban Iesuita Uram, az Major propositio
od berint három czégért, tessék az Ecclesia
anak. Először, Hogy világ vegeig tart. Más-
sodszor, Mindenkor minden időben Pas-
tori lesnek, soha tevelyesben nem esik.
Harmadszor, Semmi nyavalyatul öldözes
kergetestül el nem nyomattathatik. Il-
lyen beszede után így trefala meg.

Ezöktől az három rendbeli czégéröktől
Iesuita uram, mivel te előtted naladnal ta-
doszab tarsod irasaban olvastam vala még
regön, hogy szinten ezen formaban okol-
kod-

kodvan, megh fostana az Lutheristak es
 Calvinistak Ecclesiajat : Mely felől ez volt
 iteletöm, hogy az az Atyatokfia, avagy re-
 sseg volt mikor olyan képtelen okosko-
 dast formalt, vagy akkor serkent volt fél-
 álmából: vagy az sokgondolkodásban es
 iras olvasashan igen bággyat elmével volts;
 vagy az Lutheristak irasat, es az Calvini-
 stak tudomanyat olvasvan igen meg hara-
 gut volt, hogy nem tudod azoknak mit
 tenni. Ha haragjaban irta, nem csuda hogy
 botlot: mert az mint Iuvenalis mondgya:
Ira, furor, brevis est, az az, az harag rövid
 ideig valo dühösködes. Ha resseg volt kár:
 Mert világ eleiben resseg fővel olyat írni
 kit meg nem bizonyithat, sem ehes, sem
 tudos emberhöz nem illik: en pedig azt
 mind az kettőnek itelem irasat olvasvan:
 Ha álmában latta, nem csuda, mert az mit
 émotte forgat elmejeben ember, almában
 is azzal tepőlődik: mert ugyan is, *Causi di-*
cis lites, Auriga somnia currus. Et: Quod vigi-
lans spirat in somnis cernit id ipsum. Az pro-
 modnok pörrel, az kocsifok sekerrel al-
 mában, az mit émotte gondol ember al-
 mában is azzal tepőlődik.

Ha bággyat elmevel volt, ne treffallya
 meg senki érte: mert ő rayta tölt be az
 sent Palnak amaz mondasa, Holot igy szól
 az Apostol: Ez pedig legyen tudtadra,
 hogy

2. Tim. 3. 1.
 usq; ad ver-
 sum 8.

hogy az utolsó napokban artalmas idők
 lesznek, mert lesznek az emberek magok
 nak szeretői, fősvenyők, dicsekedők, ke-
 velyek, sáldalmazok, sűlejeknek engedő-
 lenek, haladatlanok, tisztatalanok: szeretet-
 nélkül valok, bekefeg nélkül valok, par-
 varkodok, mertekletlenők, kegyetlenők,
 azjoknak nem szeretői: Arulok, vakme-
 rők, fel fuvalkottak, gyönyörűségnek se-
 retői inkább, hogy nem mint Isten szeretői.
 Kik az Isteni szolgálatnak képét mutatják,
 de annak erejét meg tagadgyak, ezöket el-
 tavoztasd. Mert ezek közzül valok azok,
 kik emberek cseledi közzé be sűnlik mago-
 kat, es az bűnnel meg terheltetöt, es sok-
 féle kevanfagokkal fel indittatot aszonyi-
 allatotskákát megh környeközvén, megh
 csállyak, kik mindenkoron tanulnak, de lo-
 ha az igazságnak ismeretire nem juthat-
 nak. Te felöled is, Iesuita uram, azon reghet
 fuvan, azon iteletem. De ezt el hagyvan,
 jer lassuk, ugy mond, mely helyessön Ar-
 gumentallyatok ilyen forman. Így kezdte
 azokajert el feleletit az Evangelicus præ-
 dicatör:

Illyenek az
 Faratók, Ie-
 suitak, es az
 Apatzak.

Az Iesuvi-
 tak Ecclesia
 jaminemü?

F. Az mi az Ecclesianak allandóságát
 illeti, Iesuita uram, nem csak az igaz Eccle-
 sia; de még amaz *apparenter dicta & falsò no-*
minata Ecclesia-is az minemü az tietők, es
 egyéb tevelygöke, hogy világ vegeig fen-
 allyon

allyon, ha te tagadnad is, az Christus ellenöd bizonyitana, amaz jo buza közöt levő konkolnak példa bebedeben, mikor így

sol: *Sinite simul crescere usq³ ad messem, &c.* Matt. 13. 30.

Hát méltatlan foštyatok megh ettől az tészéértül az Luther es Calvinistak Ecclesiajat, midőn az Ecclesianak erős köšiklan valo eppittetésit csak az ti Romai Ecclesiatokra vonšod, mely nem Ecclesia, hanem Anti-Christus Synagogaja, es minden gonofagnak kut-feje. Az Lulheristak es Calvinistak Ecclesiaja, minemű fundamentumon allyon megh vilagh vegeigh es mi legyen az, šollottam ez előt immar arról: Szollok mayd többet is affelől, de jozanon halgald, kérlek, es minden harag nélkül, ha meg nem akarš csalatkozni ismet, mint ez előt, mikor azt mondod vala, hogy az Romai Ecclesia áll megh csak vilagh vegeigh.

I I. Azt mondad hogy az igaz Ecclesianak mindenkor ugy lešnek Paštori, hogy soha az tevőlygesben nem esik. Te tőled kevanhatnam, Iesuita uram, az Philosophuffal egyyüt: *Sapiens benè loquatur*, az az, ha tudos embernek tartod magadat, jo magyarázattal šolly.

Ennek az te okoskodasodnak az első aga *cum distinctione* meg alhat, az utolso megtő hamis, ha jól nem limitalod. Első rešer ez

Iohan. 5.
Lucz. 16.

re ez az felelet: Az Ecclesianak pásztorai
vagy az Prophetak, Evangelistak, es Apo-
stolok irasi, az kikre igazittya Idvözitők
az Ecclesiat: *Scrutamini Scripturas &c*,
gallyatok az irasokat, amaz pokolban ke-
lodo gazdagnak atyafiait is, kik még a
földön éltenek: *Habent Mosen & Prophetas*
vagyon Mosestök es Prophetajok. Vagy az
igaz tanitok, kik elő nyelvekkel tanitanak,
kik felől szól az Szent Pal. *Eph 4. 12.*

Mellyet így meg magyarazvan, czirkal-
megh immar minemű Pásztori voltak
es lesnek vilag vegeig az Ecclesianak. Ha
az Prophetak, Evangelistak es Apostolok
irasát értöd mondasod helyben marad; az
Istennek amaz igereti szerint: Nem tavo-
zik el az en beszédöm az te sajátul es az te
magodnak sajátul mind örökke.

Ha pedig oly tanitokat is kötsz ahhoz, kik
elő nyelvekkel mindenkor mindenút tet-
tetöffen es foganattal prædicallottak
prædicallottak legyen, az Apostolok ideje
utan eleitül fogva 1517 estendeig (és
itt azokrol az tanitokrul, kik az Apostolok
kal együt, nem egyebet, hanem csak az
Christus erdömet prædicallottak) oly ha-
mis az te okoskodasod, minemű hamis
volna, ha en azt mondanam: Hogy az
Melsias nem *Octavius Augustus* idejeben
hanem mikor *Esaias* prædicallott, akkor
Éülete

fületöt az emberi test szerint Mariatul:
mert Esaias jövendőt az fületes felől. Az
Istennek igaz Ecclesiaja es az ő idvözítő
tudománya, megh maradot az Apostolok
idejétül fogva tisztán tökelletőffen ő maga-
ban, mint az Arany az földnek sáraban, az
tűz az hamu alatt, az kép mutatok oltalma-
ban-is, Az az: Voltanak az Apostolok ide-
jétől fogva minden Seculomokban, az az,
és estendők forgalában, az Isteni tisztó-
letnek igazan való követői, az igaz tudo-
manynak bizonyagi az emberek között, ha-
sinten gyakorta keves számúknak tetzöt-
tek-is azok az több sokasaghoz kepest: mely
mind azon által külsőkeppen nem volt oly
tettetős mindenkor es minden helyben az
mint kívántatnak az embereknek közön-
ségőskeppen idvőségőkre.

Masodik ágában okoskodasodnak, azt is
mondod vala, Iesuita uram, hogy az igaz
Ecclesianak nem csak pastori lesnek vi-
lagh vegeig, hanem tévelygesben sem es-
hetik. Erre limitatioval ez az válasz.

Tevőlygesben nem esik az igaz Ecclesia
egeßen, es az tudomanynak minden czik-
kőlyi szerint végiglen. De mind az által,
sok tagjai bizonyos részei szerint az Eccle-
sia tudomanynak ideigh Istennek csuda-
latos engedelmeből gyakorta megh ha-
nyatlának es ingadozni lattatnak: kik azon
köz-

Quia regnū
Christi non
erit finis.

Luc. 1. 27.

Quia Eccle-
sia Catholi-
ca fundata
est in Petra
& portz in-

ferorum nõ
pravalebunt
adversus
eam.

Matt. 16. 18.
az az, Az
Christus Or-
szaganak
nem lesz en-
vege.

Az Ecclesia
kõsziklan
fundaltat-
tot, es az Po-
kolnak ka-
pui nem art-
hatnak an-
nak.

Iesa. 1. 9. &
10. 20. 21.

közben Isten lelketű birattatvan, megh
erõsdednek, es alhatatossagokban végig
Isten megh maradnak. Példa erre David, Sa-
Peter, ezõk elõt pedigh Aaron es Maria az
pustaban, &c. Példa, az Ephesus es Ga-
latabelieknek gyülekezõtök, kik meg ha-
nyatlottak vala, ugy annyira, hogy az Eliaiat
mondasa szerint csak nemünemű magvok
es huladokok maradtanak megh azoknak
Isten kegyelmébõl az igaz Ecclesiaban az
igaz tudomanyok agai mellet.

Hogy pedig Iesuita Uram, Argumento-
modnak masodik propositiojara terjek; az
Luther es Calvinus Ecclesiája felõl azt
mondad, hogy az vilagh vegeig nem tarti
nem-is voltak eleitül fogva annak Pastori-
s-nem lesnek ez utann-is, sõt el nyomat-
tatot volt az, az Apostolok idejetül fogva
1517 estendeig az fok nyomorusagoktól,
s-el nyomattathatik ez utan-is.

Noha mind ezõkre az eleb megh jedzõt
feleletbõl, mellyet az te elfõ propositiodra
hozok elõ valasod lõt, Iesuita Uram, im-
mar: De még is hogy az *minor* propositi-
odnak patvarkodasa jobban füstben men-
nyen, uyobban két dolgot mutatok meg:

I. Hogy azon az értelmen, azon az ér-
domanyon mellyet Luther Calvinussal eg-
gyüt 1517 estendõben tettetõssen es nyil-
van kezdõt prædikallani, az te Romai Pápa

Pápa Atyad iras kívül valo tudomanya ellen; Az Apostolok idejetúl fogva minden Seculomokban, az az, ház ebtendők forgasaban voltak tudos emberek.

I I. Hogy az az tudomany, ha fínten sokáig tettétfen közönseges-képpen minden helyőkön nem prædicaltathatot-is mind az balvanyozok, es mind pedigh az nyilván valo eretnekők es poganyok miatt: Mind az által, az igaz Anyasent egyháznak gyülekezeti fen allot, megh maradt, es nyilván valo keppen megh mutatta magat.

Mellyet így vegy efordben :

Christus Urunk búletesetúl fogva addig az ideig, melyben Luther es Calvinus tanítottanak, hogy tizenöt Seculomok voltak legyen el, tudom sem tagadod Iesuita Uram, sem ebben velem nem ellenközöl.

Mindenik Seculomban Lutheristak es Calvinistak voltak, valakik igazan tanítottak, az az, nem egyebet vallottak, mint Luther es Calvinus.

ELSŐ SECULUM,

Az az, Száz Ebtendő.

Az első Seculomban volt Christus Urunk ő maga, az Apostolok, es azoknak tanítványi. Ezők pedigh nem egyebet tanítottanak, vallottak, es hittek; hanem az

mit 1517 estendőben kezdettek prædikálni Luther es Calvinus, több igaz szolgálattal Istennek: az mint ezt bővegebben meghibézonyitom, ilyen keppen:

Christus II-runk tanítása.

Ioan. 3. 16.

Ioan. 1. 12:

Ioan. 17. 3.

Az Christus az ő tanítását ezen kezdte el: *Respicite, quoniam appropinquavit regnum Dei, Matt. 3.* Az után derekas tanítása ez volt: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Item: qui acceperunt eum, dedit eis hanc potestatem, ut filij Dei fierent. Item: Hac est vita æterna ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.*

Az az, Iobbítások erkölcsötök, mert elközelítőt az Istennek országába. Ugy szerette Isten ez vilagot, hogy az ő fiat adta, hogy minden az ki hiszen ő benne, el ne vessőn, hanem örök élete legyen: Az kik őtet vétek azt az hatalmat ada nekik, hogy Isten fiaik lennének: Ez az örök élet, hogy tegegedet egyedől igaz Istent megh ismerjenek, es az Iesus Christust, az kit el küldöttel: En es az Attya egy vagyunk: Az en Attyam mind eddigh munkalkodik, en is munkalkodom: Iertők en hozzam mindnyaján, az kik munkalkodtok, es megh vadtok terheltetve; en azt mivelem, hogy megh nyugodgyatok. Keressétők mindeneknek előtte az Istennek Országát es annak igazságát: Visgallyatok az irásokat: Vagyon Móses, Isekes es

Ex az Keresztyeni igaz tudomány, valamely vélekedés ezzel ellenkőzik, hamis es veszedelmes tudomány. Ioh. 5. 17.

lek es Prophetajok, halgassak azokat. Nem
 fellyeb valo az tanitvany az ő mesterenel,
 ha engem üldöztének, titóket is jövendő-
 ben üldöznek: Az embernek fianak nin-
 csen hol fejet le haytana: Az poganyok-
 nak Kiralyi Uralkodnak, ti pedigh nem
 ugy: Nem azért jöttem hogy bekefegőt
 küldgyek, hanem fegyvert: Kicsoda töt
 engemet ti köztetők igazlatova? En na-
 lam nélkül semmit nem cselekedhettök:
 Nem azért jöttem hogy az igazakat hijam,
 hanem az bűnösöket pœnitentiara: Az ki
 en rolam vallast tében az emberek elöt,
 vallast tesék en-is arrol, az en Attyam elöt
 az ki az egekben vagyon: Ne fellyetők
 azoktul az kik csak testetöket ölhetik meg,
 de attul az ki testötül lelkötül az Gehen-
 nanaktüzere vethet. Sokak az hivatalos-
 lak, kevessek az valastottak. Ti-nektök
 adatot hogy ertsetök az menyeknek Orsá-
 gát es az Istennek titkait; egyebeknek pél-
 da bebed által. Halakat adok neköd At-
 tyam, hogy ezöket el titkoltad ez vilagh-
 nak hatalmasitul, bizonynara Attyam, mert
 teneked ugy tetzet.

Matt. 11. 25.
 Matt. 6. 35.
 Ezt vallotta
 Luther es
 Calvinus.
 Annak oka-
 jert, &c.
 Ez ellen ta-
 nitnak az
 Iesuitak.
 Annak oka-
 jert, &c.
 Joh. 5. 39.
 Luc. 16. 29.
 Joh. 15. 20.
 Luc. 9. 55.
 Matt. 20. 25-
 26.
 Matt. 10. 34.
 Luc. 12. 14.
 Joh. 15. 5.
 Matt. 9. 23.
 Matt. 10. 32.
 Matt. 10. 28.
 Mat. 20. 14.
 Matth. 13. 35.
 Matt. 11. 25.
 26.

Ezt az parancsolatot adom tinektek,
 hogy egy mást bereffetök; Adgyatok meg
 az Csásárnak az mi az Csásáré, Istennek is
 az mi Istenné: Nem ti valastottatok enge-
 met, de en valastottalak titóket: Mennye-
 tők el

Joh. 15. 14.
 & 15. 17.
 Matt. 22. 21.
 Joh. 15. 16.
 Matt. 25. 29.

Mat. 26. 26.
28.

Joh. 3. 5.

Apostolok
tudománya.

tők el ez egész vilagra, praedikallyatok az
Evangeliumot minden teremtet allatnak
megh keresztelven azokat, Atyanak, Fiú-
nak, es Szent Lelőknek nevében: Ez az en
testem, ez az pohar uy frigy az en verem-
ben: Valaki uyonnan nem búlettetendik
viztúl es lelektúl, nem mehet be az me-
nyeknek Országaban.

Ez volt Christus Urunk után az Aposto-
lok vallása is, es tanításoknak sommaja
azt mint ezt az ő irások búlegessen megh
mutattak. Ez volt minden igaz tudoma-
nyu embereknek vallások es tanítások; es
Luther Martone es Calvinus Ianosé is, es
ezökkel eggyezző igaz Keresztyenőke ez
mai napiglan. Az kik pedigh ezzel ellen-
köznek, es ekkivül mást tanítanak; azok
Hitetők, hamis tanítok, es Anti-christu-
sok, akar Romai Pápak, Iesuitak, es Bara-
tok legyenek az Sörzetben.

M A S O D I K,

Szaz Éstendő.

Apostolok
tanítványi-
nak tudoma-
nya.

Az Masodik Seculomban éltenek az A-
postolok tanítványi, es visont ezöktúl ta-
nult Szentjamborok, kik ezönt tanítottak
es vallottak.

Polycarpus.

Polycarpus, az ki Ignatius idejében élt, ki
az Apostoloktól tanulta az Evangelium-
nak tista tudományát, az ki felől Irenaeus
azt mondgya: *Docuit Polycarpus semper que*
ab Apo-

ab *Apostolis didicerat*: Polycarpus mindenkor azt tanította az mit az Apostoloktól tanult vala: es az Ecclesinak azokat adta, az mi csak egyedől igazak, &c.

Quadratus es Aristides, mind ketten az Apostolok tanítványi voltak, kik az Keztyenyök mentsegejert könyveket irtának: kiket *Adrianus* Csásárnak be is mutattak. Eltunek *Aelius Adrianus* Csásár es első *Alexander* Pápa idejében. Ezök egyebet nem tanítottanak, hanem az mit az Apostoloktól tanultak. Nem mondtak Misset: nem jartak búcsut, nem hittak az megholt Szentöket segitsegül, nem tartottak az templomokban kepöket, s-nem-is gyuytottak vias gyertyat: Nem olvastak az halottak lelkejert Soltárt: Nem vallottak hogy ez élet utan *Purgatorium* tüzebe menne az Hiveknek lelke, a honnan ez életben való embereknek imadsagok es aldozat tetelök által szabadulhatna ki, mert nem talaltak ezöket fel az Apostolok irasában, Holot sent Peter azt mondgya ö maga, kit ti Iesuita Uraim első Papanak vallotok Romában. 1. *Pet.* 1. 18: Nem vesendő allatokon, mint aranyon vagy ezüstön, váltattatok meg, az ti hejában való életötökből, melyet az ti Atyaitoknak tanitasabol vöttök volt: hanem dragalatos vérön, tudni illik, az macula nélkül es seplő nélkül va-

Quadratus
es *Aristides*
Anno Do-
mini. 119.

Platina de
vitis Pontif.
Titulus de
Euarist. 1.
pag. 14.

Luc. 16. 26.

lo Báránynak az Christusnak vérén. Christus Urunk-is az ellen igy tanit: Mi közöttünk es ti közöttetek nagy közben-vetés vagon, annyira hogy az kik akarnának innen ti hozzatok által menni, nem mehetnek; sem pedigh onnet ide nem jöhetnek. Hol es kitúl vöttetek legyen pedigh ti Pápiatak az Purgatoriomot, megh írja, *Euseb. lib. 3.*

Vixit Anno
Domini
150.

Első talaloja tudod magad, hogy ama *Pastor Hermes* volt, ki el hagyvan az *Scoti* irast, hazug jelönesőknek, es alom-latafoknak hitt, kinek irasat (olvastad azt is) hogy *Hieronymus in Prologo Galeato*, es *Tertullianus de pudicitia*, az *Apocryphus*, az az, meg vettét könyvek közze sámlallyak, ki vettven az *Canonicus* könyvek közzül.

Ha regiffeggel kellene valamely tudomant oltalmazni Iesuita Uram, latod hogy az Purgatoriom felől valo tudomany eleg reghi: mert annak talaloja, *Hermes Pastor* élt Christus születese utan 150. éstendővel; mely tudomant mind azon által im hallod, hogy mind *Eusebius*, *Tertullianus* es többek-is meg vettétét es fattyu könyvek rayzattyanak neveznek. Annak okajert hogy igaz tudomany volna, nem csak Luther es Calvinus, de az te kovasodbol valok-is (sollok az ti értelmetek szerint) tagadgyak.

Ugyan

Ugyan ezen Seculomban eredetöt vö-
tenek azok az Doctorok, az kiket Paterök-
nek neveztenek: kik közöt (hollok az Gö-
rögökrül) első *Iustinus Martyr* volt. Ez 164
éftendőben élt Christus születése után, ez
az igaz tudomány felől mit vallot, meg ol-
vashatod, Igy áll az: *Religio autem vera ex
Scriptis Prophetarum & Apostolorum continetur
descripta: qui SOLI quid in vero sit viderunt.
& de omnibus qua nos scire opus est docuerunt.
Itaq; non humanis traditionibus & doctrinis iussu-
sumus à Christo ipso credere, sed eis, quas beati
Propheta promulgarunt, & Christus ipse tradidit:
& mihi ipsi studio est cuncta ad Scripturas refer-
re, & ex illa argumenta & demonstrationes pete-
re.* Az az, Az igaz Keresztényeni vallás az
Prophetáknak, es Apostolóknak irásból
irattatot ki; kik csak egyedül lattak, mi-
csoda az igazság, vagy mi vagyon az igaz-
ságban, es mindenek felől tanitást tötte-
nek; valamelyeket nekünk búkség-kep-
pen kell tudnunk. Annak okajert, nem
azt vöttük az paranesolatot mi Christus-
tul, hogy az emberektül talaltatot, es kez-
röl keze költ tudományának hidgyünk.
de azoknak az irásoknak, az mellyeket az
bodog Apostolok tanítottanak, es ő maga
Christus-is kezünkben adot. Es en magam
abban munkalkodom, hogy mindeneket
az irásokra vonnyak, es megh. czafolhatat-

lan erősségöket onnan vegyek. Nem de Iesuita Uram, nem ezt tanítottajé Luther es Calvinus, es tanittyak mostis azok az kiket ti uyitoknak neveztök? Nem uy hát ez az tudomány, hanem reghi, nem ök találtak: hanem ő előttök, ezer három száz, es egy nehany éstendőekkel, Páter értelmé volt. Annak okajert, mint hogy minden ereje, Luther es Calvinus, es az Romai Pápa vallasan valok, veseködesenek ebben vagyon:

Scripturæ
Sacre major
est Authoritas
quam Ecclesie.

Ha böcsősebbe az sents iras, vagy az Ecclesia az ő talalmányával együt? Luther Calvinussal azt mondgyak, hogy böcsősebb az sents iras:

I. Mert Christus arra igazit az ő Apostolival együt:

II. Mert mindenek meg vadnak abban írva, valamellyek búkszegesiek az emberek advősszegere:

III. Mert im az Páterek kepeben Iustinus Martyr is azt bizonyittya:

IV. Mert az Ecclesia mindgyart nem leßen Ecclesia, mihezt az sents iras kívül az ellen mást tanit:

Mert az Ecclesia Anya, nem parancsoló Ur, sem Assony.

Az Papistak az ellen tanitvan, azt állat-tyak, hogy az Ecclesia böcsősebb, es csak annyira kell hinni az sents irasnak, az mennyire

nyire az Ecclesia azt helyen hadgya: mere
 nincsenek mindenek megh irva, az ſent
 irásban az mik ſükſegőſsek embernek id-
 vőſſegere: Mert minden eretnekők, az
 ſent iráſt vonſák magok pártjára, es ab-
 bol akarjak tevőlygefeket allatni: Mert az
 ſent iras ollyan mint ha valakinek viaſ or-
 ra volna, es azt á hova akarna oda hayt-
 hatna: így az ſent iráſt mindenféle hayto-
 gathattyak az emberek: Tőb effele oko-
 kat is hoznak elő, kiket rövidſegnek oka-
 jert moſt elő nem ſamlalok.

Annak okajert, itt egy concludiot csiná-
 lok, es örömeſt rea halgatok Iefuita uram,
 vagy te, vagy egyéb közzületők, mit felel-
 tők reja. Az concludio ez:

Vagy az Luther es Calvinus tudomanya
 reghi, vagy az Papiſtaké; De az Luthere
 es Calvinusé reghi: mert Chriſtus Urunk ő
 maga azt tanította, az Apoſtolok azt val-
 lottak, az Paterők kepeben is Iuſtinus Mar-
 tyr arroltót tanubizonſagot. Hát az Papi-
 ſtake uy: úgy mint, ki Chriſtus tanitáſa az
 Apoſtolok, es az reghi Paterők ideje utan,
 ſok ſaz eſtendővel talaltatot egyſőris
 maskor is. Ha uy, (ſollok az Iefuitak pro-
 nunciatoma ſerint) Hát hamis. Ha hamis,
 miért kapdoſnak az emberek rayta, es ti is
 Iefuitak micsoda lelőkkel oltalmaztatok
 azt, reghinek kialtván?

Allenvetes.

Tudom itt azt mondod, Iesuita Uram: Iustinus csak egy ember, talam más Paterök külömben bollandak.

Felelet.

F. Eleget felelnék erre, ha csak azt mondanam is: *Tuo te jugulo gladio*: Ismet: *Legem quam tuleris patere*, az az, az minem törvenyt irtal annak engedgy: Te mondad Iesuita uram ideb fellyeb, hogy mi csak egyet is az Paterök közzül, nem mutatathatunk, az ki olyan vallasban volt volna, az hit dolga felöl, mint Luther es Calvinus. Im egyet mutattam, es még pedig ägen reghit, ugy mint, ki Luther es Calvinus elöt 1367 estendövel volt olyan vallasban: Hát nyerettesök vagyunk.

De hogy inkább meg nyugodgyek elmémben im mostis ugyan ezen dolog felöl jelentök. Az Iustinus utan Irenaeus az ki élt, Anno Domini 179. Ez igy bolland: *Qui verò crediti sunt à multis presbyteri: serviunt autem suis voluptatibus, & non praeponunt timorem Dei in cordibus suis, contumelijs agunt reliquos, & principalis confessionis timore elati sunt, & in absconsis agunt mala, & dicunt: nemo nos videt: Ab omnibus igitur talibus absistere oportet: adhaerere verò his qui & Apostolorum, sicut praediximus, doctrinam custodiunt: & cum presbyterii ordine, sermonem sanum & conversationem sine offensa praestant, ad informationem & correctionem reliquorum.* Az az, Az kiket sokan el hittenek hogy Egy-hati

Irenaeus lib. 4 Cap. 44. adversus Heeres valentinii.

Igaz tanitok kicsodak.

hazi emberek volnanak, azon közben pedig az magok kevanfagoknak gyönyörűségöknek foglalnak, es nem viselik magok előtt, tükörül az Istennek felelmet: hanem egyebeket gyalazattal illetnek, es valami kivaltkeppen valo engedelemnek, daganatyaval kevelykődnek, es reytökökben gonosfagokat cselekődnek, es azt mondgyak: senki nem lat bennünket, &c. Annak okajert effelektül egészen tavoly kell allani, es el kell szakadni: Azokhoz kell pedig ragazkodni; akkik az mint jelentők, az Apostoloknak tudományat meg-is őrzik: es az Egyhazi rendben élvén, igaz életet igéttanítanak, es magokat is az emberek között, botrankozas nélkül viselik, egyebeknek tanítására, es feddesere.

Hamis tanítók kicsődak.

Azont mondgya itt Irenæus az mit mondta ő előtt Justinus Martyr: kivaltkeppen, ha gondolkodol arról, mit tanítottokti az Constantinus Császár adománya felől; hol az többi között megh vallyatok, hogy ő adta nektők az Urasagot, ő mondotta, hogy az Romai Pápa földi Isten: ő tött fellyebvalovakká bennetöket, minden földi Fejedelmeknel: ha sinton az sient iras mast mond felöletők is, de ti ugyan éltök az ti hatalmatokkal: Ezökkel egyetemben, ha gondolkodol Iesuita uram, berbetitőknek alattomban titkon, es nyilván valo gonozfagi

Libro, De
origine &
conatu Iesui
sacrum.

sági felől, sokféle gyalazatos befedetők-
ről, es botrankoztato magatok vifeleferők;
melyről most magán magán nem szóllok;
holot más irasomból rövid időn megh ér-
hetőd azt. Hát Concludalok meg-is, es azt
mondom, hogy az Calvinus es Luther tu-
domanya reghi, azokajert igaz. Ellenben:
az Iesuitaké uy: Mert az Paterők nem vol-
tak azon, hát hamis. Lássad mit felels. Itt
azt mondhatnad:

Ellenvetes.

Ha egy dologban egyeztek nemely Pa-
terők Lutherrel es Calvinussal: az többi-
ben ellenkőztek: Annak okajert nem kö-
vetkőzik, hogy az Luther es Calvinus tu-
domanya reghi volna, es az Paterok tuda-
manyaval egyezne: holot mi Iesuitak azt
kevannyuk, hogy azt mutatssak megh az
Lutheristak es Calvinistak, hogy az ő tu-
domanyok mindenben egyez, az Pate-
rek értelmevel.

Felelet.

F. Noha ezt az ellenvetest, meltatlan
kevansagnak, es utol jutot esből sarma-
zot, patvarkodasnak mondhatnam en, Ie-
suita Uram, es ha Secularissal volna kö-
zöd, az Magyar Ország Decretoma szerint,
saz Aranyon maradnal, holot két uton
járss; méltatlan kevansagnak mondhat-
nam: mert te sód ez: hogy soha csak eg-
gyet sem mutathatunk az Paterok között,
az ki csak egy czikelykeben is Lutherrel es
Calvi-

Calvinussal, es velünk is egyet értött volna; im en pedigh egynel többet mutatek, es mutatok mayd Isten segitsegeből az Seculomok serint mig arra jutok, az mikor Luther es Calvinus kezdöttek prædicallani, az Keresztyeni igaz tudomány felől, es hamissítottak, ugy mint, emberi találmant az Pápa tudományat, De még is mig arra jutnék: im valást tebek derekassában ez elő hozot ellenvetésödre.

Azt allattode Iesuita Uram, hogy az Paterok nem mindenben egyeztek, Lutherrel es Calvinussal?

F. s. Nem is kevantatot, hogy mindenben egyeztenek volna, mert sok dologh felől irtanak az Paterok, az kik nem illették volna Luther es Calvinus idejere, es így az mienkre, nem is tudtak az ő idejökben ők mind azok felől, csak gondolkodni is, az kik felől ti köztetők, az Lutheristak es Calvinistak között, Most az ti nyughatatlan elmétek miat vesződés vagyon: *de primatu & auctoritate, tam immensa Pontificis Romani: De intoxicatione politici magistratus, si sit extra confessionem, de aequi vocatione serendarum sententiarum & sexcentis talibus ineptiarum in-* eptijs, s-nem is az itt az kérdés, ha mindenben minden dolgok felől ugy kellett volna je Luthernek es Calvinusnak írni, az mint irtanak az Paterok, Hanem imez: Ha az idvös-

idvőfeg felől valo tudomanynak funda-
 mentomiban Luther es Calvinus azonca-
 nitottajé, az mint tanítottak az Paterők?
 Fundamentomot mondok, nem valami
 külfő Ceremoniakat iras kívül, az kik felől
 fokot irtanak nemely Paterék. Ez itt az
 czél: erre kell nezni: Hát hogy meghért-
 sed Iesuita uram, Mi azt mondgyuk, hogy
 az Paterék, az az, az Apostolok ideje utan
 azok az Görőgh, es Deak iras magyarazo
 Doctorok, az kik *Gregorius Magnus*, avagy
 Primusig éltenek 596 Éstendeigh Christus
 Urunk születese utan, mindenben valami
 az Keresztyeni vallasnak, derek fundamen-
 tomara nez, eggyeztek Lutherrel es Calvi-
 nussal: mig az bent iras kívül emberi okof-
 kodasra nem adtak magokat. Nagyot
 mondok: Ellenköztek pedig az Iesuitak-
 kal mindenben, azon fundamentom se-
 rint: mely mondasomra jól rea vigyáz Ie-
 suita Uram. Mert az Paterék értelmet se-
 culomok szerint, az ki közzülők mikor élte,
 es miről irt, ugy vesőm elő, es minemű
 fundamentomrol tanított, azt jedzem meg-
 utannam sámlald; el ne vétse. Ezt is
 esődben ved pedig, mindenik controver-
 sianak elő hozasat, magan magan, eggyik
 az Paterék közzül, az ki egy egy mindenik
 dologról irt volna: hanem ki egyről, s ki
 másról

másrol: mind az által, közönsegőffen
 minden fundamentomról irták: Ielen-
 tem, Christus Urunk es az Apostolok ideje
 után, az második Seculomban Iustinus
 Martyr es Irenæust, mit ertóttének az ſent
 irásnak, es az Traditioknak, az az, kezről
 keze költ emberi főtől gondoltatot iras
 kívül való tudományok felől: Mely derek
 fundamentum, az Keresztyeni igaz tudo-
 manynak az Sz. irásnak, avagy vallásban
 avagy tagadásában áll. Az Paterek, es azok-
 kal együtt Luther es Calvinus, azt az funda-
 mentomot, az ſent irást bőcsülik es az id-
 vőffegre elégödendőknek vallyak es tanít-
 tyak; az Iesuitak meg vetik, es tagadgyak.

Ez az közönleges fundamentum, tudni
 illik, az Sz. iras, mely Keresztyeni igaz tu-
 domany Isten kegyelméből, az Iesus Chri-
 stusban be oltot, es az ſent Lelőktől el pe-
 cseteltetőt hiveket idvőffegőknek keresfe-
 le felől, két dologra tanittya: I. Az igaz
 Hit. II. Annak gyümöltse, az Isten ſe-
 tint való élet. Ennek tanításában eggyez-
 tenek az Paterek Lutherrel, Calvinussal es
 minden azokat követő igaz tanitokkal. Er-
 te utáz Irenæus az elő hozot tanításában,
 mikor azt monda: *Adherere verò his qui &*
Apostolorum &c. Az igaz Hit magához kap-
 csollja az Christus érdömet: megh veti
 mind azokat valamik azzal ellenköznek.

Az

Az Isten szerint való élet, követi az tisztaságot: megh veti az fertelmességöt, mind ezek felől mit tanítottak legyen az Paterrek, értesed Iesuita uram.

Scriptura Sacra columna fidei nostrae.

Lib. 3. cap. 1.

Advers. Hæres. lib. 2.

cap. 47.

Scriptura sacra perfecta.

Irenæus mit mond, az bent iras felől, Hogy *Scriptura sacra columna fidei nostrae*, Az mi hittünknek oslopa.

II. *Scriptura perfecta sunt, quippe à verbo Dei & Spiritu eius dicta. His niti firma est Petra: his derelictis alijs niti quibuslibet doctrinis est in effusa arena adificare*, az az, Az irasok tökéletőssek, ugy mint, az kiket az Istennek igeje es lelke dictalt: Az Igen érti az Fiú. Valaki az irasokhoz tamaškodik, erős közikla gyanant vagyon, azoktul el tavozvan, más akar minemű tudományhoz tamaškodgyek is, olyan mint az helylyel hatnyattatot fővenyen való eppites.

Perspicua.

Lib. 2. Cap.

47.

III. Minden homaly nélkül való, Mert így bol effelől Irenæus: *Universa Scripturae & Propheticae & Evangelicae in aperto & sine ambiguitate, & similiter ab omnibus audiri possunt*, Az tellyes bent iras, mind az Prophetak, es mind az Euangelistak által, az kiket Isten ki adot nyilván, es minden homaly nélkül való, es mindenek egyarant is hatgathattyak.

Ellenvetes.

Mondhatnad: Ha sok dolgok titkosok az bent irasban? Megh felel azon Pater:

Replet.

Itaq; si quadam questionum (quasi licet revelata

non sunt) Deo commiserimus: & fidem nostram servabimus & omnis scriptura à Deo nobis data consonans nobis inveniatur, & parabola his que manifestè dicta sunt, consonabunt & manifestè dicta absolvent parabolas. Annak okajert hanemely kérdéseket, kik nyilván valovakka nem tettettek Istenre hadgyunk, mind az mi hitőnket megh tartyuk es mind az egesz iras, mellyet Istentől vöttünk, minekünk magaval eggyezőnek talaltatik, es az példabeszédők azokkal akkik nyilván mondatanak eggyezni fognak, es az nyilvánvalo mondasok meg feytik az példa beszédőket.

Ezen Irenæus mit mond az Iesuitak felel, akkik neha az sènt irast javallyak s neha azt meg vettik: Hæreticusoknak monda, lib, 2. cap 46. midőn így szól: *Faciunt hæretici: qui cum ex Scripturis arguuntur in accusationem convertuntur ipsarum Scripturarum, quasi non recte habeant, neq, sint ex Auctoritate & quia variè sint dicta & quia non possit ex his inveniri veritas ab his qui nesciant traditionem,* az az, Az igaz tudománytul el szakadtak, ugy cselekedőnek: midőn az sènt irastól meggyőzöttetnek, az irásoknak vadozások fordulnak, mint ha azok nem volnának igazak, vagy azoknak annyi méltóságok nem volna: mert külömb külömb keppen sólnak, mert nem is találhatnak

igaz mondasd egyebek, hanem, az kik
az emberektől talaltatott tudományokat
értik.

Lib. 3. Cap.
7.

Ezen Pater mit mond az igaz keresztve-
ni Hit felől? Így tehen arról vallást: *In vo-
co igitur te Domine Deus Abraham, & Deus
Isaac, & Deus Pater Domini nostri Iesu Christi
Deus qui per multitudinem misericordiarum tuarum,
benè sensit in nobis, ut te cognoscamus, qui feci-
sti Cælum & terram, & Dominaris omnium, qui
es solus & verus Deus, super quem alius Deus non
est, præter Dominum nostrum Iesum Christum
dominatione quoque dominaris Spiritus sancti; de
omni legenti hanc scripturam cognoscere te, qui
solus Deus es, & confirmari in te & abstinere ab
omni hæretica, & quæ est sine Deo & impia sen-
tentia.* Az az: Segitsegől hilak es Imadlak

Ennek az
könyvörgef-
nek forma-
jával hogy
elnek az Cal-
vinisták; csu-
folyak az
Iesuiták ér-
te, de nem
meltan:
Mert nem
ők találtak:
hanem az ő
Testamen-
tombeli Hi-
vek után, im
Irenæus
követi.

tegedet Uram Abrahamnak, Isáknak, la-
kobnak Istene, mi Urunk I E S U S Chri-
stusnak attya, ki az te Isteni nagy irgalmal-
lagod szerint jól cselekedtetted azt mi velünk,
hogy tegedet ismernénk: ki teremtetted
az eget az földet, es mindeneken uralko-
dol, ki csak egyedül valo igaz Isten vagy,
mely fölöt más Isten nincsen, az mi Urunk
Iesus Christus es az szent lelek kívül, akki-
vel egyenlőkepen Uralkodol: enged ezt
mindennek, valaki ezt az szent irást ol-
vassa, hogy tegedet ismerjen, hogy egye-
dől valo Isten vagy: es erősiited is te ben-
ned

ned főt cseleked azt, hogy minden hamis-
 ti Istentelen tudomant el tavoztathasson.

Az Keresztyenök tística életök felől is mit
 mondgyon, bizonyag imez értelme; mert
 azokat az kik az hazasfagot kárhoztattyak,
 amaz Basilides, Saturninus es Marcion
 életnekök tarsasagaban számlallya.

Azon Seculomban élt Clemens Alexan-
 drinus: ez az Keresztyeni hitöt Isten mun-
 djanak mondgya: kinek ez az ő tulaydo-
 na, hogy azokat az kik tavoly vadnak kö-
 zel valova tegye; Az az, noha mégh itt ez
 vilagon vagyon ember, de igaz hiti szerint
 úgy viselyle magát, mint az örök életnek
 polgartársa: mert Isten eleiben kell men-
 ni. Kevantatik hát, hogy ember igaz hiti
 szerint Isteni felelőmben, es pœnitentia
 tartasban éllyen. Az Keresztyeni tística élet,
 es az hazasfag felől ugyan ott igy szól, azok
 ellen, az kik az Hazasfagot tiltyak, es megh
 vetik.

*Dicunt gloriosi isti iactatores, se imitari Domi-
 num, qui neq, uxorem duxit, neq, aliquid in mun-
 do possedit se magis quam alij, Evangelium intel-
 lexisse gloriantes, Eis autem dicit scriptura: Deus
 superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.
 Deinde nesciunt causam cur Dominus uxorem non
 duxerit. Primum quidem propriam sponsam ha-
 buit Ecclesiam: Deinde verò nec homo erat com-
 munis ut opus haberet etiam adiutore aliquo se-
 cundum*

Clemens A-
 lexandri-
 nus.

Lib. 2. Stro.

Az Iesuitak
 ketőlkö de-
 se megh ro-
 mol ez Cle-
 mens értel-
 me szetint.

eundum carnem, nequè erat ei neceſſe procreare
 filios qui manet in æternum, & natus eſt ſolus
 Dei filius. Hic ipſe autem Dominus dixit: quod
 Deus conjunxit, homo ne ſeparet: & paulo poſt
 jam de ijs qui matrimonium abhorrent, dicit bea-
 tus Paulus: In noviffimis diebus deficient quidam
 à fide attendentes ſpiritibus erroris & doctrinæ
 Dæmoniorum, prohibentium nubere, abſſtere à
 cibis, & ruruſus dicit: Nemo vos ſeducat volenti-
 in humilitate, & religione & parſimonia corpi-
 ris. Idem autem illa quoq; ſcribit: Alligatus eſt
 uxori ne quæras ſolutionem: ſolutus eſ ab uxore
 ne quæras uxorem. Et ruruſus: Vnuſquiſque
 am uxorem habeat, ne tentet vos Satanas. Quæ
 verò? non etiam veteres creaturam cum gratia
 rum actione particitabant? Aliqui autem etiam
 liberos ſuſceperunt cum continenter verſati eſſent
 in matrimonio; Iterum aliquanto poſt: An etiam
 reprobant Apoſtolos? Petrus enim & Philippus
 filios procrearunt, Philippus autem filias quoq; ſu-
 as viris tradidit. Az az: Ez õk az
 kedõ maga hanyok, azt mondgyak, hogy
 õk az Urrat kõvetik, az ki ſem feleſeget nem
 vött maganak, ſem ſemmit nem birt ez vi-
 lagon: azzal kerkõdven hogy egyebeknél
 jobban értik õk az Evangeliumot. De
 ezõknek mondgya azt az iras: Iſten az ke-
 velyõknek ellenõk all; az ſelidõknek pe-
 digh az alazatoſſoknak adgya kegyelme-
 Talam nem tudgyak okat, az Urra mien-
 nem

nem vött felefeget maganak. I. Ezert, mert ő neki saját jegyős matkaja volt az Anyaszent-egyház. II. Nem volt ő olyan mint az egyéb közönséges emberek, hogy búkőlködőt volna testérint is valami felefeget nélkül. III. Tovabba, nem is búkőlködőt az nélkül, hogy fiakat hadna magatan, holot örökké való ő, es ugy búletőt mint Istennek tulaydon fia. Ugyan ez őn Urmondotta pedig Az mit Isten őve költ, ember el ne valassa: Azok felől pedig az kik az Hazassagtul isonyodnak, igröll az Szent Pal: Az utolso időben nemelylek elszakadnak az hittől, tevelygesnek lelketek hiven, es őrdögök tudomanya utan tredven, meghiltvan az hazassagot, ellenzvéen bizonyos eledelőket. Senki titőket el ne hiteffen, szabad akaratérint való alazatossaggal, vallással, es testi mértékfelefegethöz köttettettel, ne keres elszakadt: fel szabadultal felefeget kötelealól ne keres felefeget. Minden embernek saját felefeget legyen, ne kéfertőntitőket az Satan. Mit mondgyak? Nem de nem élnek valaje az reghiek is haladással az teremtető allatokkal? Nemelylek azok közzül gyermekeköt vőttenek felefegetkül, midőn unatkozás nélkül élte nek az Hazassagban. Vallyon meghvetiké

Lib. 7. Stró.

ezök az Apostolokat-is? Mert Péternek és
 Philepnek gyermeki fiai voltak: Philo-
 pedigh még leányit is adta hazafagor-
 drinus, mit mondott az bent iras felől:
*Principium Doctrinae habemus ipsum Dominum
 qui per Prophetas & Apostolos nos docuit.* Ergo
 Falso gloriantur Valentiniáni Marcionita & Basili-
 lidiani, se opinionem Matthiae adducere. Fuit enim
 una omnium Apostolorum sicut doctrina ita tradi-
 tio, Az az, Az mi Kereštyeni tudomanyunk-
 nak eredeti az Ur ó maga az ki az Prophe-
 tak, es Apostolok által minket tanított:

Annak okajert hamissan dicsókednek az
 Valentinianusok, Marcionitak es Basili-
 anusok azzal, hogy ók az Sz. Matthyas ve-
 lekódeset allattyak: Mert az miképen min-
 denik Apostolnak egy tudomanya volt,
 azonkeppen elő nyelvökkel tanítások-is.
 Az Ecclesiaban valo vesekódesőknek
 igazlatoja felől mit mond? Nem azt hogy
 az Ecclesia igazította azt el, az az, Pápa az
 Conciliomokkal.

Hát mit mondas?

Lib. 7. Stró.

*Scriptura Iudice utimur ad res inveniendas.
 Quicquid autem iudicatur, non creditur, prius
 quam fuerit iudicatum, quare nec est principium
 id quod opus habet iudicio. Voce igitur Domini pre-
 bamus quod queritur, quae est magis fide digna
 quam quae vis demonstrationes, vel potius quae est*

*sola demonstratio, per quam scientiam qui solent
quidem gustare Scripturas, sunt fideles.* Az az:

Az idvőffegnek dolgainak, fel talalása
ban az sz. irással mint egy itilő biroval, ugy
elünk. Az mi pedig itiletőt kevan, nem hi-
telős az addig míg meg nem itiltetik: An-
nak okajert nem is lehet az fundamentum
az mi búkölkődik itilet nélkül. Annak
okajerr az Urnak sava által javallyuk azt
az mi felől kérdés tamad, mely Ur sava hi-
telre méltob akar mely erős emberi bizon-
sagtételenel; holot egyedül inkább az Ur-
nak sava erős bizonyag; mely hiteles tudo-
many által, valakik meg kostoltak az iraso-
kat; egyedül csak azok hívő kereftyenők.

Ha valaki azért ellenkező tudomant
forogat: kitül leheffen annak egyben bekel-
tetesse; ugyan ot meg mondgya azt is Cle-
mens, *Si quis pugnantia protulerit dogmata sub-
ducenda ea sunt & eundum est ad eos, qui quieta
dogmata efficiunt, & Divinis Scripturis eos in-
cantant, qui sunt rudes & imperiti, per TE-
STAMENTORVM CONSEQVEN-
TIAM veritatem eis explanantes,* Az az, Ha
valaki ellenkező tudomant fordit elő, meg
kel azokat czirkalni, es azokhoz kel fol-
lyamodni, akkik egyben bekeltetik azo-
kat az tudományokat, akkik ellenközne-
nek egy mással, es azok az kik tudatlanok
es nem értik az tudomant az Isten igejevel

hitetik el az Testamentomnak egyező
telmek szerint, magyarázván azoknak az
igasságot.

Lib. 2. Stró.

Az kik pedig az s'ent irásnak nem hinne-
nek, pirongattya azokat mid'ön így s'ólé

*Absurdum est, Pythagoricos ad confirmanda re-
qua audierunt dicere &c. IPSE DIXIT, non
fide digno Magistro Salvatore nostro fidem non ha-
bere & dictorum probationes ab eo exigere, az ar.*

Ha az Pythagoras tanítványi az ő Meste-
rektől annak meg bizonyítására az mit tő-
le halottanak bizonyítást nem kívántanak,
hanem ez volt s'avok: ő Mondotta, képre-
len dolog volna, ha mi az mi s'ava hihető
avagy hitelre melto be'sedő Mesterünknek
az mi meg Valtonknak s'avat nem hinnők:
hanem az ő mondasinak bizonyít ke-
vannok.

Lib. 6. Stró.

Mikeppen kellyen az irást feytögetni
Arrol is emlekezik: *Et si (inquit) Dominus
& Servator noster & Propheta non adeo crasse ele-
cuti sunt Divina mysteria, ut ea facile capi possent
à quibus libet, sed differuit in parabolis: tamen re-
ta sunt omnia coram ijs, qui intelligunt, hoc est,
qui declarata à Servatore Scripturarum expositi-
onē ex Ecclesiastica Regula accipientes conservant.*

Sic præfati-
bit. Lib. 7.
Strom: regu

*Regula verò Ecclesiastica est concentus & con-
sensus legis & Prophetarum convenienter Testa-
mento, quod per Domini adventum traditur. Ita-
quē exponenda est scriptura, ut corpus & contex-*

us Prophetia dicitur: considerandum quid vocibus significetur, non nudis verbis inherendum quod faciunt Hæretici. Non transferenda significata: perpendendum quid Domino & omnipotenti Deo perfectè conveniat, & eum deceat; Scripturæ deniq̃ ex ipsis rursus similibus scripturis demonstranda sunt, az az, Noha az mi Urunk es Idvõzitõnk s-az Prophetak, nem oly darabosan hirdettek az Istennek titkait, hogy azt könnyen mindenek mindgyart meghoghatnak, hanem pelda bebedõk által tanitor: mind az által igazak mindenek azok elõt az kik értik, az az, az kik az mi Idvõzitõnktül meg feytõt irafoknak magyarazatjat, az Anyasent egyház regulajat javalvan meg tartják.

las exponen
 di 5. Script-

Az Anyasent egyház Regulaja pedigh nem egyeb: hanem az törvennek, es az Prophetaknak azzal az Testamentommal, mely az Ur eljõvetelével tanittatik, illendõ képpen valo eggyezõ sava es értelme.

Az Ecclesiæ
 Regulajamã
 csodat

Annak okajert ugy kell az irast magyarázni, az mint az Prophetianak teste avagy bõrúje elõ adgya. Meg kell érteni az ighek mit jegyezzenek, nem kell az pufta sókhoz ragaszkodni, az mint az eretnekõk cselekednek, az igheknek jedzesit nem kell masu vatekerni: Arra kell nezni micsoda illyek tõkellelessen az mindenható Ur Istenhöz, es mi ferhessõn õ hozza: Vegzetre

zetre az ſent iraft viſont más haſonló iraf-
 ſal kell meg magyarazni, es annak valofa-
 gat meg mutatni. Mind ezökben ez elő-
 ſámlalt dolgokban Iefuita Uram, nem
 egyebet tanított, es vallott Clemens Ale-
 xandrinus ez az Pater, hanem az mit tani-
 tot Luther es Calvinus. Mely ſerint min-
 den reſeiben mondafanak ti veletők el-
 lenközöt: Mert az ſent iraft tökelletes fo-
 gyatkozás nélkül valonak mondgya; az-
 nak magyarazattyat nem az Romai PAPA-
 magara azon ſz irafra. Es minden veſekö-
 defünknek az hit dolgában, egyedül valo-
 bironak azon ſz iraft ismeri, es vallya. Mel-
 lyeket ellenben ti mindnyajan tagadtok.
 Calvinista es Lutherista volt hát Clemens
 Alexandrinus, es ellenſegők volt az Iefui-
 taknak. Annak okajert ez az Concluſio:

Az Luther es Calvinus tudománya re-
 ghi: Hát igaz. Az Iefuitaké uy: Mert nem
 tudtak azt az Paterek: Hát hamis.

Iſmeg: Az mit Luther es Calvinus tani-
 tottanak *Anno Domini 1517* azt tanítottá
 Clemens Alexandrinus *Anno Domini, 150.*
 Hát ſó mondottak az Iefuitak, az kik Iefui-
 tai ortzával azt kialtyak hogy csak egy em-
 ber ſem volt Luther es Calvinus előt, ok-
 lyan vallasban mint ők voltanak. Akarom
 hallani ezökre mit felel Iefuita uram. De
 eleb

eleb megyők, es az Ecclesia felől is micso-
da értelme lőt legyen csak rövidedőn meg-
jelentem: *Una est, inquit, Ecclesia, sicut unus*
Deus, & unus Dominus, in unitate unius fidei,
quae est ex proprijs Testamentis, vel potius ex Te-
stamento quod est unum diversis temporibus. Item:
Ecclesiam voco non L O C V M sed congregationem
electorum, Az az:

Egy az Anyasent-egyhaz, az mint hogy
egy az Isten, es egy az Ur, az egy hitnek
eggyessegeben, az mely bármazik az valo-
lagos Testamentomokbol, avagy inkább az
Testamentombol, mely külömböző idők-
ben is azon egy Testamentom. Az Anya-
sent-egyhazon pedigh nem Helyet ertők,
hanem az választottaknak Gyülekezetit.
Nem testbeli ártalmas nedveffeg hát, nem
kőröm faradek, nem hay, nem bakál, nem
hitetlenek, kárhozat edenyinek, latrok-
nak es egyeb undokfaggal megh fertesitet-
teknek gyülekezetők, Iesuita uram, Cle-
mens Alexandrinusnak, az Ecclesia, az
Anyasent-egyhaz mint ti-nektők az tietők,
az mint Bellarminus magyarazza, Hanem:
CONGREGATIO ELECTORVM:
az választottaknak gyülekezeti.

Ellenközik hát veletők ő: Annak okaert
nem lehet nektők Patertők; nem ő fiaj vat-
tok ti, hanem sőt idegőni. Luther es Cal-
vinus hordozza azt az méltosagot. Mert
ugy őr-

Christus szü
letese után.

nygyertöttek ök is az Ecclesia felől. Ezt is
az Patert it hagyom, megyek az harmadik
Seculomra.

H A R M A D I K

Szaz estendő.

Tertullia,
nus.

Ebben az Seculomban az töb Paterek
közöt első amaz Quintus Septimius Flo-
rens Tertullianus: Ez az Pater mit mond
azok felől az kik az sient Irast megh vetik,
es az magok fejetül gondoltatot traditiok-
hoz, kezről keze költ talalmányhoz
ragazkodnak. Halgas rea Iesuita Uram:

Lib. de re-
surrectione
carnis.

*Luci fuga sunt qui sine Scripturis, propriis opinio-
nibus & traditionibus inhaerent, az az, Nap
fén elöt futo Baglyok avagy Puppeneverők
az kik az irafok kívül magok saját véleke-
desőkhöz es lelemenyekhez ragaszkodnak.
Azok felől pedig az kik megh holt embere-
ket imadnak, azoknak innepeket sientel-
nek: es sientölt földel kereskődnek így söl:*

Apologet.
Lib. 13.

*Dij verò, qui magis tributarij, magis sancti: imò
qui magis sancti: magis tributarij? Exigitis mer-
cedem pro solo templi pro aditu sacri non licet
Deos nosse gratis? venales sunt. Az az: Az Iste-
nök közöt pedig, mellyek nagyob addófi-
zetők, sientebbek, Bért sőtők az Tem-
plom földejert; az sientseghöz valo jarula-
sert? Nem sábadé az ti Istenitöket bér nel-
kül ingyen ismerni; el adoké?*

Luther-

Lutherrel es Calvinussal egyút ti rolatok mondgya ezt, Iesuita uram: Mert ti vattok illyen babonások. Annak-okajert nem ismer fiainak s-nem is avattya, közit hozzatok. Mondhatnad:

Mi successio serint az Apostoloktul vótünk eredetöt, holot azert ő is Apostoli ferfiu, nem tagadhat meg minket.

F. El vet ez uton is titöket maga mellöl, mert azt mondgya: *Sed & si confinxerint successionem: nihil promovebunt: ipsa enim doctrina eorum cum Apostolica comparata ex diversitate & contrarietate sua pronuntiabit, neq, Apostolici alicujus authoris esse, neq, Apostolici Viri. Quia sicut Apostoli non diversa inter se docuissent; ita & Apostolici Viri non contraria Apostolis edidissent: nisi illi qui ab Apostolis desciverunt & aliter predicaverunt. Ad hanc igitur formam provocabunt illæ Ecclesiæ: quæ licet nullum ex Apostolis vel Apostolicis Viris authorem suum proferant: ut multò posteriores & quæ deniq, quotidie instituuntur, tamen in eadem fide conspirantes, non minùs Apostolicæ deputantur pro consanguinitate doctrinæ.* Az az: Ha sinton tettetek is az Apostoloktul valo követközest, semmit nekik az nem hasnal: holot az ő tudományokat ő sive vetöd az Apostolok tudományaval különbözö es ellenkezö mi voltaval maga bizonysagot tesen effelöl, hogy ő sem az Apostoloktul, sem valami Apostoli

stoli firsiutul nem sármazot, mert az mint
 hogy az Apostolok egy mással ellenkőző
 tudomant nem tanítottak volna: azonke-
 pen az Apostoli férfiak is az Apostolokkal
 ellenkőző tudomant nem irtanak volna;
 hanem azok az kik az Apostoloktól el par-
 toltanak es más modon prædicallottanak.
 Annak okaert erre az formara vegyek igő-
 ket azok az gyülekezetők; kik noha egyet-
 is az Apostolok, vagy az Apostoli férfiak
 közzül nem mutathatnak ollyat, akkítul e-
 redetőt vőttenek volna; ugy mint, kik utol-
 sobbak, es az kik naponkent talaltatnak;
 mind az által azon vallasban egyet ért-
 vén, nem kevesbe Apostoli gyülekezetők-
 nek tartatnak az tudomannak rokonsaga-
 jert. Ti rejatok illik ez az Tertullianus trefas
 es meg vető értelme, Iesuita Uram: mert ti
 vadtok, à kik minden nap inkább uyob uyob
 tudomant talaltok, az Apostoli tudomanya
 ellen az mint meg tetzik az Romai Papak-
 nak lelemenyők ből: ti vadtok kiknek tu-
 domanya az Apostolokeval es Apostoli fir-
 siak tudományaval ellenkőzik: ti vadtok
 az kik magatok között is ellenkőző tado-
 mant tanítottok, az mint ez meg tetzik, csak
 ez minapi irastokból: melynek Titulusa ez:

*Sorbonica laudes M. Becani Iesuitæ, hoc est:
 Summa actorum facultatis Theologiae Parisiensis
 contra librum inscriptum. Controversia Anglica*

Xicsodak
 az Apосто-
 loknak iga-
 gan succes-
 fori.

Anno Domini
 ni 1612.

de potestate Regis & Pontificis. Autore Marti-
no Becano Societatis Iesu. Mely irasban egyik
 fél az Pápanak minden Fejedelmeken va-
 lo testi es lelki hatalmat állat: Mellyert az
 más féltől lator, es botrankoztato könyv-
 nek iteltetik. Melynek el igazitasa Paulus
 Quintusra az Romai Pápara terjedvén; az-
 is nyavalyas csak hogy Uraflagaban kárt ne
 vallyon, minden ő előtte valo Pápakat
 megh hamisítvan azt az irast, nem csak
 nem javallya, hanem ugyan megh tiltya
 hogy sohul ne olvastassék. Ez az Pápak
 kökelletősége; nem vetkőzhetnek ők.
 Lássad Iesuita Uram, mint limitalod: Va-
 lamely féle váltság, előtted az kelepce.

Az idvőssegek dolga felől valo tudako-
 zásnak el igazitását Tertullianus az sent
 irasnak adgya: Mellyet két erősséggel ta-
 mást megh: I. Mert az mindeneknél re-
 ghib. II. Mert abban az két Testamen-
 tum egyik az másikkal egyez. Az sent
 irasnak az Uj Testamentomban valo hite-
 les voltat, mely érint minden ketsegős
 dolgok felől tanacsot kell kérdeni az Gő-
 rög börtüre támaszta, midőn így szól: *Scia-*
mus. (inquit) non planè sic esse in Græco authenti-
co, quomodo in usu exijt per duarum Syllabarum
aut callidam aut simplicem eversionem? Ertsük
 (ugy mond) hogy tellyességgel nem ugy
 vagon az Gőrög hitelős irasban az mint
 sokaf-

Apolegisi-
co. Cap. 20.

De Monog-
gamia.

Sokasban ment, két bötűnek, avagy ravas, avagy tudatlan egyigyű el fordítása berint.

Az Isteneknek egy állattya, es abban lévő három főmellyek felől ugy ért mint Luther es Calvinus az bent iras berint.

Lib. v. adversus Marcionem de præscriptis.

Regula fidei est illa:

Vnum omnino Deum esse, nec alium præter mundi creatorem, qui universa de nihilo produxerit, per verbum suum primò omnium emissum; id verbum Filius ejus appellatum in nomine Dei Variè visum Patriarchis; in Prophetis semper auditum; postremò delatum ex Spiritu Patris Dei & virtute in virginem Mariam carnem factum in utero ejus & ex ea natum & esse Iesum Christum; exinde prædicasse novam legem, & novam præmissionem, Regni Cælorum; virtutes fecisse fixam cruci, tertia die resurrexisse; in cælos ereptum, sedere ad dexteram Patris, misisse vicariam vim Spiritus sancti, qui credentes agat? venturum cum claritate adsumendos sanctos in vita æternæ, & promissorum cælestium fructum, & ad prophetanos judicandos igni perpetuo, facta utriusque patris resuscitatione cum carnis restitutione. Az az:

Kicsoda ez földön az Christus Vicariussa.

Tellyeffeggel egy az Isten, nincsis ak. kívül más az ki ez vilagot teremtetten, az ki mindenecket semmiből hozot elő, az ő először ki bocsatot igeje által, az az ige Isten fiának neveztetet az Isteni nevezetben; az Patriarchaktul különb különb keppen

képpen lattatot; az Prophetak irasaban
 mindenkor hallattatot; annak utanna az
 Atya Istennek lelke es ereje által, alával-
 van ez földre, az szűz Marianak méheben,
 teste lőt es ő tüle szűlettetőt, es Iesus Chri-
 stusa lőt; az utan uy törvent hirdetőt, es
 az mennyeknek Országának uy igiretit:
 csudakat tót: Kerebfara fešittetven,
 harmad napon fel tamadot, az Eghekben
 ez földről fel vitettötet; ül az Atyának
 jobban: maga képében el küldötte az szent
 lelöknek erejet, az ki az hiveket igazgassa:
 eljö nagy fenősséggel hogy fel vegye az
 szentöket az örök életnek, es az mennyei
 igeretöknek gyümölsenek el vételere, es
 az hitetleneket örök tűzre itellye; mind
 az két rendbelieknek testöket megh uyit-
 van, es fel tamaštván.

De Trinita-
 te.

Az Isteneknek egy allatyaban valo ha-
 rom szöcmelyök fešöl is így szöll: *Regula (in-
 quit) veritatis exigui: Vt primò omnium credamus
 in Deum Patrem, eadem docet credere nos post
 patrem etiam in filium Dei, Christum Iesum Do-
 minum, Deum nostrum, sed Dei filium huius Dei
 qui est unus est, et solus est conditor, scilicet rerum
 omnium. Eadem fidei autoritas, post hæc docet
 nos credere in Spiritum Sanctum.* Az az: Az
 igazságnak (ugy mond) Regulaja kevan-
 nya hogy mindeneknek elötte hidgyünk
 az Atyában: Ugyan azon arra tanit, hogy

az Atya után hidgyünk az Isten Fiában is a Iesus Christusban, ki mi Urunk Istenünk, de Istennek Fia, annak az Istennek akki egy magán való, tudni illik, minden dolgoknak teremője. Azon hitnek méltósága tanít arra minket, hogy hidgyünk az Szentlélekben.

Az Ecclesia felől ezen Tertallianus így tanítot: Nem tulaydonította az fölső bősületet az Romai Ecclesianak; lőt az ő idejében való akar mely helyben lévő Ecclesiákat azzal egyenlőkke teszi. Mert ilyen képpen ír: *Percurrere (inquit) Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsa adhuc Cathedra Apostolorum suis locis præsidentur, apud quas ipsa authentica littera eorum recitantur, sonantes vocem & representantes faciem uniuscuiusque. Proxima est tibi Achaia: habes Corinthum. Et omnes primas & omnes Apostolicas esse dum unam omnes probant unitatem.* Az az: Szemlélde el es jarel el, ugy mond, az Apostoli Ecclesiákat; akkikben még az Apostolok prædicallo sékéből prædicaltatik, az kik között az ő hitelős irafok hirdettetnek, ugy annyira; hogy mindenikben, mint ha magok sávat hallanak, es mindeniknek saját ortzajat néznek az halgatok. Legh közeleb hozzád Achaja, ugyan ugyan gyon Corinthus is. Mindenik első fő es Apostoli, valamigh javallyak mindnyajaa

De præscrip.
adversus
Hæret.

jan az egyedül való eggyességöt.

Ugyan ot nyilván való képpen állattya azt is: Hogy ha binten valamely Ecclesia nem kerkedhetik-is azzal, hogy következés berint az Apostolokig meg nem mutathattyak, kik hirdettek azt az tudomant, mind az által ugyan Apostoli Ecclesia, csak azokkal egy vallásban legyen. Mert így szól:

Ecclesia qua nullum ex Apostolis vel Apostolicis autorem suum proferunt, si in eadem fide conspirant Apostolica et ipsa deputantur. Az az: Az olyan Ecclesiák-is akik ha binten senkit nem nevezhetnek is ki volt volna első, akki az Apostolok avagy az Apostoli firfiak között tanított volna ő benne: Mind az által ugyan Apostoli Ecclesiák tartatnak, csak azon hitben legyenek melyben az Apostolok voltak.

Hogy az Romai Püspökök ő idejében is immar tevőlygesben estenek legyen, ezen Tertullianus bizonittya: *Episcopus quidam Romanus (Zepherinum nonnulli volunt) Montani heresim sequutus est.* Az az: Egy neminémű Romai Püspök (nemelleyek azt mondgyak hogy Zepherinus volt) Montanus Eretnekfeget követte: Ha most elne, minden mi időnkbeli Romai Püspököknek fejehez űthetne azt az eretnekfeget, az többi között, az negyven napi búytnek meg tar-

Nem keves
tatik az Ec-
clesianak A-
postoli melo-
tosagara az
Personalis
successio:
hanem az
Apostolitu-
domanynak
vallasa.

Euseb. lib 5.
Eccles. Hist.
in fragmen-
tis Apolo-
gij.

tása, es az péntöki, sardai es sombati hús
nem etel serint, es az Papoknak nőtelen-
sege serint, mely hitvanfagoknak Monta-
nus volt első talaloja.

Ezen Pater az Templomokban valo irot
es faragot képeket megh vetötte: Mert
azok felöl így szólott: *Nos (inquit) adora-
mus oculis ad cælum sublatis non ad Imagines seu
picturas. Et alibi: Filioli, custodite vos ab Idolis,
non tam ab idolatria, quasi ab officio, sed ab Idolis,
id est, ab ipsa effigie eorum.* Az az: Mi (ugy
mond) ugy imatkozunk, hogy sőmei-
ket az Egh felé emellyük fel, nem az fara-
got vagy irot képökre. Es ma fut visont így
ir: *Fiatskaim, meg őrizzetök magatokat
az Balvanyoktul, nem csak az Balvanyo-
zastul ugy mint tistelettül, hanem az Bal-
vanyoktul, az az, azoknak képektül.*

Az Fejedelemség felöl még az mely Por-
ganyok kezeben forgot is az regi Kereb-
tyenök minemű iteletben lettenek legyen
Tertullianusnak imez bešedi megh mu-
tattyak:

*Christianus (inquit) nullius hostis est, nedum
Imperatoris quem sciens à Deo suo constitui; ne-
cesse est, ut & ipsum diligit, & revereatur, &
honoret, & salvam velit cum toto Romano Imperio.*
Az az: Az Kerebtyen senkinek nem ellen-
sege, nem hogy az Csabarral ellenkeznek,
kit tudvan hogy az ő Istenetöl rendeltetöt

De Corona
Militis.

Ad spacu-
lam & Cap.
28. 29. 30.
Apologitici.

az tistben, sükseg képpen tartozik azzal, hogy azt sereffe es böcsüllye, tistöllye, es meg maradást kevannya az egész Romai Imperiommal.

Az Sacramentomok felől is az Apostolok tudományával eggyezőt Tertullianus, Mert Marcion eretnek ellen, két Sacramentomokat sámlal elő: Az Kerebstsegöt es az Urnak Vacsorajat, mind az kettő felől, az srent irással eggyezvén söl: *Tropicè nimirum & Propriè.*

Lib. 4. ad-
versus Mar-
cion.

Az Kerebstseg felől *Tropicè* így söl. az az: Iedzes srent: *Lavacro dilui mortem*, az az: Iedzes srent: *Aquas animare*: Az vizek megh elevenite-
nek.

Iedzes srent.

Propriè így söl: az az: bötü srent. *Baptismus est obsignatio fidei, qua fides à pœnitentia fide incipitur & commendatur. Item: Nunc ad- dita est ampliatio Sacramento, obsignatis Baptismi, vestimentum quodammodo fidei, qua retro erat nuda.* Az az: Az Kerebstsegh az hitnek megh pecsetlese, mely hit, az pœnitentianak hititül vesön credetöt es attul ajánlattatik.

Most öregbedöst vöt az Sacramentom az Kerebstsegnek pecsetléset úgy mint egy öltözetöt: mely hit annak előtte mezitelen vala.

Az külső Kerebstsegnek creje felől azon

De Specta-
culis.

Pater így szól: *Non ideo abluimur, ut delin-
quere desinamus: sed quia desimus, quoniam
jam corde loti sumus.* Az az: Nem azért mo-
sogattatunk meg, hogy soha bünt ne te-
gyünk, de mivel az bűnnek cselekedeti-
tül meg bűntünk, mivel immar bívünk-
ben meg mosattatunk. *Et alibi:*

De Baptis-
mo.

*Cum aquam ingressi Christianam fidem in le-
gis suae verba profiteamur, RENUNCIAS-
SE nos Diabolo & Pompa & Angelis ejus ore
nostro contestamur. Item: Recipit homo in Ba-
ptismo illum Dei Spiritum, quem olim de afflatu
ejus acceperat, sed post amiserat per delictum,
non quod in aquis Spiritum Sanctum consequi-
mur, sed in aqua emundati sub Angelo Spiritus
Sancto preparamur.* Az az: Midőn az vízben
menvén, es Keresztyeni hit felől vallast te-
sük, az ő törvényének bešédinek bizonsa-
gara; hogy mi ellent mondottunk az őr-
dögnek, az ő pompának, es Angyalinak
sajat sájunkal vallast tesünk arról. *Ismet
iggy szól: Ember az Keresztsegeben az lsten-
nek azt az lelkét veszi, mellyet regenten
az ő lehelleseből vött vala, de az utan az
eset miat el vestötte vala: Nem ugy mint
ha az vizekben nyernök az šent lelket, de
az vízben meg tisztittatvan az Angyal által
az šent lelek šámara kešittettešünk.*

Az Ur Vacsoraja felől is hasonlokep-
pen šoll: *Tropicè & Propria: Tropicè midőn
iggy is:*

igitur: Caro corpore & sanguine vescitur ut anima de DEO saginetur. Non possunt igitur separari in mercede quas opera conjungit. Az az: De resurrectione carnis.

Az Hus testel es vérrel el, hogy az lelök Istentöl hizlaltattassek: Annak okajert nem valasztathatnak el egy mastul az jutalomban, kiket az munka egybe kötöt.

Ugyan ot meg-is ekkeppen soll: Caro in Baptismo abluitur, scilicet externè ut emaculetur Anima. Item: Opimitate corporis Dominici vescitur, id est, Eucharistia. De pudicitia

PROPRIE, Vi cum dicit, Deus pane corpus suum representat. Item: Calicis aut panis nostri aliquid decuti in terram anxie patimur. Lib. 1. Contra Marcionem.

Item: Non sciet Maritus (Ethnicus scilicet) quid secreto cibum gustes, & si sciverit, panem non illum credit esse, qui dicitur (sanctum nimirum & sacramentalem) Item: Eucharistia sacramentum & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino, etiam ante lucanis catibus, nec de aliorum manu, quam presidentium sumimus. De Corona Militis.

Lib. 2. ad uxorem.

De Corona Militis.

Lib. de Resur. carnis.

SERMO caro factus in causam vite appetendus, & devorandus auditu & ruminandus intellectu, & fide digerendus est. Et contra Marcionem: Acceptum panem & distributum discipulis corpus suum fecit, HOC EST CORPVS MEVM dicendo: id est Figura corporis mei, Figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus. Coeterum vacua res, quod est, phantasma figuram capere non potest. Lib. 4. Panis Eucharistia Tertuliano est.

Figura corporis Christi.

Figura corporis Christi.

kepen így szól Tertullianus az Úr Vacso-
 rajában levő pohár és kenyér felől: Az Isten
 az kenyér által az ő testet adgya előnk-
 ben. Ismét így szól: Az mi poharunkból
 és kenyérünkől valami le üttetik az föl-
 dre sűbeli fájdalommal szenvedgyük: Vir-
 sont: Nem tudgya az te (Pogány férjed,
 tudni illik) minemű titkos eledelt kostoly
 te, s ha sinton tudna ő is nem hiszi, hogy
 amaz kenyér legyen az mely sentsnek és
 sentségnek kenyereinek mondatik. To-
 vabba ismét: Az Úr Vacso rajának sents-
 ségét megh eledelünknek idejekorán is,
 úgy mint ki mindeneknek parancsoltatott
 az Ur-tul és ejeli gyülekezetünkben is ve-
 sűk nem egyebektől, hanem az Egyházi
 emberek kezéből.

Másut ismét így szól:

Az teste lőtt iget úgy mint életnek sör-
 zőjet kinek kinek kevanni kell, s meg is kel-
 enni, hallás által megh is kell emészténi
 hittel:

Marcion ellen így ír:

Az kezében vőt és az tanítványoknak
 el oltogatott kenyeret ő testéve tőtte: ezt
 mondvan, ez az én testem, az az, az én
 testemnek képe, képe pedig nem lőt
 volna, ha valofagnak teste nem lőt volna.
 Tovabba az üres dolog az mi csak az elmé-
 nek tőprönködése, képet magara nem ve-
 het.

het. Mind ezek az elő bámlalt irások szerint hát Iesuita uram, világosson megh tetzik, hogy Tertullianus valamit tanított az Hitnek, az az, az keresztényeni vallásnak a gai felől, Christus Urunk születése után 209 estendővel, azont tanította Luther es Calvinus 1517 estend: Hát az Luther es Calvinus tudománya mind regi, s mind pedig te Iesuita Uram, nagyot botlás, az ki azt méred mondani ideb fellyeb, hogy csak egy Pater is nem volt oly, akki avagy csak egy cikkőlyben akképen tanított volna az Keresztényeni vallás felől 1517 estendő előtt mint Luther es Calvinus. Viszont ugyan ezen irásokból megh tetzik, hogy az ti Papista tudományotok az bent irásnak megh vetése, csufolása es az Traditiok felől Tertullianus idejében nem volt. Nem volt az megh holt bentek imadása; az Ecclesiának az bent irás felet való hitele es meltsága, az faragot képeknek tartása es Templomokban való tiszteleti; az Fejedelmeknek, Uraknak; egyeb külső fő fő rendeknek elvéstese, megh étetése, az Sacramentomoknak Hét számu volta, holot nem tudtak többet kettőnel, mely az Keresztseg es az Ur Vacsoraja, es azoknak bűjös bajos babonaltatások, mint ha azokban az viz es bor vérré, az kenyér pedig huffa változnék: Nem voltak mon-

Az Papistak
vallása mi-
nemü.

dom, mind ezek Tertullianus idejében, hanem az után egybör is maskor is ti doztatok, foldoztatok magatok gyalazatyara es öröкке valo vebedelmetökre. Hát nem volt ti veletök egy hitön Tertullianus, hanem ellenetök volt.

Annak-okaert az ti tudományotok Uly; nem az Paterek idejében valo. Ha Uly, follok még is ezen Tertullianus es az magatok pronunciatoma szerint, Hamis tudomány. *Siquidem: Antiquissimum quodq; verissimum; Adde vi hujus consequentis. Novissimum quodq; falsissimum.* Az az, Az mi reghis felette igaz; Az mi Uly; Felettéb hamis, lassad Iesuita uram mint fejeződ magadra es az te atyadfiaira.

Deut. 17.

Az Istennek törvénye szerint eleg volna két avagy három tanunak bizonyaga, akar minemü dolognak, valóságának megbizonítasára, az miképpen hamis dolognak es hazug bebednek meg czafolasára: Haszonlo keppen nem volnek köteles en is arra, Iesuita Uram, hogy bebedömet, elvab terjeztenem, s több Patereket allatnék tanujul. Holot immar im háromnal is többet samlaltam elő, te pedig Iesuita eggyet sem engettel vala Luthernek es Calvinusnak: De mind az által, hogy ortzad inkább pirullyon, es só mondót legy inkább; több Pate-

Patereket is föllicitok elő, kik Lutherrel és Calvinussal egyeztenek, ti veletek pedig ellenköztenek az Keresztyeni igaz vallásnak fundamentomiban. Intlek hát még is Iesuita Uram, jólre halgas, esődben vedgyed mit vallottanak s tanítottanak az Paterek, hogy meg ne csalatkozzal.

Azon Harmadik Seculomban, Az az, Harmadik száz estendőben Christus Urunk születése után; élt Cyprianus Doctor, Cyprian. 9.
Ez mit mondot legyen Iesuita Uram, az Sacra scriptura.
Ént irasnak böcsületi meltosaga felől, es az Keresztyeni vallashoz toldot sokafoknak es emberektül talaltatot s kezzől kézte költ tudományoknak sibsaga felől érts meg.

Mind ezök felől pedigh nyolcz regulat hoz elő:

I. *Si solus Christus audiendus est: non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendum putaverit: sed quid, qui ante omnes est, Christus prior secerit. Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem,* Az az, ha egyedől csak Christust kell halgatnunk es őtőle kell függenünk, nem kell nekünk arra vigyaznunk, micsoda cselekedetöt gondolt valaki magának mi előttünk: hanem azt kell esünkben vennünk; az Christus az ki mindeneknél eléb volt, mit cselekedöt. Mert nem emberi szokast kell nekünk

Lib. 2. R. pist. 3.

künk süklegkeppen követnünk: hanem az Istennek igazságát.

Ad Quinti-
num.

II. *Non est de consuetudine prescribendum, sed ratione vincendum*, Az az, Nem az szokas-
tul kell nekünk törvént vennünk, hanem
bizonsággal kell győződelmeknek len-
nünk.

Epist. ad
Pompeium.

III. *Illa verà est Traditio, quæ de Dominica & Evangelica auctoritate descendit, aut de Apostolorum mandatis atq; Epistolis venit. Ea enim facienda esse, quæ scripta sunt, Deus testatur, scilicet sua.* I. az az, igaz keztől keze költ tudomany az mely az Christus, es az Apostolok meltosagatul sarmazik; avagy az Apostolok parancsolattyabol es leveleiből jüt: Mert Isten, Iosuenak első Caputtyaban, azt bizonyitta hogy azokat kell cselekednünk az kik meg irattattanak.

Ibidem.

IV. *Obstinatio & præsumptio est, humanam Traditionem, Divinæ dispositioni anteponeere, nec animadvertere, indignari, & irasci Deum quod non solvit & præterit humana traditio.* Az az: Vakmerő maga hitfégg az emberi talalmant, az Istennek rendelese-
nél fellyeb böcsülni: sőt eiseben nem ven-
ni hogy Isten boшонkodik es haragszik va-
lamiket az emberi talalmany, fel bontya
es által hagyja az Istennek parancsolatit.

V. *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est.* Az az: Az szokas, valóság nélkül, vé-
tőknek

tőknek regisége. Annak okaert innen az követközik: bator az Míse, az bentekek imadása, az képek böcsületis több effélek regisokasbol tartassanak meg. De holot nincsen valóságok, az az, bizonylag tétel azok felől az bente irásban az keresztényeni vallásnak fundamentomában: Annak-okaert, nem igaz tudomány, hanem regitevélyges.

VI. *In compendio est apud religiosas mentes & simplices & errorem deponere & invenire atq; trahere veritatem. Nam si ad Divinae traditionis caput & originem revertamur, cessat error humanus.* Az az: Altalutok vagyon az Isten felő es egy-igyű elmeknek az tevőlygesnek le tetelére, az igassagnak pedig fel talalására. Mert, mi helyen az Istentől ki adatott tudománynak kut fejere es eredetire vissza térünk: azonnal megh bűnik az vőtök az emberi tevelyges.

VII. *Inde surgat actus nostri ratio, unde & origo surrexit nempè ab Evangelica & Apostolica traditione.* Az az: Az mi cselekedtünknek bizonylaga, onnan állyon elő, ahonnan mind rend-tartas s mind az eredet elő allot; tudni illik az Evangeliomis es Apostoli találmánytul.

VIII. *Frustra quidam, qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt, quasi consuetudo sit major veritate aut non fuerit in Spiritualibus sequens*

Ibidem.

Ibidem.

quendum, si melius fuerit à Sancto Spiritu revelatum. Az az: Az kik bizonyoság tételökkel győzzetnek meg hasonlatosanul forgatyak azok mi előttünk az Bokaft: mint ha az Boka nagyob volna az igazságnál, avagy mint ha az lelkiekben nem azt lenné követni; az mi jobbnak jelentetőt az Bont lelektül.

Mind ezökből megtetzik hát Iesuita Iltam, mint legyenek az te pártodon az Paterek, az reghi Doctorok: es az-is, hogy nem egyebet tanítottak Luther es Calvinus *Anno Domini* 1517 az mit tanított Cyprianus *Anno Domini* 244. Mert akkor élt es tanított. Teneked ellenszeged volt; mert az traditiokat megvetötte: Mert az Ecclesianak reghisegét nem az Bokaft, nem az emberek méltóságára, az kik tevőlygette nek, hanem az Apostolok es Evangelisták irására Bapta.

Hát méltatlan akarjatok az ti vallastokat az Paterek irasabol allatni valakik Iesuitak, az az, nyilván valo balvanyozok, es az Iesus Christusnak ellenségi vadatok. Méltatlan ámito bebedőtek az-is, az egyigyű emberek között, hogy az Luther es Calvinus tanítása Brint valo tudomány csak 1517 estendőben kezdetöt.

Itt tudom mit gondols magadban: Mert ez eg-

ez egyik hitetõ talalmányotok mellyel az
egyigyüeket tantorgattyatok:

Ha az volna igaz tudomány az mellyet
Luther es Calvinus tanítottanak s tanita-
nak mostan az Lutheristak es Calvinistak:
Hát az reghi emberek mind el karhozta-
nak az kik ollyan értelõmben nem volta-
nak mint ezõk, hanem Mifet halgattak,
megh holt sentsenek imatkoztanak, bu-
csut jartanak es egyéb effele talalmányit az
Ecclesianak meg tartottak; sõt el karhoz-
nak mostis az kik így cselekedõnek.

Ellenvetes.

F. Ez minden mestersegtek tudom: Ez-
zel akartok mindeneket túlõnk el idegõni-
teni, s ezzel akarjatok az Fejedelmeket is
ellenünk kõsõrûlni. De markotokban sa-
kad lesuita uraim, holot effelõl nem egyéb
az mi itiletünk, hanem az mi Cyprianuse es
az több reghi Doctoroké: es ha azért hara-
gudni akartok vagy mertõk nem mi reank,
hanem Cyprianusra es az többire haragud-
gyatok s azokat mondgyatok eretnekõk-
nek es Uytudományuvaknak. De nem ér-
demlik azok ezt az nevezõt. Annak okaert
mi is õ velek egyetemben túletõk meltat-
lan senvedgyúk. Mellyert Istennek ke-
menyitéletit varjuk rejatok. Halgathatza
mit felel erre Cyprianus: *Ad Iubajatum:*

Felelet.

*Potens, inquit, est Dominus misericordia sua
indulgentiam dare: Non tamen, quia aliquan-
do er-*

Lib. 2. 2.
pist. 5.

do erratum est, ideo semper errandum. Item: Si quis de antecessoribus nostris vel ignoranter vel simpliciter non hoc observavit & tenuit quod nos Dominus facere exemplo suo docuit, potest simplicitati eius, de indulgentia Domini venia concedi. Nobis vero non poterit ignosci, qui nunc à Domino admoniti & instructi sumus. Az az: Hatalmas az Ur az ő irgalmassága szerint hogy bűn bocsánatot adgyon: De mind azonban nem kel immar ez utan az tevőlygekben mindenkör eleb eleb menni: Mivel hogy valaha régi időben ez előt való emberek tevőlygettének. Ismet: Ha ki az mi előttünk ęlt emberek között, vagy tudatlanul, vagy egy általlyaban nem azt valotta estartotta az mit parancsolt az Ur es az mire minket az maga példajaval tanított: annak egy-igyűsegenek az Urnak bűn bocsato kegyelme szerint engedele m adattathatik.

Az régi egy-
igvű Papi-
staknak te-
velygesen ęk
ítéletit Isten
re hadgyuk

Mi nekünk pedig (tudni illik, ha vakmerő keppen időgen Isteni tiszteletre es Bálványozásra vetemedünk) semmi keppen bűnünk bocsánattya nem engedethetik, holot az Urtul intett es tanitást vettünk.

Ertőde mit felel Cyprianus Iesuita uram: Az regiek tudatlanságot Istenre hadgya: Az ti mostani vakmerő tevőlygestőknek büntetést szab: Holot bánat bánckkal lelketők ismereti ellen, külső hasonért es egye

egyebeken való uralkodásnak kevanfagat-
 ert vetemedgyetők arra, az mit Isten nem
 csak tilt az ő igejében: hanem feletteb-
 utal. Az az mi feleletünk-is: Nem mon-
 dunk egyebet semmit.

Ezen Doctor mit írjon az Isteneknek
 egy allattya es abban lévő három személyek
 felől: Az Christus Iesus tisztirol es elég tévő
 aldozattyarol: olvasd meg *Tractatum de va-*
niate Idolorum. Epistolam ad Iubajanum Lib. 3
Epist. 9. Tract. de simplicitate Prælatorum sive de
nitate Ecclesiæ. Sermonem de bono patientia.
Sermonem de Baptismo Christi. Sermonem de Elec-
tionis. Tractatum contra Demetrianum lib. 4.
Epist. 6. Sermonem de Circumcisione. De Baptismo
 Christi, es esődben vehetőd, hogy nem
 egyebet tanitot mind ezekről, hanem az
 mit Luther es Calvinus, es tanitanak most-
 minden igaz Keresztyenek, az kiket ti Lu-
 theristaknak es Calvinistaknak gyalazatos-
 bö neveztők. Hogy pedig mind azokat
 jelentek: Mert így az egész Cyprianus ira-
 fat többire ide kellene jedzenöm. Halha-
 ta Iesuita Uram, mit mond az te napon-
 ként való Misesz aldozatod ellen, az Christus
 Iesus elég tévő aldozattya felől, Cyprianus:
Tanta dignitatis illa una redemptoris nostri fuit
oblatio, ut una ad tollenda mundi peccata suffice-
ret, qui tanta auctoritate in sancta introivit, in

Cyprianus
 Doctor irasi.

Az Misesz ha-
 szontalan.

Sermone de
 Circumcisio-
 ne & Baptis-
 mo Christi.

N

sangui-

Az Mife
haszontalan
sőt Christus
boszúfagara
való tudomany.

*sanguine proprio, ut deinceps nulla supplicantiū
postulatio sanguine indigeret alieno, Az az, Az
mi meg valtonknak aldozattya oly melto-
sagos vala, ugy mint, ki ez egeſ vilaghnak
bűneinek elvételére egyedől elegsegeslőti
az ki oly méitofágal ment be az ſentſégők-
nek ſentſégében, maga ſajat vére által
hogy immar ennek utanna csak egy eſede-
zőnek-is könyörgese, nem bűkölködik
más vére nélkül.*

Ugyan ott az Christus érdömének ma-
gunkhoz valo kapcsolafarol illyenképpen
Boll: *Sacrificium (inquit) quod in cruce obtulit,
ſic in beneplacito Dei conſtat, acceptabile & per-
petua virtute conſiſtit: ut non minus hodie in con-
ſpectu Patris oblatio illa ſit efficax, quam ea die,
qua de ſaucio latere ſanguis & aqua exiuit. Az
az: Az minemű aldozattal az keresztfan
aldozot, Iſtennel oly kedves es oly örök-
ke valo ereje vagon annak: hogy azon
aldozat ma-is az Atya előtt nem kevesbe
hathato mint azon az napon mellyen az ő
megh ſebőſittetőt oldalabol Vér es Víz
folyt ki.*

Keresztség.
Epiſt. ad
Pompejum.

Az Uly Testamentomnak Sacramento-
mi felől is mit értſen es írjon Cyprianus,
Iefuito uram, im meg említöm. Az keresz-
ség felől igy ſól: *Baptiſma eſt in quo veter
homo moritur & novus nascitur. Az az: Az Ke-
reſſ*

restseg oly sent-segh, melyben az reghi ő
ember meghal es uy sületik.

Azon Keresztseghnek formaja felöl is
ugyan ott ekképen emleközik: *Verborum
plennitas & sacri invocatio nominis & signa in-
stitutionibus, Apostolicis sacerdotum ministeriis
tributa, visibile celebrant Sacramentum: Rem
vero ipsam Spiritus Sanctus format & efficit, &
consecrationibus visibilibus invisibiliter manum
bonitatis autor apponit, & plenitudinem gra-
tia unktionis Divina pinguedo sanctificationibus
specialibus infundit & rem Sacramenti consu-
mat & perficit.* Az az: Az külső lathato
restsegöt az igeknek magyarazattya, az
Isten sent nevének segitsegöl valo hivasa,
es az jegyök, kik az Apostolok berzeseből
arulnak az Egyhazi solgaknak munkajok-
hoz sentelik megh. Az bellső hasnot pe-
dig, mely az Christus verének erdöme az
sent Lelek formallya es vihi vegben: es az
külső lathato meg senteleffel, lathatla-
nal az minden jonak keze munkalkodik, es
az kegyelömnnek tellyesegét az Isteni ke-
gyelömnnek sirja, az külső Egyhazi solga-
latra ontya, mellyel az sentsegnek valosa-
ga vegben megyen es tökelletös leben.

Külső Ke-
restseg.

Bellső Ke-
restseg.

Ebődben ved jól Iesuita uram, az mit
Cyprianus mond az Kereszteles felöl, nin-
den ot Chrisma, sem olay, sem inferno-
rum,

rum, sem só, sem nyál nem kevantatott
 ő idejében az Keresztseghöz: Mert az Apo-
 stolok rendelése szerint let akkor az keresz-
 telés.

Hát nem ő tüle vőttetők, sem azoktul
 akkik ő előtté cletenek, az ti Keresztel-
 tőkben valo mayomoskodastokat Iesuita
 uraim.

Annak okajert nem vadtok regi tudo-
 manyuvak, nem vadtok az Apostolok suc-
 cessori es az regi Paterek fia.

Luther pedigh es Calvinus mivel ugy ta-
 nitanak az Keresztseg felől mint Cyprianus
 es az Apostolok: mind regi tudomanyu-
 vak, Apostolok successori s mind az regi
 Paterek fia.

Lib. 2. E-
 pist. 3.

Sermo de
 Cena Domi-
 ni.

Az Ur Vacsoraja felől is azon Paternek
 értelme ez: *Edimus corpus Christi crucifixum
 & bibimus sanguinem profusum. Quomodo? edo-
 mus autem & bibimus F I D E, Credentibus pro-
 pinat calicem suum Christus. Vana igitur de cor-
 porali esu opinio est. Nam si illius persone caro in
 frustra partiretur, non omni humano generi posset
 sufficere. Nec tam corporali quam Spirituali trans-
 sitione Christo unimur, nostra & ipsius coniunctio
 nec miscet personas, nec unit substantias, sed affe-
 ctus consociat & consæderat voluntates* Az az
 Az meg fehitetöt Christus testet esünk es
 az ő ki ontot vérét isűk: Mikepen? Esűk
 pedig es hiűk Hittel, az Hivőknek adgya
 Chr

Mikeppen
 eszik az hi-

Christus az ő Poharat: Annak-okaert he-
 jaban valo az testi ételfelől valo véleke-
 des: Mert ha annak az semelynek Húsa
 darabonként osztattatnek, nem lehetne e-
 ggy mind az egeß emberi nemzetnek.
 Nem-is annyira testi változas érint, mint
 lelki modon eggyesülünk az Christussal:
 holott az mi ő véle valo közösülésünk egy-
 gye valo lételünk egyben sem elegyiti az
 semélyeket, eggye sem teszi az testöknek
 állattyat: hanem ő véle hívünknek indu-
 latit tarsalkottattya es akaratumkat friggyl
 köti őssve.

Itt-is Iesuita uram nincsen semmi emle-
 közet az transsubstantiatio, az az, az IJ
 yacsorajaban valo kenyerek es bornak
 testé es vére valo változasa felől; sem az
 Christus testenek testi hájal valo rágása, es
 Vérenek olyan modon valo itala felől.

Hát nem tudtak az regi Paterek, nem ta-
 nuottak az Apostolok: ti talalmányotok.
 Annak okaert uy tudomány affelől valo ér-
 telmetők. Mit dicsekődtek hát annak re-
 ségevel, mit futtattyatok az regi Paterek.
 Nincs semmi közötök azokhoz, mert meg-
 tagadvan ekképpen csufolnak titöket:

*TERTULLIANVS lib. de præscrip. Ha-
 rum pag. mibi 109. Qui estis? quando & unde ve-
 nistis? quid in meo agitis non mei? quò deniq;*

vek az Chri-
 stus testet.

Cyprianus
 értelmese-
 rint.

Az Papistak
 nem az regi
 Doctorok
 fiaí.

Marcion (Iesuita) sylvam meam cadis ? qua
 centia Valentine (Monache) fontes meos trans-
 vertis ? qua potestate Apelles (Canonice) limi-
 tes meos commoves ? quid hic cœteri ad volunta-
 tem seminatis & pascitis ? Mea est possessio, olim
 possideo : habeo origines firmas, ex ipsis Authori-
 bus quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum.
 Sicut caverunt testamento suo, sicut fidei commi-
 serunt, sicut adjuverunt, ita teneo. Vos certe
 exhæredaverunt semper & abdicaverunt, ut ex-
 traneos, ut inimicos, unde autem extranei & ini-
 mici Apostolis hæretici (Papista) nisi ex diver-
 sitate Doctrinae, quam unusquisq; de suo arbitrio
 adversus Apostolos aut protulit aut recepit ? Illic
 igitur & scripturarum & expositionum adultera-
 tio deputanda est, ubi diversitas invenitur Doctri-
 nae, Az az : Kik vadtok, ugy mond ? Mikor
 es honnan juttetök ? Mit fõrzoetök az
 enyimbens nem, enyimek ? Marcion (Iesui-
 ta) hova vagod az en erdõmet ? Minemü
 Babadlaggal teritöd masuva Valentine,
 (nyirõt Barat), az en kut-fejemet ? Apelles
 (Papista Pap) minemü hatalommal moz-
 ditot ki helyebõl az en hatar kõveimet ? Ti
 egyeb szerzetben eiök, az ti akaratotok se-
 rint, mit vettök es arattok it ? Enim az örök-
 leg, regen bitom : erös eredetim vadnak,
 azoktul vöttem akkiknek sajáttyuk volt.
 En vagyok az Apostolok örököse. Ugy
 tartom, az mint testamentom szerint hat-
 tak

tak, a miképen hiúsegőkre biztak, az mint késerítettnek. Bizonyára titóket (Papisták) az öröksegtől megh fojtottanak, es mindenkor meg vetótenek, mint kívül való idegenóket es ellensegóket. Mi okert mondatnak pedig az hittúl fakattak az Papisták, Apostolok idegeninek es ellensegóinek? Nem egyébért, hanem az tudománynak külömbsegejert: Mellyet kiki saját akarattyából az Apostolok ellen, avagy tanit avagy be vótt? Annak-okaert az iratoknak es azok magyarazatinak megh főtőztetese, ott talaltatik ahol az tudománynak külömbsege vagon.

Kiesodak az hittúl fakattak es Miert nevezetnek úgy?

Latode Iesuita uram mit mond ti felóletek Tertullianus: Nem az Ecclesia sörzelet mondgya ó igaz vallasnak, nem az emberekétől gondoltatot tudomant, hanem az sents irast, es azt jelenti hogy azok az Apostolok successori barati es örókefi akkik azoknak tudományat vallyak: akkik pedig az mellől el mennek, idegenók es ellensegók.

Lelked ismeretire késeritelek Iesuita barátom, mutasd meg az Apostolok irasából csak egy igével, hogy az Míse aldozat az bünök bocsanattyára fúkfeges legyen, hogy az idvözülendó lelkeknek ez élet után purgatorionban kellyen menni, es ottan alamisna es Míse foglaltatas által

Az Iesuiták nak szoros rejtze való szorittatások, mellyen semmi mo-

don által
nem buhat-
nak.

kellyen menyorságban által költözködők
Hogy az kis gyermekekben mikor szület-
nek ördög legyen, es azt az Papnak ki kel-
elsőben úzni, minek előtte megh kerestel-
ne: hogy az Egy-hazi rend között, Papok,
Baratok, Cardinalok, Apatzak nagyok es
kicsinyök legyenek, es azok hazaság nek
kül Clastromokban lakjanak, es ot he-
nyelvén szép sin alat tobzodgyanak: Hogy
az meg holt bontók erettünk az egekben
esedőzzenek, bűn bocsanatot nyerjenek,
es it ez vilagon naponkent valo munkaink
felől borigalmatoskodvan, ki rton jarok-
ert, ki hajokázokert, ki bantafnak vetel-
nek hasznos elő meneteliert külön külön
imatkozzanak az egekben isten előtt, ho-
lot az magatok értelme berint, kétség az-
is, ha menyorságban vadnaké azok, vagy
Purgatoriomban meg: Mert sokakert ha-
lalok utan sem alamisnat nem ostogatot
senki, sem Miset nem bologaltatot: sőt mu-
tasd meg azt-is hogy azoknak könyörge-
nünk kel. Mutas csak egy bót azon Apo-
stolok irasabol, hogy az Papoknak mikor
Miset bologalnak, aranyas, gyöngyös tar-
ka barka kontóst kel magokra venni, ere-
klyet kel csokoltatni, bermalast kel tenni,
s- azt penigh nagy csengessel, bongással kel
veghez vinni.

Végezetre, mutas egy czikkölt azon A-
posto-

postolok irasabol, hogy az Romai Papanak
 labat kell csokolni, az Kiralyoknak, es
 Csasaroknak, azoknak lovát zabola tő-
 vén fogva egy haytasig vezesse, kengyelet
 tartsa job kez felől mikor az Papa lora ül,
 hogy mikor mosdik, az Csasar tőlsőn ke-
 zere, es tőb effele magatoktul kőltőt talál-
 manyotok felől.

Mert ha nem mutathatz, azt mondgya
 Tertullianus az mint hallod, hogy ellenfe-
 ge vagy minden tarsaiddal az Apostolok-
 nak, hejaban futtatod az successiot es az
 Apostoli meltosagot. Nem mutathatz pe-
 dig: Mert mi tartjuk az Apostoli tudo-
 manyhoz magunkat, tijeők az Traditiok
 kézről keze kőlt tudomány: mienk azok-
 nak öröksegek is; mert nem akarunk más
 fundamentomot esmerni, azoknak irasok-
 nal es magyarazattyoknal; mivel hogy
 lsten lelkenek notariusi voltak azok.

Luther es
 Calvinus az
 reghi Pate-
 rekigaz fiait.

2. Pet. 1.

Mind ezőket pedig igy elődben rakvan
 Iesuitta uram, tegy vallaft te magad arrol,
 hogy az Paterek reghi iras magyarazo Do-
 ktorok ellenkőznek veletők es ertelmető-
 ket nem javallyak. Az negyedik Seculom-
 ta megyek.

N E G Y E D I K

Szaz Ebtrendő Christus bű-
 letese után.

Arnobius.

Ebben az Seculomban élt es tanitot több Doctorok között, ARNOBIUS Affricában úgy mint *An: Dom: 330* az mint Hyeronimus bizonyittya. Ez az Poganyok felől irvan, es azoknak értelmeket meg czáfolvan, az keresztényenek felől. Erős Argumentomokkal; tinektők is sok fele hasonlo tudományokat meg hamisittya, mellyel megh mutattya, hogy veletők ellenközött is; annak felette, voltak az Paterek között kik Luther Martonnal es Calvinus Janossal egygyező tudomant vallottanak.

Terhelitők ti Iesuitak az Evangelium hirdetőit azzal, hogy miulta ők prædikálni kezdettenek, az olta szallot mindenféle nyomorusag, nem csak egyeb tartományokra, de Magyar Országra is.

Masodszor, csufollyatok ez mi szegény házankban az Calvinistakat, az mint ti nevezitők, hogy azoknak templomokban, sem oltarok, sem faragot képek nincsenek: sem hozad elő te is ez eleb, hogy csak egy templom sincsen, akkit az ti tudományotokon levő emberek nem rakattak volna; egyebek nem.

De mind ezökre megh felel Arnobius, úgy mint Calvinista, es nektők szajátokat be dugja. Elsőben: Azt alattya, hogy az Keresztényenők nem okai az nyomorusagoknak:
I. Mert

Lib. 1. con-
tinentes.

I. Mert miulta az Christus kezdőt prædicaltatni, az természetnek folyásában semmi változás nem lett, sem az égh, sem az viz, sem az tűz, sem az föld természetit el nem hadta. Hát nem oka az Prædikallas az vesődelmeknek.

II. Mert az Christus prædikaltatása, előt dög halál, ehseg es hadak, vér ontások voltak, Hát, &c.

III. Ez haladatlan vilagh az ulta az Christustal fok jot vött, hát nem oka az Evangelium az vesődelmeknek.

IV. Mert fok nyomoruságok az természetnek folyása es az embereknek hitván magok viselese berint lesnek. Az dög halál, Ehseg, az éltető éghnek meg veső es haraz allapattya miat lesen: az vér ontas az neghédős es Urasagra vágyodo embereknek gonosságok miat esik.

V. Nem minden nyomoruság artalmas, akki az embereknek nem annyira tetzik.

VI. Mert: Ha az Keresztenők az Evangeliummal minden nyomoruságoknak okai: Hát követkőzik azt mondgya Arnóbius, hogy egész három száz estendő forgásában Christus kületese utan az ő idejeigh süntelen mindenkor dög halál, ehseg, es hadak voltak; de nem voltak, Hát, &c.

Hát ti Papistak oknelkül haragustok az Christusra: méltatlan karhoztattatok az

Ő BOL-

Lib. 2. contra gentes.

Solgait az Prædicatorokat, es az Evangeliomot: Mert az Christus nem foglalt magának ez vilagon Kiralyi hatalmat, el sem vetőt valami nemzetseget, fősvenysegrül sem viseltetőt, hogy egyebek gazdagsagát magának tulaidonitana, nem volt buja kevanfagu, sem alattomban hazassag törő. Mind effélektül üres az Evangeliom-is.

Az Paterok értelme ellen mondgyatok Luther es Calvinus vallását is uynak, es modnelkül kialtyatok hogy vétköztek öök el hagyvan az elebbi vallást. Mert Arnobius azt mondgya: Az mint nem vétköztek abban az reghiek, hogy minek utanna Isten buzat adot nekik, az faknak gyümölcsenek egyedül valo eteletül magokat meg fogtak: Azonkeppen nem vétköztek az Evangeliom tanitói es tanulói, hogy az emberi talalmányokat megh vetvén az Christus Iesushoz ragaszkodtanak.

Masodszor. Nem vetköztek abban: Mert közönsegössen meg tartyak ezt minden emberek hogy fellyeb böcsülik az jót az gonosfnal. Az idvössegnek értelme jó dolog, affelől valo ketelkődés pedig aralmas. Mert *Dubius infide infidelis est*, az az, az ki hitiben kétszeges, Hitőtlen az.

Harmadszor. Mert ha vetők az, midőn ember értelmét meg változtattya: altalan véggel ti Papistak igen vétköztek, midőn neha

Az hitben
vallásban va
lo ketelke-
des artal-
mas.

neha egybokaft, neha más törvent irtok
 es követők; azt cselekeftők pedigh gya-
 korta, Hát vétköftők egyebeket sententi-
 azvan.

Negyedősr. Az mi bizonyos időben le-
 senjol, es az Istennek igejevel eggyez,
 nem vétkes az, s-nem is uy. Annak okajert
 az Luther es Calvinus értelmet, holot az
 Isten igejevel eggyez esjo; nem méltan
 mondgyatok vetkesnek es uynak.

Ötödősor. Mert az Keresztyeni tuda-
 mant, nem az időhöz, hanem az Istenhöz
 kell merfekölni. Az iras szerint valo tuda-
 many oly reghi mint az minemű reghi az
 Isten az ő bölcseseges tanacsja szerint: Ha
 sinton mi kéfőn jutottunk-is annak köve-
 telere es tisteletire.

Karhoztatok bennünket Iesuita uram
 azért is hogy az sentőket mi nem imad-
 gyuk, es azoknak nem könyörgünk.

Tarsaink ebben is az Paterek: Mert azt
 mondgya Arnobius; mi Keresztyenők nem
 imadunk többet az egy Istennel.

I. Mert az Isteni tisteletre, eleg eggye-
 dül az, akki mindeneknek előtte Isten-
 nek bizonyította magát.

II. Mert meg ez ideig ti Papistak nem
 murattatok megh, hogy akkivül, akki min-
 deneket formalt termébet szerint más I-
 sten is legyen.

Lib. 3. &
 Strom con-
 tra gentes
 Az szentek
 imadása há-
 szontalan es
 balvány ima-
 das.

III. Mert nem tudgyatok ha azok az kiet imattok mindnyajan az egekben vadnaké, talam pokolban is vagyon benneki: f nem-is tudgyatok mindeniknek saját nevét.

IV. Mert nem tudgyatok sám érint hanyan vadnak az bentek az kiet imattok, es ily az segítségben is ketesök vadtok, mellyik forgolodik erettötök nagyob éive érint. Mert avagy hogy mindnyajan egy arant segítnek minden dolgokban; es ily bosut testök nekik, hogy nemely dollogban csak egyiknek adgyatok az bőcsületöt, peldanak okaert. Miklofnak az hajokázás felöl valo imatsagot, Antalnak az folyoso gyógyitást, &c. Vagy csak sámok azok akkik jobban segítnek: es ily éunyatak nemelleyek, es nem jarnak el mettan es hiven testökben: az igaz Isten pedigh akkit mi imadunk, nem éunyadoz f nem-is feletközik el azokrol, akkik ütet segítségül hijak.

V. Mert mi keresztenök nem hihettyük azt el: hogy az halhatatlan es mindenható egy örök Isten ide f tova ugy el éagattalfelek: hogy egy része firfú, más része abonyi allat legyen es az segitesben ugy mennyen elő. De azok akkiket ti Papistak madtok, az bentök, nem csak firfiak hanem abonyi allatok is, Hát &c.

VI. Mert az mi Istenünk bizonyos hely-
köz nem kötethetik, mindenöket be tölt ő
mennyeen es földön. Az szentek bizonyos
helyben vadnak, nincsenek sohult akkivül.
Hát nem őket méltó imadni.

VII. Mert az mi Istenünk kezdet nélkül
való: Az szenteknek pedig eredetők kez-
detők es búletesőknek napja volt. Hát nem
imadgyuk őket.

Az Templomok es faragot képők felől
szól azon Pater:

Az Keresztyenők Templomokat nem
éppitenek nagh czikornyara: Ennek oka
ez: Mert azokat Isteni tisztóletnek oly kö-
telesegejert kellene éppíteni, mely nélkül
albanők egyeb arant elő nem mehetne-
nek, es Istentől egyebút meg nem halgat-
tatnanak. De Isteni tisztóletőkben is elő
mehetnek s meg is halgattatnak azok ki-
vált is. Hát azoknak tarafaras éppületi kö-
szől az Istennek tisztóletire nézve nem pe-
ccsölnek:

I. Mert affelől Istentől semmi kivált-
képpen való parancsolatot nem vőttenek:
mindenek felől pedigh valamik az Isteni
parancsokra tartoznak, Isten parancsolatot
adott ki az szent irasban.

II. Mert az Istent az keresztyenők illen-
képpen nem tisztelhetik, mint mikor oda
imadgyák fel szómóket, ahol kiváltképpen
való

Lib. 5.

Az Keresz-
tyenőknek
nem kell ta-
rafaras tem-
plom.

való lakasat helyhez tette Isten, tudni illik,
az Egben.

III. Mert nagy bossúságot tesznek Isten-
nen, mind azok, az kik külön külön való la-
ko helyöket rendelnek Istennek. Azt cse-
lekövik az Papisták: Midőn nemely Tem-
plomot szent Lelőknek, nemellyet szent
vérnek, nemellyet Bod: Aßsonynak, ne-
mellyet szent Peternek, szent Ersebernek,
es csak nem mint az Poganyok Iunonak,
Pallasnak, Diánának &c. éppitének, ezért
kétség nélkül, hogy egyikben érdemel-
sebb legyen Isteni szolgálattuk; De utala-
tos efféle tisztelet Isten előtt az kit ő nem
parancsolt.

Azt mondod it tudom Iesuita uram:

Nem azért csinalunk mi olyan Templo-
mokat, hogy azokhoz nagyobb érdömmel
csatolnok az Istent es az szentöket: hanem
hogy ot szentül szömben beßellyünk: hanem
nel: es ot az szentöknek is nagyobb becsü-
letet tegyünk.

Papista ellen
veres.

Felelet.

F. Az Istent senki nem látta s nem is lát-
tya ez földi emberek közzül, hogy visont
élhetne az: s nem is sükölködik afféle ki-
valtképpen való bizonyos hely nélkül:
Mert akar mineműre seben legyen ember
ez vilagnak, mindenút mindeneket megh-
halgat ő akadály nélkül. Mert ez Istennek
faját tulajdon sága, természetü, hogy min-
dent

lent be töltőn es mindenűt egészen le-
gyen.

Az ſentek pedigh ſem Templomokban
ſem azok kívül nem kivannak magoknak
Iſteni tiſteletöt: Nagy boſufaggal es gya-
lazattal illetik hát öket az Papiſtak, midőn
Templomokat éppitvén, az ſentek nevére
nevezik, hogy azokban az ő Uroknak Iſte-
tőknek akkinek életőkben ſolgaltanak,
neve karomlattafek.

Mert valamikor az Iſteni tiſtelet te-
mentet állatra ruhaztatik akar ſentőkre ſ-
akar faragot balvanyokra: karomlaſra
megyön ot az Iſtennek ſent neve; holot
az mi Iſtené volna máſra ruhaztatik az:
maga meg vagy on irva: Hald meg Izrael,
Iſrahova az te Iſtenöd csak egy Iſten:
Ne legyenek en előttem te neköd idegön
láened; ſ-ne-is csinaly te magadnak fara-
got képet es ſemminemű haſonlatofa-
got, &c. Ne imadgyad, ne tiſtellyed azt,
& meg ſe haytsad az előt magadat, &c.

Mit gondoltok hát Ieſuita Uram ti
mikor akkepen cſelekeſtek az mit Iſten
templomban vetött? Am dicſekedgyetek
ſem magatoknak es azoknak ekeſſegivel;
éppiteſet, nem iregyellyük mi, ſ-nemis-
törödünk azért veletek, ha ti éppületötö-
te vagy máſé: Mert tudgyuk mi azt, hogy
az mi

Az ſzentek
nevére vala-
kik templo-
mokat ne-
veznek es
Kereſztel-
nek, meg
csufollyak
azokat.

Exod. 20.

az mi Istenünk nem csak affele magánvaló eppületekben halgat meg minket ő hiveit, hanem mindenütt minden helyben valamikor lelkünknek buzgóságából hijuk segítségül az ő bont nevé.

Præoccupatio.

Eppitöttek az kezeltyenek templomokat, csak nem regenis ugyan az Nagyságos Rakoczi Sigmund Szerentsen. Az Nemzetes Thornai Anna Aszszony nagy kövölden: de nembalvanyozásra, Mife mondasra, &c. hanem az Iesus Christus Evangelio-manak tanu lasara.

Ezöket pedigh Iesuita uram nem azért hozom elő, hogy vagy az templomoknak eppitesit bídalalmaznam, vagy abban való Isteni tišteletöt nem javallanam: Mert mindenik dicseretes es jó rend tartas az emberk között: Nem azért is mint ha mi 1517 ebéndő után nem eppitöttük legyen sohült templomokat, holot külömben vagy on adolog: Hanem azért, hogy azokat az Isteni balvanyozásra eppitöttetök az ti eleitökkel egyyüt, azoknak eppitesit nem koportyuk magunknak, s nem is köttyük egyedül csak azokhoz az mi Isteni bõlgalatunkat, az mint ti cselekeztek, hanem jó bõl mindenütt es minden helyben ha bõl Isteni istaloknak nevezitök is Isteni bõlgalatunkra rendeltetöt helyeinket, imatkozunk Istennek, es halgattyuk az ő igejet bizonyosak levén abban, hogy meg is halgat s nem lakik emberi kéztül csinaltatott templomban ő felsege, mint egy köttröcében. Annak felette hogy meg mutassam azt is, Valamnyi templomokat rakattak az ti eleitek 1517 ebéndő elöt mind balvany imadasoknak helyere rendeltettének volt

volt, es ki rekefttetek volt azokbol az Istensegben levő első es masodik sémelt: Mert sem az Atya Istennek sem az Fiunak az Iesus Christusnak nevére nem neveztek volt azokban: Hanem ki Bodogh Aszsony, ki sánt Peter, ki sánt György, Demeter, Ersebeth, Cathalin, &c: volt azok közzül. Ha igen ritkan nemellyet az Istensegben levő harmadik sémelynek az sánt leleknek nevére neveztetők is, nem különbben cselektettek azzal, az mikeppen szoktak cselekedni amaz bűvös bajos ördönges bábak, az kik suttogva es asitva, minden ördögi babonakat birbitelnek, né nagyobbban sölvan az Istennek nevét is nem említik, de kedvők ellen, es csak azért hogy az ördöngösségnek es varaslasnak gyanosagat magokrol az emberek elöt elharitvan, azokat inkább inkább magokhoz hitögethessek. Hasonlo keppen cselektötők ti is: Mert sánt lelket is emlittötők neha, csak hogy az balgatag tudatlan emberek, alatomban valo balvanyozastokat, es Isteni karomlastokat ekekben ne vehetnek hirtelenséggel. De el jut az idő, az melyről Sz. Pal söl: mellyen az ti alnoksagtoknak foga fejere ki nyilatkozot, es az mi Urunk IESUS CHRISTUS az ő lelkének sájával az Evangelium prædikallasa által 2. Theß. 2. öldökleni kezdöt. Közel vagyon az is az

idő, melyben az Sarkany minden ő köve-
tőivel együtt megromol es el vesz.

IV. Vegezetre nem eppitenek az Ke-
reštyenők templomokat nagy Pompara:
Mert nem akarnak azzal complarkodni
mint ti Papistak azokkal kereskődtők:
Hogytőb Nemeiről complarkodastoknak
ne emlekőzzem, az Templomokat ti
embereknek testeinek temető helyeve
tőttetők. Mellyel nagy balvanyozast cse-
lekőstek es nagy vétket: Mert avagy hogy
az megholt embereket, halhatatlan Iste-
nők gyanant tartyatok, mivel hogy tem-
plomokat rendeltek, es eppitetők azok-
nak: Avagy nagy bossúsagat illetők az
Istent, hogy azt az helt bűsőtők, akkiben
kevannyatok hogy imadsagtoknak idejen
jelen legyen Isten. Mindeniktől isonyod-
nak az Kereštyenők tinektők engedik azt
Iesuita Uraim, am bár ti dicsőkődgyetek
azzal.

Nem teszneké hát az templomok kúfalai
bizonsagot az Kereštyeni tudomannak va-
losagat? Nem is rendelte Isten azt, ol-
lyan nema allatokra: bizonsagot tesznek
az ti balvany imadaftok felől, mellyel mi
meg elegősünk, es azokaert reatok nem ir-
rigykedünk sajátotok legyen, akkeppen ő-
rizzetők mint egy draga gyöngyöt, hogy
az űrint az emberek latván Isteni karom-
lasto.

lastokat, megh tudgyak túletők oni magokat; es dicsőitsek az mi mennyei atyankat Istenünket mind azok, az kiket az ti Isten karomlo tudományotoknak sőtetsgeből az Evangelium tudományának vilagosságarra hozot ingyen valo kegyelméből.

Terhelitők Iesuitak az Keresztenőket azzal is hogy azoknak templomiban faragot képők nincsenek. Megh felel erre-is Arnobius f azt mondgya, hogy jól czeleköbük mi azt az kik Keresztenők vagyunk.

I. *Quia aut certum est in Caelis Deum nostrum esse, aut dubium & incertum. Si certum, frustra simulacra finguntur, cum habeamus rem certam, cui preces nostras effundamus. Sin in certam, nulla ratio est rei dubie effingere simulacra. Atqui certum est Deum nostrum in Caelo degere. Ergo simulacra non fingunt Christiani.* Az az, Avagy bizonyos hogy az mi Istenünk az Egekben vagon avagy bizontalan es ketseges: ha bizonyos, hejaban epitenek az emberek faragot balvanyokat, holot nalunk vagon az az valosag, az ki eleiben az mi imatsginkat ki ontyuk. Ha bizontalan, semmi okunk nincs rea hogy az bizontalan, dolognak képet faragjunk. Annak okajert az Keresztenők sem nem faragnak Isteni tisztoletre valo balvant, sem templomokban nem tartanak.

Itt így állanak Az Papistak:

Az faragot képekben neminemű jelen
volta adattatik Istennek előnkben.

F. Megh felel Arnobius. Valaki, ugy
mond, azt állattya es mondgya: Nem hiszi
az hogy Isten legyen, es bizonyogat is te-
ben maga felől, ő maga az olyan ember,
hogy ő nem hiszi az maga saját vallását:
Mert az Hitnek tulajdona ez, hogy lassá az
mit tart.

Meg is így okoskodnak az Papisták:
Az Istent az faragot kepek által imad-
gyuk es tisztellyük.

F. Valást teben Arnobius s azt mond-
gya. *Nihil potest fieri contumeliosius, quam Deum
alterum scire & rei alteri supplicare, opem sperare
de Numine & ad effigem nullius sensus deprecari.*
Az az, Semmi nem lehet gyalazatosabb,
mint más Istent tudni, es más allatnak ese-
dőzni: Istentől remenleni segitsegöt, es
minden erzekenségh nélkül való kép előtt
imatkozni.

II. Faragot képeket az Keresztényenők
nem tartanak Isteni szolgálatra: Mert, ha
az faragot képek Istennek abrazattya: kö-
vetkőzik hogy az is az Isten az ki az Egek-
ben lakik olyan: Hát avagy hogy az Papi-
sták Istene erzekőnségh nélkül való bal-
vany az Egben: vagy hogy, az Istennek
bőme, szája, orra, füle, es nyaka vagon:
De mind az két dologh képtelen. Hát az
Kereszt.

Keresztyenők, nem elegyitik affeleben magokat.

III. Mert azok az Mester emberek affeleknek faragásában csak jatzanak, es kereskődnek olyan kezi munkajoknak eladásával. De az Keresztyenők sem nem jatzanak az ő Isteni szolgálattal, sem nem kereskődnek. Annak okajert nem is akarnak képeket tartani es tisztelni.

Még is így jadzának az Papisták:

Minem hisűk mi azt, hogy az az Arany, ezüst, réz, fa, az kiből faragtatik vagy öntetik az kép, Isten volna. Hanem az Istent azokban tisztellyük.

F. Valást teben it is Arnobius: I. *Aut inviti Dii in simulacris manent, aut proni & faciles: Si inviti, coguntur quod est absurdum. Si proni & faciles, aut semper permanent in simulacris aut cum voluerint evolant: Si illud, nihil Divi miserius: Sin hoc, inania relinquuntur simulacra, & aliquo tempore desinunt esse Dii signa.*

II. *Si Dii sunt in simulacris, sequitur in sigillis parvulis contrahere se Deos: in magnis porrigere se longius, & sedentibus signis eosdem sedere, in stantibus stare.*

III. *Si in Simulacris Dii habitant, aut innumeros dicendum est esse Patres, si Patrem cunctis Simulacris inesse volumus: Vnus enim Pater, non potest eodem tempore pluribus inesse Simulacris:*

II. Ha az Isten Balvany képekben va-
gyon; Következik hogy az kicsin pecsét-
képekben későrittetik magat fölötteb egybe
sorítani: Azokban pedig az kik nagyob-
bak, hošabban ki terjezteti: es így, az
kik fen allanak: fen allani azokban; akkik
vešteg űlnek, űlni.

III. Ha az Atya Balvany képekben lakik;
avagy azt kel mondanunk, hogy fámlal-
hatatlan fok Atyak vadnak az Istenfegh-
ben, ha azt akarjuk, hogy külön külön
minden faragot képbén ot legyen az Atya:
Mert csak egy Atya azon egy időben nem
lehet fok faragot képekben: avagy azt kel
mondani, hogy az Atya, csak egy Bal-
vany képbén sincsen, mert az ki természet
serint ošlas alat vagyon, nem engettetik
annak hogy fok helyeken legyen.

IV. Ha az Isten az faragot Balvany ké-
pekben vagyon, bolondul cseleköštek ti
Iesuitak, hogy azokat erős záros helyőken
es nagy Claštromokban őrzitők.

V. Ha az Isten jelen volna az Balvanyok-
ban: altalan véggel az magokon ešöt
bošsufagot büntetetlen nem šenvednék:
es így Varkots Thamašt hogy az Varadi
Templomban elrontotta az Maria aranyas
es annak őleben tündőklő Iesus képet: es
Prini Petőrt, hogy Terebešt; es Petrovith
Petőrt hogy az Berexašbi Templomból ki
hanyat-

hanyatta egészen az fa képeket halalok után is meg büntette volna.

VI. Vegezetre, Ha az Isten az jegyőkben laknek, midőn valamely Templom fejöek felet meg gyul; meg oltana az tüzet, es nem engedne, hogy azok megh égnének. De nem oltya meg, hanem ot porföldnek megh nyavolyalok. Hát nem lakik azokban: nem is imattatik azokban: Ha nem imadtatik, haßontalanul tartyarok hát Iesuita uraim; olyan nagy böggvel Templomokban.

De mit hallok it az Iesuitaktul? Azt mondgyak, hogy az tudatlan kößlegert aggattyák ök fel az faragot Balvany képeket az Templomokban, hogy azoknak nezeße által meg rettenyen Istentől.

F. Erre is meg felel Arnobius s azt mondgya: *Atqui post condita Tempia Deorum & simulacra instituta, malis omnia plena sunt: ipsaq; adeo Tempia sacrilegis violationibus appetuntur à tyrannis, à Regibus, à latronibus, à furibus nocturnis. Deinde nihil signa ista magnum habent, quod frangere hominum vitia possit. Neq; enim hoc falce messoria Saturnus, fronte ancipitis Ianus, Iupiter barbatus, cæteriq; suis instrumentis Di præstare possunt.* Az az: Minek utána az Isteneknek Templomok éppittettek; es képek, Balvanyok rendeltettek; azolta minden gonosßsággal ez föld rakva; ugy

egy annyira, hogy az Templomoknak fel-
 törése az után keztek töreködni, az Poga-
 nyok, az Kiralyok, az lator kborlok, es
 az ejel jaro lopok. Tovabba nincsen is
 azoknak az Balvanyoknak annyira valo
 hatalmok, hogy az embernek vétkes go-
 nosfagokat el ronthatnak. Mert azt sem
 Saturnus az ő kassajaval, vagy sarlojaval,
 sem Janus kettős ortzajaval, sem Iuppiter
 nagy szakalaval sem egyeb több Istenök,
 akar minemű esközökkel is végben nem
 vihetik. Nem viheti végbe az Papiſtak
 Petőre az kezeben irot kultfal, sem Pál, az
 ő oldalara ragasztot kardal, &c.

Igy erts Iesuita uram ſent Antal, ſent
 Cecillye es több ſenteitök felől is, kikkel
 ſezgetni akarjatok az egy igyű köſſeget.

Mind ezekből annakokaert Iesuita uram
 megtetzik, hogy az régi Paterek nem vol-
 tak azokban az dolgokban egy vallason
 veletök, az mellyek felől, Luther Calvi-
 nus es ti közöttetök veskedős vagyon.
 nyilván valova leſen az is, hogy nem
 csak Luther es Calvinus rontotta az Bal-
 vany imadaſt, es az emberi talalmanyo-
 kat; hanem ő előttök az Paterek regi iras
 magyarazo Doctorok: ſőt ugyan uyjal mu-
 tatgatatik amaz ti vakmerő mondaſtok.
 Mely ſerint nem általlyatok mondani,
 hogy csak egyet sem mutathatunk az Pa-
 terck

terek közzül, akki az hitnek dolgaiban) csak egy tzikölykeben-is tületök különbözöt volna. Mert valamit Arnobius (az mint hallad) az Poganyok ellen elő hozot, az kereftyenök es kereftyeni tudomány oltalmazasara azont fejezne ti reatok is ha most elne: De noha meg holt, mind az által szép ékes köntöst hagyot ez értelem szerint maga utan: mind úja gallera vagyon, es igen arany igekkel fővettetöt fvarattatod egyben: vegyetök reatok hát, es valamikor Templomitokban az fejer rokolyaban az fa képek előtt sájongotok, tekintetök reaf visellyetök egeffeggel. Vágha Istennek kedves akarattya mint az Páva ha varas labaira teként, fénes tollalob fel vont satorat le bocsattya, es nagyot fivalkodvan el futamik: Ugy ti is balvanyozastoknak varas es fekelyes rutsagat es boldonsagat esetökben vévén, avagy csak ez Arnobius csufolo okoskodasibol; Fuffatok ki az Balvanyokkal meg fúzettetöt Templomitokbol; isonyodgyatok meg az Balvanyoktul, es tanitvan az Isten igejet az tudatlan kösség előtt, ne bocsassatok nyavolyasakat sánt sándekkel a Gehennanak túzére; hogy az Christus itélő sέki előtt, vigortzaval alhassatok meg: es nagy örömmel halhassatok amaz dragalatos sέt: *Serve bene & fidelis, in minimo fuisti fidelis, constituit*

in te super majora, intra in gaudium Domini tui.
 Az az, jo es hiu' solgam, az kit sinben hiu'
 vottal; nagyobra emellek tegedet; meny
 az te Uradnak oromeben.

Azon negyedik **SECULOMBAN** ta-
 vottot amaz Lucius Coelius Firmianus La-
 ranitus-is ki Arnobiusnak Romaban ta-
 vanyanya volt.

Lactantius.

Ez is, ugy vagyon, irt az Poganyoknak
 Isteni tisteletok ellen; de miert hogy
 azon dolgokat feddi az Poganyokban, az
 miket az Iesuitak Isteni tistelet gyanant
 valmaznak, tanitanak, vallanak es kott-
 nek az egyigyu' tudatlan emberknek is
 yakokra: Méltan sollitom elenod elo Ie-
 uram tanujul az tob Paterek kozot.
 valgashatza annak-okaert mit mond az
 faragot kepeitok felol, kiket Templomi-
 ban fel aggattok, es az koffeggel imat-
 tok.

*Vanitas est Simulacra colere. Quia Simulacra
 sunt signa Deorum mortuorum, aut absentium,
 aut praesentium. Si mortuorum; stultè co-
 lunt; si absentium; colendi Dii non sunt,
 nec vident quae facimus nec audiunt quae preca-
 mur. Si praesentium, quia Dii absentes esse non
 possunt supervacua sunt simulacra. Praeterea Dei
 eternum viventis vivum & sensibile debet es-
 simulacrum. At Simulacra omni sensu carent
 et insensata. Proinde non sunt colenda. Homo est Si-
 mula-*

Lib. 2. qui
 inscribitur
 de origine
 erroris.
 Cap. 2.

*malacrorum quasi Parens. Itaq, melior qui facit
 quam illa, quae facta sunt. In Simulacro non est
 aliquid hominis praeter umbram. Ergo multo mi-
 nus aliquid Dei. Quo circa concludi potest non
 immerito. Homines potius colendos esse loco Dei
 (si cultus praeter Deum alij conservi debet) quam
 simulacra. Sed hoc impium. Ergo & illud. Az az
 Hejaba valóság az Balvány képeket imad-
 ni: Mert az Balvány képek avagy az megh-
 Holt Istenöknek vagy az tavoly valoknak
 vagy az jelen valoknak jegyei. Ha megh-
 Holt Istenöknek jelei, boldogul tisztelik,
 csimadgyak akkik tisztelik es imadgyak.
 Ha tavoly valoknak jelei, nem kel tisztelni
 az olyan Isteneket, ha sem nem latyák
 miket cselekedünk, sem nem hallják mi-
 ért könyörögjünk. Ha jelen valoknak je-
 leit kel imadnunk, hejaban valok az bal-
 vany kepek, holot az Istenök túlünk soha
 tavoly nem lehetnek. Annak felette, An-
 nak az Istennek az ki örökke él, az ő képe-
 nek élő es erzekönynek kell lenni. De az
 fel függestöt képek minden erzekönsegh-
 nélkül valok. Hát nem kell azokat imadni
 es tisztelni. Az ember az faragot balvány
 kepeknek mint egy Attya: Annak okajert
 job az ki azokat csinallya, azoknal az kiket
 csinál. Az balvány kepekben semmi nincs
 emberhez hasonlo az arnyeknal egyeb;
 Sokkal inkább hát semmi nincs Istenhöz
 hasonlo.*

Az Isten
 nem halhat
 meg.

hasonló. Annak okajert meltan ez követ-
 közhetik innen. Ha Isteni tiszteletöt es
 imadást Isten kívül másnak kell adni: in-
 tab az embereket kell imadni, hogy sem
 mint az balvanyokat. De ezt cselekdni
 Istentelenség: hát az balvanyok imadása
 tiszteleti-is merő Istentelenség. Illyen
 tanítása utan inti Lactantius az Poganyo-
 kat, hogy az balvanyok csinalasatul es
 azok imadasatul meg fogjak magokat: int
 hasonlokeppen titöket-is Iesuita uraim,
 kik hasonlo küben botlottatok megh. In-
 tetet így mozdittya elő:

Cap. 2. &c
 13. Lib. 2.

Faragot balvany képöket nem kell tisz-
 telni. Mert semmi böcsültre valo melto-
 sag azokban nincsen. Holot nyomorult
 ember birtokban tartatnak: el törettet-
 hetnek; meg égettethetnek; es el is ves-
 hetnek. Magokat nem oltalmazhattyak
 meg semmi artalomtul: ha ő elle nek vala-
 ki vét es megh haborgattya öket, nem al-
 latnak öök az haborgaton bossut, hanem
 az azok állanak érettük bossut az kik imad-
 gyak öket. Mert az emberek böömök elei-
 ben fűgeftetnek fel: azokajert nem hal-
 hatatlanok s nem is latnak öök senkit. Hát
 bontalanul visnek azok eleiben az em-
 berek ajandekokat. Peldakat is hoz erre e-
 lő, hogy az poganyok közzül is nemelleyek
 valtak az balvanyokat. DIONYSIUS ty-
 ran-

Cap. 3.

annus Sicilianak Kirallya, affele balvány Istenőket nem csak utalt, hanem azokról csondorajokat le vontá, azokat semtűl bõmbe csufolta: Mind azon által azért õtet csak egyyis az faragot képek közzül meg nem büntette.

Amaz Cajus Verres, fok bentség tõrefõknek vékéciben léledzõt, de az balványok azért õ rayta mint oktalán erzekõnsegh nélkül valo állatok, mind az által bõbõnt nem alhattanak. Hát nem csak 1517 estendõben Luther es Calvinus tanitot az balványok ellen, hanem az mint im halod: egyebek-is az elõt megh tizenket báz estendõvel.

Referunt
hoc Anna-
les Hunga-
ricj manu
scripti pro-
pediem ex
promissione
Authoris co-
municem e-
mittendi.

Az Poganyoktul valo megh trefaltataf-
nak peldai közõt juta ebõmben Iesuita U-
ram, amaz Nagy Szinan Passa cselekedeti
mely lett Anno Domini 1594. die 23. Inlij
amaz Gyõri bents Martoni Apaturnak
meg csufolafakor.

Az az Zinan Passa Pogany Tõrök levén,
midõn Csabara hitire azt az bents Martoni
Castelt megh võtte volna az vitezõktul:
benne talalta volt az ott valo Claßtrom-
ban annak Apaturat is, az mint az vitezõk-
tul kik véle egyyüt voltanak ertõtem.

Fel menvén az Passa az megh adas után,
hogy mind az helt megh latna, s mind az
benne valokkal az el bocsattatafnak mod-
gyarul

arul tractalna: az Templomban-is be-
 épék, mellyet en igen ssepnek es pepecsős
 munkasnak hallok: Annak ssepseget mi-
 tön sémlelne az Templomnak töb ekef-
 legi közöt latot alkotmas samu, es nem ki-
 min költséggel epítettöt es fel függesztöt
 aragot balvany kepeköt is, kiket midön
 Capitantul (kit Zadori Ianosnak nevez-
 nek, ki akkor benne talaltatot volt az al-
 matoffag sserint) kerdöt volna mire va-
 lok volnanak. Megh felelvén az Capitan
 neki: jelenti hogy az Apatur Isteni volna-
 nak, kiket ő imadna es tisztelne: kire mi-
 kor feddöt volna az Passa s bolondsagot
 temére hanta volna, mellyel bossusagot
 töt volna az elő Istenön, az ki menyet föl-
 tet, tengert es azokban lévő állatokat te-
 mertet: Annak utanna, így csufolta meg
 az nyavalyas Apaturt. Szegeny bolond, ha
 te oly Istent imadtal: akki te veled jól nem
 tethetöt es az hatalmas Török Csasar hada
 ellen meg nem oltalmazhatot: Te ne legy
 aladatlan, hanem tegy jól véle es viddel
 men, mert az Ottoman nemzetseg illyent
 nem tisztel. Es ezeket mondvan, paran-
 volta hogy az legh öregbiket vállara ve-
 gye es el vigye. Mellyet más fel mely föl-
 lig egy strása álló Castelkaig, kit Tanisra
 neveznek, nagy izzadva isonyu
 nevsegnak idejen keserittetet veset Apa-
 tur

tur vinni, mind addig míg az késő Törökök velök voltanak, kik el nem hadtak vetni: hanem azoknak vissza térésök után mint hasontalan terhét vetötte el hátarol, az mezőben hadgyvan haladatlanul.

Mely peldat azért hozok elő, Iesuita uram, mely utalatos legyen nem csak az régi Poganyok előtt az Balvanyok tartása es tisteleti: De még az Mahumet követőj előtt is. Annak okaert en tanacsommal el főknétök mellőlök, hogy az Istennek igeje azokert ne bídalmaztatnak. De az, te előtted tudom csak fabula, azért az Lactantius irafában eleb megyek.

Az Anya bent egy-haz felől irvan azt mondgya: *Ecclesia est verum Templum Dei, quod non in parietibus est sed in corde ac fide hominum, qui credunt in eum ac vocantur fideles.* Item: *Ecclesia est aeternum Templum constitutum Deo à Christo universas gentes ad religionem Dei veram convocante.*

Notas Ecclesia perstringens inter cetera inquit Sola Catholica Ecclesia est, quae verum cultum retinet singuli quiq; ceteri Haeticorum se possidentium Christianos & suam esse Catholicam Ecclesiam putant; sed sciendum est, illam esse veram in qua est confessio & poenitentia, quae peccata & vulnera salubriter curat. Est autem Lactantius poenitentiam agere nihil aliud quam praeseri & confirmare se ulterius non peccaturum, quem

Nem Fabula ez Iesuita Uram, mert megh élnek az bizonyságok között, akkik így bizonyítottak.

Lib. 4. Cap. 13.

Lib. 4. Cap. 30.

Lib. 2. Cap. 13. & Cap. 24.

... sui pœnitet, errorem suum pristinum intelligit.
 Az az: Az Anya-szent egy-haz Istennek va-
 fosagos Temploma, mely nem az kú falak-
 ban vagyon, hanem az embereknek hi-
 sokban, az kik hisznek Istenben, melyre
 valo képest hiveknek is hivattatnak. To-
 vabha: Az Anya-szent egy-haz Isten sama-
 rendeltőt örökke valo Templom, mely
 nem egyeb hanem az Christustul igaz Iste-
 nistiszteletre egyben hivattatot minden
 nemzetsegeknek sáma.

Nemcsak az Papabol, Conciliomokból,
 Cardinalokból ál hát az igaz Ecclesia, sem
 nem oly emberekből az kikben az egy Ro-
 mai Papa pastoralat lévén: Hit, Remen-
 deg, szeretet, egyeb több jószágos cseleke-
 detők nincsenek: Hanem minden nem-
 zetségekből Christus által oly egyben gyű-
 tetőt sokaság: mely naponként pœniten-
 sia tartas által igaz Isteni tiszteletben fo-
 glallya magát az-szent iras szerint: mert az
 által hivogat Christus mindeneket, nem
 valami emberi talalmányok által.

Az igaz Anya-szent egy-haznak czegeri
 felől is így söl: Egyedől csak az az közön-
 seges Anya-szent-egy-haz: akki az igaz Iste-
 ni tiszteletet megh tartya. Ugy vagyon
 ugyan hogy minden Eretnekek azt velik,
 hogy az ő gyelekezetük keresztényi gyüle-
 kezet, es az ő Ecclesiajok az közönseges

NOTA.

Ez az invi-
 sibilis Eccle-
 sia & verè
 Catholica, à
 kinek latha-
 to valois vol-
 tanak es vad-
 nak minden
 kor.

Ecclesia: de hogy meg értjük, az, az igaz
Ecclesia akkiben vallástétel es pœnitentia
vagyon, kik az bûnököt es az sebeket
egefflegeffen meg gyógyittyak.

Lib. 2. Cap.
18.

Hogy csak az egy Isten kellyen imadni,
bizonittya Lactantius: *Nihil aliud adoremus,
nihil colamus, nisi solum artificis parentisq; nostri
unicum Numen, qui propterea hominem erectum
creavit, ut sciamus nos ad superna & cœlestia pro-
vocari. Et lib. 5. cap. 18:*

*Nesciunt inquit (loquitur de gentibus) quan-
tum sit nefas adorare aliud præter quam Deum,
qui condidit cœlum atq; terram, qui humanum
genus finxit, inspiravit, luce donavit. Az az:
Egyebet semmit ne imadgyunk ugy mond,
semmit se tisztellyük, hanem egyedül csak
az mi formálonknak es Atyánknek egye-
dül való Istenfégét, akki azért teremttöte
fen alva az embert, hogy értjük, hogy mi
felső es mennyei dolgokra eröltettünk.*

Ismet az Poganyok felől így szól: Nem
tudgyak ugy mond, mely tilalmas legyen,
akkivül az Isten kivül mást imadni akki ce-
remtette az éget es az földet, akki az em-
beri nemzetöt alkototta, abban lehelleti
vilagossággal azt meg is ajandekošta.

Mind ezekből meg tetzik Iesuita uram,
hogy sem az Balvány tisztéletöt, sem az
fentek imadafat es segítségül való hivasat
nem javallotta Lactantius, hanem min-
dene.

deneket csak egy igaz Istenre igazított.

Nem helyős hát amaz ti negedős kérdősegtők, mely érint azt mondgyatok hogy egy sem volt az Paterék között, akki azokban az dolgoban ellenkötöt volna veletők. Mellyek felől ti kötöttetők es Luther s Calvinus kötöt veseködes es különböző értellem vagyon.

De ezt-is ebben hagyom, hanem melyek ugyan ezen Seculomnak több Doctora-is: Ebben ilt Ambrosius, akki az Szentöknek segítsegül valo hivások felől az Papistak ellen így ír:

Solent (inquit) miserâ uti excusatione dicentes, per justos posse iri ad Deum sicut per Comites pervenitur ad Regem. Age: num demens est aliquis & salutis suæ immemor ut honorificentiam Regis vendicet Comiti: cum hac de re, si qui etiam tractare fuerint inventi, jure ut rei damnentur majestatis. Et isti an non putabunt reos qui honorem nominis Dei deserunt creatura, & relicto Domino, conservos adorant: quasi sit aliquid plus quod servitur Deo? Nam & ideo ad Regem per Tribunos & Comites itur, quia homo utiq; Rex: & nescit quibus debeat Rempub. committere. Ad Deum autem quem utiq; nihil latet (omnium enim merita novit) promerendum, suffragatore non est opus, sed mente devota. Vbi unq; enim talis locutus fuerit nihil respondebit. Az az, Gyarlo mentseggel szoktak, úgy mond, élni

Ambrosius.

In Epist. ad
Hæb. cap. 2.

ezt mondvan. (az ſentek imadoit értſed)
 Az ſentek által ſinten ugy mehet ember
 Iſtenhöz; az mikeppen Zaſlos Nagyfagos,
 Groffok által az Kiralyhoz. De vegyetők
 eſtetőkben kerlek, lehete vallyon oly eſte-
 len ember, ki maga eleteről el feletkez-
 vén, az Kiralynak böcsületit valamely
 Groffra ruhazna, holot ez illyen cselekö-
 det, ha valakiben talaltatnek feje veſne el
 erőtte? Ezők is tudni illik az ſentők ima-
 doji, vallyon nem itelike veſődelőmre
 meltoknak mind azokat, akkik az Iſten ne-
 venek tiſtőletit teremtet allatra ruhazzák,
 es el hadgyvan az Urat, ſolga tarſajokat
 imadgyak: mint ha nagyob volna valami
 annal, hogy Iſtennek ſolgálnak? Mert
 hogy jól meg értſek, az Kiralyokhoz azért
 mennek az Könyörgő emberek Hadna-
 gyok es Zaſlos Nagyfagos Urak által; mert
 csak puſta ember az Kiraly ſ-nem is tud-
 gya kikre bizza az emberi tarſafagnak
 gondviſeléſet. Az Iſtennek pedigh jó aka-
 rattyanak megh nyereſejert (holot ő min-
 deneknek tudgya érdömét) nem ſükſegh
 ſemmi ſó ſollo: hanem aytatos elmét ke-
 van ő, mert valahol valaki közben jaro al-
 tal akar ő vele beſelleni: ſemmit nem fe-
 lel annak: Ez en időben élt Gregorius
 Nazianzenus: Ez mit mond az Papi mel-
 toſagrol mellyet ti Papiftak az ti Papatok-
 nak

Eretſze Ieſu
 ita Uram, es
 mond eret-
 neknek Am
 broſiust.

Teremtőt al-
 latbol allo
 közbe jarot
 erts.
 Anno Domi
 ni. 332.
 Gregorius
 Nazianze-
 nus.

nak es Pispökeitöknek akartok egyedől tulajdonítani ezért: Hogy minden rendeken hatalmasul Uralkodhassatok. Halgas reagya

gy Söll, az az Pater, Iesuíta Uram, mellyet Baratsagtokért im elő hozok: *Præsulum*

nobis extorquebunt? Fuit quidem tempus: cum eum nonnulli CORDATI & prudentes Viri

suspiciebant & exspectabant. At nunc eum FV-

GERE, primaria cujusdam & singularis est prudentia. PROPTER HVNC enim res omnes nostra jactantur & perturbantur: Propter

hunc fines orbis terra suspicione & bello flagrant; Eoq; surdo ac ne nomen quidem habente. Propter

Hunc periculum est: ne qui à DEO creati sumus Humanitus constituti censeamur: ac magnum illud nomen ac novum amittamus. Viinam verò

nulla esset throni prerogativa: nec praelatio, & violenta authoritas ac præ eminentia; VTEX

SOLA VIRTUTE COGNOSCERE. MVN: nunc autem dextrum hoc latus & sin-

istrum & medium, sublimior item & inferior sedes ac rursus illa præ eundi vel eodem gradu inceden-

di inuicta consuetudo nos in multas partes confregerunt: multosq; in foveam impulerunt, atque hircorum locum adduxerunt non plebeiorum tantum,

sed etiam pastorum qui cum Magistri Israëlís essent: HAEC IGNORANT.

Az elől jaro Papi meltsagot el vesiké

ülünk? Volt ugyan oly idő melyben azt

amely bator es cses emberek böcsulik

Pelda erre
Magyar es
Erdely Or-
szagh.

vala es ugyan kevantak is. De most attul embernek magat megh oni, fő es kivalképpen valo okosság, es elsőfeg mert mostan minden marhaink azert haborgattanak, es kotyavetyere hanyattatnak. Egyedől azert ez vilagnak minden hatari, gyanosaggal es haddal égettetnek, s még pedigh ollyal akki alattomban, es nev nélkü valo: azert félő hogy az kik Istentől temtettünk, emberektül alkuttattaknak ne iteltesünk: es amaz uy s nagy nevetel ne vesessük. Bator az szent Peter s bekinek semmi felső böcsületi ne volna; Bator az Papi első tist es az erőszak s érint valo megtosag, es az elsőfeg ingyen se neveztetnek: Hogy egyedül csak az josagos cselekedetők s érint volna esmeretsegünk.

Mostan pedigh ez az job kez felől, bal kez felől es közepben valo létel az felső, es alsob ülő s bek es ezökkel együt az elől, es egy más mellet valo menetelnek be csufot sokasa minket sok reszre tördeltenek: sokakat veremben eytötenek, es az bafok helyeré utaztanak; nem csak az köfsegh között levőket, de még az pastorok közzül-is sokakat: kik noha Israélnek tanito Mesteri voltanak: mind az által ezöket nem ertöttek. Ezen Nazianzenus mit tanitot az Papistak successiojarol: Nem azokat mondgya Peter Apostolnak, es az több Apo

Apostolok successorinak, az kik hatalommal avagy csalardsaggal foglaltak el az Romai s'eket külömb tudomant tanitvan, hogy nem mint az Apostolok tanitottanak: hanem azokat az kik ugyan azon tudomant vallották az minemü volt az Apostolok tudománya.

Mert így szól:

Qui eandem doctrinam profitetur ejusdem quoq; Throni particeps est: qui autem contrariam sententiam profitetur, adversarius quoq; in throno senseri debet. Neq; enim, qui per vim irrupit SUCCESSOR habendus est, sed qui vim peressus est: nec qui contrariam sententiam tuetur, sed qui est ejusdem sententia: nisi quis sortasse ita successionem dicat, quemadmodum morbum sanitati, & tenebras luci & tempestatem tranquillitati, & dementiam prudentia succedere dicimus.

Az az, Akki azon egy tudomant vallya azon s'eknek is re'sefe; az ki pedigh ellenkező tudomant vall, még h az üő s'ekben is ellenkezőnek kell azt itelni. Mert nem csak az következőt igazan az Apostolok utan az ki erő'sak által jút be: sem nem az ki külömböző értelmet oltalmaz, de az ki ugyan azon egy értelmü: hanem ha ki olyan helyben állást állatand, mikeppen mondgyuk, hogy az egesseg utan betegség, az vilagossag utan sötetség, az jó idő utan zuzavar, fergeteg, es az e'se'ssegh utan bold-

Calvinus ez
Luther az
Apostolok
successora.

lonszag követkőzöt. Annak okajert Iesuita Uram, im értöd hogy ſent Peternek es az Apoftoloknak akar Romaban akar egyebüt ſallottanak legyen helyökben az tanitok, de ha nem azt az tudomant tanitok es vallyak, az mellyet ſent Peter es az Apoftolok tanitottanak, akar kicsodak legyenek, akar Papa akar Cardinalok, Pispökök, Papok, Baratok, Apatzak es Iesuitak, &c. nem igaz ſucceſſorok, hanem ellenſegök. Immar czirkald megh ha nalatok talolode az Apoftolok vallafat, ugy tanitoke mint az Apoftolok? En azt mondom hogy nem, mert azok: nem mondottak az Romai Papat Christus hely-tartojanak; nem mondottak Miſet, penzert nem oſtogattak bün bocsanatot nem imadtak az megholt ſentöket &c. hanem mindeneket csak az egy Christusra igazitottanak. Altalan végel hát nincs ſemmi közötek az ſucceſſiohoz.

Hieronimus.

Ezen Seculomban elt Hyeronimus-is. Mit mondot ez az ollyan Egy-hazi ember felöl, akki ſem feddést, dorgalast, ſem az igaz tudomannak tanitafa felöl valo jo intést nem akarja be venni hanem lelki embernek hivattatvan magat, azt hirdeti, hogy ő mindeneket meg itel, ő pedig ſenkitül nem iteltethetik megh?

Lib. de Nor
ana vivend.

Igy ſól effélekröl: *Nulla tam crudelis in mundo*

mundo bestia est, quemadmodum Clericus vel Sacerdos malus: Nam corrigi non patitur, nec veritatem audire potest. Az az: Ez vilagon semmi nincsen kegyetlemb oktalan allat, mint az gonos̄ Barat es Pap: Mert nem engedti hogy őtet valaki meg fedgye, sem pedig az igaz mondaft nem halgathattya. Illyen az Papa, illyenek az Iesuitak; hát mit kapdosnak az emberek raytok? Effele Egyhazi embereknek kegyetlensegeket es gonossagat pedig helyhez teti Hieronymus, tudomanyokban es magok viseleseben, Tudomanyok felől azt mondgya hogy képmutatók; es az barany őltözetben az serint ragadozó farkasok, cletők, magok viselese, oly akki tobzodással, fertelmeskedéssel, csatlardsaggal, es minden alnoksaggal rakva: kik nem azért kevannyak az Egyhazi titkót, hogy Isteni szolgálásban foglallyak magokat; hanem hogy egyebeken uralkodassanak, mendicansokból gazdagok parasztokból, Nemessők, es solga rendből urakka lehessenek magok is es parasztyakfiat-is olyan graditsra emelhessek.

Mind ezők felől Iesuita uram halhatza Hieronymus savat:

In Hypocrisis loquuntur, cum non continent, tam casti volunt videri: ut etiam nuptias damnant: tam abstinentes, ut creaturâ Dei parcè sentes judicent: cum ipsi comestationibus vacent.

Az az: Kep-mutatast hollanak: holot ōk
fertelmeskődnek, megh is oly sűzeknek
akarnak lattatni, hogy megh az hazaffagot
is tiltyak: oly mértékletes életűeknek,
hogy azokat, akkik az Istennek teremtet
allatival mértékleteffen elnek-is itelik azo
kat; noha ōk minden tobzodasban foglal
latoflak.

Item:

Ad Nepoti-
anum devi-
sa Clerico-
rum,

Nonnulli, (inquit) sunt ditiores Monachi,
quam fuerant Seculares & Clerici, qui possident
opes sub Christo paupere, quas sub locuplete &
fallaci Diabolo non habuerant: ut suffiret eos Ec-
clesia divites, quos tenuit mundus, ante mendi-
cos. Natus in paupere domo & in tugorio rusti-
cano, qui vix milio & cibario pane rugientem sa-
turare ventrem poterat; nunc simulam & mella
fastidit, az az, Nemelleyek ugy mond az Ba-
ratok kőzzűl gazdagabbak hogy sem mint
az külső rendek, es egyeb Egyhazi embe-
rek eleinten voltak akkik az űegeny Chri-
stus alat annyi gazdagfaggal birnak meny-
vel az gazdag es csalard őrdőgh alat letők-
ben nem birtanak; ugy annyira hogy az
Ecclesia fohazkodva nezi azoknak gaz-
dagfagat kik az vilagiak kőzöt az előt kul-
dusok voltanak. Az ki űegeny hazban es
parašt kunnyoban sűletőt, akki az űegeny-
seg miat, rea morgo eh koldult hasát csak
kafaval es maleval-is aligh tölthette megh
az előt, most az mézet es az sőmlyöt-is
nagy unatkozással eszi.

Mit mond tovab.

Sunt de hominibus mei ordinis, qui ideo pres-
 literatum amibunt, ut licentiùs mulieres videant.
 Et his est omnis cura de vestibus, si bene oleant
 pes laxa pelle non vacillet: crines calamistri ve-
 stigio rotantur, digiti annulis radiant. Tales igi-
 tur cum videris sponso magis aestimato quam cle-
 ricos. Alij ad Sacerdotium anhelant ut inopia ce-
 dent & miseria: quia in statu servili & abjecti-
 mis esse abhorrent; laborare recusant pro pigritia
 mendicare erubescunt validi, quia nihil daretur
 eis: facti autem sacerdotes provisi beneficijs aus-
 alijs titulis, ab illis omnibus redimentur. Alij ut
 Rabbi vocentur aut Domini, nam in simplici status
 nullius reputationis cum essent, nec respectus fie-
 bat ab eis facti Sacerdotes cervices erigunt, ve-
 res longas deserunt, honores ab hominibus exi-
 unt, tanquam debitum eis reservatum. Nec pu-
 tant se tunc plus debere humiliare & poenitentiam
 agere: sed imò primos accubitus ambiunt. Votiva
 debitum exquirunt, elemosynas à fidelibus ex-
 petunt, hypocrisi, vi, dolo, & fraude, modis qui-
 buscunq; Alij ut præmineant dignitatibus,
 divitijs, ut suos consanguineos exaltare valeant &
 qui prius ignobiles aut degeneres, postea inter alios
 ingenui videantur. Et isti sunt Sacordotes Baal.

Ad Euse-
 chiam virgile
 nema.

Az az, igy soll:
 Az en szerzetõmõn levõ emberek kõz-
 õl vadnak ollyanok kik azert kevannyak
 az Egyhazi solgalatnak tisztit, hogy saba-
 dessab.

doffabban szemlelhesfék az asony embereket. Es ezöknek minden gondgyok az öltözet felöl vagy on, ha jo illatuvake azok, ha labok az fep saruban nem fitologhe: hajok fálai ezeknek mestersegeffen felfordorítva allanak fejdkön körös környül; kezeknek ujai arany es draga kövekböl allo gyürükkel radgyaknak. Effeleket azokajert ha mikor latanda: vö legenyeknek itellyed inkább, hogy sem mint Egyhazi rendeknek. Nemelleyek Papi meltofogat asitnak, hogy az fükseget es az fegenyfeket el tavoztathassak: Mert fólgai állapotban es el vettetöt fõrsban lenni ifonyodnak; az munkat el kerülük, a köverseg miat nyakasok erõffek lévén az kuldulast fegyõnlik: mert ugyan is senki semmit nem adna nekik; Papi méltosagra emeltetvén pedig, es fok josagokkal es ok levelekkel fel ekesittetvén, mind effelevektül meghmenekõdnek. Nemelleyek hogy mestereknek hivattattassanak es Uraknak. Mert hõlot az egyigyú állapotban semminek iteltetnének, es semmi fõl valo tekintet nem lehet vala õ tölök, Papokka lévén fejdket fel tartyak, hõffu ruhajokat el hadgyak, mindenektül nagy böcsületöt kevannak nem külömben mint ha ugyan mint egy adoffagh tartatot volna az õ fámokra. Nem is velik õk azt hogy abban az állapotban

Illyenök az Papiſta Püf-pökök, csak vigyaz reja.

Illyenök az Iefuitak es az Baratok.

Illyenök az Iefuitakból lõt Erfökök, es Püfpökök.

ban jobban megh kellene magokat alazni, és inkább pœnitentiat tartani, de sőt abban az állapotban az felső pótzra asitnak. Lelek valtságokat fednek, mint valami adoflagot fukar modra, az hivektúl alamisnat, kép mutatással ssep sin alat, alnokfaggal, erővel, családsggal mindenkeppen kérének. Nemelleyek az Egyhazi tistót azokajert kevannyak hogy fő renden valok lehessenek, meltofaggal es gazdagfaggal, hogy vér sberint valo attyokfiat-is nagy rendre emelhessek, hogy az kik az elöt parastok, es semmire kellők voltanak, az utan az szabados fő rendek közze samlaltassanak, es ez illyenők Baal Papjai.

Hogy pedigh, itt semmi patvarkodasod ne lehesse Iesuita' Uram, mint ha mi reank fejezte volna azt Hieronymus im ezt jutatom esődben; Te mondasod ez, hogy az mi vallasunk nem volt senkinel az Paterek között 1517 estendő elöt. Hát nem rolunk sollot, mert ő élt *Anno Domini* 390. Ha pedigh itt azt mondanad, hogy Prophetalas képpen sölvan jóvendőre nézve mi felőlünk mondotta volna. Nem alhat ez is meg: Mert ti ezzel dicsőköttek hogy az Prophetak az ti követkőzendő meltofagtokrol, es gazdagfagitokrol jóvendőltének: Megh vallyatok azt-is, sőt ugyan gyalazatoslan vetitők sőmúnkre, hogy

Illyenők az Romai Pápak.

Illyenők mindnyajan Magyar Országban, az Páspökök, Trappostok, es Apaturok.

Pazman
Contr. Magyar. fol. 35.
36. 37. 38.

hogy nem illet minket az ti meltofsagtok, es gazdagfagtok, sőt ugyan imatkoztok azért, hogy ne jusson mi reánk, se az gazdagfagh, se az Urasagh az mellyel ti birtok. Annak okajert ti rolatok áll, ti öltözetötök, ti dícsőségtök: Mi nem is iregyöllyünk s nem is kevannyuk. Mert mi Christus szolgálai vagyunk, es az Isten titkainnk sáfari az Evangelium es az Sacramentomoknak ki szolgálatafa szerint; az Evangelium utan nem külső gazdagfagot keresünk, hanem Istennek híveket nevelünk. Ha pedig valakik volnanak vagy az Lutheristak, vagy Calvinistak között, kik csak háfokat hízlalnak, erbenyöket töltenek, es külső meltofsagot vadabnának tisztökben, rendök es lelkük ismereti ellen; azok is magokra szabjak, immar utol jutva titöket követven, nem csak Hieronymus mondasat hanem Istenét; az Prophetak es azok utan az Apostolok Evangelistak által az mit megh iratot: hogy affelevek, nema ebek, lopok, tolvajok, latoralnok szolgálak nem Christus vitézi, hanem örökke való karhozatnak edényi: az kiknek örökke való jay áll fejökre.

Halhatza még is Iesuita Uram, mit mond Hieronymus az ti benteitök felöl az kiknek tetemöket is imadgyatok.

Epist. 54.

Multorum cadevera & ossa veneramur quorum Anima sunt in inferno, az az, Sokaknak úgy

egy mond, testőket es csontyait imadgyuk
mi, kiknek lelkük az pokolban vagon.

Mind ezők felől azon Hieronymus mi-
csoda tanacsot ad: *Clericum ex inope, divi-*
tem ex ignobili gloriosum factum, quasi pestem
mandam fuge, az az, Az oly Egyhazi embert
akki sükőködőből gazdagga, parasztlol
nőmősse lött, mint valami mirigy halalt el
tavoztas. Miert? Mert az olyan őrdög

rabja es semmire kellő, az mint másut söl: *Super illis Matthai verbis: Sal insatuum nihil*
prodest nisi ut projiciatur foras & conculcetur à
porcis, inquit, Insatuum sal, id est stultus praelatus
inspidus in predicando, & satuus indelinquendo
nihilum prodest nisi ut mittatur foras, id est, de-
ponatur, & conculcetur à porcis, id est, à demonia-
lis, qui dominantur malo praelato, tanquam pecori

Az az, Az meg vesőt söl semmire nem
hanem csak arra valo, hogy ki vetessék
az dišnoktul el tapottassék úgy mond:
Micsoda ez? Az meg vesőt söl, az az, az bo-
mond Egyhazi ember, izetlen az prædikal-
ban, bolond az vetőkben; semmire nem
hanem hogy ki vetessék, az az, tisztitül
meg főtassék, es el tapottassék az Dišnok-
tul, az az, az őrdögöktül, akkik Uralkodnak
az gonos Papon mint saját dišnajukon.

Hogy ennek az Paternek, reghi Doctor
lak pedigh, sok samlalhatatlan ellenötök

Grammatici
recentiores
Sal Masculi
ni generis
esse volue-
runt, retinui-
mustamen
authoris &
codicis ver-
ba.

Ilyetenök
mindnyajan
azok az Egy-
hazi ember-
seg nevel
dicseködök
valakik, Or-
szag dolga-
nak igazga-
tasaban ele-
gyitik mago-
kat külföke-
pen, magok
tisztit hatra
hadgyvan.

valo irásat elő ne samlallyam, killyeb ter-
jestvén bebedömet.

Epist. ad Eva-
grinum.

Nem az Ro-
mai szektől
fug az Eccle-
siának mel-
tosága.

Im csak azt jedzem meg, mit mond Hie-
ronymus az Romai Papanak ellőseghe, es
az tőb Papokon valo Uralkodasa felől:
*Quid enim, inquit, facit exceptâ ordinatione
Episcopus quod presbyter non faciat? Nec altera
Romæ urbis Ecclesia, altera totius orbis existi-
manda est? Et Gallia & Britannia & Af-
rica & Persis & India & omnes Barbara natio-
nes unum Christum adorant, unam observant re-
gulam veritatis. Si Autoritas queritur: Orbis
major est Vrbe.*

*Vbicunq, fuerit Episcopus sive Romæ, sive En-
gubip, sive Constantinopoli, sive Rhegy, sive Ale-
xandria, sive Tanis: ejusdem meriti ejusdem est sa-
cerdotij. Potentia divitiarum & paupertatis humi-
litas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum non
facit. Cæterum omnes Apostolorum successores sunt
az az: Mert, ugy mond, mit cselekőbik a Pif-
pök egyebet, az egy Papsagra valo bencölés
kivül, az mit egy kőz Pap nem cselekőb-
nek: s-nem is más Roma városanak Eccle-
siája s-más ez eges vilagon valok Ecclesia-
ja, ugy kell effelől kinek kinek érteni: Mind
Galliaban, Angliaban, Africaban, Persia-
ban, nap keletre, es Indiaban, es minden
paraszt Nemzetsegök kőzöt azon egy Chri-
stus imadgyak mindenek, es az igazságnak
azon egy regulajat tartyak. Ha meltosá-
gok*

got futtatunk: Ez vilage nagyobb, hogy nem
 mint egy varole. Valahol leßen az Pispók
 akar Romaban akar Constantinapolyban
 akar Rhegiumban, (mely Sicilianak va-
 rosa) akar Engubiumban akar Alexan-
 driaban, akar Tanisban (mely Aegyptus-
 ban vagon) mind az által, azon egy érde-
 mü, es ugyan azon papi méltosaggal biro.
 Az gazdagsagnak hatalma, es az bejenseg-
 nek alazatosaga, az Pispókot fellyeb avagy
 alab valova nem teszi. Tovabba mindnya-
 jan az Apostolok után következtenek.

Latod Iesuita Uram, annak okajert, hogy
 Hieronymus Doctor nem engedi megh az
 Romai Papának, hogy minden Pispókók-
 nek, es Papoknak egyedöl valo feje legyen
 ez vilagyon, nem engedi megh hogy attul
 fügjenek mindenek, es mindeneknek nya-
 kokon bantson, egyedöl valo igaz magya-
 razoja legyen az bñent irasnak az mint ti ta-
 nittyatok: Hanem az Papi méltosagot
 minden Egyhazi rendekkel közönségössé
 teszi. Hát nem ti veletők ertött ebben is
 egyet, hanem Lutherrel es Calvinussal.
 Azert nem Papista volt hanem Lutherista
 es Calvinista: Minek okajert bñó mondot
 emberek vadtok mert azt allattyatok hogy
 csak egy dologban-is az Paternek ti tületők
 nem különböztek.

Ezen Seculomban élt Epiphanius is *An-*

no Domini 396. Mit mond ez az balvanyok
es azok imadása felől?

Epiphanius.
Lib 3 Cont.
Hæres.

Unde est, inquit, simulacriticum hoc studium
& Diabolicus conatus? Prætextu enim iustitia
semper sabiens hominum mentem Diabolus mortua-
lem naturam in hominum oculis deificans statuas
humanas imagines præ se ferentes, per artium va-
rietate, expressit. Et mortui quidem sunt qui
adorantur, Ipsorum verò imagines, quæ nunquam
vixerunt (neq, enim mortua esse possunt, quæ nun-
quam vixerunt) adorandas introducunt adulte-
rante mente ab uno & solo Deo: velut commune
scortum, ad multam multiplicis coitus absurdita-
tem, irritatum & quod temperantiam legitimam
conjugij unius Viri detrivit. Revera sanctam erat
corpus Mariæ, non tamen Deus: Revera virgo
erat ipsa Virgo & honorata: sed non ad adoratio-
nem nobis data, sed ipsa adorans eum qui ex ipsius
carne genitus est, de Cælis verò ex sinibus Pater-
nis accessit. Et propterea Evangelium munit nos
dicens: quod ipse Dominus dixerit: Quid mihi &
tibi cura est mulier? Nondum venit hora mea:
quo non putarent aliqui magis eximiam esse sanc-
tam virginem, mulierem eam appellavit velut pro-
phetans quæ futura essent in terra Sectarum &
hæreseorum gratiâ: ut ne aliqui nimium admira-
ti sanctam in hanc hæresin ejusq, deliramenta dis-
labantur. Est enim ludibrium tota res & anicuo-
larum fabula, ut dicam tota hæresis tractatio.
Quæ verò scriptura de hoc narravit? Quis pro-
pheta?

phetarum praecepit hominem adorari nedum mulierem? Eximium quidem est vas, sed mulier: & nihil a natura immutata: verum & intellectu & sensu in honore honorata velut corpora sanctorum, & si quid amplius ad glorificationem dixerim: sicut Helias ex matre virgo, & sic manens in perpetuum, & translatus & mortem non conspiciatus. Sicut Ioannes qui super pectus Domini recubuit, quem diligebat Iesus, sicut Thecla sancta, Et Maria adhuc honoratior hac est, propter dispensationem mysterii quâ digna facta est. Sed neq; Helias adorandus est, etiam si in vivis sit: neq; Ioannes adorandus, quanquam per preces suas proprias dormitionem suam admirandam effecerit: imò potius ex Deo gratiam acceperit. Sed neq; Thecla, neq; quisquam sanctus adoratur. Non enim dominabitur nobis antiquus error, ut relinquamus viventem, & adoremus ea quae ab ipso facta sunt. Error: Sit in honore Maria, Pater, Filius & Spiritus Sanctus adoretur, Mariam nemo adoret. His adiutur idem Epiphanius alibi de Ecclesia Vera observatione quid scribat.

Hæres. 70.

Præterea quod audivi quosdam murmurare contra me, qui quando simul pergebamus ad Sanctum locum qui vocatur Bethel, ut ibi tecum collectam ex mare Ecclesiastico facerem, & venissem ad vilam, quae dicitur Anablatha, vidissemq; ibi præteriens lucernam ardentem & interrogassem: quis locus esset, didicissemq; esse, Ecclesiam & intrassem ut orarem; inveni ibi velum pendens in foribus

In Epist. ad
Ioan. Hiero
solymitanũ
Patriarchi
am:

bus ejusdem Ecclesie tinctum, atq; depictum, & habens imaginem quasi Christi, vel sancti cuiusdam: Non enim satis memini cujus imago fuerit.

Cum ergo hoc vidissem in Ecclesia Christi contra auctoritatem Scripturarum, hominis pendere imaginem: scidi illud & magis dedi consilium custodibus ejusdem loci, ut pauperem mortuum eo obvolverent & efferent: illiq; contra murmurantes dixerunt: si scindere voluerat, justum erat, ut aliud daret velum, atq; mutaret. Quod cum audissem: me daturum esse pollicitus sum, & illico missurum. Paululum autem morarum fuit in mediis dum quaero optimum velum pro eo mittere arbitrabar enim de Cypro mihi mittendum esse. Nunc autem nisi quod reperire potui, & precor jubeat presbyteros ejusdem loci suscipere velum à latore, quod à nobis missum est: & deinceps præcipe in Ecclesia Christi istiusmodi vela, quæ contra religionem nostram veniunt non appendi. Decet enim honestatem tuam hanc magis habere sollicitudinem, ut scrupulositatem tollat quæ indigna est Ecclesiâ Christi, & populis qui tibi crediti sunt.

Idem alibi:

Contra En-
cratitas.

Attendite vobis, inquit, ut servetis traditiones quas accepistis, ne declinetis neq; ad dextram neq; ad sinistram. Estote memores dilecti filii, ne in Ecclesiam imagines inseratis, neq; in sanctorum cæmeterijs eas statuatis, sed perpetuo circumferite Deum in cordibus vestris. Quin etiam neq; in domo communi tolerantur. Non enim fas est
Christi

Christum per oculum suspensum teneri, sed per occupationem mentis. Az az:

Honnan vagyon, ugy mond, az kepök csinálata felől valo munka es ördögrigyekzet? Mert az igazságnak fine alat mindenkor az emberck elmejeben salvan az ördög, az halando termesctöt az emberck föme elöt Istenne téven, emberi kép mutatato oblopokat sok fele mesterseggel formált. Meg is holtak az kiket imadtak azoknak oiy kepeket imadtattya, az kik soha nem éltek (mert ugyan is nem halhatnak megh azok az képek, akik soha nem éltenek) gonosul el bakaátvan elmejökct az egy igaz Istentől: mikeppen amaz közenleges tisztatalan asonyallat, fölötteb valo fertelmességre készerittetven, es az ki egy törvény szerint valo hazassagban élt, örfinak mértékletességet megh trötelenitötte. Altalansaggal bent vala az Marianak teste, mind az által nem volt Isten; általán végel búz vala, az a búz es tisteteles: de nem azért adattatot volt nekünk hogy imadnok, de hogy ő imadna azt akki az ő teste ből búlettetöt, az Egckből pedigh az Atyanak kebele ből sallot ala. Annak okajert az Evangeliom is erősit minket ezt mondvan: hogy az Iir azt mondotta legyen: Mi közöm ennekem te veled asonyallat? megh nem jút el az en oram: Hogy

ne itelnek nemelleyek. vetők nélkül való-
 nak az ſent ſűzet: Aſonyallatnak mon-
 dotta őtet: Mint ha még h jo eleve jöven-
 dőt mondot volna azok felől, az melleyek
 követköznének ez földön bizonyos ſerze-
 tők es eretnekſegekért: hogy nemelleyek
 az emberek közzül feletted csudalvan, az
 ſűzet ebben az eretnekſegben, es ő felőle
 való bolondságban ne leledzenének. Mert
 hogy őtet imadgyak az à cselekedet ſem-
 mi nem egyéb, hanem merő csufflagh. es
 vén aſonyokhoz illendő agnó befűd
 (hogy így ſollyak) annak cselekedeti ege-
 ſen Eretnekſeg. Mert azt kerdem, micso-
 da irastanított erre? Kicsoda az Prophe-
 tak közzül akki azt parancsolta, hogy em-
 bert imadgyunk ſ még pedigh aſonyialla-
 tot? ſzent es valaſtot edeny ugyan, de
 Aſonyallat, es az természetben ſemmit el-
 nem változtatot, ſőt értelmünk es elménk
 ſerint tiſteletős mint egyéb ſentek teſtei,
 es ha az ő dicsőſegere még h nagyobb
 mondandok is: az mikeppen Illy es annya
 mehétől fogva ſűz, es ugy maradot min-
 denkor, es az éghben ragattatot ſ halalt
 nem koſtolt. Az mikeppen Ianoſ-is akki
 az Urnak mellyere fekűt vala, kit ſeret va-
 la Ieſus, az mikeppen ſent Thecla is. Ma-
 ria meg ennel az Tecla aſonynal is böcsű-
 letelűeb az titkos dolognak véghben vite-
 lejert

Tejert, melyre méltova tétetöt. De Illyest
 sem kell imadnunk noha él ő, Ianoft sem
 kell imadni, noha az ő alvasat saját kö-
 nyörgése által csudalatofta tötte: sőt noha
 Istentől kedvet vött is. Tecla aßony, sem
 lenki, az ßentek közzül nem imadtatik.
 Mert nem Uralkodik mi raitunk az regi te-
 velyges, tudni illik, hogy el hadgyuk az
 élet, es azokat, imadgyak az mik ő általa
 lettenek.

Masut ismet így ír:

Annak felette, mivel halottam nemely
 embereknek ellenem valo zugolodasokat,
 kik midön te veled együt megyünk vala,
 amaz ßent helyre ki Bethelnek hivattatik,
 hogy ott az Egyhazi rendtartas ßerint ma-
 gunkat meg uyitanank, es egy faluban men-
 tem volna, ki Anablathanak mondatik,
 es azon elő menvén laték éghő gyertya,
 melyről midön érteköttem volna, micso-
 da hely volna az, s megh ertöttem volna
 hogy Egyhazi gyülekezet, es be mentem
 volna hogy imatkoznam: talalék ott egy
 karpitot, akki az ayto felöt fűgven gyanta-
 ros vala, az kire egy kép vala írva, Christus
 kepeje vagy valamely ßente, nem annyira
 emlékezem rea ki képe volt. Midön an-
 nak okajert azt lattam volna az Christus
 gyülekezetiben az ßent irasnak meltosaga
 ellen, hogy ember kép fűggene ott el me-
 tczém

Az Keresze-
 tyenek gyü-
 lekezetibe,
 az kepek,

Szenciraski.
völ raris.
Mik.

írtam azt, es tanacsul adam az templom
örzőjnek hogy valamely segeny halottat
takarnanak inkab abban es kivinnek: De
azok zugolodva mondanak, ha elmezzöt-
tem immar az kevantatik hogy mást ad-
gyak erőtte, es ugy változtatnam megh.
Mellyet midőn hallottam volna, igherem
magamat arra hogy mást adnek, es mind-
gyart el is küldenem. Azon közben egy
keves mulatsagh lőn mig legh job karpitot
küldenek azért, mellyet el metzöttem va-
la: Mert azt alitom vala Cyprusbol küld-
hetnek. Most pedigh küldettem olyyat az
mineműt találhattam, es kérlek hogy
had megh az Papoknak vegyek kezököz
attul, az kitül el küldöttem, es megh is
parancsold nekik, hogy ennek utanna az
Christusnak gyülekezetiben olyan karpit-
tot ne függeszenek fel, mely az mi valla-
sunknak ellene vagon. Mert az te böcsű-
letődhöz illik, hogy arra forgalmatosab-
gondot visely, affele botrankozásokat el-
hagyas, mely sem az Christus gyülekezetis-
hez nem illik, sem az népekhez, az kik te
birtokod es gondviselesed ala bizattatta-
nak. Masut ismet ilyen forman ir:

Gondot visellyetők magatokra ugy
mond, hogy az mely tudomanyt vőrtetők
megtartsatok, se jobra, se bal kezre attul
ne hanyatollyatok. Inson ebetekben se-
gelmes

Az kepek
a Templo-
nokban, az
Keriztyeni
vallas ellen
aggattatnak
fel.

telmes fiaim, hogy az templomban kepeket be ne vegyetök, sem pedig az bentek temető helyein azokat fel ne függesztök: de koroskent az Istent visellyetök az ti bityeitekben. Sőt még csak közönseges hazba se benvedgyetök azokat éll. Mert nem szabad Keresztyennek fel függesztöt semmel lenni, hanem elmejeben kell munkalkodni.

Ezek felől ekkeppen bolvan Iesuita Uram Epiphanius Doctor: Hol maradhat még amaz ti aranybaju tanitotoknak tudatoskodása: ki azt meri állatni, hogy az faragot es irot kepeknek Templomokban valo tartasaban es tisteletiben nincsen semmi vétek: sőt vakmerőjül azt tanítani, hogy Török modot tartanak akkinek hazokban semmi kép nincsen. Mely nagy Mesternek értelme es sententia mondasza berint, Epiphanius Török törvényű volt: Mert az mint meg hallad, nem csak amigy amigy tiltya ő az képek tartasat es tisteletit: hanem azt ugyan tevelygesnek, az es Keresztyeni vallas ellen valo eretneksegnek mondgya: sőt azt alattya, hogy nem Christus tagja az, valaki affelét tart es tisteletit, nem csak Templomaban, de még hazaban is. Honnan meg tetzik, hogy Luther es Calvinus tiltottak csak az képek tisteletit (hogy az Isten törvénye-
nek

Közönseges
hazba sem
javallya.
Epiphanius,
szabad hogy
valami szent
nek kepe fel
függesztes-
sek.
Pazman fol.
261. 262.
&c.

nek tilalmát el hadgyam, mellyet ti ki lo-
tatok az Bibliából, á hol Isten az elő tab-
lan levő második parancsolatban azt had-
ta, hogy senki faragot képet ne csinallyon,
ne tisztegye azt, se az előt magát megh ne
hayisa; mert megh bünteti erette) hanem
Epiphanius, es az több reghi Doctorok is,
kiknek irafokat ideb fellyeb elő hozzam.

Az Papistak
balvanyo-
zok az ké-
pek tartafa-
ban.

Akar mint tekeregjetők facsarogjatok
azert, Iesuita Uraim, amaz ti distinctiotok
kal, hogy külömbfeget tettek ti, az kép es
balvany között, mert azt iraf is az cselekedet
de nem mehettek az előt el hogy balva-
nyozok nem volnatok a képek tartafában;
Mert Epiphanius nem csak az idolomat
hanem *humanas statuas imagines*, es az több-
bit; Valamit fel fűggett az ember az tem-
plomban emberektől őrdög tanacsából
Istenne tetettetők kepeknek nevez: az kik
mind az által még ingyen holt allatok sem,
mert soha nem is éltek, hanem csak oly
balvanyok, kiket külömb külömb mester-
segh szerint az emberek vakmerőségből
Isten bosszúfagara kenősségökert; az kik
csinallyak pedig kereskedéért eppitotte-
nek nagy vesődelmőkre, s-nem is hasznal-
itt nektek az hogy reghiokas: Mert az őrdög
még annal is reghieb, de azert nem
igaz, es akkiknek Isten csőt adot nem is
szandul utanna.

Consuetu-
do sine veri-
tate vetustas
erroris est.

Azon

Azon Epiphanius mit mond tób veſe-
redesök felől is, mely ti közötteők es az
Evangelicusok közöt vagyon: *De iustifica-
tione legis & fidei: De Baptismo, De invocatione
sanctorum & cæteris.*

*De iustificatione legis, inquit, Non per vene-
runt Iudæi ad perfectionem per legem & Prophe-
tias: ita ut amplius servari non possint, nisi ad E-
vangelij gratiam reflexerint.*

*De iustificatione Fidei in hanc loqui-
tur sententiam.*

*In Christo inquit, omne complementum habi-
tavit Deus, & per ipsum reconciliare omnia,
pace facta per sanguinem in cruce. Item: Christus
passionem salutem nostram non perficit: sed
eo quod pro nobis est mortuus & se ipsum obtu-
lit Patri, sacrificium pro nostris animis in san-
guine suo mundatione nostra facta, & Chirogra-
ma contra nos fissa & in crucem affixo. Az az:*

Az Törvénynek megh igazítasárol így
toll: Az Sidok nem jutottak az tellyeség-
re, az törvény, es az Prophetak által: ugy
nyira, hogy küömben nem idvözülhet-
nek, hanem ha az Evangeliomnak kegyel-
me tértnek.

Az Hitnek megh igazítasát így tanította:
Az akarta Isten, hogy az Christusban
minden tellyeséglakjek, ő általa minde-
kkel bekefegyet serezven az ő verevel,
mely az keresztán ki omlot,

In Anchorato ideo sic
vocatur
quod instas
anchoræ du-
cat mentem
de vita & sa-
lute persever-
tante.

Ismet

Ísmet így szól: Az benvedes kívül Christus az mi idvősegünket véghben nem vitte: de abban hogy mi erettünk megholt, es ő magat aldozatul eleiben vitte, az mi lelkeinkert, mi az ő vérében megtisztulvan, elbaggatvan, es az keresztfara függéstven az mi ados levelünket. Nem töltheti hát s-nem-is tölthetti be soha senki az törvent: Mert az külső, belső tökéletesseget kevanna, az pedig senkiül nem lehet. Annak okajert az emberek között idvőseget csak az Christusnak egy engedtelő aldozattyabol kel kinek kinek várni. Tudom Iesuita Uram itt mit rőbösgettök ti: Mert azt mondgyatok, hogy az Isten malaštya nélkül senkiben szabad akarata nincsen az jóra, s-nem-is töltheti be annélkül senki az Isten törvenyet. De azzal együt igen-is be.

Mert egyeb arant az Christus hejában ment volna fel az Eghben, ha minekünk olyan malaštót nem nyert es küldöt volna, melynek nálunk való letele serint immar be nem tölthetnek az Isten törvenyet. Es így szólvan, *Sarcasticè*, sok képpen csufoltok, es karhoztattok bennünket.

I. Mint ha mi erőtlenne tennünk az Christus érdömet, nem híven hogy az minekünk oly malaštót nyert, az mely velünk lévén, ha akarjuk be tölthettyük az Istennek

nek törvenyet, ha nem akarjuk, gonóbra
 etemódhetünk, es így haöntalanna te-
 ettyük bennünk az Isten malaštyat es an-
 munkajat; Mert hatalmunk vagyon
 mind az jora, s mind gonóbra.

Pazman con-
 tra Magyar.
 fol. 14.

II. Szanakodtok raytunk de igen farkas
 modra; es vakoknak mondotok bennün-
 et ezért, hogy mi azt nem vallyuk, hogy
 Christus halalanak erdómevel azt nyer-
 volna minekünk, hogy immar mi, az
 en malaštya veünk lévén, be tölthessük
 a törvent ha akarjuk, hanem akarjuk,
 megh vethettyük, mert szabad akaratunk
 vagyon arra, nem az mi tulaydon erónk-
 ból, hanem az Isten malaštya nalunk
 lévén.

Ibid fol.
 210.

III. Azon tudakoztok magunktul: az
 Istennek mellyik törvenyet nem tarthat-
 tuk megh; es mint ha ugyan jól jartatok
 volna Pharifæus modra, csak az külfő fő-
 vedhöz, es embernek maga viseleſehöz
 törven az Isten törvényenek be tölteset:
 képen röpöſtök Talam nem hisſtek egy
 ment, talam Hitőtlen gyilkos paráznak
 adtok? Talam orvos, tolvajok vadtok?
 Talam az más ember házastarsara nyeritő-
 k. Tovab menvén így ſollotok mint ha
 ugyan jól volna dolgotok es nyeretessek
 volnatok: Csak azt mondgyatok megh,
 Istennek mindenik parancsolattyat,
 alit-

Fol. 205.

alittyatoke lehetetlennek avagy csak ne-
 nyen el hittethetők velünk, azt mond-
 gyatok, hogy mindnyajan idegen Isten-
 imadtok (s-mocskolottok is ugyan Isten-
 mocskos emberek) es hogy az hatodik ott
 rancsolat, nem tartya fáblan hazatok né-
 pet. Ha pedig csak nemely Parancsolat né-
 lehetetlenők, azt kevannyuk, mutassatok
 megh az ſent irasbol hogy Istennek kee-
 rendbeli parancsolati vadnak, tudni illik :
 lehetetlenők es lehetsegők, es ezt mél-
 tan kevannyuk túletők, azt mondgyatok,
 holotti semmit nem akartok hinni, az mi
 nyilván nincs az ſent irasban.

IV. Vegezetre, annyira el mentek Iefui-
 ta uraim, az Scotus es Thomas Aquinas
 Philosophiajaban, hogy az Concupiscen-
 tiat az mellyet ti vágyodásnak fordítatok
 (talam pedig kevanság volna inkább) es az
 gonos indulatokat ő magokban bűnök-
 nek nem mondgyatok : Hanem csak ug-
 yleñnek bűnök, ha az ember szabad akarat-
 tyá ſerint helt ad nekik, es ellenük nem tu-
 szakodik. Sőt ugyan ot, nagy Isteni karom-
 last ſollotok, mert azt tanittyatok, hogy
 az Isten parancsolattya sem kötelez ar-
 ra, hogy gonos indulatokat ne crezzük,
 mert ez nincs az mi hatalmunkban : Ha-
 nem csak arra, hogy ſant ſendekkel az
 gonos

Lehetseges
 parancsolati
 az ſent iras-
 ban Isten-
 nek mi re-
 ank embe-
 rekre nézve
 nincsenek :
 Hát méltan
 nem hiszi
 azt : ſ-ti-is
 meltatlan ke-
 vannyatok
 hogy affele-
 rol tegyük
 mi bizonsá-
 got

Pazman fol.

212.

Concil Tri-
 dent. ſeſs. 5.
 de peccato
 originali pa-
 ragr. 5.

indulatok utan ne mennyünk es
 neknek helt ne adgyunk: kit az Istennek
 alafstyával meg is cselekedhetünk.

Ennek vizsgálafara nem volnek köteles,
 len valo munkámnak tzellya szerint, ho-
 mostani veled valo tractamnak, Iesuita
 am, csak ezt tzellya, hogy azt mutassam
 eg, hogy Luther es Calvinus elöt voltak
 k ház eáfendőkkel, kik azt tanítottak az
 nek agazati felöl, es az dolgok felöl
 nekben nekünk veletek veáfendünk va-
 on, s azok pedigh nem csak valami köz
 emberek, hanem az reghi Doctorok az A-
 mostolok utan kiker Patereknek szoktak
 vezni, az mit tanítottak 1517 eáfendő-
 en Luther es Calvinus, s tanitanak es val-
 nak, minden igaz tudományu emberek:
 hogy megh mutassam azt is előttetők,
 hogy az Paterek veletek ellenkősték az
 vőffegnek dolga felöl, az mint azt Isten
 gőffégből világossan főmed eleiben is
 kogattam, es rakogatom ezen munkam
 erint jobban, csak rea vigyaz.

De mivel hogy az Epiphanius értelmé-
 nek elő bamlalafaban jöve elő az az Arti-
 culus: Mely legh vitatofsab mi közöttünk
 igaz Kereáfyének es ti közötttetők Papista
 Romano Catholicusok *particularis Univerfa-*
 hitű es vallafuk között: s olvastam vala
 regen az Pápa seregének egy fenyős

Az Szabad
 akaratol va-
 lo vereke-
 des. leg vitó-
 tofsab az Pa-
 pafok es
 Evangelic
 sok közö-

esillaganak es egyedül való baynakanak Magyar Országban; olyan értelmet melyet most rend szerint elő számlalek: Annak okajert, hogy mind nektek jelen való Catholicus uraim, s mind nektek Lutheristak es Calvinistak ertestökre adnám, minemü értelemben legyenek az Iesuitak, az Christus eleg tevő aldozattya, annak érdöme, es az bent leleknek munkaja felöl az Isten törvenye, es az embereknek ereje es munkaja felöl az idvöfsegnek dolgában kefe- rittetem ezeket elő számlalnom. Ezt pedig igazan valamint magok irasaban vagyön úgy hoßtam elő, hogy megh tessék minde- nek elöt, mely tudos emberek az Iesuitak, es menyi böcsületet adgyanak ök Isten- nek es az emberi erönek. Söt mely nyil- van tegyenek magok bizonyagot affelöl, hogy ök nem egyeb emberek, hanem az mi Urunk Iesus Christus ellenfeginék, az reghi Pharisausoknak maradeki, es köve- töis kiket az Keresztelő Iános vipera ke- gyoknak kölykeinek nevez.

Matth. 3.
7. 7.

Igy vagyön azért rendel értelmetök Iesuita uram mostani elő számlalásom szerint:

I. Az Christus érdöme által hatalmunk az gonosra. Miért? Mert malaßtót nyerc nekünk.

Mi

Mire valo az az Malaſt?

Hogy az által az törvent bétölthessük: mert erőt ad nekünk hogy jot cselekedjünk, es az gonoſt el tavoztathassuk, de mind az által ſabadságunk vagon mind az jora, s-mind az gonofra.

Mikeppen?

Nem magunk erejéből, hanem az Iſten malaſtyaval, ugy hogy az Iſtennek malaſtyával, jot cselekedhetik az ember ha akar, ha pedig nem akar, megh vetvén az Iſtennek malaſtyat, gonoſt cselekedhetik.

F. Mikor ezöket olvasom értelmetök felől Iſuita uram, lattya Iſten ſivemet, lelkömet, almelkodom es ugyan borzad az hajam belé. Mert ſem Manes, ſem Pelagius, ſem Socinus nagyob eretnekſeget ennél nem mozgathatot, ſ nem is tanitot. Mert halgaſſatok jól rea ſeretö Catholicus uraim, minemü tudományok legyen ezöknek az Iſuitaknak, az kiket ennyire böcsülletök, hogy nem csak Orſagokban tartyatok, hanem lelkötöket is reajok biztatok, nem menvén jól végére micsoda tudományu emberek ezek?

Az Chriſtus Ieſus érdömét nem az embereknek bünének bocsanattyara valonak tanittyak ezek: hanem az gonofſagnak

Pazman contra Magyar. fol. 214.

Ez ertelemlen ellen tanit Auguſtinus. Cap. 16. & 17. de grat. & lib. arb.

Cap. 2. de correptione & gratia. Item: Cap. 12. cap. 6. de bono perfeverantia & Cap. 13. De dogmatibus Ecclesiasticis.

Cap. 17. Lib. 1. ad Bonifac. Cap. 19. Mind enny helyeken az Iſten malaſtyát csak az jonak munkajara terjezt ki, az gonofznak pedig vagy meghvetefe vagy meghcselekedete felöl egy szó emlekezet ſincsen. A honnan meg tetzik hogy

az ember
mind megh
veti az jot s
mind megh
cseleked
az gonst az
szent Lelek
munkaja ki
vül.

Pazmanfol.

214.

cselekedetire ingerlőnek mondgyak, mi-
dön ekkeppen állanak: Nem mondgyak,
ugy mond, azt, hogy az ember az Istennek
malaštya nélkül, csak az ő akarattyanak
erejéből mind jot s mind gonost egyenő-
keppen cselekedhetik: Hanem azt his-
sük, hogy az emberben szabad akarat va-
gyon, ugy hogy az Istennek malaštyával
jot cselekedhetik ha akar, ha pedig nem
akar megh vetvén az Istennek malaštyát
gonost cselekedhetik.

Mi lehet ennél nagyobb Isteni karomlás?
Mert nem csak az Christus halalanak ér-
dömét mocskollya meg, hanem az Isten-
nek malaštyát is, az az, az űent leleknek
munkajat az gonost cselekedetnek, avagy
javallojanak avagy vele egyút munkalko-
do taršanak állattya Isten nevenek nagy
gyalazattyaival.

Mert azt kerdem tőled Iesuita Uram?

Az Isten malaštyával fel ékesítettőt em-
ber, ugy megyene szabad akarattya űerint
az jonak es gonostagnak cselekedetire;
az mennyiben az Isten malaštya nala va-
gyon; avagy mikor nala nincs? Mikor
nala nincs, nem mehet; mert azt mond-
gyatok, hogy az ember az ő szabad akarat-
tyanak erejéből, az Christus érdemejert
adot malašt nélkül, az Istennek törvenyet
be nem tellyesítheti, sem az joban megh
nem

Pazmanfol.

200.

nem maradhat. Hanem azon malaſt nala
 leven, es azt megh vetvén, gonofit csele-
 kődhetik. Hát akkor cselekőfik gonofit
 az mikor az Iſten malaſtya nala vagyon:
 Ha annyiban es akkor cselekőfik pedigh
 gonofit az mikor az Iſtennek malaſtya na-
 la vagyon, mellyet az Chriſtus azért nyert
 az Atyatul, (Bollok az ti értelmetők ſe-
 rint,) hogy az embernek ſabad akarattyá
 legyen az jonak cselekődetire, es annak
 megh vetveſevel az gonofſagnak munka-
 janak végben vitelere: Hát követkőzik,
 hogy az Chriſtus is bűnnek es gonofſag-
 nak cselekődetire valo erőnek ſőrzefejert
 holt meg, azért tamadot fel, s azért ment
 menybe is: es az ſent Lelek is, nem jonak
 csak eſközze az Iſten malaſtyával bővöl-
 kődő emberben, hanem gonofſagra ſa-
 badſag ado ajandék; es igy az ti vallatok
 oly, akki az tellyes ſent Haromſagh Iſtent
 gonofſagnak okava teſi: Az Atyat az
 ki az ő Fianak érdőmejert nem egyeb
 ajandekot adot az embereknek, hanem
 oly malaſtot, mely ſabad akaratot plántal
 az emberekben, mely ſerint ha akarjak,
 jot cselekődhetnek, ha pedigh akarjak go-
 noſ munkaban foglalhattyak magokat: az
 Fiu, akki illyen ki beſelhetetlen nyomoru-
 ſagra utazo munkajert ſenvedet, es az jo
 helyet gonofit ſerzet megh teſteſüleſevel

Az Iefuitak
 az ſzent Ha-
 romſagot az
 gonofſag-
 nak okava
 teſzik.

az embereknek: Az Szent Lelek, az ki
 bentségnek es minden megh bentelesnek
 kut feje es esköze levén, természetü es tibi
 berint; ilyen erőtlenne tötte magát, hogy
 az emberben lévén, es jora igazgatván, az
 embernek hatalma ala vetötte magát ha-
 talmas Isteni erejével, hogy a hol akarja az
 gyarló ember ott hordozza ötet: Ha ked-
 ve vagyon rea embernek az által jot cse-
 leködgyek: Ha akarja pedig magaban ha-
 tra hadgya, es az gonofagnak cseleködeti-
 nek ösvenyen kedve ellen nyakon kötve
 hordozza. Ezt vallyatok ti Iesuita uram,
 mely Isteni karomlastokat, kicsoda bën-
 vedheti el? Ti vallyatok azt mondom:
 mert az ti bötü berint megh jedzet irastok-
 bol ez követközik: mellyet igazan jo lelki
 ismerettel azért hozok elő, hogy mi talal-
 manyunknak ne kialtsatok; mint ha mi
 költenük reatok. Holot mi affele patvart
 örömet ti reatok hagyunk, magunkat
 pedigh attul megh ojuk.

A hol bánakottok raytunk hogy mi va-
 kok vagyunk ezért, mert nem hisűk, hogy
 Christus az ö halálával oly szabad akarat-
 nak malaštyát nyerte minékünk, mely be-
 rint az Isten törvenyet megh tarthassuk,
 (mellyet az mi szabad akaratunknak tulai-
 don erejeből meg nem tarthatnank) ha
 akarjuk, es ha nem akarjuk megh vethet-
 tyük.

I. Melyre mi azt mondgyuk, Nem hi-
 bük egy altallyaban: Mert más végre kül-
 dötte Christus az Apostolokra az Szent lel-
 ket, tudni illik: hogy őket minden igasság-
 ra megh tanítsa: es mindent esőkben ju-
 taffon, az kikre tanította őket, es az mi-
 ket cselekedőt sómők lattara. Minekünk
 azon Szent Lelket adgya naponkent, *ut sit*
arrhabo nostrae sanctificationis. &c: az az, az
 mi megh Szentöltetettünknek zaloga.

II. Nem kevannyuk sanakodastokat,
 holot Isten kegyelméből az mellyet ben-
 nünk vakfagnak mondotok, oly vilagof-
 sagh, mely szerint mi azt vallyuk, hogy mi
 bennünk, mi bennünk am, hogy megh ér-
 tted, az kik uyjonnán sülettetünk, Isten
 Lelke által (sokkal inkab az hitetlenek-
 ben) nincsen semmi jo az mellyet csak el-
 is kezdhetnenk, nem hogy véghben is ve-
 hetnenk szabad akaratunknak ereje szerint,
 az mellyet ti az emberekben helyhőstet-
 tők az eset után is ez életben, hanem az Sz.
 Lelek az akki el is kezdi s el is végezi, de
 az jot csak; az gonossal ő felsegenek nin-
 csen közi.

Ez mellet oly szabad akaratunk vagyon
 minekünk az jora, hogy az test minket
 mindenkor hatra vonson es egyedül csak
 az gonossaghnak cselekedetire őstökkel
 kedvünk ellen-is, mely nem hogy az tör-

vennek be töltésére szolgálhatna: de sőt inkább erőtlenségünk felől mindenkor vadol bennünket; az mint ezt ne mi tölünk, hanem az Szent Páltul értsetek Iesuitak: Mert illyenkeppen áll :

Rom. 7.

†. 14.

†. 15.

†. 16.

†. 17.

†. 18.

†. 19.

†. 20.

†. 21.

†. 22.

†. 23.

†. 24.

†. 25.

Scimus enim legem esse spiritualem : at ego carnalis sum , venditus ut subicerer peccato. Quod enim perpetro, non agnosco, non enim quod volo hoc ago, sed quod odi hoc facio. Si verò quod nolo hoc facio, consentio legi quod bona sit. Nunc itaque non amplius ego id perpetro, sed peccatum quod in me habitat id perpetrat. Novi enim non habitare in me (id est, in carne mea) bonum : nam velle adest mihi, sed ut quod bonum est perficiam non assequor. Non enim facio bonum quod volo : sed malum quod nolo hoc ago. Quod si id facio, quod ego nolo, non amplius ego id perpetro, sed peccatum quod in me habitat, id perpetrat. Comperio igitur volenti mihi facere bonum hanc legem impostam esse, quod mihi malum adiaceat. Delector enim legi Dei quod ad interiorem hominem. Sed video aliam legem in membris meis rebellantem legi mentis meae, & captivum reddentem me legi peccati quae est in membris meis.

Miser ego homo quis me eripiet ex isto corpore mortis? Gratias ago Deo per IESVM CHRISTVM Dominum nostrum, nempe igitur ipse ego mente quidem servio legi Dei, carne verò legi peccati. Az az : Mert jól tudgyuk hogy az törvény lelki állat : De en testi vagyok, es rekedtet.

cselekedtem az bűn alá. Mert az mit en cselekedtem, nem szeretem, mert nem azt mivelem az mit akarok, hanem az mit gyűlölök azt cselekedtem. Ha pedig az mit nem akarok azt mivelem, tehát erre haylok, hogy az törvény jó legyen. Mostan annak okajert nem en cselekedtem azt, hanem az bennem lakozo bűn. Mert jól tudom hogy nem lakik en bennem (az az, az en testemben) az jó: Mert akaratom vagyon az jóra hogy azt elvegezzem, de nem tehetem. Mert nem cselekedtem az jót, mellyet akarnek, hanem az gonoszt cselekedtem, mellyet nem akarok. Hogy ha azt cselekedtem, az mit nem akarok, nem en mivelem tehát azt, hanem az bűn az mely en bennem lakozik. Megh találom azért magamban, ki jót akarok cselekedni ez törvénnyel, hogy az bűn ugyan hozzam ragadot. Mert győzőnködöm az Isten törvényében az belső ember szerint. De látok az en tagaimban más törvényt, mely az en elmémnek törvényével ellenközik, es engemet rabul ad az bűnnek törvényenek, mely az en tagaimban vagyon.

Oh en szegény ember? Kicsoda szabadit meg engem az halálnak testéből? Halakat adok Istennek, az mi Urunk Iesus Christusnak általa: Azert jól lehet en az en elmémmel szolgálak az Isten törvényenek, de te-

Az Szent
 Lelek ma-
 lasztyával bí-
 ro ember,
 magatul jót
 sem csele-
 kődhetik;
 mert arra ere-
 je nincsen:
 gonoszt fé;
 hanem az
 bűn, az mely
 ő benne va-
 gyon, azt
 mondgya itt
 az szent Fah.

Laffatok hát Iesuitak, miken az ti errelmetek az szabad akarattal felöl: proballyatok, honnan bizonitorok az szent Pallen?

stemmel az bűnnek törvényenek. Mind ezekből meg tetzik hát Iesuita Uram, az Isten malasztával biro, az az, szent Lelek Istennek munkaja által uyjonnanszülette-töt embernek miben álljon az ő szabad akarattya, es mennyire terjedgyön ki az Apostol tanitasa szerint. Munkalkodik ugyan az szent Lelek azokban az kiket ujakkasül, ugy hogy belső indulattjuk szerint vagyodnak az Istenhöz valo engedelemlere, de maguk erejéből, es szabad akarattjuk szerint más ellenkező munkanak csekedetire östökeltetvén messze esnek az Isten törvénye kevanlaga szerint valo engedelemtül. Ugyannyira hogy azt az hartzöt es magok erőtlenllegeket esükben vevén: Nem hogy szabad akarattjuk volna az jonak végben vitelére, azt valami tökellettellegnek tartván magunkban azzal dicsekednének: De sőt inkab egyben vetvén magokat az Isten törvényének be tellyesitetetlen kevanlagaival fel kialtnak magán magán az szent Pallal: *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Az az: Oh en szegény ember, kicsoda szabadit megh engem az halálnak testéből? Mint ha azt mondana. Senki sem; nem az en belső külső indulatom; Mert az megh vesőt: nem az en jo cselekedetem, mert az fogyatkozot állapotallapattal vagyon; es az nem is enyim

enyim, hanem az menyire en bennem talaltathatik, ſent Lelek munkaja az, nem dicseködhetem azzal, nem kerhetők azért adoffag ſerint ſemmi jutalmat.

Hát mit kell cselekednem? Válaſt teſen az ſent Pal ſ- azt mondgya: Halakat adok Iſtennek, az mi llrunk Ieſus Chriſtus által, az az, hogy engemet örök időknél előtte maganak valaſtot az Chriſtus Ieſusban; es az ő ſent fiat erőtem valſagul adta, es annak érdemejert ſent lelkenek ajandéka által öldökli en bennem az bűnt, es ſppiti az jora valo indulatokat, kiknek munkai, noha az ſent Leleknek ſajati en bennem, de mind az által Iſten ugy veſi, mint ha ennekem volnanak tulaydonim; es annak okajert, engemet ſőme elől el nem vet; nem gyűlöl mint ellenſeget, hanem ugy igazgat beſő külfő indulatim ſerint, hogy az en bűneimet ſirathatom, es űret edes Atyamnak válván, minden keſtelködés nélkül várhatom naponkent valo kegyelmet, es hihetem bűnömnek bocsanattyat. Melynek bizonsagara halgatom poenitentia tartafom által az ő igejet; es elők az Ur Vacsorajaval az en Chriſtusomnak parancsolattya ſerint, emlegetvén időſſegemre űtet míglen el jó.

III. Mint hajo macska lévén éghéret fogtatok volna ekképpen tripudialtok Ie- ſus Uraim.

Óró mestérenők ugy mond mellyik tör-
 vent nem tarthattatok meg az Isten tör-
 venyi közöt: Talam nem hisetek egy Isten,
 talam hitetlenek, gyilkosok, paraznak
 vadtok? Talam orvok, tolvajok? talam
 az más ember hazas tarsara nyercitők? Csak
 azt mondgyatok megh, az Istennek min-
 denik parancsolattya alittya toke lehet-
 lennek, avagy csak nemelyleket? Ha min-
 deniket, nyilván könnyen el hitethetitek
 velünk, hogy mindnyajan idegen Isten
 hiszők, imadtok, es hogy az Hatodik pa-
 rancsolat nem tartya zabolan hazatok ne-
 pét. Ha pedig csak nemely parancsolatok
 lehetetlenők, azt kíványuk, mutatassatok
 megh az bent irasbol, hogy Istennek két
 rendbeli parancsolati vadnak, tudni illik,
 lehetetlenők, es lehetsegesek es azt mel-
 tan kevanyuk túletők, holot ti semmit nem
 akartok hinni az mi nyilván nincs az bent
 irasban,

F. Mivel ti Iesuita uraim ebben az tudas-
 kozasban patvarkottok is paykos modra
 bebellötők is, Hitötlensegtökröl is bizony-
 sagot testők, es magatoknak is sokat tulaj-
 donitotok tudatlansagtokat megh mutat-
 van; Egy altallyaban Arnobiussal csak azt
 felelhetnem mind ezökre az mellyeket
 nagy gyönyörűsegtökkel bamlaltok elő.

*Dissoluti est pectoris in rebus suis quarere vo-
 luptate*

tehatem, az az, Orczatlan ember az, az ki nagy dolgokban gyönyörűséget vadás De ottan nem hagyom csak abban, mert tudom nehezen szenvednetek, hanem kérdőzködőkre rend szerint választétek.

Arnobius ad
 versus Gen-
 tes Lib. 2o

Először azért a hol arról tudakoztok, mellyik törvenyet nem tarthattuk meg az Istennek; mindeniket avagy csak valamit rebes: ha mindeniket, hát elhiszitek hogy idegen Istent imadunk: Ha csak nemel-lyiket, hát Istennek két rendbeli paran-csolati lebesnek lehetsegessek, es lehetle-nők; melynek megh mutatásat túlnk ke-vannyanatok az bent irasbol.

F. Rövid szóval valo választ, hogy tölem erre vegy; Mi nem tudunk több parancso-lattyat Istennek az mellyet két kö tablan adot ki, Moses által az Sinai hegyen mel-lyek mi nalunk tizen vadnak ti nalatok pe-digh csak kilentzen: Mert az első tablan levő második parancsolatot, a hol azt pa-rancsollya Isten hogy faragot kepet se azoknak keperc, kik az Egben fen vadnak, se azoknak kik alat ez földön, se az föld a-lat az vizekben vadnak, ne csinaly, ne tarts, ne imadgy, ne tisztoly, löt az előt magadat csak megh se haytsad; elloptatok. Mel-lyert ha mi azt útnők fejetőkhöz, hogy lo-pok vadatok, nem itélem hogy vétenénk beanc. Mert ha az Istent is megh meritők lopni,

lopni, miért nem az teremtetet állatokat?
 De hogy értsed Iesuita Uram valás tételö-
 met ez kérdésödnek nemére: Mi nem csak
 nektek mondgyuk, hanem azt vallyuk;
 hogy sem az Isten malaſtya nélkül, sem az
 Isten malaſtya bennünk munkalkodvan,
 csak kicsin reſecskeit-is az Isten parancso-
 latinak be nem tölthettyük; mert az tőkeli-
 tetes, fogyatkozás nélkül való testi es lelki
 engedelmet, ſentſeget, es artatlanſagot
 kevanna, az pedigh ſenkiben nem volt az
 eſet után, az egy ember Christus kívül; s-
 nem-is leſen itélet napjaig, az mikor oſtan
 az mi moſt kezdet es reſ ſerint vagon
 ſent Lelek által bennünk; tőkellertes le-
 ſen, Isten lévén minden mindenek-
 ben.

Ite vilagon nem csak az, az idegen I-
 ſten hitel, hogy az Iſtent meg vetvén ſöm-
 tül ſömbe karomollya, es annak tiſteletit
 másra ruhazza az ember; Hanem minden
 babonaſagh ugy mint Claſtromokbeli ſer-
 zetben való lakás, hogy nagyobb ſentſeget
 kapjon; penteki es egyeb napokon való, hus-
 nem étel, &c. ez mellet minden ſorgalma-
 toſſag felől való gondolkodása embernek,
 mellyet hivatallyá, es az Isten parancsolat-
 tyá, s-az atyaſtői ſeretetnek regulája ellen
 való indoluttýabol, forgat ember elmc-
 jeben; ſ több eſſelekhöz haſonlo munkák.
 Nem

Az Iſtennek
 tór venyi, bel
 ſő es külfő
 tőkellertes
 engedelmet
 kevannak.
 Matth. 22.
 7. 37.

X.

Az Papiſtak
 nem hiſz-
 nek egy I-
 ſtent.

Nem csak az, az faragot kepeknek imá-
dása, hogy külsőkeppen azok előtt nagy de-
votè Zajongjon ember; hanem az-is, ha
Isteni tiszteletre valamit formal ember el-
mejében es gondolattyában, mellyet Isten
nem parancsolt.

2.

Nem csak az, az Isten nevenek hejában,
embernek ajakara valo vétele, ha *forma-*
liter hamissan esküttön eskűsük: hanem
minden ragalmazás, tragarságban valo
emlegetese az Istennek mely vagy valami
gyenge bizonyitas, sokot eskűvelsel valo
erősites; vagy nyilván es vakmerőképpen
sarmazot hamis Hit mondas által leßen az
emberektül; De sőt megh csak cselekre
valo sűbeli haylandóság-is.

3.

Nem csak az Ineptóres ha külsőkeppen
nem dolgozodol; hanem az ha csak egyéb
felől gondolkodol is az imatság, Isten-
igeje halgatafa; es az felől valo elmelkő-
des kivül. Ez az első tablan lévő negy pa-
rancsolattya Istennek; mely felől Idvözi-
tünk tellyes sűvett, tellyes lelköt, es tellyes
gondolatot keván, nem csak külső mun-
kat: Mellyet sem ti, sem senki egye b az em-
berek közzül megh csak el sem kezdhet. Hát
vakmerő es merő bolondság az ti kérkőd-
tegrők, hogy be tölthetitek ti az Isten pa-
rancsolattyat: Mi nem tölthettyük megh
val-

4.

Matth. 23.

vallyuk, s-nem-is dicsekedünk azzal hogy
vetket vétekkal ne tolyassunk. Bolondság
affelől valo tudakozastok-is; Ha vadnake
Istennek be tellyesithető, es tellyesithet-
len törvényi; Affelől is, hogy mellyiket
nem tölthettyük mi be; bolondságok az u-
tan jedzöt Conclusioitok-is.

Tovabba, Minem csak az Atyank-
nak Anyanknak tisteleti, hogy akik kül-
tenek ez vilagbra, ne sidogassuk, hanem
súvegh vetve allyunk azok elöt minden-
kor az mit parancsolnak, az tevők le-
gyünk s-az többi: Hanem az hogy Feje-
delmink ellen akar felső, közep, also alla-
patban legyenek azok, meg csak gonost se
gondollyunk ha mindenünket el visik-is
kegyötlenők levén: Nem hogy azokkal la-
bunkat csokolgattatnak mint ti az Papa-
ban, azokon Uralkodnank őket parastok-
nak s magunkat Nemesséknek tartvan; a-
zoknak Uralkodasat magunknak vennük,
sőt ha abban nem engednenek ki atkoz-
nuk, es vagy titkon éteteffel vagy nyilván
megh ölnük az mint az ti Iesuitai vallastok
tartya &c. Hanem hogy imatkozzunk azért
es minden jot kevannyunk szívünkben-is
neki &c. Mi nem az csak a gyilkosság, hogy
külső keppen meg öllyük fegyverrel ok es
törvény nélkül artatlan felebaratunkat;
hanem az ha csak haraggal tekintünk-is

tea, es bofosagot bõllunk õ ellene õtet ra-
galmazvan.

Nem az az paraznasagh ha fertelmeske-
dik valaki valamely felebarattyanak felese-
gevel: hanem az is, ha csak megh tekinti
gonos indulattal, es csak gondolkodik is
siviben tisztatalansaga felõl: Igy ércs az
lopas, az ragalmazas hamis tanubizonsag
tétel es egyeb kevasaga felõl is: Az mint
ezt Isten magyarázza Moses által, es idvõ-
zitõnk is az Evangeliomban.

Ezeket mi így értvén meg-is azt mond-
gyuk, hogy noha Isten lelketül uyjonnán
bülettetünk, mind az által az tõkelleteffeg
nincsen mi bennünk, hogy az Isten törve-
nyenek csak kicsin tzikellyenek is eleget
tehetnenk. Valaki pedig csak egy kis részt
által hagyja-is annak immar egeßen az tör-
vent által hagta, azt mondgya az Apostol
Am ti lassatok mikeppen tõlthetitõk
be. Ebet, ott pedigh az Pap rétén. Annak
felette hogy meg is valas tetelemet dere-
kassaban meg értied: Nem kevannya Isten
mi tõlünk azt, hogy be tõltsük az tõvent,
es abbol varjuk idvõffegünket: Mert így
az Christus halala hasontalan volna, ho-
lõ ha mibe tõlthettyük: Miert holt hát õ
megh? Mert így az Isten ketßer valo fize-
lést kevanna egyik az Christus Iesusé s-
masik az mienk: Mely õ felsegehõz nem
S férhet.

6.

7.

8.

9.

10.

Iacobi. 2.

* 10.

férhet. Mert csak ez világi emberek. is meg tartják ezt: hogy ha valamely ados maga meg nem fizethet: hanem más fizet meg erette, meg adgya az ados levelet, es el fogatta akki eleget tótt s nem is kerisoh. ha az adosfogot azon többbe az ki annak előtte ados volt akki őtet sorongatta kérévén az adosfogot, s erőltetven annak meg fizetesere, barattya es jó akarója lehen. Igy vagy on minékünk Istennel dolgunk az mi Urunk Iesus Christusunk által. Nem tóprónkódunk hát mi affelől.

I. Mert tudgyuk hogy mi be nem tólt-hettük.

II. Mert el hittük hogy Christus eret-tünk nem csak be tóltótte. hanem barattya is tótt Istennek, es azért sent Lelek Istennek bennünk munkalkodo ereje segetsege által keressük naponkent az Istennek Or-fogat s annak igassagát: semmi nemű al-lapatunkban Istennek ő felsegenek velünk valo jó tetemenye felől nem ketelkedvén.

Nektek engedgyük Iesuita Uraim mi, mind az törvény be tóltet, s mind az ke-telkedést, mely serent nem tudgyatok ha i ivózültőke avagy nem; noha az törvény nek be tóltesevel dicsekótték.

A hol pedig kérdőskódestők serent pay-kos módon hollotok, minket igaz jambor törvény serent valo hazaságban elő tanítokak

tokat, más felebaratunk hazas tarsara való nyeresnek vétkével terheltök, jambor hazas tarsainkat pedig paraznasagnak, vétkével karhoztattyatok alattomban; hogy en itt tudatlan es vakmerő barmarlagtokat főmőtekre ne hajigallyam, holot az Hetedik parancsolat helyőt hatodikat nevezetők: talam mind azt az patvarkodast s mind az több vétkéket, kiket elő hoſ az Isten parancsolattyabol; alkolmatossaban fordithatnam nyakatokba. Mert ti jambor hazassag kívül élvén, nem csak az Apatzakhoz törősköttök örömeſt, hanem egyebekhoz is a hol modgyat cythetitök, az kik hozzatok tesik magokat fertelmesül. De erről is most ottan semmit nem bollok; Több reſei felől is ekkeppen erſtetök hát kérdősködeſteknek en tölem. Ezt is ebben hagyom.

Az Iesuitak nem tudgyak az tiz parancsolatot.

I V. A hol az Concupiscentiat az kévanlagot, tagadgyatok hogy bűn volna egyeb arant, hanem ha ember az utan megyen es annak heſtád: Itt mivel immar nem mi velünk Disputaltok ebben hanem az ſent Pal, es az ſent Lelek ellen akki ő általa ſollot: *Rom: 7. v. 7. & reliquis usq, ad finem.* En arra nem felelek egyebet, hanem az mit az Apostol az megh nevezőt helyen, melynek olvasasara minden Kereſtyeneket igazitok, s-titöket pedig Iesuita Uraim

im oda idezlek, hogy ott halljátok illyen képtelen vallástok felől az valaszt s pirul-lyatok is ha ortzátotok vagyon.

Hanem térek még is Isten segítségéből az Epiphanius Doctor irására mit vallot legyen, több dolgok felől is az szent iras s e-rints; Kik felől Lutherrel es Calvinussal nektek Iesuitak veszekedettek volt, es va- gyon mostis.

Baptismus
az Kereszt-
segh.

DE BAPTISMO. Az az: Az Keresztsegről.

Magna circumcisio: Baptismus circumcidit nos à peccatis & obfignat nos in nomen Dei, az az, Nagy az környűlmetelkedes: Az Keresztseg metel környűl minket az mi bűne-inktűl; es elpecsetel bennünket Isten ne-veben. Mely mondasával az Sacramentomot az Christus elég tévő aldozattyaival egyben köti, es azt tanittya az mit tanított Luther es Calvinus kik hasonlokeppen bollandak affelől.

DE INVOCATIONE DEI. Az az: Az Istennek segítségűl való hivafarol.

Contra Col-
lyrid.

Invocatio
Dei.

*Non adoramus omne, quod infra ipsius Dei es-
sentiam est, eo quod soli Patri decet adorationem
tribuere ingenito, & filio qui est ex ipso & Sancto
Spiritu, qui est ab ipso & per unigenitum,* az az,
Sem-

Semmit nem imadunk mi az mi az Istennek alattya alat vagyon, mivel illendő hogy csak főletes nélkül való Istent kell imadni, es azt az Fiat, akki ő belőle vagyon es az Szent Leiket, akki az Atyatul vagyon az egy főlőt által.

Azon Seculomban élt Agoston Doktor is.

Anno Domini 399.

Mit mond az Romai Papaknak, Szent Petertől való következősek, es az szerint való meltofogok felől, mellyet ti Iesuita Uraim igen futtattok.

Augustinus.

Tu es Petrus & super hanc Petram, quam confessus es: super hanc petram quam cognovisti dicens: Tu es Christus filius Dei viventis: adificabo Ecclesiam meam: id est, super me ipsum filium Dei vivi adificabo Ecclesiam meam: super me adificabo te, non me super te. Nam volentes homines adificare super homines dicebant: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cepha ipse est Petrus: Et alij qui volebant adificari super Petrum, sed super Petram (dicebant) ego autem sum Christi, az az, Te vagy ugy mond Peter, es ezen az kősziklan az melyről vallast tevel: ezen az kősziklan mellyet meg ismetel ezt mondvan: Te vagy az Christus élő Istennek fia: eppitem fel az en Anyasent-egy hazamat: az az, en magamon, élő Istennek fiam eppitem fel az en Anyasent-egy hazamat, en magamon eppitelek tegedet;

De verbo Domini super locum Matth. 16. differens & Lib. 1. Re-tract. 21. Successio ab Apost. In Iohann. tract. 124. Ibid. tract. 10.

nem magamat te raitad. Mert az emberek akarvan az embereken eppiteni így fólnak vala: En Pale vagyok ugyan, en Appolloje en pedig Cephase ő az Peter: Es egyebek akkik nem akarnak vala Peteren eppittetni ezt mondgyak vala: En pedig Christuse vagyok.

Purgatori-
um Papisti-
cum.
Lib. 5. Hy-
pogn.

Az Purgatorium felől így föll:

*Primum locum fides Catholicorum divinā au-
thoritate regnum esse credit Cælorum: secundum
Gehennam ubi omnis Apostata, vel à Christi fidei
alienus, supplicia experitur: Tertium penitus ig-
noramus: nec esse in Scripturis sanctis reperimus.*

Az az, Az Catholicusok hiti Istennek mel-
tosagaval az első helyet az Eghben hísi
lenni: Masikat az Gehennat, hísi à hol-
minden igaz tudománytul el szakadot, vagy
à Christus Hititül idegen; kenzast éroz. Az
Harmadik helyet, az az, az Purgatoriumot
tellyességgel nem tudgyuk s nem-is talal-
lyuk fel annak nevezetit az snt irasban.
Holot Iesuita Uram két dolgot igen megh-
jegyez az Agofton értelmében.

Az Papistak
Purgatori-
mat, nem
vallotta Ago-
stó Doctör.
Kicsodak
Catholicu-
sok Agoftó
Doctörnak.

I. Hogy az Catholicusok nem az Papi-
stak, hanem az Lutheristak es Calvinistak,
mert azoknál vagyon az *Catholica fides*:
nincs à hoz közük az Papistaknak.

II. Hogy valami az snt irasban nem
talaltatik nem hísi azt igaznak lenni Ago-
stón Doctör: Hát Lutherista es Calvinista
volg

volt es ellenközöt ebben az Papistakkal.

Az Szentek imadása felől így szól:

Lib. de vera
Relig. Cap.
50.

Non sit nobis religio, cultus hominum mortuorum, quia si pie vixerunt non sic habentur ut tales querant honores: sed illum à nobis coli volunt, quo illuminante letantur meriti sui nos esse conservos. Honorandi ergo sunt propter imitationem, non adorandi propter religionem. Et paulo post: Hoc etiam ipsos optimos Angelos velle credamus ut unum cum ipsis colamus Deum: Sequitur: Quare honoramus eos Charitate non servitute. Nec eis templa constituimus nolunt enim sic se à nobis honorari: quia nos ipsos, cum boni sumus templa esse Dei noverunt. Az az:

Ne legyen minékünk oly vallásunk, hogy az megholt embereket tisztolnók: Mert ha kegyessen éltek, nem úgy tartatnak, hogy olyan tisztességet keressenek magoknak. Annak okajert tisztelni kell őket úgy, hogy őket kövessük, nem kell imadni valasokert. Hidgyük el, hogy az jó Angyalok is azt akarják, hogy ő velek egy Istent tiszteljük. Annak okajert tiszteljük az Szenteket szeretetből, nem szolgálattal: es ő nekik templomokat sem eppitünk; mert nem akarnak mi tőlünk akkeppen tiszteltetni: holot tudgyak azt hogy mi jók léven Istennek templomi vagyunk. Mind ezekből meg tetzik hát Iesuita Uram, hogy Agoston Doctor nem volt véletek egy valasón.

lason, mert mind az meg holt ſentek ima-
dását, s mind azok nevere az templomok
éppítését karhoztattya: Hát Lutherista es
Calvinista volt: mert ezek-is ekkeppen ér-
tenek mind ezek felől

Ö T Ö D I K Szaz eſ-
tendő követkőzik.

Chriſtoſto-
mus.

Ebben élt Chriſtoſtomus: Mit mond ez,
az Primatus felől? *Quicumq; inquit, deſide-
raverit primatum in terrâ, inveniet confuſionem
in Cælo: nec inter ſervos Chriſti computabitur,
qui de primatu tractaverit. Nec quiſquam eorum
ſtudeat quomodo major, ſed quomodo omnibus in-
ferior appareat: quoniam non qui major fuerit in
honore inter homines, ille eſt juſtior: ſed qui fuerit
juſtior ille major.*

In cap. 20.
Mat. homil.
65.

*Iſmet: Prima quæq; appetere tyrannica paſſio
eſt: & nonnunquam eximios etiam viros pertur-
bat, ſed enim qui primatum quærunt ſibi ipſis de-
decori ſunt ignorantes, hoc ſe pacto in infima de-
trudere: non enim externis ſimilia noſtra ſunt:
nam apud gentes qui Principes ſunt, ipſi dominan-
tur: apud me autem qui ultimus eſt, is ſumma te-
net. Hæc ne ſine cauſa dicta putetis ex factis di-
ctisq; meis facile comprobantur. Az az:*

Valaki ugy mond, ez földön felsőb mel-
toſagot kívánánd gyalazatot talál az Egh-
ben; ſ-az Chriſtus ſolgai közze ſem ſam-
láltatik, akki az elsősegről vegezend. Sen-
ki az

ki az Christus fogai között azon ne igye-
kőzzek, miképpen legyen nagyobb; hanem
miképpen legyen mindeneknél kisebb.
Mert nem az lehen igazab akki az embe-
reknel nagy böcsben volt, de az ki igazab
az nagyobb.

Masut ismet így áll:

Első dolgokat kevanii pogani be-
vedes mely gyakorta még az nagy embereket
is meg zavarja: mert akkik felső állapotot
keresnek maguknak gyalazatot nyernek,
nem értvén hogy olyan módon magokat
alsó helyre taszítják: Mert az mi álla-
pint különböznek az külső állapotoktul:
Hol az poganyoknal akkik Fejedelmek
azok uralkodnak: En nalam pedig az ki
utolsó az első: Ezeket pedig hogy ok nel-
kül mondot bebedeknek ne itillyetek az
en bebedimből, es cselekedetimből kön-
nyen megbizonyosodik.

Hát Iesnita uram, ne dicsekődgyetők az
Paterék értelmével: Mert akar hova for-
duly, ellenetek tanitanak es titöket fő
mondottakka tesnek. Mit mond az igaz
keresztynsegnek jegyei felől kiken ismer-
tethetnek meg az emberek, ha igazan ke-
restyeneké?

Halgas rea:

*Si videris hominem Christianum: statim con-
sidera, si confessio ejus conveniat cum Scriptura:
Verus est Christianus: si non est, quemadmodum
Chri.*

Vesi Christi
ani qui?

*Christus mandavit, falsus est. Unde hoc? Ipsa
Doctrina cum Apostolica comparata ex diversitate
& contrarietate pronuntiabit, non esse Apo-
stoli alicujus auctoris, neq; Apostolici.* Az az:

Ha keresztényen embert latandás: mind-
gyart ved ebedben: ha annak vallása eg-
gyez az irással; igaz keresztényen: Ha pedig
nem olyan, az mint Christus parancsol-
ta: hazug keresztényen. Miert olyan? Mert
az tudomannak az Apostoli tudomannyal
valo egyben hasonlítása, mind más s mind
ellenkező voltáról illetőt tesén, hogy
sem nem Apostoloke, sem pedig nem A-
postoli firfiake az az tudomány.

Mi legyen pedig az az Keresztényeni tuda-
mány, az melyről az Keresztényen embert
meg ismertethetik, meg magyarázza azon
Doctor s egyedül csak az Evangelium tu-
dományára bábja mellyen eppitötenek fe-
jenként az Apostolok. Mert így szól:

*Evangelium omnia ad salutem necessaria con-
tinet, nihilq; ei est addendum.* Az az:

Valamellyek szükségessék az idvösségre:
mindenek megh vadnak az Evangelium-
ban: semmit ahoz nem kel toldani.

Mit hallok it Iesuita uram Chrysofostom-
stul? I. Azt oly ha: Hogy csak az Catho-
licus, az az: igaz keresztényen akki az benc-
irást tanullya es tanittya s arról tesén val-
lást. Hát akki az kívül mást tanit tudni illik
embe-

Super Epist.
ad Titum.

Evangelio
nihil adden-
dum.

emberektől találtatott tudomant; nem keresztényen az, es hasontalanul kérdök az-
zal hogy ő Catholicus volna.

II. Hogy minden elegendős képen meg
vayon írva az Evangeliomban valami az
embernek idvösségere tartozik s nem kel-
ahoz semmit foldani: sőt az következik in-
nen, hogy valaminemű dolgok tanittat-
nak az embernek idvössége felől, az mel-
lyek nincsenek megh írva az Evangeliom-
ban, nem igazak azok es meltatlan keő-
rítettnek az emberek azoknak megh tarta-
sara. Es így mit monda s az Purgatoriom
tűze, az Mise, az bucsu járas, az börzet,
az sugva valo gyonas, az faragot képek, az
söntek imadása, es az többi felől, mellyel
rakva az ti Breviariomotok, es az Papak
szerzetiről irot kőnveitők fő képpen az,
melynek Titulusa ez: *Fasciculus temporum:*
& *Chronica quæ nuncupatur Flores Temporum;*
melynek Authora *Jacobus de Thessalis Ordinis*
predicatorum: akki ert es azt az kőnyvet ír-
ta. *Anno Domini 1290.*

Az söntek imadása felől mit mond azon
Doctor? *Laudanda est mulier Cananæa, quia*
non Petrum, Ioannem aut Jacobum quæsiverit
mediatorem: sed ad summum bonitatis fontem,
sempe Christum rectâ perrexerit. Az az: Dicsi-
retre melto az Cananæa Assony allat; hogy
nem Petert, Ianoft, Iacobot kereste le-
gyen

gyen fel közben jarojul: Hanem az jofage-
nak föllő kút fejehez, az Christushoz tud-
ni illik egyenőssen ment.

Homil. 4.
super Matt.

Az Papok hatalma felől mit mond?

*Sacerdotis (inquit) est tantum arguere, li-
beramq, prestare admonitionem: non movere ar-
ma, non clypeos usurpare, non vibrare lanceam,
nec jacula mittere.* Az az: Az Papnak ez az ö-
tístri csak; hogy fegyvön es szabadossan int-
sen: nem az hogy fegyvert fogjon, paist
veffön nyakaban, kopiat razzon es algyu-
val s. puskaval lövöldözzön; az az, hogy
külső hatalmassaggal ilylön. Hova lehen
hát az Romai Papa, es az Papok külső ha-
talma, mellyel mindeneket s. meg az Feje-
delmeket is hatalmok ala akarjak haytani?
Szidalmazta Chrysoftomus: Nem Papista
volt hát, hanem Lutherista es Calvinista
cnnyi rebben is.

Mit mond az Szentök képere faragot Bal-
vanyok felől?

*Nos per scripta sanctorum (inquit) utimur
praesentia: non sanè corporum ipsorum, sed anima-
rum imagines habentes. Nam quæ ab ipsis dicta
sunt animarum illorum imagines sunt.* Az az:
Minalunk az Szentök jelen vadnak irások
serint, nem testeknek, hanem lelkeknek
képtinek jelen volta serint: Mert valamit
ők mondottanak azok az Szentök lelkei-
nek képei.

Itt, ha jól rea halgatz Iesuita uram vagy
 ki bép dolgot jelentek, hogy ennek az Do-
 ctornak is ellenetek valo tanitasat azon
 végezzem el. Mi legyen az oka: Hogy Lu-
 ther Martont es Calvinus Ianoft azokkal
 együt akiket ti gyalazatosan Lutheristak-
 nak es Calvinistaknak neveztek, olyan
 halalos ellenfegh gyanant tartsatok, ezen
 Chrysoftomus Doctor megh jelenti mikor
 így szól:

Causa eue
 Pontificij ad
 versus Lu-
 therum &
 Calvinum
 tanto odio
 ferantur.

*Sicut Sacerdotes, vel propter vanam gloriam,
 vel propter avaritiam, condemnarunt Christum,
 ad mortem, cogitantes, quia si retineant Christum
 ipsi Sacerdotes esse non possent secundum legem &
 nec solennia illa percipere: Ita nunc impij sacerdo-
 tes & Scriba verbum veritatis dignum iudicant
 interiu, cogitantes, quia si illud retinerent, ipsi
 Sacerdotes esse non possent, nec Sacerdotalia lu-
 era percipere. Az az: Az miképpen az Ieru-
 salembeli Papok, vagy hejaban valo di-
 csőséget, vagy fősvensegért sententiaz-
 tak Christust halalra: azt gondolvan,
 hogy ha megh tartyak az Christust, ők az
 törvény Ceremoniai bérint Papok nem le-
 hetnek: sem pedig ajandekokat nem ve-
 hetnek magoknak: Így mostan az hitetlen
 Papok es Iras tudok; az igassagnak igejet
 az az, az Evangeliumot meltonak itelik
 vesedelemre: Mert ha azt megh tartanak,
 sem Papok nem lehetnenek ők is, sem az*

Papi

Papi nyerefeget nem vohatnak fel. Mít
mondhat valaki ennel igazabbat? Ha lel-
ked ismereti szerint akarék az dologhoz ma-
gad-is állani Iesuita uram, el hittem hogy
meg csokolgatod ezt à Chrysoftomus sen-
tentiajat: Mert azt merem mondani bá-
tran; vennek el az urasagot az mostani
Pispököktül es Papoktul, adnak azoknak
akkiket ti Evangelicusoknak neveztök s-
igazan is, mert azok az sient Pallal egygüt
nem segyenlik az Iesus Christus Evangeli-
omat? nem talaltatnek csak egygis közzü-
lök, akki örömeft Calvinistava es Lutheri-
stava nem lenne. Mert csak az urasag tar-
tya az vakfag mellet, kivaltképen azokat,
az kik ssep tudomanyokkal es az sient iras-
nak magyarázattyaival egyeb arant fel vol-
nanak ekésitetve. Hogy pedig illyen érte-
lemben legyenek felöletek, meg erősfít eb-
ben mind sok Magyar fő fő Papista Papok-
nak velem valo beszélgetesök ezen dolog
felől s-mind Bellarminus Iesuitának az ő
irasi, kiket mikor sok dolgok felől olva-
sok, esemben vesöm hogy buzgo indu-
lattal volt az igazsagnak értelméhez: s-
csufollya is ssep s-in alat à Papistakat mind
magok viseleseben, gyulekezetökben, s-
mind tudomanyokban. Az mint az többi
közöt az miképen efeb-is jelentem bizon-
lag erre, *Definitio Ecclesie Pontificie Romane*
mel-

mellyet *ex Breviculo collationis Augustini Coll.*
 3. elő hoz. Mert hogy gondolkodást indit-
 sak benned Iesuita uram: Elhíhetede te
 azt, hogy Bellarminus tudos ember lévén,
 olyan ostobajul es mosdatlanul állana
 affelől az Ecclesia felől, akkit ő valoban
 igaznak el hitt az Apostoli Credo szerint
 lenni? Vallyon ganaynak, hay huladek-
 nak es kőröm faradeknak s testbeli gonos-
 nedveffegőknek nevezneje? Vallyon hitt,
 remenség, szeretet es minden belső jó in-
 dulat nélkül való embereknek mondanaje
 az igaz Ecclesianak gyülekezetiben vitez-
 kedőket? Soha ne velyed azt Iesuita
 uram.

Hát miért áll úgy az Romai Ecclesia
 felől?

Hidgyed csufol valoban bennetöket,
 meg írja igazan minőz hasonlo az ti szer-
 zetötök: oly akki sem mire kellő vesendő,
 akadaly es lelki betegség szerző: sőt oly az
 kinek tarsasagaban semmi jó nincsen, es
 valakiket Isten annak förtőjéből ki nem
 rant, vesődelem követi azokat, az kik az
 után indultak; mert semmi idvősseges jó
 nincsen azokban: hanem mint az Sidok
 az kik az Ur Templomat rebesgetik vala
 az ő Testamentomban: úgy ezök is az
 sentseges Romai Papat annak mint egye-
 dől való főnek meltosagat az Apostoli suc-
 cetsiot

cefsiot forgattyak nyelvökön; azonközben pedigh mivel hogy az Isten igeje melől el tavoztanak, noha emlegetik az Iesus Christus nevét, annak mind azon általa javaiban rebesők nem lehetnek. De eléb megyek hogy az Luther es Calvinus tudományának regiseget es az Paterek tudományával egyezők mi voltat jobban megmutathassam.

H A T O D I K Szaz

Christus szü
letese után.

Gregorius
Magnus.

Homil 17.
super verba:
Mensis quidem multa,
operarij autem pauci,
&c.

estendő következők.

Ebben ilet Gregorius Magnus 596 estendőben, mit mond ez az ő idejében való Papok felől:

Sine gravi (inquit) mœrore loqui non possumus quia etsi sunt qui bona audiant, desunt qui dicant: Ecce mundus Sacerdotibus est plenus, sed tamen in messe Domini rarus valdè invenitur operarius. Quia officium quidem Sacerdotale accipimus, sed opus officij non implemus. Ad exteriora dilapsi sumus & aliud ex honore suscipimus, atq; aliud pro officio actionis exhibemus, ministerium prædicationis relinquimus & ad penam nostram ut video Episcopi vocamur, qui honoris nomen non virtutem tenemus, az az, Nagy bönörusag nélkül nem mondhattuk mert noha volnanak ugyan az kik az jokat örömeft hallanak, de nincsenek kik mondanak. Imè lattuk hogy ez világ Papokkal rakva: mind

mind az által az Urnak aratásában ritka az munkas. Mert úgy vagyon, hogy az Papi tisztót szerettyük, de az tisztnek munkáját nem töltyük be. Az külső dolgokra vetemőttünk, es az bőcsületből mást vesünk, es hivatalunkban való munkánk helyőt, más munkat adunk: Az prædikallásnak tisztit el hadgyuk, es az mint vessem esemben mi magunk büntetesere hivattatunk Püspököknek, kiknel; az tistessegnek annak, csak neve vagyon, nem ereje Itelem Iesuita uram, hogy Gergely Doctor nem az mostani prædikatorokrol bõllot így panasz képpen, hanem az Papista Papokrol, mert az mint ti mondgyatok, nem voltak az Prædicatorok 1517 estendő elõt. Azt mondgya pedig úgy tetzik, hogy az Egyhazi bõlगतot, csak külső tekintetre, bőcsületre es testi hasõnnak vadaşafara, fordítottak azok az Papok akkikrõl panaszolkodik tisztõket hátra hadtak, es az halगतokat tarkas kasara tabítottak. Az mint, ugyan ott alabbatkan bõll:

Plerumq̄, quod est gravius, sacerdotes qui propria dare debuerant, etiam aliena diripiunt: plerumq̄, si quos humiliter, si quos continenter vivere conspiciunt irrident. Considerate ergo quid de gregebus agatur, quando lupi Pastores sunt: hi custodiam gregis suscipiunt qui insidiari gregi Domini non metuunt, contra quos DE I greges custodi-

T

ri de-

Illyenek az Iesuitakból lõt Ersõkõk Cardinalok Magyar Országban: Illyenek az sokcõkból lõt. Sohonnai, es Megye nélkül való titularis Püspökök, kik nõ prædikálnak hanem csak jövedelmeket vadasznak, romlot Országunknak nagy katal.

ri debuerant: nulla animi lucra quærimus; ad
 nostra quotidie stipendia vacamus, terrena concu-
 piscimus, humanam gloriam intenta mente captamus:
 & quia eo ipso quo cæteris prælati sumus, ad
 agenda qualibet lætitiâ habemus, susceptæ
 benedictionis ministerium vertimus ad ambitio-
 nis argumentum: DE I causam relinquimus, ad
 terrena negotia festinamus: locum sanctitatis ac-
 cipimus & terrenis actibus complicamur. Imple-
 tum est in nobis profecto quod scriptum est: Et erit
 sicut populus, sic & Sacerdos. Ugyan odab alab
 igy bõll: Quanto mundus gladio seriat, afflic-
 tis, quibus quotidie persecutionibus intereat popu-
 lus videtis, cujus hoc nisi nostro præcipue peccato
 agitur? Ecce depopulata urbes, eversa castra Ec-
 clesie ac monasteria destructa in solitudinem agri
 redacti sunt: sed nos pereunte populo, autores mor-
 tis existimus, cujus debuimus esse duces ad vitam.
 Ex nostro enim peccato populi turba prostrata est,
 quia faciente nostra negligentia ad vitam eruditæ
 non est. AZ az:

Gyakorta az mi nehezeb, az Papok az
 masét fel prædallyak, maga az ó tiétök az
 vala, hogy az sajattyukat is málnak adnak:
 gyakorta ha kiket latnak ók, hogy bílidõn
 vagy mértékletõssen élnek, azokat megh
 nevetik. Itillyetök megh annak okajert
 mint jarnak az juhok akkor, midõn az pás-
 torok farkasok: azok vállalyak fel az nyay-
 nak õrzését akkik nem féinck semmit, hogy
 ók az

Hennán va-
 gyon az na-
 ponkent va-
 la romlas.

ők az Ur juhainak nyaja után olalkodnak, maga ellenben az Istennek nyajait megh kell vala őrizniök: az Leleknek nyereségere semmi gondunk nincsen; minden nap csak a mi jóvedelmünknek be fődefeben munkalkodunk; földieket kevanunk, az emberi dicsőseget nagy fővünk szakadva vadafuk. Es miért hogy az berent az munkánk berent az melyben egyebek előt járunk minden dolgoknak végben vitelére örömmel megyünk az mi Egyhazi szolgálunkat negetsegek bizonylagára es jegyevet tesük. Az Isten dolgot el hadgyúk, ez földi forgalmatosfogokra sietünk: az sentsegek helyet magunknak foglallyuk, azon közben ez földi munkaknak cselekedetiben eligittyük magunkat. Bizonyara mi bennünk tölt be, amaz iras panafolkodasa: Es leßen olyan az Papis az minemű az kösség. Az után mégh is így panafolkodik Gregorius: Lattyatok ez vilagiakon menyifegyver forog, menyiföldözés, kergetés fogyattya az kösségét naponként nézítök: kicsoda vétkejert vagyon mind az, hanem az mi bűnünkért kivaltkeppen. Ime az varosok el raboltattanak, varak el törtettének, Keresztyeni gyülekezetök es Clafstromok el rontattanak; az élő mezők isonyu pusztasagra jutottanak: De mi akik elöl jarok vagyunk okot adtuk az nepnek

Innen hivato-
tatnak mel-
tátlanul az
Papista Erfő
kők Püspő-
kők Nagysa-
gos Urak-
nak, Vaas
Megyek Is-
paninak, &c.

Riesodak o-
kai az sok ve-
szedelem-
nek?

veszedelmere, es mi vagyunk annak az ve-
szedelemnek okai, kiknek életre valo kala-
uzinak kell vala lennünk, mert az mi bü-
nünk hozta azt, hogy az köffegnek serege-
megh veretöt es le vagatot; mert az mi
restsegünk miat, semmi jora nem tanitta-
tot.

Keserves de igen helyös panasz ez Ger-
gely Doctornak az ő idejebeli Papok feöl:
De ha most élne, mit mondana boldogh
Isten azon Romai Papi rend feöl? Holot
most egyebet semmit nem latna külfö pom-
panal, Urasagra valo vagyodasnal egyebe-
ken, s meg pedig Fejedelmeken valo ural-
kodasnak kevanasaganal es azért az segeny-
egyigyú köffegnek kémelles nélkül fegy-
verre valo hanyattatasanal pusztitasnal, pre-
dalasnal, fősvenysegnel, vilagi dolgoknak
igazgatasanal; az Egyhazi Bolgalatban va-
lo tunyasagnal, löt annak hatra vetesene-
l, es az Egyhazi rendnek szabadsaganak, sine-
alat minden latorasgnak, es fertelmessé-
nek végben vitelenel, es tób ezer undok-
sagoknal? Ugy annyera, hogy most az Pap-
sag Ispanisag, fukarsagh, Komplarisag, tob-
zodas, henyeles, heveres, oly az kinek az
Isten igeje csak elmejeben sem örlik: ha-
nem ki ki meg elégik azzal, ha Breviario-
ma, Rosarioma, es Diarioma leven, Mise
es solosma Bolgalatban hasonlatlanul fog-
lalhat-

lahattya magát. Nem csuda hát ha zurzavar
vagyon minden földekben, s Magyar
Országban is: Mert akiknek tanítások, es
jó magok viselelevel egyébek előtt kellene
járni, azok gonosra ingerlők, vér somju-
hozok, es alnokul egyébeket el vestők: kik
mely rettenetes bán adásra mennyenek jó-
vendőben az Christus Iesus sine cseiben,
gondolkodhatnak affelől valamikor az
Szent Pálnak csak amaz emlekeztető beše-
det olvassak avagy egyébektől halljak is:

Omnes nos comparere oportet coram tribunali 2. Cor. 5.
Christi, ut unusquisq; reportet, quæ in corpore fece-
rit congruenter ad id quod fecerit vel bonum vel 10.

malum: az az, Mindnyajan minékünk meg
kell jelennünk az Christus ítélő séki előtt,
hogy minden ember el vegye jutalmat an-
nak, az mit az testben cselekedet, à hoz-
kepest az mit cselekedet, vagy jot vagy go-
noszt. De nem vigasztalhattyak ők mago-
kat s nem is dicsekedhetnek azon Szent Pál
biztatásával, mellyet ugyan ott mindgyart
meg jegyez minden igaz tanítoknak vi-

gasztalására. *Versu. 11.*

Scientes igitur terrorem Domini, homines ad fide-
dem adducimus, Deo autem manifesti sumus: Et
Spero nos etiam conscientijs vestris manifestos esse. 12.

Az az:

Tudvan azért az Irtak amaz rettenetes
napjat az embereket hozzuk az hitre: az

Isten elöt pedigh nyilván vagyunk, hiszük pedigh hogy az tilketők ismeretinek is nyilván vagyunk.

Illyen bú befeddel elő samlalt panaszokodasaban az Gergely Doctor; mit akar kevaltképpen jelenteni? Nem egyebet hanem az Romai Papistaknak saját tisztók mellől való el tavorasokat, es ez földi dolgokon való kapdosasokat: kivaltképpen azt, hogy mindeneken felől akarnak le vegni, mint az olay az vizen: azon közben pedigh, nem egyebet, hanem csak merő veszedelmet keresnek.

Karhoztata amaz Constantinapolybeli Ianos Patriarchaban amaz kevely fel falkodot negédsegöt; mely berent közönseges Púspökségnek nevezetit kevannya vala az maganak, az az: hogy ez egész vilagon való Ecclesiak egyedül csak ötet ismernek fejöknék, es ő tüle függenenek.

Mit monda az ellen Gergely Doctor?

Regest. 6.

Indict. 25.

Cap. 19. 4.

Ego autem fidenter dico, quia quisq, se uniuersalem Episcopum vocat, vel vocari desiderat in electione Anti-Christum præcurrit, quia superbiendo se cæteris præponit. Nec dispari superbia ad errorem ducitur: quia sicut perversus ille, Deus videri vult super omnes homines: ita quisq, iste est, qui solus Sacerdos appellari appetit & super cæteros Sacerdotes se extollit. Az az:

En pedig batran mondom, hogy valaki magat

magat közönfeges Püspöknek hja, avagy
 egyebekkel kevelysegeben akarja hivattat-
 ni: nem egyeb az, hanem az AntiChri-
 stusnak Hopmestere. Mert kevelyködvén,
 magat egyebeknel fellyeb tartya, s nem is
 különb kevelyseggel vittetetik tevőlygef-
 re. Mert az mikeppen az az el fordult el-
 mejő, tudni illik az Antichristus Hopme-
 stere, minden emberek felet Istennek akar
 lattatni, hasonloképpen az is, akar ki le-
 gyen az, akki egyedül maga akar Papnak
 hivattatni magat több egyeb Papokon fölül
 magastalvan. Melyről Mauritius Impera-
 tornak is mely helyessen irt legyen, megh
 olvashatod Iesuita Uram ez utan több mun-
 kaid között. *Epist. 50 lib. 6.*

*Eundem verò fratrem & consacerdotem meum
 studio se admonere curavi, ut si pacem habere omni-
 um concordiamq; desideret, a stulti vocabuli ap-
 pellatione se compescat, de qua re mihi in suis jus-
 sionibus dominorum pietas praecepit dicens: ut pro
 appellatione frivoli nominis internos scandulum
 generari non debeat. Sed rogo, ut imperialis pie-
 tas penset quia alia sunt frivola valde innoxia, atq;
 alia vehementer nociva. Numquid non, cum se
 Antichristus veniens Deum dixerit, frivolum
 valdè erit, sed tamen nimis perniciosum? Si quan-
 titatem vocis attendimus duae sunt syllabae: si verò
 pondus iniquitatis vniuersa pernicies. Az az:*

Ugyan azon en Atyamfiat es Papi társo-
 mat

mat forgalmatoffan megh intettem, hogy
 ha mindenek közöt bekefeget kevan tar-
 toztassa megh magat az bolond nev neve-
 zetitul: mely dolog felöl kegyeffeged. is fe-
 jedelömi hagyományi berent parancsolt
 vala ezt mondvan: hogy affele hejaban va-
 lo nevnek nevezeti miat mi közöttünk
 nem kellene botrankozasnak neveködni.
 De kérem hogy Csásari kegyeffeged vegye
 eiseben: Mert vadnak nemely hejaban
 valo dolgok, kik nem feletteb artalmasok.
 De vadnak visont nemelleyek, akkik igen
 igen artalmasok. Avagy midön az Anti-
 Christus el jövend, es listennek mondand-
 gya magat, nem lelene hejaban valóság?
 de mind az által igen veszedelmes. Ha sok
 samu voltat gondollyuk annak az nevezet-
 nek csak két igek, de ha az hamissagnak
 terhét megfontollyuk, tellyeffeges vesede-
 lem. Mely mondasabol megértheted Ie-
 suitauram még csak az nevezeti. is az Papa-
 sagnak, az közenseges Püspöksegek, mely
 utalatos lött legyen Gergely Doctor elöt, es
 mely igen igyeközöt azon, hogy az artal-
 mas metely, még füveben el veshetne: De
 fel neveködöt az emberek gonoffaga miat.
 mindgyart Gregorius Magnus halála után,
 amaz *Bonifacius tertius*, es gyilkos Hohér
 Phocas által: Midön *Bonifacius tertius* Pho-
 cast, Csásarra bentele s-ez: is amazt; közen-
 seges

leges Püspöкке tévé. De megh lelte fák
folytat; mert egyik gyilkos, es lator ho-
hér volt; az másik annak tarfa s-mind az
kettő az Romai Ékeffegnek, es birodalom-
nak mocska. Nem csuda pedigh ha nap
nyugot azzal förtőztetőt meg: Mert nap
kelet, es dél közöt azon időben sületet
amaz Mahumet-is kinek rayzati mostan,
nem csak az Christus Anyasent-egyhaza-
nak ellenfegi de ez vilaghnak nagyob resz-
ből rettegtetői melytül Isten minden Hi-
veket oltalmaz.

Anno Domini
ni 597.

H E T E D I K Szaz

estendő következők.

Christus szü-
letése után.

Ebben az Seculomban kezdetik kivalt-
képen az Antichristusnak amaz nehez iga-
ja, mellyet fok samlalhatatlan martyro-
mok későrittettek életök le tetelevel ördö-
gi dühösségnek mutatni. Mely nagy reszből
ki terjedet mind 1517 estendeigh, midőn
ostan uyjonnán kezdőt romolni Luther
Martonnak Nemet Országban, Calvinus
Janosnak Galliaban, es több tudos embe-
teknek egyéb Országokban es tartoma-
nyokban valo tanitasok által. Akkor kez-
de kevesedni Magyar Országban is az Ro-
mai Papanak soldgya, s kevesedik napon-
kent Isten segitsegeből úgy annyira: hogy
noha az Iesuitak minden allattomban es
nyilván valo tanacsokkal igycközzenek
azt.

Luther es
Calvinus, az
ő tanitasok-
kal oltottak
meg az Ro-
mai Papa
konyhaja ra
zet nagy resz-
ből Magyar
Országban-
is. Mely hi-
szük hogy I-
sten segitse-

geből nem
sokaigh tel-
lyességgel el-
is alufaik.

azt uyjonnán faporítani, nagy nemzetes
llraknak es Fejedelmek hertelen es mel-
tatlan halalokkal: de mind az által mivel
hogy az suttonban Pofonban es Homon-
nan lappanganak, mint valami ejeli ba-
glyok az barlangban; ekkedig megh sokat
nem használhattak munkajokkal, s ez után-
is hisém Istent, hogy minden practikajok
fűstben megyen: Mert nem alufik s nem
is fűnyad az ki őrzy az Izraelt.

De vallyon Gergel Doctortul fogva Lu-
ther Marton es Calvinus lanofig az 900 eű-
tendő alatt voltaké olyan tudományu em-
berek, az kik az Romai Papanak es annak
tudományanak akkeppen ellent mondot-
tak volna s-olyan tudomant hirdettek
volna mint Luther es Calvinus?

Az Iesuitak tagadgyak: Mi pedigh igaz
Keresztenők lévén erősfittyuk. Mellyec
igy mutatok meg:

Az Anyasent egy ház Ceremoniai es
rend tartasi mire jutottanak legyen az Ro-
mai Púspököknek ebben az Seculomban,
kik feől panafolkottanak Luther es Cal-
vinus s-akkinék meg mocskoltatafok ellen
tanítottanak is, megh tetzik amaz Nice-
phorus Callistus Xantopolus bizonfag té-
teleből, akki illyen keppen panafolkodik:

Az első Prædicatorok, az az, az Apo-
stolok es azok után valo Apostoli firfiak
idejce

idejében, úgy mond, külömb külömb szokások es rend tartások voltak az Ecclesiában, az Innepek, búytók, tilalmas cttkek es egyéb Ceremoniak felől, kiket azok kinek kinek jó tetzesere hattanak: nagyobb gondgyuk léven arra, az mi főb az keresztényeni tudományban, hogy sem mint az ceremoniak körül való pepecselesre. De most immar nemelleyek azoknak jó rend tartásokat semminek tartvan, minden féle saytalanfagokat semminek alitnak csak hogy az bntőknek rendeltötet innepek felől oly veseködest indithassanak, mint ha az lelkek idvösségere tartozó dologh volna: az Isten parancsolatit el fordittyak es magok szabnak magoknak törvényeket.

Vallyon micsodak azok?

Hogy az ember inkább bator lopjon, bator fele barattyat hamis hitivel es alnok usorával megh csallya inkább: Hogy sem mint negyven napi búytben, avagy Pénteken húst egyek.

Az Ur Vacsoraja eges hat száz hatvan hat estendeig Christus születese után minden nemzetőknek saját nyelveken szolgáltatot az Templombeli imatkozásokkal es egyéb Ceremoniaknak ki szolgáltatásával egyetemben. Hat száz hatvan hat estendőben pedig amaz Vitalis Papa azt parancsolta, hogy mindenek Deak nyelven legyenek csak,

Euseb. lib. 9.
Hist. Cap. 3.

Az Ur Vacsoraja mikor, es ki által változtatot Misere.

a. Cor. 14. csak, maga az Szent Pal azt mondgya, hogy inkább akar ő az keresztényeni gyülekezetben ötet értelemmel állani, hogy sem mint tiz ezért idegön nyelven értelem nélkül. De nem történetből lő ennek az jó Vitalis Papanak ilyen parancsolattya: Mert az mint Irenæus föl felőle akkor tetettetőt az Romai gyülekezetnek az őrdőgh tanító mestereve.

Platina az Romai Papoknak hju Notariuffa azt mondgya, hogy ennek az Vitalis Papanak szerzesenek javalloja volt előőr- is amaz Ioannes Portuensis Púspök, akki legelőőr, holot még senki azt nem cselekedte volt amaz hatodik gyülesben mely Constantinapolyban lő, Deakul mondot miset. Nem tudtak hát azt az Apostolok, sem azok utan való Apostoli firfiak, mert azok utan közel het száz ebtendővel talatatot iras kívül az Apostoloknak es az Patereknek, az az, regi iras magyarazo Doctoroknak, sőt az Szent leleknek gyalazatgyara.

Mert ha oly búksegés az Deak Mife, hogy azt más nyelven nem jó s nem is szabad énekelni (bocsassa meg lsten az mit kel ez ebevehet Iesuitak ellen mondanom) feledkőn volt az Szent lelők, tudatlanok voltak az Apostolok es az Paterek, hogy affelle idvősséges dologrol semmit nem parancsolt s amazok is nem irtanak semmit.

De

De effele bolondfagok az Iesuitaknak
nem egyebre valo, hanem hogy mint az
meg vesöt só ki vettesenek es az Diákok-
tal el tapottassanak.

Az Egy hazi emberek hazassaga felől
mit vallottanak legyen az regiek, kik Lu-
ther es Calvinus előtt meg nyoltz ház eb-
tendővel letenek bizonsagh az Constanti-
napoli hatodik gyűlésnek végezese.

Akki illyenképpen vagyon :

*Quoniam in Romani ordine Canonis esse cogno-
vimus traditum, eos qui ordinati sunt, Diaconi
vel presbyteri, confiteri, quod non suis jam co-
sulentur uxoribus antiquum sequentes Canonem
Apostolica diligentia & constitutionis sacrorum
virorum: legales nuptias a modo valere volumus
nullo modo cum uxoribus suis. eorum connubia dis-
solventes, aut privantes eos familiaritate ad invi-
cem in tempore opportuno Quicumq; ergo diligens
inventus fuerit insubdiaconali aut sacerdotali offi-
cio, hic nullo modo prohibeatur, ad talem ascen-
dere gradum pro uxoris suae cohabitattone: nec
etiam tempore Ordinationis suae profiteri castita-
tem cogatur, quod abstinere debeat à legitime
uxoris familiaritate.*

*Ibidem interim hoc additur, quod honestissi-
mum & Christianum est: Oportet eos qui altari
ministrant, in tempore oblationis sanctorum con-
tinentes esse in omnibus, ut à Deo possint consequi
quod suppliciter pestulant.*

Dist. 91.

Si quis igitur presumpserit contra Apostolicos Canones aliquos Presbiterorum & Diaconorum privare à contactu & communione legalis uxoris sua, deponatur: Similiter & Presbiter aut Diaconus, qui religionis causa uxorem suam expellis excommunicetur. Si vero in hoc permanserit deponatur. Az az:

Mivel hogy az Romai szerzetnek törvényekben esünkben vöttük hogy így vagyoni rendelve; hogy azok az kik Egy házi szolgálatra bontóltettek kössék magukat arra, hogy többbe elebbi feleségekkel nem élnek egyyüt: De mi az Apostoloknak régi törvényöket követvén es egyéb bont embe- reknek-is rendeléseket mostantul fogva minden időben az törvény bserent való hazassagot javallyuk es helyen akarjuk hadni, ugy hogy semmi kepen nem akarjuk, hogy azok feleségektül el bakaftattassanak es hazassagunkban felesegökkal való egyyüt lakastul megh fostattassanak. Annak okert valaki hiven el jár Papi tisztiben, semmiképen meg ne vettettefsek azért, hogy feleségevel egyyüt lakik: söt fogadas tételre se eröltettefsek fel bontóltetesenek idejen, hogy feleséget el hadna, es azzal való egyyüt élestül magat megfogna. Ezt mind azon által megh gondolvan: Hogy mindenek mikor Oltari bszolgalatban foglallyak magokat, saját feleségekkel való egyyü-

eggyesülestitülis meg fogjak magokat : hogy az miért esedöznek Istennek, azt tőle meg nyerhessek. Valaki annak-okaert azt az meltofogot vejendi maganak az Apostoli törvények ellen, hogy valamely nős Pápnak feleségevel törvény szerent valo közsülelet ellenzene; az olyan tititül meg foftassék. Hasonlo-képpen ha valamely Egyhazi rendben levő ember szerzeterre képvisft feleséget magatul el úzne; ki atkottattassék. Ha pedig ugyan azon cselekedetiben vakmerőjül meg maradna (tudni illik, hogy feleségetől külön laknck) tititül meg foftassék.

Az negyven napi böyt felől-is ugyan azon gyülekezet ekkeppen vegezöt:

Quandoquidem comperimus quosdam in urbe Romana, tempore Quadragesimalis jejuni in sabbatis contra receptum Ecclesie morem jejunare: quare visum est huic sacrosancte synodo, ut citam Romanam Ecclesiam modis omnibus obliget Canon, qui inquit: Si quis Clericus fuerit deprehensus die Dominico aut Sabbato jejunare, excepto unico tantum Sabbato, is deponatur: Si vero Laicus, excommunicetur. Az az: Mivel esünkben vöttünk hogy az Romai gyülekezetben nemelylek a negyven napi böytben, az Anya sent egy haznak be vöt bökafe ellen sombaton büytelnek: Annak-okaert tetzek ennek ez sentsegös gyüle-

nck.

nek, hogy az Romai gyűlekezést is az törvény kötelezze: Mely törvény ekkép-
pen vagyon: Ha valamely Egyhazi em-
ber talaltathatik oly, akki vasarnap avagy
Sombaton büytelne (az negyven napi
büytben tudni illik) egy Sombat kívül
csak, tisztul megh főstassek: ha pedig pa-
raft talaltathatnek; ki atkoztattassek.

Az holt testeknek temetefenek idejen,
minemű rend tartások lettenek legyen az
Ecclesiában, halhatza Iesuita uram, mit
mond amaz *Tertia Synodus Toletana*. Ertsed
azt is, az halot felet valo Mife mondaft
mintjavallya.

Hæc verba citantur:

*Qui Divina vocatione ab hac vita recedant:
cum Psalmis TANTVM MODO & psallen-
tium vocibus debent ad Sepulchrum deferri. Suffi-
ciat autem quod in spe resurrectionis Christiano-
rum corporibus famulatus Divinorum impenditur
canticorum.*

Az az:

Nem volna
hát szükség
mostis az ha
lot fölöt pre-
dikallani.

Sokkal in-
kab azt esele-
kődni, hogy
ott olajjal ke-
negetnek az
holt testet.

Az kik Isten Szerent ki mulnak ez vilag-
bol: Egyedül csak Psalmusoknak enekle-
sevel kell az temetefenek helyere vinni:
meg is kell elegődni azzal, hogy az fel-
tamadafnak remenségere az keresztyenök-
nek testeknek Isteni eneklesekkel szolgál-
nak az elevenök

Ezöket is azért Samlalom elő Iesuita
uram, hogy megh tessék mely helyős le-
gyen.

gyen, amaz ti patvarkodo befedetek: mely ſerent azt mondgyatok hogy, Luther es Calvinus elõt ſenki nem volt akki ugy tanitot legyen mint õk, es csak egy zikkelyben-is az ti mostani velekedestökben, veletök ellenközvet volna.

Im hallod hogy fő emberek es Conciliumok tanitottanak ellenetök sok ſaz Eſtendővel az elõt, midõn Luther es Calvinus kezdõt tanítani azon dolgok felõl *continua ſucceſſione Anno Domini. 1517.*

Christus Urunk, az Apoſtolorok, es Apoſtoli firfiak utan, het ſaz eſtendeigh nem mondot Miſet ſenki Deakul, hanem az Iſr Vacsoraja az Christus es Apoſtolorok rend tartafa ſerent, minden nemzetõnknek ſat nyelven ſolgaltatot: Az Egyhazi emberek hazaffaga nem volt tilalomban: Az negyven napi büytben valo hus étel nem volt tilalomban, az mint ti Ieſuitak allatgyatok: Az holt teſtök körül valo maymoskodas, ſenteles, kenes, ſenes, ſövetnek gyuytas, elõttük zaslos kereſt viſeles, es töb ſaz eſſele bolondſag utalásban ſõt tilalomban volt: meg elegõttek akkorbeli emberek az Iſteni dicsiretöknek intõ es vigasztalo értelme ſerent mondot enekleſével. Hát mivel ti más kepen cſelekõſtök mostan mind ezek akkikról ſollek, ſ-mind Luther Calvinuffal egyyút s-mijs meltan

V

uy tu.

ny tudományvaknak es magatoktul talale
ceremoniajuvaknak mondhatunk, es hir-
dethetünk; es só mondottaknak.

Megyek az nyoltzadik Seculomra hogy
abban is meg mutassam, mint volt az val-
lasknak allapattya, es igy ti Iesuitak maga-
tokhoz hasonlokka teteffetők.

N Y O L C Z A D I K

Szaz Eftendő követkőzik.

Ebben elt amaz *Leo tertius* Constantina-
polybeli Csásár akki az Iesuitak tudoma-
nyat az bentegy-hazakban valo kepek, es
balvanyok tartasa felől, Isten parancso-
lattya berent ugy gyűlölte, hogy az bentek-
nek kepeit, es az balvanyokat, minden
Templomokbol birtokaban ki hanyatta.
Mely Kereftyeni munkajajert, *Gregorius*
tertius Papa őtet ki atkozta, es Romat egeff
Olaß orßagal egyút tüle el idegenitötte.
Mely lator cseleködett midön az Csásár
Gergely Atyanak hallotta volna, nevetve
ezt mondotta. *Idololatra ipfemet est excommu-
nicatus à D E O.* az az, ő maga az az balvany
imado Istentől ki atkoztatot. Ebben az
Seculomban *Anno Domini 753* Csásári mel-
tosagot nyerenek magoknak az Romai Pa-
pak: Mert Pipinus, akkor adá *Stephanus* se-
cundus Papanak Olaß Orßagot; mely az Im-
periome vala. Akkor tévé gazdagga Pipi-
nus az

nus az Pápát; mellyert az Papa is bodogfa-
got igere Pipinusnak.

Eddig az estendeig sient Peternek sem-
mi öröksege nem volt, de az utan annyit
nyert istvan Papa Pipinustul s az több Pa-
pak egyebektül, az mennyi mégh Idvözi-
tönknek sem volt az alazatos formaban ez
földön. Nem oka nélkül iratá hát fel Za-
charias Papa, az Lateranum nevű Tem-
plomban, hogy ötet az Csásárok imadgyak
es minden Kiralyok ő neki labaihoz bekel-
nek: sőt hogy ő neki hatalma vagy on arra,
hogy azokat ha akarja földi urasagra emel-
heti, ha visont akarja, azonokat urasagok-
tul meg foſthattya.

De illyen allapattyaban mint böcsülte-
töt mindgyarast azon Seculomban az Ro-
mai Papa: Bizonſag amaz Albertus Gallus
es Claudius Clemens, kik az Papanak uy
törvényi, kezről keze költ talalmanyi, es
elfösege felől irtanak, es ötet nem Christus
indomanyanak hirdetőjének, hanem, An-
tichristusnak batorſaggal mondtak.

Sőt mely böcsstelenſegre jutot legyen
mindgyarast à Romai Papa panaſolkodik
amaz *Adrianus primus* Papa in *Epist. ad Carol.*

Histrienses & Graci; Episcopo suo Mauritio
culos eruerunt, eo quòd se fidelem Beati Petri pro-
ſeretur, ejuſq; pensiones ibidem exigeret: conten-
entes, territorium esse Caroli Regis non Pontifi-
cis.

Az az:

V 2

Az

Az Görögök es az Hiftrijak az ő magok Pispókenek Mauritiushnak főmeit ki toltak, ezert, hogy magat sent Peter hivenek mondotta, es annak adajat fődte közöttük: azt allatván, hogy az határok Caroly Kiralye, nem az Papaé volna.

Rodericus
Tolet.

Az Romai Papaknak rendeletek ellen, amaz Vitiffa Hispaniai Kiraly, megh enged, hogy az Papok hazassagban éllyenek. Voltanak hát Iesuita uram Luther es Calvinus előtt is sok száz estendőekkel, akkik az Papa ellen azont tanitottak az mit ők 1517 estendőben tanitottanak. Mely dolgigylévén, hibas az ti oda fel valo kérdőkönsegtők, es patvarkodastok, Luther Calvinus es azokkal egyet értő keresztényenők ellen.

K I L E N C Z E D I K

Szaz Estendő követkőzik.

Ebben az Seculomban menyi ssep es emlekezetre melto dolgok lettenek legyen az Iesuitak tudomanyaval valo ellenkezesekkel, egyyút rövideden elő samlalom Iesuita uram, kerlek ne haragudgyal s-mod nélkül ne is kapalodgyal; sőt ragalmazásra es sítokra se vetemedgyel, hanem inkább értelmetőknek rút es keptelen voltat értvén, isonyodgyal attul, es rugd farban az Mitrat.

EZ

Ez kilenczedik száz estendőben: *Cladius Tauriensis Episcopus* élt 820 estendőben, mit irt legyen az képek es keresit imadas felől, megjedzem; Iesuita uraim, minnnyajan vigyazzatok rea.

Igy Boll in Chron. Saxonie.

Si invocanda sunt imagines Apostolorum: cur se vivos invocari non sunt passi? Si crucem idcirco veneramini quod ex huiusmodi ligno Christus pependerit: cur hodie non etiam virgines eo cultu afficitis? Nam & Maria qua Christum peperit virgo fuit. Cur non etiam praesepia bouum & Asinorum proni aderatis? cur non etiam fasciis in quarum simili Messias involutus est, & cur non etiam navibus cum in huiusmodi instrumentis, ille tot maria trajecerit, adoletis thura & vota facitis?

Az az:

Ha az Apostolok kepeit imadni kell: Mi az oka hogy mig ertekek nem engedtek hogy imádnák az emberek őket? Ha az keresitet azért tisztölitők, mivel az Christus olyan san függöt: Mi az oka hogy ma az süzettek-is akkeppen nem tisztölitők, holot Maria-is az ki Christust sülte süz volt? Mi az oka hogy az ökrök, es samarok jaflat-is arczul leborulva nem imadgyatok? Mi az oka hogy az pola köteleknek kikhez hasonloval köteztetöt polaban az Messias, es tovabba mi az oka hogy az hayoknak is holot ollyaten esközökben ülven költ al-

tal fok tengöröken, nem aldoztok es fogadafokat nem testök? Mint ha azt mondotta volna: Ha az kereétet tisztölitök, minden fát tisztöllyetök, ha Mariat imadgyatok, minden süz leant imadgyatok, minden ökrök, es samarok jaslat, mert Christus ollyanban feküt; minden pola kötelnek, minden hajoknak aldozatot es fogadast tegyetök.

Az Papista Hitnek trefas csufolasa ez Claudiustul, mely Claudius avagy Papista volt, avagy Calvinista, Calvinista nem volt; Mert az Iesuitak értelme berent 1517 estendö elöt egy ember sem volt ollyan: Hát Papista volt.

Ha Papista volt, vagy ugy értöt az tudomany felöl mint az Iesuitak, vagy ellenközöt azokkal, nem értöt eggyet, mert az Iesuitak mind az Apostolokat, mind az Christus kereétit s-mind Mariat imadgyak. Annak okajert volt 1517 estendö elöt-is akki ellenközöt az Iesuitak balvanyozo tudományaval. Honnan ez követközik, hogy az Iesuitak bebede hibas a hol azt mondgyak, hogy Calvinus elöt soha csak egy ember sem volt, akki ö vélek ellenközöt volna: Es igy az Calvinistak nyeretefeks-meg gyözték az Iesuitakat. Az mely nem kicsin nyeretefeg es martalek egyigyü emberek által ollyan nagy tudos bölcs embercken.

Nem

Nem sokkal különbözõ trefával guggollya az Papistak között levõ tanító rendet. *Rabanus: de Institutione Clericorum. Si vides, inquit, Sacerdotem ponentem manum suam in gremio mulieris: debes supponere, quod benedicendi gratia ita faciat.* Az az:

Elt 89 ez-
tendõben.

Ha látod hogy az Pap valamely Afonyi allatnak kebeleben nyuytya be kezét, azt kell itelnõd es mondanod, hogy meg akarja adani s-azert cselekeddi. Vótte volt, alitom eheben az az jambor, hogy az nõtelen Papok igen kapok, az az, el kaczontanak az mikor sõm igyõt vehetnek az Eva leányira az sentség, es fogadás alatt. De en ezt reajok bizom, csak tovab ne mennyenek az Apaczaknal, kik hasonlokeppen sentsék az mint magok is.

Vide Grat.
11. quæst 3.
Abfit. & ibi
glossa.

Ezen Seculomban elt amaz fõ tudos ember *Paschasius Robertus Abbas Corbiensis*; ki menyit irt ez mostani Iesuitaknak tudománya ellen, maga sok rendbeli munkái megh mutattyak: kik között nemelleyeket elõ samlalok ezert, hogy Iesuita uram elõtted megh mutassam: Nem Luther sem Calvinus volt elõ, az ti velekedesteknek meg czafolofaban.

Ennek idejében sem az ti Litaniatok nem volt, s nem eneköltetõt az Corbien. Clastromban; sem pedig az ot valo Templomban kepek es faragot halványok nem tartat-

Vide Ioan-
nem Lertzve
rum Handes
sianum in
Chronico
Corbien.

cartattattanak, fokkal inkább nem imadtattanak.

Az Papi, Barati es Apatzai rend felől ek-
kepen panaßolkodik: *Ecce jam penè nulla est
secularis vita actio, quam non Sacerdotes Christi
administrent. Nulla mundi negotia, in quibus
Altaris ministri se non occupent. Nulla rerum
improbitas, quâ se monasticus ordo non implicet.
Penè nulla illecebrosa vita blandities, quâ se casti-
tas sanctimonialium non commaculet.* az az: Im-
hol immar semmi külfõ vilagi életnek oly
cselekdöete nincsen, melynek igazgatafa-
ban az Christus Papjai nem munkalkod-
nanak. Semmi vilagi ßorgalmatoßagok
nem talaltatnak, melyben az Oltarnak ßol-
gai nem avatkoznanak. Semminemü dol-
goknak latõrfaga nem lehet, melyben az
Barati ßerzet nem elegyitene magat. Tel-
lyeffeggel az életnek semmi fertelmes
nyajallaga nem mutattathatik, mellyel az
Apatczaknak ßentsege magát megh nem
mocskolna. Tovabbadkán ismet így ßöll:

*Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omni-
um platearum, dum suscepta religionis ministeri-
um vertimus ad ambitionis Argumentum: dum
locum sanctitatis ad terrena negotia deflectimus,
& mundanis actibus implicamur. Ita quod pejus
est, lupi Pastores fiunt: ministri altaris negotiato-
res seculi: Monachorum societas, vitiosorum con-
tubernium: Sanctimonialium ad gregatio, domici-
lium*

Lib. 4. Cap.
3. in lament.
Ierë.

/Nem igaz
Papok az Pa-
pista Papok.
Mert az igaz
Pap, nem e-
legyiti külfõ
dolgoknak
igazgatafa-
ban magat;
fokkalinkab
Ország dol-
gaban, azt
mondgya az
szent Pal.

2. Tim. 2.

7. 4.

El mehet-
tök Papista

lium vitiorum. In super plures quamvis rectè doceant, ea qua benè docuerunt suis pravis non dico minima, verùm etiam majora exemplis dissolvunt. Et omnia aut lucri causa faciunt, aut erroris, aut jactantia vel desidia. Nequè enim curam gerunt animarum, sed cuncta sui causa faciunt: sub hypocrisi loquentes tantum ut ea obtineant qua sectantur. Falsi igitur Prophetæ hi omnes probantur; quia viam Dei in veritate non docent. Item:

Sacerdotes templorum Dei ex Sacris quaestum & lucrum faciunt & omnia qua nobis in commune gratis data sunt in proprietatem nostræ salutis crudeliter venalia faciunt. Az az:

Az bent helynek kővei minden utzának fejen el oßlattattanak; mivel az fel vőt vallasnak ßolgalattyat negétségnek őregbitesére fordittyuk. Mivel az bentsegnek helyet, földi munkakra, ßorgalmatoßságotra harittyuk, es ez vilagi munkakban elegyitük magunkat. Es igy, az mi gonosab, az Pastorok farkassokka lesnek: az Oltarnak ßolgai ez vilagi complarokka: az Baratok tarsasaga vétkeßöknek czéheve: az Apatzának gyüleközeti gonosß vétkeknek haylekava. Ugy annyira, hogy noha sokak igazan tanitsanak; mind az által az miket jól tanítottanak, az magok meg veßöt gonosß példajokkal, nem csak kicsindolgokat, de ugyan nagyokat is falba rontanak. Es mindenecket avagy tunyasagot

uraim Apatzaitokkal.

Illyenek afele Iesuitak, akik csak hogy Erßöksegöt vagy Cardinalisagot kap hassanak örömeß hizek ködnek az Zaflos Nagy sagos Uraknak, Vár Megyeknek, es fö fö rendeknek.

Kiket az után, ha aztiztöt el kaphattyak, parasztoznak tartanak, es azokkal magokat Nagy sagos Uroknak hivattyak.

kert cselekőőnek: Mert nem az lelkekre
 viselnek gondot, de mindeneket mago-
 kert cselekőőnek, csak kép mutatás alát
 sölvan, hogy azokat megh nyerheffek az
 mellyeket keresnek. Annak okaert bizon-
 fagot teőnek arról, hogy ők hamis Pro-
 phetak: Mert az Urnak utat igazsagban
 nem tanittyak. Az Isten Templominak
 Papjai az őentsegőőből nyeresegőt es ke-
 reskőődeft csinálnak es mindeneket vala-
 mik idvőősegüknek őőrkőősegere nekünk kő-
 zőősegőőffen ingyen adattanak, nagy ke-
 gyetlenől mind azokat arura bocsattyak.
 Mely Paschasius ha erre az időre juthatot
 volna; mit mondana vallyon Iesuita uram
 az ti őerzetitők felől? Nem egyebet az mit
 Luther es Calvinus tőő keresťtyenőkkel
 egygūt őőmőtőkre teritőttenek; holot
 mind ezekben őerzőőknel nagyobakba tor-
 kig űőtők. Kiket mivel magam-is ugyan al-
 tallok hogy értek felőletők; ottan kedve-
 zők es orczadat jobban ezekhez hasonlo-
 őőt fokkal nagyob gonofagtokkal nem pi-
 ritom, mert latom hogy valamenyire meg-
 altallad magadat. Hanem csak azt mon-
 dom: hogy voltanak Luther es Calvinus
 előt sok őáz őőstendőkkel, tudos emberek
 minden Seculomokban pedigh, az mint
 immar meg bizonitottam; kik ti nektők
 mind magatok viselese, őerzetitők es tu-
 doma.

Ilyen az Ro-
 mai Papa az
 őő bűn bocsá-
 to kufarko-
 dásával.

Ritkani őme-
 zik az Iesui-
 ták egyvik
 Att yokfiat;
 me lyer or-
 zsa' pirulaf-
 nak nevez-
 nek.

dományotok szerint ellent mondottanak. Annak okacrt hibas az Iesuitak befele sőt csupa patvar: hogy csak 1517 estendőben, párt útesfert kezdettek volna Luther es Calvinus ellenetek tanítani. Sokkal hibassab ahol azt hirdetik vakmerőképpen, hogy csak egy ember egy gyülekezet sem értőt volna ugy az keresztényeni vallás felől, mint Luther es Calvinus: Mert ez veled valo tractam szerint Iesuita uram elegge meg bizonitam, hogy csak egy Seculum sem volt melyben az igaz keresztényeni tudomány akkeppen nem hirdettetőt volna, mint Luther es Calvinus 1517 estendőben hirdette. Itt immar Iesuita uram véget vethetnék veled valo tractamnak: holot ez eleb sok tudos embereknek veletők valo ellenközefet hozam es samlalam elő: De hogy inkább ső mondot emberekke tehessenek, az következő Seculumokat is jobban elődben adom es meg mutatom azt, hogy az Luther es Calvinus tudománya, sem nem uy s-nem is ők kezdettek azt csak 1517 estendőben nyilván vallani es hirdetni, hanem több sok sánu jambor tudos emberek kik között sokan, azért verőkkel is pecsetöltének.

T I Z E D I K Szaz
estendő következők.

Az

Az mint nemely Historiak bizonittyak
 ebben az tizedik száz estendőben talalta-
 tot volt egy neminemű csuda; kinek az
 feje eb volt, egyeb tagjai pedig emberi
 tagok voltak, mely annak az ő allapattyat
 jedzi vala; mely allapat felette bodogta-
 lan volt, mivel hogy az az Seculum meg
 foztatot vala, mind tudos emberektől
 mind pedig oly viselt dolgoktul, kik az ő
 utanna valo következendőknek hasnos
 példa adasara lehetőt volna. Sőt oly ala-
 valo allapatu volt, mely sok undok dolgo-
 kat latot naponként, kivalképen az Egy-
 hazi rendben, kik között nemelleyeket
 elő hozok.

In vita Bene
 dicti quarti.

Ennek az Seculomnak allapattyat meg-
 irvan Platina az Egy-hazi rendről es az Ro-
 mai Papakrol ekkepen szól:

*Acciderat huic Aetati (inquit) quod alijs
 interdum solet rebus; ut hominum industria in
 quo vis genere virtutis consenesceret nullis calca-
 ribus adhibitis, quibus hominum ingenia ad
 laudem excitarentur, quod fieri à bene insti-
 tutis populis, optimisq; Principibus consuevit.
 Constat enim (ut antea dixi) Ludovicum Ar-
 nulphi filium imperium paternum repetere co-
 nantem eo tempore Verona captum & interfectum
 à Berengario fuisse, atq; tum primùm genus Ca-
 roli Magni, ignavia posteriorum Principum tam
 Francia, quam etiam Germania Imperij titulos
 ami-*

amississe. Verum est certè quod Crispus ait, quæ
 orta sunt occidunt, quæ aucta senescunt. Imperi-
 um ipsum magnum habuit incrementum: verum
 postea Principum ac populi Romani ignavia,
 splendor ille Romani nominis, in obscuras tene-
 bras conversus est: tum vel maxime, ubi remissa
 exercitatione virtutis, voluptatibus se & thermis
 ad effeminandum corpora inventis, tradidere.
 Idem etiam accidisse Pontificali dignitati dicere
 possumus. Sanctitate enim & Doctrina quæ non
 nisi magnis laboribus consumataq; virtute compa-
 rantur, Pontificum decus, sine ullis opibus, pri-
 mo quidem auctum est inter tot hostes & obstina-
 tos persecutores Christiani nominis: mox verò
 ubi cum ipsis opibus lascivire cœpit Ecclesia Dei,
 versis ejus cultoribus à severitate ad lasciviam,
 peperit nobis tanta licentia peccandi, nullo Prin-
 cipe flagitia hominum, tum coërcente, hæc mon-
 stra, hæc portenta: à quibus ambitione & largi-
 tione sanctissima Petri sedes occupata est potius
 quam possessa. Az az:

Ennek az idõnek, ugy mond, ekkepen
 eset vala dolga, az mint egyebeke szokot
 lenni, hogy az embereknek serensége az
 josagos cselekedetnek minden nemei be-
 rent meg avulna, semmi õstõn az embe-
 rek oldalaban nem lévén mellyel az embe-
 reknek elmeje dicsiretre méltó dologra
 serkengettetnek: az mint az jól tanult köf-
 leg es okos Fejedelmek szoktanak csele-
 kőd-

ködni. Mert az mint ez előtt állottam arrol, nyilván vagyon mindeneknél, hogy amaz Arnulphus fia Lajos Atyai birodalmat vissza igyekeztvén magára teríteni; abban az időben fogattatott és ölettetött meg Veronában Berengariustul; és az nagy Caroli Császárnak maradéki akkor vesztettek el az Császári méltóságot az ő utanna való Franciaiai és Nemet Országai Fejedelmeknek tunyaságok miatt. Bizonyára igaz az mit Crispus mond: Valaminemű dolgok fel virrattak el enyésznek: az mik öregbűlest vöttek viszont megh avulnak. Az Császári méltóságnak nevekődése nagy volt de az Romai fő rendnek és községnek tunyasága miatt, az Romai nevek fényősege homályos sötétségre fordult, melynek leg nagyobb és fő oka ez: Mert minden rendek, el hagyvan az jószágos cselekedetnek gyakorlását, hogy magokat a szonnyallati gyengeséghez hasonlitanak testi bujaságra és hev vizekben való főrdelőkre adtak magokat.

Melyhez méltan mondhattuk, hogy az Papai méltóság is hasonlóvalót. Mert szentséggel és tudománnyal, kik nem kicsin munkával, sőt tökéletes jószágos cselekedettel főrdöztetnek, az Papaságnak ekelessége, elsőben minden külső kasdagyság nélkül nagyra nevekődött volt, az keresztényeni nev;

Az Romai birodalomnak eközsege, miert homályosodott meg?

nevnek sok sámu ellenfelei es meg altalkodot hit kergetők között is: de minek utánna az Istennek Ecclesiaja külömb külömbféle kazdaglagokkal vasodásra indult: (annak követői másra fordulvan) az sanyaru élet helyöt faytalanságot valasztot.

Mivel pedig semmi Fejedelem az embereknek semminemű gonosszagokat meg nem fenytötte; az vétkekre valo menetelnek ily nagy szabadsága nem egyebet sült minekünk, hanem ezöket az természetnek csudajat es rettentö jegyeit kik kevelységgel es arron az Peter bentsfezes bekít hatalmasan foglaltak el inkab, hogy nem mint azt, törvény szerint birtak volna.

Holot tehát Iesuita uram Luther es Calvinus, sem az te Romai Papa Atyad, sem annak sokféle szerzeti felöl egyebet nem mondott 1517 esendötül fogva mint holta napjaig az mit it mond Platina: Mit haragustok azért? Miért nevezitök öket hittül bakattaknak, eretneköknek, uyitoknak es uy tudomanyuvaknak, hogy undokab nevezetökröl ne folyak kikkel macskollyatok üket? Miért nem ismeritök meg vétkeztöket melyben torkik ülvén, nem Egyhazi rendek, hanem inkab minden külfö Fejedelemnel négedösszebbek es pompafak igyeköztöklenni el hagyvan az bents Peter kerestit.

Az Romai Papak mi módon jutottak az Romai birodalomhoz, es egyebeken valo uralkodashoz.

Hogy

Hogy pedig sem te, sem más azt ne mondhatna, hogy Platina ezöket mod nélkül jedzötte volna fel az Romai Papak felöl példakat hoz erre elő; mellyet mind az te baratsagodert s mind az Catholicus uraim tanusagajert elő hozok:

I. Leo quintus cujus patriam Historici non ponunt, Pontificatum adeptus, à Christophoro ejus familiari, dominandi cupidine capitur & in vincula conyicitur: quod quidem fieri non sine magna seditione & multorum interitu potuit: Quanta enim Authoritatis Pontificatus tum esset vitio priorum Pontificum, ex hoc vel maxime comprehendendi potest: quod à viro privato tanta dignitas vi & factione uno serè momento occupata est

Az az:

Az ötödik Oroşlan Papa, kinek hazajarol az Historia irok nem emleköznek, midön Papasagot nyert volna: egy Christoph nevü barattyatul, ki az ő uralkodasat kevannya vala, megh fogattatik es tömlötzre vettettetik; mely dologh nem kicsin párt ütessel es sokak halalaval lehetöt. Mert az Papaknak meg vesöt magok viselese miat, mely nagy méltosagu let legyen akkor az Papasag, ez példabol igen megh tetzik, holot illyen nagy méltosagh többire egy söm pillantasban, ollyan közenden valo embertül el foglaltatot.

II. Christophorus, cujus patria & cognomen tum ob

nam ob ignobilitatem ignoratur; Pontificatum malis artibus adeptus, male amisit. Septimo enim mense dignitate, ac merito quidem ejectus, Monasticam vitam unicum calamitosorum refugium obire, cogitur. In Monasteria enim tanquam in insulas clerici, male de Ecclesia Dei meriti tum relegabantur.

NOTA:

Monasterium Monachorum est contubernium clericorum perfidorum ac male moratorum.

AZ az:

Christoph Papa, ki oly paraßt nemból valo volt, hogy sem hazajat, sem vezeték nevét senki nem tudgya: midőn alnok mesterséggel az Papasághoz jutot volna; azont el vestőtte. Mert Papaságanak hetedik holnapjan meltoságabol igen igen méltan ki vettettvén, Calastromi életre kellett magat adni, mely minden nyomortultaknak ki fogo helye. Mert ugyan is affele Egyhazi rendek akkik az Isten hazában erkőlestelenül viselik vala magokat; mint egy szigetőkben valo sám kivetefre akkeppen tabitatnak vala.

Mert ugyan is az Baratok Clastroma nem egyeb, hanem hitőtlen es erkőlcstelen Egyhazi rendeknek szállas Fogadoja.

III. *Sergius Tertius patria Romanus patre Benedicto Pontificatum iniens Basilicam Lateranensem, quae tum corruebat, restituit: Christophorum è monasterio tractum, in vincula coniecit.* Rebus

bus deinde confirmatis in Gallias profectus, Lothar^{us}
 rij gratia & amicitia fultus, qui tum regnabat, in
 Italiam rediens & Christophorum arctiori custodia
 revinxit, & Formosi acta ita improbarit, ut de-
 nuò ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit,
 quos Formosus antea Sacerdotali dignitate dignos
 censuerat, neq; hanc quidem ignominiam mortuo
 intulisse contertus, ejus cadaver è sepulcro tra-
 ctum, capitali supplicio, ac si viveret affecit: cor-
 púsq; ipsum in Tiberim projicit tanquam sepultura
 & honore humano indignum, &c.

Vide queso, quantum isti degeneraverint à ma-
 joribus suis, illi enim ut pote Viri Sanctissimi, di-
 gnitatem ultrò oblatam contemnebant, orationi &
 doctrina Christiana vacantes: hi verò largitione
 & ambitione Pontificatum quarentes, & adepti,
 posthabito divino cultu, inimicitias non secus, ac
 ferissimi quidam tyranni inter se se exercebant:
 suas voluptates postea securius expleturi, cum
 nullibi extarent qui eorum vitia coercerent.

Az az:

Harmadik Sergius Papa Romai fia. kinck
 attya Benedek volt; az Papasagban álván,
 az Lateranomi Templomot, mely akkor el
 romlot volt, meg eppitötte, Christoph Pá-
 pá az Clastrombol elő rantvan, meg fog-
 ta. Dolgait az utan meg erósitvén, Gallia
 Orsagra ment, Lothariusnak kegyelmesse-
 gevel es baratsagaval segítettven, ki akkor
 Galliai Király volt; Olás Orsagban vísa
 men-

menvén, Christophot is keményeb fogfagra vette; Formosusnak is szeresét megvették, úgy annyira, hogy akkiket az előt Formosus (ő előtte kilentzedik Papa lévén) Papi méltosagra emelt vala, ujjonnan kecsőrittettének az Papfagot fel vinni. Az megholt embernek pedig illyen gyalazatyaival sem elegendék megh, hanem megholt testet is az sírból felvették, es fejét vették akkeppen mint ha élő ember let volna; testet az után az Tiberis vizeben jvettette, úgy mint akki sem temetést, sem emberi tiszteletöt nem érdemlenc.

Kerlek lassad valaki ezt olvasod, mely igen el fajultanak legyen ezök az Papak amaz előttök elt regiektül. Mert azok úgy mint jambor sient emberek, még azt is az méltosagot az mellyel oncsollottak őket, megvetették, imatfagban es az Keresztyni tudomanytanulafaban lévén foglatosfak: ezök pedig, árron, es negedseggel keresvén az Papafagot, ha meghnyerhettek, hatra vetvén az Isteni tiszteletöt, sinton akkeppen mint valami kegyetlen pogany fejedelmek egy más közöt gyűlösfegöt, es ellenkezést gyakorlottanak; olyan gyönyörűsegöket végben vittek batorfagossan; miért hogy nem volt senki, az ki őket rosf magok vifelefeben meg zabozlazna.

Nem csak Luther es Calvinus tanítottá-
nak hát Iesuita uram az Romai Papak el-
len, nem csak ők mutogattak alá való pas-
torfogokat az Egyhazi embereknek az Pa-
pa Országában, hanem az mint im hallod
egyebek is ő előttük.

De itt talam azt mondanád Iesuita Il-
lam: Más az Papaknak magok viscleferöl,
más azoknak tudományokrul bollandani: Azt
kellene megh bizonyítani, hogy tudoma-
nyokban, talattatánaké valakik Lutherrel
es Calvinussal akkik egyeztek legyen az tu-
domanyban Christus bületese utan ezer
ébtendőben.

Egy Smaragdus Abbas, ki élt Angliában
Anno Domini 972. Mint tudos ember ma-
gyarazta az bzent Pal irasit, es az bzent Peter
első levelet; az többi közöt, Irt egy Postil-
lat is melyben *de justificatione hominis coram*
DEO, az az, embernek Isten elöt való
meg igazulasa, es az Christus érdeme felöl,
az bzenteknek segítségül való hivasok el-
len így ir:

*Christi namq, humilitate mundamur quia nisi
humiliasset semetipsum, factus obediens patri usq;
ad mortem crucis, non utiq, sanguis ejus in remis-
sionem peccatorum, hoc est, in nostram mundatio-
nem fuisset effusus. Item: Peccata nostra ipse por-
tauit in corpore suo super lignum, quia nimirum
ita nos redimere voluit, ut lignum quo peccata no-
stra*

stra tolleret pendens in humeris haberet. Item : Surrexit & volavit in altum , & pro nobis unicus interpellat in Cœlo. Præstat cum patre , quod postularat à Patre , quia mediator est & creator : Mediator ut poscat , creator ut tribuat. Item de applicatione meriti Christi : Necessè est , inquit , sola fide salvari credentes. Et alibi : Quia perfecti estis in fide , perfecti estis in conversatione in sola fide Christi spem ponentes , & in conversatione cœlesti conversantes. Item alibi : Secundum quod proposuit , non ex operibus legis , nec legalibus sacrificijs , sed sola fide , & Sanguinis sui effusione salvare , quos præsciverat credituros : & quos gratis vocavit ad salutem , multo magis glorificavit operantes. AZ az :

In Epist. ad Gal. Cap. 3.

In Epist. ad Philip. Cap.

3.

In Epist. ad Rom. 5. 8.

Mi ugy mond Kereſtyenek az Christus alazatoſſagaval tiſtulunk meg : mert ha ő megh nem alazta volna magat , Attyanak engedelmes lévén mind az kereſtnek halálaig , bizonyara az bűnöknek bocsanattyara , az az , az mi meg tiſtulafunkra , nem ontatot volna ki az ő vére. Az mi bűnünket ő viſelte ſajat teſteben az fan , mert akkeppen akart minket meg valtani , hogy azt az fáat vallara venne az mellyen fűgven az mi bűnünket el tőrlene. Fel kőlt es az magaffagban rőpűlt , es mi erőtűnk egyedűl eſedőzik az Eghben. Atyaval egyűt végben viſi , az mit az Atyatul kert vala : Mert ő közben jaro es teremptő : közben

jaro, hogy kerjen, teremptő, hogy adgyon. Az Christus erdömenek magunkhoz valo kapcsolasa felöl pedig így ír:

Szükség, úgy mond, hogy az hivek egyedül csak hit által idvözüllyenek.

Masut ismet:

Mivel tökelletöffeek vadtok az hitben, tökelleteffek az egy más közöt valo tarsalkodásban, remensegtöket csak az egy Christus hitiben vetvén, es mennyei tarsalkodással tarsalkodvan.

Ismet masut:

Az mikeppen rendelte nem az törvennek cselekedetiböl sem az törvényben valo aldozatok által, de egyedül csak hit által, es saját vérenek ki ontasa által idvözülnek, valakiket cleve tudot, hogy hiendök volnanak, es akiket ingyen hivot az idvössegre, annyival inkább meg dicsöitötte, miért hogy munkalkottanak. Ez irasi szerint Iesuita uram, ez az Smaragdus Abbas Barat lévén, es Luthers-Calvinus elöt ött haz estendővel élvén, nem egyebet tanitot s irt, hanem az mit Luther es Calvinus ö utanna. Mert ebben az ö irasaban ellenötök tanitvan, falsa rontotta, az bentök imadasat es segitsegül valo hivasat, az Miset hasontalanna tötte, az szabad akaratot, es az tijo cselekedetötöknek erdömös voltat erőtlenne tötte: Az Isten ingyen valo kegyek-

kegyelmet az Christus Iesus érdömet, es az Keresztényeni igaz hitöt szabta az embernek idvösségere, es az törvennek karhoztato ereje es pepecsös Ceremoniai alol az Keresztényenöket fel szabadultaknak tellyes torokkal praedikallotta.

Honnan megh tetzik hogy voltak Luther es Calvinus elöt is oly emberek, akik az ti tudományotoknak ellent mondottanak, es azt hasontalannak kialtottak. Nem igaz hát az ti patvarkodastok melyben azt allattyatok hogy 1517 estendö elöt senki nem volt, akki veletök ellenközöt volna az tudományban. Eztis ebben hagyom, mert ha itt az Papak életének, es tudományának rutsagat mind elő számlalnam, eges könyveket kellene írnom.

Megyek azért az II. Seculomra.

TIZENEGGYEDIK

Szaz estendö követközik.

Elt amaz *Areta Casariensis Episcopus*: akki az sent Ianos mennyei jelenésről irt könyvet magyarazvan, Romát AntiChristus ülő bekinek mondotta, es azt irta, hogy amaz nagy Constantinus Császár halála után kezdötte mindgyarast mutogatni magát az AntiChristus.

Haymo, Archidiaconus Cantuariensis:

Az Papista tanitokat nyilván hamis Pro-

phetaknak mondotta ezért, hogy az ő Testamentombeli Ceremoniakkal terhelnek az embereket, mineművek az Oltari áldozatok az Míseben, gyertya gyuytasok, sós es nyalas vízzel való bentelelődök, bucsu jara-
fok, Papi öltözetök töb effele ceremoniakkal egyetömben, kiket Sidoi terheknek nevez: kik alol az új Testamentomban fel szabadultak az Christus vérével meghaltot hivek, az Christusnak amaz mon-
 Math. 23. *dasa berent: Lex & Propheta usq; ad Ioannem.*

Ebben élt Berengarius, az ki az Papistak Míseje ellen batran tanította, hogy nincsen az Míse oltajában az Christus menyben fel ment teste jelen, sem az az olt्यानem változik Christus testeve es az bős Christus vereve.

Ezen ház estendőben, amaz Iacobus Klingershofer *Sacrificulus Argentoratensis*, csufollya az Romai Papakat azzal, hogy migh begenyek voltanak, hiven bõlgáltak Istennek, minek utanna pedig kazdagokka löttének, az az, nagy urasagot koportottak körmök köze; oly étetöt vöttének be, hogy immar sem ök, sem az ő utanok való Papok, nem bõlgalhatnak Istennek: holot az mint ő bõl, igen igaz mondas legyen az:

Abundantia carnalium, est inopia Spirituali-
um.

um. Az az: Az testi búfeg, az lelki do-
lognak búfeg.

Ugyan ezen időben tanított Nicetas Pi-
ctoratus-is: Akki hasznos könyvet irt, az
oltya es az sombat felől, tovabba az Pa-
pok hazafaganak-is mentsegere. Melyben
meg mutattya minemű vakfagok legyen az
Romainaknak, mind az Ur Vacsorajanak
kenyere, mind az innep senteles s-mind
pedig az Egy hazi embereknek hazafagok
felől. Mellyel felette igen meg bantodot
megh akkor az Romai Egyhazi tarsfag;
mert nem söl Pictoratus sájok izi sberent.

Sig. Gembla
census.

Ezen estendőben élt amaz Benno: ak-
ki Hildebrandusnak, ki hetedik Gergely
Papa volt, cselekedetiről irvan így söl:

*Hoc tempore completum est (inquit) millena-
rium Apocal. 20. post quem (scilicet Hildebran-
dum) Sathanas ruptis catenis totus in orbe sure-
re cepit.*

Az az:

Ebben az időben tellyesedőt el amaz
ezer estendő, melyről emlekezet vagyon
Szent Ianosnal Mennyei jeleneséről irt
könyvenek husadik részében. Mert Hilde-
brandus utan kezdőt az Sathan el salad-
van az lantzrol, egeßen ez vilagon dúhös-
kődni.

Hát az Benno tanubizonsagh tétele sbe-
rent, Hildebrandus Antichristus volt, es ő
utanna minden Romai Papak *per legitimam*

successionem personalem azok után levő Papok Baratok, Iesuitak &c. fejenkent Antichristus Rabjai. Nem csak Luther es Calvinus mondottak hát ezt, hanem ő előttök egyebek sok száz eštendővel, kiknek értelmeket, ha ők uyjonnán meg jedzettek: Nem meltan mondatnak hát azért ők ujito knak es hittül szakattaknak; holot egyebek is ő előttük azont értőttek es tanitottak.

Amaz Marianus Schotus, Monachus Fuldenfis, mit mondot ezen száz eštendőben az Romai Papak tišti felől, halgashatza Iesuita uram:

Petrus Clementem consecravit, eique Cathedram & omnem Ecclesiam disponendam commisit dicens: sicut mihi gubernanda tradita est à Domino Iesu meo Christo potestas ligandi solvendiq, ita & ego tibi committo, ut ordinans dispensatores diversarum causarum, tu minime in curis seculi deditus reperiaris: sed solummodo ad orationem & predicationem vacare stude. Az az: Peter Kelement Púspökke bēntölte, es az ő igazgatasara mind bēkit s mind az Ecclesiát egešen bizta ezt mondvan: az mikeppen adattatot ennekem az en uram Iesus Christustul hatalom az kötesre es oldasra, akkepen bizom enis te read, hogy rendelven külömb külömb dolgoknak igazgatasara egyebeket, te magad semmiképpen külső vilagi dolgoknak gondaiban ne talaltasal:

sal: hanem egyedül csak azon igyeközzel,
hogy az könyörgésben es prædicallasban
legy bõrgalmatos.

Mit hallok?

Nem vötte hát az Romai Papa, Peter-
tül ez vilagi Országok igazgatasat, es az Fe-
jedelmeken valo külsõ hatalmat. Prædi-
callot õ maga Peter; az õ utanna valo Pif-
põkõknek is azt parancsolta. Azok ülnek
hat az õ fekeiben azok birnak az Christu-
stul õ rea bizattatot hatalommal, azok õ
neki igaz successori, akkik prædicallanak;
prædicallyak pedig az Christus Iesus erde-
met, es annak Evangeliomat: Nem vala-
mi emberi hazugsagot. Honnan így con-
cludalok:

Az Romai Papak külsõ dolgokban ele-
gyitõttek magokat, Országokat igazgat-
nak; Fejedelmeken uralkodnak, nem præ-
dicallanak. Hát nem Peter fekeiben ülnek;
nem néz õ reajok az Peternek adattatot
hatalom s nem is õ successori Romaban.
Latod Iesuita uram, nem Luther es Calvi-
nus talalta ezt, hanem Papista Barat er tel-
me. Ha más utan õk is azont tanitottak,
mit haragustok reajok? Miert tartyatok
halalos ellenségül bõgenyõket. Ezt is eb-
ben hagyom.

Lutheres
Calvinus e-
lõt 400 Esz
tendõvel, az
Baratok is
azt tanitot-
tak az mit
õk. Nem uy
hát az õ tu-
domanyok.

TIZENKETTÖDIK

Szaz estendõ követkõzik.

Az

Sabellius &
Antonius.

Az tizenkettődik száz estendőben Cle-
Fluentinus avagy Florentinus Episcopus,
ki az Romai Papat midőn amaz Paschalis
Secundus fegyverrel uralkodnek Olasz Or-
szágon s fő keppen pedig Ravennas vara-
san. An. Dom. 1119 nagy batorfaggal kö-
zönsegesen prædicatiojaban Antichristus-
nak mondotta.

Ekkor elt Gratianus Bononiensis Mona-
chus. Akki az Romai Papak külföld birodal-
ma felől így ír:

*Quicumq; ex clero videntur esse; arma milita-
ria non sumant, nec armati incedant: sed pro-
fessionis suæ vocabulum religiosi moribus, & re-
ligioso habitu præbeant. Quod si contemserint,
tanquam Sacrorum Canonum contemtores & Ec-
clesiastica authoritatis profanatores, proprii gra-
dus amissione mulcentur: quia non possunt simul
Deo & seculo militare. Idem:*

*Principis est in suo regno disciplinam Ecclesia-
sticam munire & defendere, etiam adversus præ-
latos Ecclesiasticos abutentes. Az az:*

Valakik Egy hazi rendből valok, hada-
kozo fegyvert ne hordozzanak: de az ö-
tistők szerent valo neveknek mind sent er-
költőkkel s mind öltözetőkkel meg felel-
lyenek. Mellyet ha megh vetendenek, ugy
mint sent rendesőknek megh vetőjit es
az Ecclesia meltosaganak megh mocskolo-
jit, saját tistóktul kel meg fostani: Mert
nem

nem lehetnek egybőr s mind Istennek es ez vilagnak vitezi.

Azon Gratianus :

Fejedelem tísti az, hogy az ő Országában, az Egyhazi fenytéköt meg erősitse es meg oltalmazza, még az Egyhazi fő rendek ellen-is, akik azzal gonosúl elnened.

Honorius Augustodunensis Ecclesie Prasbiter, in Chronico quod inscribitur, Flores temporum. Roma es az Romaiak felöl így ír: *Verte te inquit, ad Cives Babylonie, & vide quales sint? Intuere Principes & iudices, ecce posita est in eis Bestia sedes.* Fordulhatza es lass meg az Babyloniai polgarokat mineművek: Tekints meg abban lévő Fejedelmeket es itilő Birakat, ime ő közöttük az Bestianak feki helyeztetet. Ir egy könyvet az Papok förtelmessgeröl-is, mellyet, Botrankozasnak nevez.

Frater FELIX Fabri Monachus Ulma. Elt Anno Christi 1128 akkorkeli Papokat es pispoköket, Barvas Samaroknak nevez, mivel hogy nem tanitanak, hanem csak nevet viselik vala az Egyhazi rendnek.

Ioan. Andrez Lib. 6. Apost. Prio vileg.

Ioannes Sarisburiensis Episcopus Carnotensis.

Elt An. 1140 *Papam nulla vocat electio, sed repugnante in membris Christo, ambitio caeca & cruenta non sine sanguine fraterno intrudit: quod quidem est Romulo succedere in parricidii, non Petro in commissi dispensatione ovilis.* Az az:

Az

Az Papat semmi valasztas nem hija, de az ő tagjaiban Christus vele ellekezvén az vak es vérbe telhetetlen negetseg tabittyá elő f-megh pedigh atyafiainak vérenek ki ontásával; Mely nem egyeb, hanem Romulus utan követközni, az az, Romulus helyeben allani az gyilkosságban, nem Peter helyeben az ő rea bizattatot akolnak safarlagaban.

Henricus Tholosanus Monachus.

Ez is çlt *An. Dom.* 1141 Ez tagatta, hogy az halottakert mondattatot Mise használta: karhóztatta az sentsőknek segitsegül valo hivafat; az olaynak es az Chrismanak aldafat; az bucsu jarafokat, több effele szerzetekkel együt, kiket az Romai Papak magok hasznajert egybör is maskor is gondoltanak volt.

Rupertus Lincolniensis Episcopus.

Azon egy időben elven Tholosanuffal mit mondot legyen az Papa felől, olvasd meg Cestrensis lib. 7.

Petrus Cantor Parisiensis in verbo abbreviato.

Ez is çlt *An. Dom.* 1190 Abban az könyben melynek Titulusa ez, *Verbum abbreviatum*, az Papak bün bocsato hatalmat kegyes csalardsaganak mongya: Az Papokat nema ebeknek nevezi. Szidalmazza az Papak talalmanyinak sok samu voltat es istentelenseget; mert azok által hagtak az embe-

emberek el az Isten parancsolattya hoz való engedelmeket: Azokat akkik uy Ceremoniakat kötöttek az emberek nyakara, Sindo hitűveknek mongdya, az Templomokban való hošu ideig allo könyörgest es az sok eneklest nem javallya. Feddi affele tanitokat, kik az igaz tudomant hatra hagyvan hasontalan kerdesöket tamaştanak es agnó beşedöket hasogatnak.

Honnan meg is meg tetzik, hogy nem Luther sem Calvinus volt első, akki az Papanak es az Papiştaknak bolondşagokat feddöttek; hanem egyebek ő előttük: Hát meltatlan patvarkodnak azok ellen az Iesuitak es Bó mondottak-is egyşör s-mind. Innet is eleb megyök, az tizen harmadik Báz eştendöhöz közelitok.

TIZENHARMADIK

Szaz eştendö követközik.

Ebben ęlt Vilhemus *de S. Amore.*

Ez az ő idejebeli Baratok ellen sokat irt, az többi közöt egy könyvet, illyen Titulus alatt bocsatot ki. *De quinquaginta signis Pseudeprophetarum*: Melynek summajat így Bám-lalom elő:

Annak az könyvnek fel töt czellya ez: Az Baratokat nem kel el şenvedni tanitasokkal egygüt:

I. Mert

I. Mert őket senki az prædicallásnak tisztire nem választotta s nem is bocsátotta.

II. Mert az sentségek irásnak igaz mondasága ellen prædicallanak; es elhalgattyak azt, az mit kellene prædicallani.

III. Mert hazról hazra járnak, es az embereknek öröksejőkről tudakoznak, az sugva való gyónás által, hogy ekkepén őket magok hatalma alá vethessék.

IV. Az igazságot csalárdul prædikállyak, hogy egyebek jobbagyit el hitethessék, es azokat magokhoz edősítven az ölebbi Urok hatalma alól, magok alá rantyak.

V. Mert magoknak nagy hatalmat tulajdonítanak, hogy más ember jobbagyit uralkodhassanak, magokat az Ecclesianak közönséges prædicatorinak avagy segítőinek nevezvén.

VI. Mert ők fellyeb emelik az ö hatalmoknak mértékét, ha nekik valami hatalom engettetik.

VII. Mert nagyobb hűséggel szolgálnak az meghért Híveknek, hogy sem mint az meghértendő Hitőtlenőknek, mivel az meghértetek nagyobb örömmel fogadgyak, es kazdagabban tartyak őket.

VIII. Mert nem az magok követsejének után járnak, hanem az másén, tudni illeik az keresztényenőknek igazgatói közé sánelvén magokat.

IX. Mert ez vilagnak hiv dicsőségét keresik.

X. Hogy dicserik magokat, es jo cselekedetöket mutogattyak.

XI. Mert egyeb embereknel fellyeb valovaknak tartják magokat még azoknal is akkik Isten félök.

XII. Hogy uy es babonas talalmanyokat cselekedönek, hogy egyebeknel sentebbeknek latattassanak.

XIII. Mert inkább szeretik az magok dicsőségét, hogy sem mint az Isten törvenyet.

XIV. Mert ekeffen bollarokat mutogattyak.

XV. Mutogattyak az Pogany bölcseknek tudomanyaban vaio mély értelmüket.

XVI. Mert az vendegsegökben az fölső poltzot szeretik, es az gyülekedözetökben az első üléseköt; az Piatzon azt varjak, hogy nekik nagy frissen köbönyenek, es az emberektül mestereknek hivattassanak.

XVII. Mert azzal dicsöködnek, hogy sok gyümölcsöt teremtenek ük az Ecclesiaban.

XVIII. Dicseködnek mind az magok es mind az ö szeretökön levöknek csuda tetelevel.

XIX. Mert azzal kerködnek az mit nem cselekedhetnek.

X X. Mert az ő tettetőt alazatosságok-
kal itt ez vilagon, nagy tisztességökre eme-
lik magokat.

X X I. Mert az Urak es Fejedelmek ud-
varaban finlik magokat, vagy ugyan udva-
rossal lennek.

X X II. Az embereknek kedveffegöket
vadaßak.

X X III. Azon munkalkodnak, hogy ez
vilagnak baratsagaban bővetközhessenek.

X X IV. Azt tettetik hogy ők nagyobb
buzgossággal vadnak az lelkökhöz, hogy
sem mint az Ecclesiaban valo fő rendek.

X X V. Mert az embereknek hizelkőd-
nek, csak hogy azoknak kedvekben lehets-
senek.

X X VI. Mert noha segenyök ők, mind
az által igen könnyen szállást találnak; az
mely az igaz segenyeknek, es az Prædica-
toroknak nehezen adattatik.

X X VII. Mert az nyomorusagokban
békételenök.

X X VIII. Mert gyűlölik azokat akik
meg akarjak próbálni, ha igaz vagy hamis
Apostoloké ők.

X X IX. Mert semtelenül feddöznek,
de ők az dorgalást nem szenvedik el.

X X X. Mert az mi közönségeffen az
ross erköltsüvekrül mondatik gyanosag-
ban

ban esnek, hogy magan valo keppen ő rolok mondattatik.

X X X I. Mert ha magan valo bofufaggal illetettnek pörlödeft es veseködeft inditanak, az Apostol, es az Christustanítása ellen.

X X X I I. Mert azt az igassagot az mely nekik sanyaru; nem beretik.

X X X I I I. Mert akkik őket nem akarjak venni azokat erővel arra haytyak avagy más által erőltettetik hogy őket be vegyék, az Urnak tanítása ellen.

X X X I V. Mert azok ellen akkik ő velek ellenköznek azokat tamastryak, az kik nekik partyokat tartyak; az Apostoli firfiak példai ellen.

X X X V. Hogy az Evangeliom tanítása ellen testi berelömmel bujalkodnak.

X X X V I. Mert gyüölök azokat akkikre gyanakodnak, hogy őket karhoztattyak.

X X X V I I. Mert az búleknek hazokat kiket el hadtanak, örömeft gyakorollyak meg latogatvan azon Evangeliom tanítása ellen.

X X X V I I I. Mert őket akar ki is elsőben örömmel veszi, de az utan megh veti, maga az igaz Apostoloknak külömben volt dolgok.

X X X I X. Örömmel munkalkodnak

egyebeknek dolgokban, hogy kedvessebbben élhessenek.

XL. Mert kereskedésért prædikallanak.

XLI. Mert alkolmatlanul kérnek, es minden valasztas nélkül vesnek magokhoz mindent, nem csak búkõlkõdesekert, de henyelésükre es gyõnyõrúségükre.

XLII. Hogy akkor hirdetik az Evangeliumot mikor az búkõlkõdes keõõriti õket az Apostol parancsolattya ellen.

XLIII. Mert az Christus tanitasa es az Apostolok parancsolattya ellen megh kerõlik alnokul az embereket, hogy hizelkõdesekkel, azoknak jószágokat kezekbõl kífacsarhassak.

XLIV. Mert ha õintem nem hijak is õket, de más aõtalához gyakorta elmennek.

XLV. Mert nem elégõnek meg azzal az étellel, es itallal mellyet eleikben visnek, hanem fris lakodalmakat kivannak.

XLVI. Mert hazroi hazra folytatnak job job bállasokat keresvén.

XLVII. Mert az Apostolok parancsolattya ellen azoknak is õrõksegõket es marhajokat õrõmest magokhoz koporit-tyak, akkik még életüket meg nem jobbitvan vetkekben hevernek.

XLVIII. Mert az Apostol tanitasa ellen azoknak alamisnajokat el visik, akkik nem Istenért, hanem vagy õõmermetõõfegõk.

gökből adakoznak nekik vagy azért; hogy azokon alkolmatlanul tompulnak.

X L I X. Mert elől es hatul nincsen bö-
mők, mivel azt mondgyak hogy ők nem
tudgyak az követközendő veszedelmeket
mellyek lesnek a hamis prædicatorok es a-
zok miat, kik hazakrol hazakra nyargalnak.

L. Mert az Apostol regulaja ellen azt
kevannyak, hogy ők az fellyeb valoktul
commendaltatassanak egyebeknek.

Mind ezöket az okokat kiket Wilhelmus
elő samlál ha meg czirkalod Iesuita uram,
magad esődben vehetöd, hogy az ti szer-
zetötök nem külömb annal akkikról ö Lu-
ther es Calvinus előt harmadfel saz es ten-
dővel tanitot. Mellyet ha az embereknek
esükben jutatot Luther es Calvinus nem
ők talaltak, hanem im hallod, hogy más ta-
nitot ellenetök olyan keppen: Annak
okajert ez arant sem uy tudomanyvak
nem, sem nem eretnekök, annak felette
hibaf-is az ti mondatok, hogy senki ö előt-
tük akkeppen nem tanitot az mint ők:
Holot pedig az mint jelentem mind azok
az josagok kiket elő samlalek az ti Iesuitai
szerzetötökben talaltatnak meg: en csuda-
lom ha ez utan az emberek titöket olyan
böcsben tartanak mint ez ideig; söt ha ki
nem adnak mint hamis hitetö tanitokon
Magyar Országbol raytatok.

Tudom haragból ezért hogy ezöket mondom, es örömeft veszedelmemre is igyeköznel erötte halehetne, de nem biztak azt te read. Haragut Wilhelmusra is *Innocentius quartus* Papa es meg is égettette azért az könyvért nyavalyaft; de meg maradtot irasa s fen all mind vilag vegeigh feleletök valo igaz tanitasa. Itt lassad mit mondhatz: akar azt mondgyad hogy te-völygö volt, akar azt, hogy eretnek volt, s megh erdömlötte azt, az mi raita esöts nem mehetz ki az keletzeböl. Mert te mondad, hogy egy eretnek sem volt olyan ertelömben mint Luther es Calvinus: Te esod ezis, hogy uy az Luther tudomanya oly akki csak 1517 Eftendöben kezdötöt.

Hogy pedig ennyi varakodasod utan velem valo befedöknek hamarab véget vehessek Iesuita uram, többeket elő nem samlalok ebben az Seculomban, maga bizony egeß könyvet irhatnek azoknak elő samlalásabol kik mind az Papanak, s mind az ti tudományotoknak, mellyet az sents iras kívül gondoltatok es allattok, ellent mondottanak. Immar hát az tizen negyedik Seculomban kik voltanak legnevezötöfsebb ellenségitök szerzetötök s erent anaak meg mutatásahoz nyulok.

TIZEN NEGYEDIK

Szaz estendő következők.

Ebben élt *Petrus de Aragonia*. Ez az Romai Ecclesiát második Gomorranak mondotta. Kénköves esőt varjon hát magára: mert az első az miat vesőt el. Ezen Seculomban *Bernhardus Lutzerburgius, Monachus Ordinis Prædicatorij*: egy Petrus Ioanis felől emléközven, azt mondgya hogy: az Sz. Iános mennyei jelenését magyarázván, amaz nagy Babiloniai kurvan, értötte az Romai Ecclesiát; mellyet testi bestianak es Sathan gyülekezetinek nevezöt. Az Antichristuson az Romai Papat. Az bestianak ötödik fejen mely bestia az ördög; értötte az Püspökököt es Apaturokat több affellevekkel egyetömben.

Marfilius Patavinus az Romai Pápát, meghevítettöt parlagi kegyonak nevezi, es amaz nagy Sarkannak es regi kegyonak mely nem egyeb, hanem az Sathan ördög.

In defensione
ne pacis 1.
part.

Conventus Francosurtensis Anno Domini 1336.
Ez az gyüleközet azt vegezte, hogy az Császár semmit nem veszen az Papatul: az Papanak az Imperiomban semmi hatalma nincsen az külső törvény szerent: Az Egyhazi dologban is az közönseges gyüleközetnek nagyobb meltosaga vagon hogy sem az Papanak. Ez Papista Püspökökből es rendekből alkot. Mert akkor nem vol-

tak még az ti értelmetők szerint Iesuita
 uram Lutheristak es Calvinistak. Ez az
 gyűlelközet vegezese ellenkőzik az ti Iesui-
 tai értelmetőkkel: Hát vagy ez igaz vagy
 az ti értelmetek: Ez igaz, mert eleb valo
 az ti értelmetőknel mivel Tertullianusból
 magatok allattyátok hogy *Antiquissimum*
quodq; verissimum.

Annak okajert az ti értelmetőkön ma-
 rad minden hamissag.

Ioannes VVicleph.

Anno Chri-
 sti 1357.

Ez az Papa es az Romai tudomány ellen
 fokát tanitot, mert azt vallotta, hogy az
 Ecclesiában nem kel valakit főb Púspók-
 nők tartani: Az Papa felől azt mondotta,
 hogy nem Christus vicariussa, hanem sőt
 inkább Antichristus, az az, Christus ellen-
 sege, az ő tüle adattatot szabadfag, pecse-
 tes level, bűn bocsanat felől valo safarko-
 dasi; nem csak fibsagok es hasonlalanok,
 de tellyeffeggel Isteentelenek: Az Egy há-
 zi embereknek, nem kel külfő urasagot
 adni, az Papa es az ő tüle függő Egy házi
 emberek prædajul vőttek magoknak az
 Menyorságnak kultsat: es azok által ma-
 gok sem mennek be s egyebeket sem bo-
 csatanak az menyeknek országában. Az
 Miset es abban az ostyának Christus teste-
 ve s az bornak Christus vére vé változa-
 sat hamis tudomannak mőndotta, az kő-
 nyő

nyörgésre való oraknak olvasó sámra való
rendeletet, es Szakvany modra való mon-
datat, nem javallotta, az sugva való gyo-
nast s idalmazta. Az Keresztsegnek Cere-
moniaja közzül az Chrismat ki vonta, es
azt kevanta, hogy csak tista vizzel legyen
az keresztseg az Christusnak rendelete se-
rent: Az sentök csontainak es egyeb
tzondorainak tistóletit, az sentek imada-
saval egyyüt megh vetötte, azt allatta,
hogy az tanitok besedet csak annyiban kel-
kinek kinek venni, az menyiben az sent
irással egyyez: az embereknek ny ceremo-
niait tellyesfeggel csufolta. Tagatta, hogy
valaki valamit toldhasson az Sz. irasnak tö-
kelletessegehez s erőssen is panaszkodik
hogy az Papa az ő undok talalmanyi által
azt igyeközte cselekedni, es azon is hogy
azon Papa az Christus szabadfaga alatt levő
kerestyenöket az ő Ceremoniainak sok
samu voltaval az ő Testamentomnak iga-
ja ala vonta. Az Baratok szerzetit, tellyes-
feggel, mint hasonaltalan hivolkodo es Bal-
vany imadasban zabalt istentelenséget
karhoztatta, es javallotta hogy az tellyes-
feggel az emberek közzül ki gyomlaltassék.
Az Ur Vacsorajaban azt tanította, hogy
ne csak kenyeret, hanem bort-is vegye-
nek, nem csak az Papok, hanem minden
féle rendek.

Ezent tanítottak Luther es Calvinus 1517 estendőben: Hát voltak ő előttök egyebek, akkik az keresztényi igaz tudományrol akkepen tettek vallást: Voltanak akkik az Papa tudománya ellen tanítottanak. Annak okaert nem igaz Iesuita uram az ti mondaftok affelől. Nem hám laklok it is többeket elő: Mert ti Iesuita uram egyet kevantatok csak eges 1517 estendeig, im csak itt is pedigh többeket nevezek: sietők is az utolsó Seculomra tudni illik az 1517 estendőre melyben tanítottak Luther Calvinussal egyút az Iesus Christus igaz Evangeliomat, rontottak az emberekül talaltatott tudomant: Mellyel az Romai Papanak ritkitottak konyhajanak füstit, mely munkajokert vallyon mit nyertenek? Nem valami böcsös jutalmat, hanem atkot es bídalmat mind ez oraig.

Ezert mondgyatok őket Iesuita uraim ujitoknak, eretnekőknek, hittül es az Ecclesiatul el haktaknak: Mely otsmanyitast mi okon szenvedgyenek túletők, itelyle az az Isten meg, akki eleiben midnyajatoknak jóvendőben sanyaru hám adasra kel állanak.

T I Z E N 8 T 8 D I K

Szaz estendő következők.

De vallyon, abban az 1500 estendöben-
is voltanake Luther es Calvinus elöt, akkik
az Papa, annak Orsága es tudománya ellen
tanitottanak? Voltak s-fokan is voltak,
kik közzül egy nehanyat elö samlalok.

I. 1411. Anno à Christo nato L AVREN-
TIVS Valla, Romanus Patricius & Canonicus :
Scio, inquit, jam dudum expectare aures homi-
num quadnam Pontificibus Romanis crimen im-
pingam? Profecto ingens, sive supina ignorantia
sive inanis avaritia, qua est idolorum servitus :
sive imperandi vanitatis cujus crudelitas semper
est comes. Nam aliquot jam Seculis aut non intel-
lexerunt, donationem Constantini commentitiam
sictamq, esse aut ipsi sinxerunt : sive posteriores in
majorum suorum dolis vestigia imprimentes pro ve-
ra, quam falsam cognoscerent. dedecorantes
Pontificatus Majestatem dedecorantes
veterum Pontificum memoriam, dedecorantes
religionem Christianam, & omnia cadibus, mi-
nis flagitijsq, miscentes.

Inrefutatio-
ne donatio-
nis constan-
tinz fe-
ctia.

Suam ajunt esse urbem Romanam, suum regnum
Siciliae, Neapolitanumq, suam universam Italiam
Gallias, Hispanias, Germanos, Britannos, suum
deniq, occidentem. Hac enim cuncta in ipsa dona-
tionis pagina contineri : Ergo hac omnia tua sunt
summe Pontifex? Omnia tibi in animo est recu-
perare? Omnes Reges ac Principes spoliare urbi-
bus, aut cogere, ut annua tibi tributa pensitent,
penitentia est?

At ego contra existimo, justius licere Principi-
 bus, spoliare te imperio omni quod obtines. Nam
 ostendam quod donatio illa, unde natum esse jus
 summum summi Pontificis volunt, Silvestro pariter
 & Constantino fuerit incognita. Quae donationis
 pagina est istorum unicum patrocinium at non
 modo falsum, verumetiam stolidum. Sponte ad te,
 summe Pontifex, ut nos gubernes, venimus: sponte
 nunc abste, ne gubernes diutius, recedimus. Si qua
 tibi à nobis debentur ponatur calculus datorum &
 acceptorum. At tu gubernare invitos vis quasi pu-
 pilli simus: quis te ipsum forsitan sapientius guber-
 nare possemus. Adde huc injurias, quae aut abs
 te aut à tuis magistratibus huic civitati frequen-
 tissime inferuntur. Deum testamur injuria cogit
 nos rebellare ut olim Israel à Roboam fecit. Et
 qua tanta fuit injuria, quanta portio nostrae ca-
 lamitatis, graviora solvere tributa? Quid enim
 si rem publicam nostram exhaurias? exhausti.
 Si templa spolies? Spoliasti. Si virginibus, matri-
 busq; familia struprum inferas? intulisti. Si urbem
 sanguine civili perfundas? persudisti. Haec nobis
 sustinenda sunt: an potius cum tu pater nobis esse
 desieris, nos quoq; filij esse obliviscimur? Pro pa-
 tre summe Pontifex, aut si te hoc magis juvat, pro
 Domino hic te populus advocavit, non pro hoste
 atq; carnifice, patrem agere aut Dominum non
 vis sed hostem & carnificem. Nos servitiam tuam
 impietatemq; & si jure offensa poteramus, tamen
 quia Christiani sumus, non imitabimur. Nec in
S.M.S.M.

tuum caput ultorem stringemus gladium: sed te
 abdicato atq; summoto, alterum patrem Dominum
 q; adoptabimus. Filys à malis parentibus, à qui-
 bus geniti sunt, fugere licet, nobis à te non vero
 patre sed adoptivo & pessime nos tractante non li-
 cebit? Tu verò quæ Sacerdotij operis sunt, cura:
 & noli tibi ponere sedem ad Aquilonem & illic
 tonando fulgurantia fulmina in hunc populum cæ-
 terosq; vibrare. Sed quid plura opus est in re aper-
 tissima dicere? Ego non modo Constantinum non
 donasse tanta, non modo non potuisse Romanum
 Pontificem in eisdem præscribere: sed etiamsi ut-
 rumq; esset, tamen utrumq; jus in sceleribus pos-
 sessorum extinctum esse contendo: cum videamus
 totius Italia multarumq; Provinciarum cladem ac
 vastitatem ex hoc fonte fluxisse. Si fons amarus
 est & rivus: si radix immunda & rami: si deli-
 batio sancta non est: nec massa. Ita è diverso,
 si rivus amarus, fons obstruendus est; si rami im-
 mundi, è radice vitium venit, si massa sancta non
 est, delibatio quoq; abominanda est. An possu-
 mus Principatum potentia Papalis, pro jure pro-
 ferre, quem tantorum scelerum, tantorumq; om-
 nis generis malorum, cernimus esse causam?
 Quamobrem dico & exclamo (neq; enim timebo
 homines) Deo fretus neminem mea ætate in sum-
 mo Pontificatu aut fuisse fidelem dispensatorem aut
 prudentem: tantum abest, ut dederit familia Dej
 cibum & escam panis. Papa & ipse bella pacatis
 populis insert & inter civitates Principesq; discor-
 dia

dias ferit. Papa & alienas sitit opes & suas exser-
bet: ut Achilles dixit in Agamemnonem ἄκρο-

Köflegeh e-
 mefztő Ki.
 saly.

Βορὸς Βασίλειος.

Az az:

Tudom, ugy mond, regen varjak az em-
 berek minemű vétékkel vadolnam az
 Romai Papat? Bizonyara naggyal mind
 gyermeki tudatlanfagaert, kegyetlen főf-
 venfegejert, mely Balvany imadas, mind
 hiufagos uralkodafajert, melynek uti tarfa
 mindenkor az kegyetlenseg.

Mert ez elöt immar nehany száz eften-
 dőkkel avagy nem értettek, hogy az Con-
 stantinus adomanya csak költes es csalard-
 sagh, avagy hogy magok talaltak: avagy
 azok utolsobbaklévén az ő elöttök valok-
 nak csalard nyomdokat követvén, noha
 értének hogy hamissag, mind az által azt
 oltalmaznak: megh motskolvan az Papa-
 sagnak meltofsagat, megh mocskolvan az
 reghi Papaknak emleközetit az keresztényeni
 vallast: es minden egyeb dolgokat, öldök-
 leffel, fenyegeteffel, es egyeb undokfagok-
 kal elegyitvén.

Azt mondgyak hogy ők Roma varo-
 sa, ők Sicilia orsága es Neapoly, ők
 egész Olasz ország, Gallia, Hispania, Német
 Ország, es Anglia, ők annak felette ege-
 szen az nap nyugot. Mert mind azok az
 Constantinustul adattatot levelben vad-
 nak. Annak-okaert mind azok tieidé ha-
 tal-

hatalmas Papa? Elmedbe forgatodé hogy
 mind azokat tiedde tegyed? El végezöt
 sandekodé, hogy minden Kiralyokat,
 Fejedelmeket, városoktul meg fősb avagy
 arra késerítsed, hogy estendönkent tene-
 ked adot fizessenek? De en ez ellen azt vé-
 lóm, hogy az Fejedelmek szabadossabban
 megh fősthatnák tegedet minden birodal-
 lomtul valamivel bírú: Mert megh muta-
 tom en azt, hogy az, az adomány, mely
 berent akartak allatni az Papanak törvény
 berint valo igazsagat az birodalomban sem
 Silvesternel sem Constantinusnal nem
 volt tudva. Mely adomány felől valo leve-
 let egyedől valo oltalmokra tartyak ezek
 az emberek: Mely nem csak hamis, de
 ugyan ostobasag.

Szabad akaratunk berent jüttünk te hoz-
 zad hatalmas Papa hogy minket igazgas:
 Most ismet szabad akaratunk berent me-
 gyönk te túled, hogy minket tova b ne
 igazgas: Ha mivel neked adossak vagyunk
 vessünk számot affelől mit attunk es mit
 vöttünk túled. De talam te ugyan kedvünk
 ellen is akarú igazgatni, mint ha mi arvak
 volnank: kik talam tegedöt bölcsebben
 igazgathatnank.

Gondold meg it az bosusagokat, kikel,
 vagy magadtul, vagy az te tiszt viselőidtül
 gyakorlatossaggal ez az város illettetöt.

Istent

Istent hijúk bizonfagul, az bošufag kéšerit minket, hogy te túled el partollyunk az miken az Izrael nepe is Roboamtul. Micsoda pedig az az mi nagy bošufagunk? az mi nyomorufagunknak, amaz reše, mely šerent nehez ado šedest kel fizetnünk. Mert ha azt kérdöd, vallyon az mi polgari tarsafagunkat megh emeštötöted? Azt felellyük, hogy megh emeštötöted. Vallyon šüzeinket es ašony nepeinket ferteztetted meg? megh fertöztetted: Vallyon Varafunkat egy más közöt valo vér ontással mocskoltade? Mocskoltad. Ezeket kellenci nekünk šenvednünk? avagy hogy holotte atyafagodat tölünk megh fogtad mi is nem feletkezönke el arrol hogy fiad voltunk?

Hatalmas Pápa ez Romai köšfegeh, attya gyanant, avagy ha azt az nevezetöt inkab javallod ura gyanant fogadot volt magamelle, nem ellenšegnek vagy Hohernak: Atya es Ur te nem akarš lenni, hanem ellenšeg es Hoher. Mi az te kegyötlenšegöd, es Istentelenšegöd noha méltan az megh bantafnaktörvenye šerent neked viša terithetnünk, es akkeppen cseleködhetnek veled az mint te mi velünk cseleköttel mind azon által miért hogy Keřtyenök vagyunk, tegedet abban nem követönk. Sem pedig az te fejedre bošufallo

allo fegyvert nem vonunk: de tégedet
 hatra hagyvan es túlunk el vetven, más
 atyat es urat fogadunk. Ha az fiaknak go-
 nos attyoktul szabad el tavozni, noha azok
 által súlettettek; nekünk is te túled el
 szabadunk, ki nem igaz, hanem csak
 fogadas serent valo Atya vagy, es oly akki
 gonosul tartas bennünket, nem volna
 szabad? Te az mi az Papsagnak tisztire tar-
 tozik, visely arra gondot: s ne eppits ma-
 gadnakeket Ecsakra, hogy ott erre az
 Romai kösszegré, villamással egyben kötöt
 menydörgesből származot meny-ütő köve-
 ket hánnál. De illyen nyilván valo dolog-
 ban, mi sükség söt saporítani? En azt al-
 latom, hogy Constantinus ajandekon nem
 adot annyit az Papanak, az Romai Papa is
 nem csak nem tehetöt idő mulast abban:
 De ha sinton mind az kettő megh lett vol-
 na is, mind az által mind az két rendbeli
 törvény azoknak gonosfaga miat akik az-
 zal birtanak, megh romlot: Mivel lattyuk
 hogy Olasz Orságnak egészen, es sok egyéb
 tartományoknak vér ontasa, es pusztasaga,
 abból az kút füből származot. Ha az kút fő
 keserű, az folyas is; ha az gyöker tisztatalan,
 az ágak is: ha az kovas nem sient, az testá-
 is. Hasonlokeppen ellenben, ha az folyas
 keserű, az kút fejet be kell zárni: ha az
 ágak tisztatalanok, az gyökerből származot

Az Papaság
mit hozot
ez Világta.

az vetők: ha az tésta nem sient, az kavos is utalatos. Avagy az Papasagh hatalmanak Fejedelemséget törvény gyanant vehettyüké elő? mely az mint lattyük, nagy gonossagnak es minden nemű nagy nyavalyaknak oka. Annak okajert azt mondom, es felőval kialtom (mert nem felek az emberektől) Istenben bizvan, senki az en időmben az Papasagban sem hiu, safarlasa berent, sem okos nem volt: annyival inkább nem is adot az Isten haza nepenek etket es eledelre valo kenyeret. Az Papa még az bekefegben elő nepekre is hadat tamaft, az Fejedelmek es szabad varasok között pedigh, egyenetlen vesődelte berez. Az Papa, más ember kazdaglagat is bomjuhozza es magajet is meg emebti. Az mint amaz Achilles mondotta Agamemnonnak: *δυνατός βασιλεύς*, az az, kölfeg nyuzo Kiraly.

Az Papa nem csak az Polgari tarsasagot, mellyet sem Verres, sem Catilina, sem semmi közönseges jonak praedaloja, nem merne cselekedni, de még az Ecclesiát, es az sient Lelket is aruban vetotte; mellyet még amaz Simon Magusis utallot. Es midőn ezek felől meg intettetik, avagy valamijambor emberek azért megh feddik, nem tagadgya: sőt nagy nyilván meg valya.

lya, es dicseködik azzal, hogy az Constantinus Csásartul ajandekoztatot Ecclesiái örökfegőt, akar miuton is azoktul, akik azt elfoglaltak volt, vissza venni szabados.

Latod Iesuita uram mit mond Valla, az ti földi istenetek, az Romai Papa felől? köszönségösen az ti nagyra ment állapototok felől, akkivel dicseködtek, melynek reformatiojat, az az, jobbitasat (mellyet ti ujitasnak forditotok) vayki sok jambor tudos emberek kevantak akkeppen az mint Luther es Calvinus véghben vitte, ő előttük egynehany ház estendővel; mely kevansagnak elinditasajert nem keves hámuvak akkik halalt avagy csak hámkivetést szenvedtenek, nem egyebektől, hanem az Romai Papaktul, az mint ennek előtte jelentem; es uyjonnán mostis ismet példat hozok arra elő az mit mondok.

Ioannes de Gerson Gallus Cancellarius Academia Parisiensis vixit Anno Domini 1415.

Nagy ohaytással kevanta ez az Reformatiot az az, az Egyhazi embereknek tudományokban, es magok viséleseben valo jobbitas meg is jelentötte mikeppen lehetne az legh job modgyával: tudni illik, ha oly köszönséges gyűlés lenne affelől melyben az Fejedelmek lennenek igaz latok, de az oly Fejedelmek, kik alhatatosiak, es az Ecclesiának javaragyecközik. Nem biz-

In Apologice suo sub finem.

ta hát azt egyedől csak az Papara, sőt ab-
bol ötet, hogy ő mondana sententiat, ki
rekeştötte ekkeppen irvan: *Lib. 1. Cap. 17.*
De imitatione Christi & contemptu vanitatum
mundi.

Unum quodq, Generale Concilium in consulto
Pontifice convocari potest. Item: In conciliorum
constitutionibus, non Papa, verum ipsum Concili-
um est, quod sententiam fert. az az, Akar mely
közönleges gyüleközet, az Papa Tanacsza
nelkül is egyben gyúytethetik. Ismet:

Az közönleges gyüleközetöknek vege-
zese felől, nem az Papa mond sententiat,
hanem önnen maga az gyüleközet.

Az Reformationak pedigh, mégh mod-
gyat is meg jedzötte azon Gerson, azt pe-
dig hat rendre östotta. 1. Az eges Eccle-
siaje. 2. Az Papaje es annak udvaraje. 3.
Az Cardinaloke, Pispököke, es egyeb fölő
renden valoke. 4. Az vallase es az börze-
tőföke. 5. Az közönleges Egyhazi rende.
6. Az Egyhazi rend kívül valoké. Latta
hát Gerson azon fogyatkozast mellyet Lu-
ther es Calvinus megh jelentöttek az utan,
latta mondom, mind az erköltsben mind
à Hit dolgaban s-mind pedig az emberek-
nek, s-leg főkeppen az Papanak es egyeb
Egyhazi rendeknek magok viseleleben az
fogyatkozast s-kevanta is sive szakadva az
jobbitast, megh sáz es ket estendővel Lu-
ther

ther előt; de nem mehetöt elő benne, mert annak munkáját Isten még tovább halasztotta volt.

Nicolaus Clemangis Archidiaconus Bajocensis Doctor Theologiae Parisiensis. Vixit Anno Domini 1416. Keserves panaszt töt az Romai 23 Ianos Papa idejeben valo roß magok visleferöl es tudományokrol, az Papa Országában levöknek.

Ekkeppen irvan:

Nililferè sine simonia fit in Ecclesia: pro pecuniis manus imponunt, Ecclesias consecrant, Monachos recipiunt & Monachas, visitant, excommunicant, absolvunt, baptizant, Chrismant, Missasq, demurmurant.

Az az:

Semmi nem leßen inkábbára pénz nélkül az Ecclesiában: penzert sentsölnek Papi tistre, penzert sentsölik meg az Egyházakat, penzert fogadgyak Clastromokban Barati es Apatzai szerzetre az embereket, penzert tesnek latogatást, czirkalást, penzert atkoznak ki valakit az gyülekezettöl, penzert bocsatanak bünt, penzert keresetsölnek, olajoznak, penzert morognak alattomban valo Miseket-is.

Azon Clemangis *in libro de corrupto statu Ecclesia, & de promotoribus juris dictionis Episcoporum & eorum abusibus:* Menyit panasolkodot legyen valami résböl megh jedzöm, hogy megh mutassam azt: Nem Lu-

theres Calvinus volt elő akki az Papakak
 es azok utan valokat tudomanyokert, es
 magok viselesejert karhoztatta, hanem
 egyebek is ő előttök: es igy ti lesuita ura-
 im bõ mondottak legyetek it is.

Az Papanol, Cardinalokrol, es egyeb
 Egyhazi rendekrõl egy sommaban illyen
 képpen ir:

*Igitur juxta morem suarum professionum, sum-
 mo undiq, studio ad lucrum inbiant non quidem
 Animarum sed crumenarum potius quæstum ubiq,
 explorant, quæstum flagrant, quæstum pietatem
 putant, nihil omnino agunt, nisi quo ad colligen-
 dam quæcunq, ex occasione pecuniam suffragari
 posse crediderint: pro ipsa altercantur, certant,
 jurgantur, litigant, multo æqua nimius laturi, ja-
 çturam decem millium animarum, quam decem
 vel duodecim solidorum Sed me jure reprehendo,
 qui æquanimius dixi: cum nullo animi motu vel
 subrotatione animarum dispendia, de quibus non
 modo nulla apud eos cura, sed neq, cogitatio est, ex-
 cipiant: damna verò suæ rei familiaris etiam le-
 via, furiosa sæpe mente sustineant. Deniq, si quis
 fortassis pastor surrexerit, qui non hoc more ince-
 dat, aut qui pecuniam contemnat, aut avaritiam
 damnet, qui deniq, non omni via seu justæ seu ini-
 qua, aurum à suis subditis extorqueat, aut saluta-
 ri exhortatione vel predicatione animas lucriface-
 re studeat, & plus in lege Domini quam in legibus
 hominum meditetur: extemplo omnino in morsus
 ipsius*

ipsius omnium dentes acuentur. Illum proorsus ineptum nec dignum sacerdotio clamitabunt: quippe qui legum humanarum nescius iura sua defendere non idoneus sit, suos subditos regere, mulctare & coercere per Canonicas censuras non noverit, nihilq; aliud didicerit, nisi inerti etiam otio, aut sermocinationi incumbere: quae officia mendicantium palam esse astringunt, nulla temporali cura vel administratione, quae utiliori occupatione suos animos teneat fungentium. **Az az:**

Annak okaert az ő tistök utan valo munkajoknak erköltsé serent minden tehetségökkel nyereségöt asitnak, de mindenüt az erbenyöknek nyereseghet tudakozzak inkab, kereskedesre gyuladoznak, a kereskődest Isteni tisteletnek tartyak, tellyességgel semmiben nem munkalkodnak egyebben, hanem csak az mi utan azt hisik, akar mi alkolmatossaggal is, hogy penzt gyüythetnek: az penzert egy massal ellenkeznek, hartzolnak, kötődnek, pörlekednek, sokkal nagyob es job sivel szenvedyen, ha tiz ezer lelket elvestenek, hogy nem mint tizenkét tallert. De magamat meltan feddöm, mivel azt mondam, hogy nagyob es job sivel, holot semminemű fiubeli indulattyok, vagy somorusagok nincsen ő nekik az lelkeknek veszedelmejert, kik felől ő nekik nem hogy gondgyok volna, de még csak gondolkodások sincs.

Annak felötte, ha történet szerint oly Prædicator tamadna es allana elő, akki nem olyan erköltsben viselne magát mint ök, tudni illik, oly akki az penzt meg vetne, avagy az fősvenséget karhoztatna, avagy akki az ő alatta valokon nem minden igaz es hamis uton fatsarna aranyat; de idvösségös intes es prædicallas által az lelkeknek nyereségeben munkalkodik, es inkább elmelkedik az Urnak törvénye, hogy nem mint az embereknek törvényében: Mingyaraft mindeneknek fogok annak meg ragasara kössörültetnek. Azt tellyessegeffen illetlennek es olynak kialtyak, ugy mint ki az Papsagot nem érdemli, ugy mint, ki az embereknek törvényet nem tudvan, nem alkalmatos az ő törvényöknek oltalmazasara, sőt oly, akki az Egyhazi törvényök regulak szerint az ő alattok valokat igazgatni, büntetni, es fenyegetni nem tudgya, es semmit egyebet nem tanult, hanem hogy hasontalanul hivolkodgyon, es só bebed szerint hájogjon: mely munkak mivel hogy kuldufokhoz illendők nyilván valo keppen bizonyagot tesnek arról, hogy affelevek, semmi idő szerint valo gondveselesre mely hasnot hozna elmejókkal nem alkalmatosak.

Iegyezd
meg, ez sze-
rent mond-
gyak az Ie-
sus-untak az
kereszttyen
egyhazi szol-
gakat: Præ-
dicanfok-
nak.

Hallod Iesuita uram ez az jambor mind
tudomanyotok, erköltsetök, es magatok
viscle-

viselese felől, hogy nem egyebet mondok
1416 estendőben, az mint Luther es Cal-
vinus 1517 estendőben. Micsoda semmel
merőd hát azt mondani, hogy ő előttük
senki nem volt ollyan vallasa ember? De
eleb megyők.

Mit mond tovabba azon Clemangis az
Promotorok felől?

*Dici non potest, quanta mala faciant illi scele-
rati exploratores criminum, quos promotores ap-
pellant: Simples & pauperculos agrestes, vitam
satis innocuam in suis tuguriis agentes & fraudis
urbana nescios, in jus saepe pro nihilo vocant cau-
sas & crimina contra eos sedulo confingunt, ve-
xant, terrent, minitantur, sicq; eos per talia se
componere, & pacisci cogunt. Quod si facere re-
nuant: crebris eos citationibus, quotidieq; impe-
tunt & supra modum infestant. Quod si semel qua-
libet occasione prapediti comparare desierint: cen-
sura illicò anathematis, ut rebelles & contumaces
feriuntur. Si verò ad diem venire, quoties voca-
ti erunt, perseveraverint: eorum audientias apud
judicum tribunalia impediunt, morasq; & subter-
fugia dilationum & inter locutionum captabunt,
qua facile a foris Ecclesiasticis obtinetur: quo vel
sic longo tadio, longaq; sui temporis jacturà fati-
gati, super futuram vexationem, atq; impensam
pecuniae pactione redimere cogantur, ne non sit
pro levi delicto, pro nullo vel exiguo debito insini-
tarum cumulus expensarum. Az az:*

Nem mondhattya meg ember menyí gonoszságokat cselekedgyenek, azok az lator emberek, akik az vetkeket czirkallyak kiket promotoroknak, az az, tístre emelőknek neveznek. Az egy-igýű es mezei begeny embereket, kik az ő kunyóokban eleg artalom nélkül való életöt ęlnek, es az városi csalardsághoz semmit nem tudnak, gyakorta csak semmijert is törvényben idezik, ő ellenek pórt patvart, forgalmatossan inditanak, azok zaklattyak, rettetgetik, fenyegetik, es így azokat bekefegjartatásra es börtöndesre erőltetik. Mellyet ha nem akarnak cselekedni: gyakorta való idezesőkkel naponkent haborgattyak es feletteb-is erőltetik ha valami dollog miat akar mi alkolmatossággal is jelen nem lehetnek az törvény ęék elöt: mindgyarast azokat, úgy mint engedetlenöket ki atkozzak. Ha pedigh mindenkor arra az napra az melyre ideztetnek, jelen lesnek: azoknak savokat az törvény ęék elöt meggatollyak: es tovab való időre néző halasztásokkal es bú bebedekkel mulatságot ęereznek, mellyet igen könnyen végben vihetnek az Egy hazi ęékén: Hogy akkepén sok ideig való unatkozással, es hafnos ábejőknek karaval farasztattatvan börtöndesre vévén dolgokat penzöktől fostattatának meg, es így semmi vétökert keves költseget keborítottessenek nagy summat fizetni.

Mint most
az Papistak
szent szeki.

Elc

Eleb megvők Iesuita uram, és fel tőz
 ezelomralövöldözök meg-is: meg mutat-
 van, hogy Luther es Calvinus elöt voltak,
 akkik az ti tudományotoknak ellent mon-
 dottak, az igaz vallast pedig oitalmaztak.

Azok között nevezetős amaz *Franciscus
 Zabarellusis Ecclesie Romanae Presbyter & Car-
 dinalis*. Akki ęlt 1418 ęstendőben. Ez in
*libro de Schismate & Concilio, contra Papa erro-
 res ac tyranidem* azt ęllattya. Hogy az Con-
 ciliom, az az, az közönsęges gyülekezet
 az Papanal fellyeb valo esparancsolhat is
 neki. Az Csásarnak tifti, hogy közönsę-
 ges gyülest tegyen az Egy. hazi rendek kö-
 zöt: az mely gyulesben Papi rend kivül va-
 lok ülhetnek es a hit dolga felől sententiat
 mondhatnak: Mellyet Constantinus, Iu-
 stinianus, es Caroly Csásárok példajaval
 bizonyit: sőt az Csásár eröltetheti az Pa-
 pat, hogy hitiről vallast tegyön.

Peternek nem volt tellyes hatalma, de
 egy volt az fő Apostolok között: az Papanak
 nem kel engedni hanem csak igaz es
 Istenes dologban. Az sugva valo gyonas
 nem sűksęges. Az Papanak imadása es
 mindenek fölöt valo hatalma. Iator, Istentelen,
 hizelkedő emberek talalmanya,
 kik hogy kedvét talalhatnanak az Papanal
 sok ház ęstendőktül fogva el hitettek
 azokat, hogy ők mindent cselekedhetnek
 es min-

es minden hatalommal birnak: mely me-
rő istentelenseg, Isteni karomlas, es örök
vefedelemre vezerlő által út. Micsodak
legyenek pedig azok az istentelensegök es
Isteni karomlasok, im nemű-nemű rebben
laystrom serent elő samlalom: hogy nem
csak az Lutheristak es Calvinistak, de még
az Romano Catholicus uraim-is isonyod-
gyanak azoktul es tegyek hatra az Iesuitak
tudomanyat.

Magad-is vigyaz rea Iesuita uram ti hi-
zelkedő talalmanyotok es tudomanyotok
ez.

Mely serent azt vallyatok:

Ex consilio
quod incipit
Divo ordini
fratrum Mi-
norum.

*Sicut in ipsa triumphante Ecclesia praeest unus,
cui obediunt omnia & parent, qui est unicus
Princeps supremus, ut est ipse Deus: ita in ista
Ecclesia inferiori militante est unus supremus, cui
omnia obediunt, id est ipse Papa facit unum tri-
bunal cum Iesu Christo.* Az az:

Az mi képpen az menyorszagban örülő
Anya sent egy haznak egy előtte jaroja va-
gyon, akkinek mindenek engednek, akki
egyedől valo felső Fejedelem akki ő maga
az Isten: igy ez földön vitezködő Anya-
sent egy haznak egy felső előtte jaroja va-
gyon, akkinek mindenek engednek, tud-
ni illik, az Papa, akki az Christussal egy
ítelő seket söröz.

Hova lehet ennel nagyob hizelkodes es
Isteni karomlas? Hol vagyon ez az sent
iras-

irasban? Hol az Paterék es egyeb regi Doctorok irasiban? Azok utan valo talalmany ez egybör-is maskor-is: Hát mit dicsököttek az Apostoli successioval es az Paterék méltosagaval?

De megh terhesebbeket-is mondotok ezöknel:

Deus omnia subjecit sub pedibus Papa, secundum illud Propheticum: Omnia subjecisti sub pedibus ejus, minuísti eum paulò minus ab Angelis. Psal. 8.

Az az:

Isten mindeneket az Papa labai ala vetött, amaz sènt David mondasa sèrent, ahol így sòl az Christufrol: Mindeneket az ò labai ala vetöttel, kissebbe tötted egy kevesse ötet az Angyaloknal.

Factum ab ejus sanctitate, à Deo reputatur factum.

Az az:

Valamit az sèntsegös Papa cseleködik, úgy kel tartani, mint ha Isten cseleködne.

Papa supremus Dei Vicarius est, & qui aliter dicit, mentitur. Baldus & Andreas Barbatius I. C. Siculus, de officio Pratoris.

Az az:

Az Papa Istennek fellyeb valo hely-tartója, es akki ò felöle mást mond, hazud.

Papa habet plumbeos pedes, & quasi immobilis, dans cuncta moveri.

Az az:

Az Papanak on labai vadnak es megh mozdithatatlanok, mindeneknek ò ad mozgast. Ez az hizelkedő ember, az tellyes

Ibidem.

Cap. 9. de translatione Prælatorum, Conf. 1. Col. 13. vol. 3.

Aegidius Bellamere.

lyes ſent Haromszaghoz hasonlittya az Ro-
mai Papat: Mert annak munkaja az, hogy
mindenek ő tőle vegyenek mozgást, ő tū-
le legyenek es ő benne ęllyenek, azt mon-
gya az ſent Pal. Hát ez arant-is ellenköz-
tők Iesuita uram az Apostollal.

*Imperator quod habet, totum habet à Papa, in
potestate Papæ est, ut Regnum det cui vult: pro-
pterea constitutus à Deo super gentes & regna, ut
destinat & evellat adificet & plantet.* Az az:

Az Romai Császár valamivel bir az Pa-
patul vőtte egeßen: Mert azért rendelte-
tet Istentől az Papa, az Poganyokon es or-
szágokon, hogy azokat akkinck akarja an-
nak adgya, es hogy rontson, gyomlallyon
coppétson, es plantallyon.

Albertus Pi-
ghius. lib. 4.
cap. 8. Hie-
sach. Eccles.

*Papæ attributa est omnis potestas in regno
Christi ligandi & solvendi ubi vult: Papa non po-
test esse hæreticus, nec deponi ullo casu.* Az az:

Az Papanak minden hatalom adattatot
az Christus Országaban, köthet, oldhat,
ahol akarja. Az Papa nem lehet eretnek-
ke, sem semmi okon tisztul meg nem fos-
tathatik.

Alvarottus
ántit Epi-
scop. vel Ab-
batem.

Papæ potestas major est quam sanctorum. az az:
Az Papanak nagyob hatalma vagyon,
hogy sem az ſentőknek. Hát imadni kell
őtet is.

*Per indulgentias à Papa datas, etiam inferni
pœna remittitur.* Az az: !

Az mely bünt az Papa meg bocsát, még az pokolnak büntetisitől is fel szabadul az, akkinék meg bocsattya.

Angelus de
Clavaso.

Papa est lumen fidei, & quasi sol & splendor veritatis. Az az:

Az Papa az hitnek bővetneké, es mint egy napja es fenyőllége az igazságnak.

Papæ potestas major est Apostolo, & potest dictis Apostolis de rogare; Papa potest disponere, & ordinare contra Epistolas Pauli. Az az:

R. 38. An-
to. 15. Ma-
ria...

Censura Co-
lon. pag.
240. 241.
Dialog 6.

Az Papa hatalma nagyob az Apostole-
nal, es az Apostol bebedenek ellene
mondhat: Az Papa az sent Pal levelei el-
len intezeft, es rend tartast szabadhat.

Hát Antichristus: mert annak munkaja
az 2 Thes. 2.

Potestas Papæ major est quam Angelorum, quantum ad officij potestatem, quia nulli Angelorum concessit Christus claves ligandi & solvendi sicut Petro & successoribus ejus: & ideo non minor honor debetur Papæ quam Angelis. Unde Papa recipit a fidelibus adorationes, prostrationes, & oscula pedum quod non permisit Angelus à Ioanne Evangelista sibi fieri. Az az:

Antonius.

Az Papa hatalma nagyob az Angyalok
hatalmanal, tisztire nezve, mert egynek
sem engette Christus az Angyalok közzül
az oldalsnak es kötesnek kultsait: s-ez az
oka, hogy nem kisseb böcsület illik az Pa-
pahoz az Angyalokenal. Melyre kepest, az
hivék.

hívektül imadaft veſen, meg engedi hogy
 ő elötte az földre borullyanak, es labait
 csokolgaffak: mellyet nem engedót az
 Angyal Ianos Evangeliftanak hogy cse-
 leködne.

Archidia-
 conus.

*Papa formam Sacramentorum ab Apostolis tra-
 ditam potest immutare.* Az az:

Az Papa megh változtathattya, az Apo-
 stoloktól adattatott Sacramentomoknak
 formáját.

Papa potest in terris, quod Deus in Cælis.

Az az:

Az Papa ennyit tehet ez földön, az me-
 nyit Isten az Eghekben.

Papa nullus est par, nisi Deus. Az az:

Az Papához hasonlo senki nincsen,
 hanem csak az Isten.

August. Be-
 gorius in ru-
 br. de offic.
 de legen. 10.

*Honorandi sunt Papa, etiam si sint mali, &
 præferendi omnibus Regibus, Imperatoribus, imò
 Angelis, & Virgini etiam Maria: quod mirum
 videtur, cum hac Sacerdotibus pro auxilio adore-
 tur.* Bernard. de Buſſis. Az az:

Az Papakat tisztólni kell, ha ſinten go-
 noſok is; s-fellye őcsúlmi minden
 Kiralyoknal, es Csabároknal, sőt az Angya-
 loknal, es ſűz Marianal is: Mely csudanak
 lattatik, holot Mariát az Papok segítsegül
 hívan imadgyak

Leges Papa sunt observanda, sicut leges D E I.

Az az:

637-1958

6 No 177

Sieben

1000

1000

1000

1000

1000

1000

RS

Sion 13 1/2

~~16~~
~~31~~
~~27~~

Sion

12
32
58
42

From

Mardi, meq. Dracm.

Wink met be efme

ke die eijfme de

pep is a my bou et

to emprefe

hem a hof say de

setsey, myprou

myt hof legid

abun so legid

700462